

«ҚАЗАҚСТАН ХАЛЫҚ БАНКІ» АҚ

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
шоғырландырылған қаржылық есептілігі
және Тәуелсіз аудиторлар есебі

«ҚАЗАҚСТАН ХАЛЫҚ БАНКІ» АҚ

Мазмұны

Беті

2022 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛ ІШІ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ ЖӘНЕ БЕКІТУ ЖАУАПКЕРШІЛІГІ ЖӨНІНДЕГІ БАСШЫЛЫҚ МӘЛІМДЕМЕСІ	1
ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРЛАР ЕСЕБІ	2-7
2022 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛ ІШІ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІК:	
Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есеп	8
Пайда мен шығындар туралы шоғырландырылған есеп	9
Өзге жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп	10
Капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп	11-12
Ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп	13-14
Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер	15-150

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау және
бекіту жауапкершілігі жөніндегі басшылық мәлімдемесі

Басшылық «Қазақстан Халық Банкі» АҚ («Банк») және оның еншілес кәсіпорындарының (бірлесіп – «Топ») 2022 жылғы 31 желтоқсанындағы қаржы жағдайын шынайы көрсететін шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындауға және аталған күні аяқталған жыл іші пайда мен шығындар және өзге жиынтық кіріс, капиталдағы өзгерістері мен ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы тиісті шоғырландырылған есепті, сондай-ақ есеп саясатының негізгі қағидаттары мен шоғырландырылған қаржылық есептілікке (бұдан әрі – «шоғырландырылған қаржылық есептілік») өзге ескертулердің Халықаралық қаржы есептілігі стандарттарына (бұдан әрі – «ХҚЕС») сәйкес ашылуына жауапты.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық:

- есеп саясатының қағидаттарын дұрыс таңдауға және қолданылуын қамтамасыз етуге;
- ақпаратты, соның ішінде есеп саясаты туралы деректерді осындай ақпараттың орындылығын, шынайылығын, салыстырмалылығын және түсініктілігін қамтамасыз ететін нысанда беруге;
- пайдаланушыларға есептілікті түсіну үшін ХҚЕС талаптарының орындалуы жеткіліксіз болғанда, сондай-ақ өзге де оқиғалар немесе шарттар Топ қызметінің қаржылық жағдайы мен шоғырландырылған қаржылық нәтижелеріне әсер еткен жағдайларда қосымша ақпаратты ашуға; және
- Топтың өз қызметін келешекте жалғастыру қабілетін бағалауға жауапты.

Басшылық сонымен қатар:

- Топтың барлық кәсіпорындарында ішкі бақылаудың тиімді әрі сенімді жүйесін әзірлеуге, енгізуге және қолдауға;
- Топтың мәмілелерін ашуға және түсіндіруге, сондай-ақ Топтың шоғырландырылған қаржылық жағдайы туралы ақпаратты кез келген күні жеткілікті деңгейдегі дәлдікпен ұсынуға және шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ХҚЕС талаптарына сәйкес келуін қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін нысанда есепті жүргізуге;
- бухгалтерлік есепті Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жүргізуге;
- Топ активтерінің сақталуын қамтамасыз ету үшін мүмкін болатын барлық тиісті шараларды қолдануға; және
- қаржылық және өзге теріс пайдалану фактілерін анықтауға және олардың алдын алуға жауапты.

Топтың 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші шоғырландырылған қаржылық есептілігін Басқарма 2023 жылғы 10 наурызда шығаруға бекітті.

Басқарманың атынан:

Мұрат У. Кошенов
Басқарма Төрағасының орынбасары

2023 жылғы 10 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

Павел А. Чеусов
Бас Бухгалтер

2023 жылғы 10 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРЛАР ЕСЕБИ

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ акционерлеріне

Пікір

Біз 2022 жылғы 31 желтоқсандағы қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есептен, аталған күні аяқталған жыл іші пайда мен шығын туралы, өзге жиынтық кіріс туралы, капиталдағы өзгерістер туралы және ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы шоғырландырылған есептерден, сонымен қатар шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулерден, соның ішінде есеп саясатының негізгі қағидаларына қысқаша шолудан тұратын «Қазақстан Халық Банкі» акционерлік қоғамы мен оның еншілес кәсіпорындарының («Топ») шоғырландырылған қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік.

Біздің пікірімізше, қоса берілген шоғырландырылған қаржылық есептілік 2022 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың шоғырландырылған қаржы жағдайын, сондай-ақ Халықаралық қаржылық есептіліктің стандарттарына («ХҚЕС») сәйкес осы күні аяқталған жыл іші шоғырландырылған қаржы нәтижелері мен шоғырландырылған ақшалай қаражат қозғалысын барлық маңызды аспектілерде шынайы көрсетеді.

Пікір білдіру негізі

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына («ХАС») сәйкес жүргіздік. Аталған стандарттарға сәйкес біздің жауапкершілігіміз есебіміздің *«Шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін аудиторлардың жауапкершілігі»* бөлімінде көрсетілген. Біз *Бухгалтерлерге арналған Халықаралық әдеп стандарттары бойынша кеңестің Кәсіби бухгалтерлердің әдеп кодексіне («Кодекс»)* сәйкес және Қазақстан Республикасында шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудитіне қолданылатын әдеп талаптарына сәйкес Топқа қатысты тәуелсізбіз. Сонымен қатар, біз осы талаптарға және Кодекске сәйкес өзге де әдеп міндеттемелерін орындадық. Біздің пікірімізше, біз алған аудиторлық дәлелдемелер пікірімізді білдіруге негіз болу үшін жеткілікті әрі тиісті болып табылады.

Аудиттің негізгі мәселелері

Аудиттің негізгі мәселелері – бұл, біздің кәсіптік пайымдамамызға сәйкес, есепті кезең іші шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін ең маңызды болған мәселелер. Бұл мәселелер шоғырландырылған қаржылық есептілікке біздің аудиттің мәліметінде және де осы есептілік туралы біздің пікіріміздің қалыптасуында жалпы сипатта қаралған және біз осы мәселелер бойынша жеке пікір білдірмейміз.

Делойт атауы «Делойт Туш Томацу Лимитед» (бұдан әрі — «ДТТЛ») құрамына кіретін және бірлесіп «Делойт» ұйымы деп аталатын заңды тұлғалардың (олардың үлестес тұлғаларын қоса алғанда) біреуіне не кез келген санына жатады. «Делойт» халықаралық желісі деп аталатын «ДТТЛ» компаниясы, «ДТТЛ» — ға қатысушы барлық фирмалар және олардың үлестес тұлғаларының әрқайсысы бір-бірінің атынан үшінші тұлғаларға қатысты міндеттемелер қабылдауға құқығы жоқ дербес және тәуелсіз заңды тұлғалар болып табылады. «ДТТЛ» компаниясы, сондай — ақ «ДТТЛ» әрбір қатысушы-фирмасы және әрбір үлестес тұлға бір-бірінің іс-әрекеттері мен олқылықтарына қатысты емес, тек өз іс-әрекеттері мен олқылықтарына қатысты жауапты болады. «ДТТЛ» компаниясы клиенттерге тікелей қызмет көрсетпейді. Толығырақ ақпаратты сайттан білуге болады www.deloitte.com/about.

Неге біз мәселені аудит үшін негізгі деп санаймыз?

Клиенттерге берілген қарыздар бойынша күтілетін кредиттік шығындарды ұжымдық бағалау

2022 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша клиенттерге берілген қарыздардың жалпы сомасы 8,280,290 миллион теңгені, оның ішінде клиенттерге берілген қарыздар 2,122,392 миллион теңгені құрады, оған қатысты күтілетін кредиттік шығындар ұжымдық негізде бағаланады, ол қарыздардың жиынтық жалпы сомасының 38% құрайды. Осы бағалау нәтижесінде алынған күтілетін кредиттік шығындар («ККШ») сомасы 193,694 миллион теңгені құрады.

Топ басшылығы қолданатын пайымдаулардың маңыздылығы мен субъективтілігінің және ұжымдық негізде бағаланатын клиенттерге берілетін қарыздардың құнсыздануын аудиттің негізгі мәселесі деп анықтады. Атап айтқанда, біз негізгі жорамалдарға және ККШ бағалауындағы маңызды бастапқы деректерге және есептеулерде қолданылатын модельдердің тұтастығына назар аудардық.

Шоғырландырылған қаржылық есептіліктің 4, 11 және 31-ескертулерінде Топ саясатының сипаттамасы ұсынылған және бұндай қарыздардың жалпы баланстық құнымен қатар оның тиісті резервтері ашып көрсетілген.

Аудит барысында не жасалды?

Ұжымдық негізде бағаланатын клиенттерге берілген қарыздар бойынша қарыз беруге, кредиттік тәуекелдерді басқаруға және ККШ бағалауға қатысты процестер мен бақылау рәсімдерін түсіндік.

Ұжымдық негізде бағаланатын қарыздар бойынша резервтерді есепке алу әдіснамасының негізділігін, оның ХҚЕС (IFRS) 9 «Қаржы құралдары» талаптарына сәйкестілігін талдадық.

PD және LGD бағалау модельдерінде пайдаланылатын бастапқы деректер мен негізгі жорамалдар шеккен кредиттік шығындар туралы тарихи деректерді, сондай-ақ бағалауға ықпал ететін макроэкономикалық факторларға қатысты болжалды ақпаратты ескеретінін тексердік.

Кредиттік тәуекелдерді бағалау жөніндегі біздің мамандарымыздың көмегімен біз тиісті бастапқы деректер негізінде есептеулерді іріктеп қайта орындап, ККШ модельдерінің тұтастығы мен математикалық дұрыстығын тексердік.

Біз шоғырландырылған қаржылық есептілікте клиенттерге берілген қарыздар бойынша ақпараттың барабарлығы мен ХҚЕС стандарттарына сәйкес толық ашылуын бағаладық.

Клиенттерге қарыздар бойынша күтілетін кредиттік шығындарды жеке бағалау

2022 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жеке негізде бағаланатын Топ қарыздарының жалпы шамасы 5,157,898 миллион теңгені құрады, ол қарыздардың жиынтық жалпы сомасының 62% құрайды. ККШ тиісті сомасы 228,694 миллион теңгені құрады.

ККШ бойынша жеке елеулі қарыздарға қатысты резервтің шамасы оларды Топтың резервтер жүйесіндегі құнсызданудың белгілі бір деңгейіне жатқызудың дұрыстығына байланысты.

Кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюын немесе кредиттің құнсыздану оқиғасын тиісінше анықтау сандық және сапалық ақпарат негізінде елеулі пайымдауларды талап етеді, бұл мақсатты аудиторлық рәсімдерге әкеледі.

Жоғарыда көрсетілгендерден басқа жеке құнсызданған қарыздар бойынша ККШ-ны бағалау түрлі сценарийлер кезіндегі болашақ ақша ағындарын бағалауға негізделген.

Жеке негізде бағаланатын қарыздар бойынша күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтердің маңыздылығының, сондай-ақ басшылық пайымдамасының күрделілігі мен субъективтілігінің салдарынан біз ККШ жеке бағалауды аудиттің негізгі мәселесі ретінде анықтадық.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікке 4, 11, 31-ескертулерде жеке елеулі қарыздар бойынша құнсыздану көрсеткіштері және бұндай қарыздардың жалпы баланстық құны және оларға тиісті резервтер ашып көрсетілген.

Біз қарыздарды беру процесі мен кредиттік тәуекелді басқару процесін түсіндік. Біз жеке негізде бағаланатын қарыздар бойынша кредиттік тәуекел мен ККШ бағалау үшін кредиттік құнсызданудың айтарлықтай ұлғаюына қатысты Топтың анықтамасын талдадық. Сондай-ақ біз клиенттерге берілетін қарыздар бойынша ККШ жеке бағалаумен байланысты бақылау рәсімдерін әзірлеуді және енгізуді бағаладық.

Таңдамалы тұрғыда біз 1-деңгейдегі қарыздар бойынша қарыз алушылардың кредит төлеу қабілетіне егжей-тегжейлі талдау жүргіздік және кредиттік тәуекелдің айтарлықтай ұлғаюына (2-деңгей) немесе дефолттың болуына (3-деңгей) қатысты Топтың талдауын бағаладық. Қарыздардың құнсыздануының тиісті деңгейін бағалау үшін біз ішкі кредиттік рейтингтер жүйесін (скоринг), кредиттік тәуекел факторларын талдадық және есептелген пайыздық кірісті немесе негізгі борышты төлеу мерзімін кешіктіру, қайта құрылымдау, сыртқы ақпарат және қаржы көрсеткіштерінің төмендеуі сияқты құнсыздану оқиғаларының уақтылы анықталуын тексердік.

Таңдамалы негізде біз 2-ші және 3-ші деңгейдегі жеке елеулі қарыздар бойынша ККШ резервтерін қайта есептедік, ол Топ жасаған қарыз алушылардың кредит төлеу қабілетіне талдауға шолуды, сондай-ақ болашақ ақша ағындарын болжау үшін және кепілмен қамтамасыз етудің әділ құнын бағалау үшін пайдаланылған жорамалдардың талдауын қамтыды.

Біз ХҚЕС талаптарына сәйкес шоғырландырылған қаржылық есептілікте клиенттерге берілген қарыздар бойынша ақпараттың барабарлығы мен толық ашылуын бағаладық.

Өзге ақпарат – жылдық есеп

Басшылық өзге ақпарат үшін жауапты. Өзге ақпарат жылдық есепте бар ақпаратты қамтиды, бірақ шоғырландырылған қаржылық есептілік пен ол туралы біздің есебімізді қамтымайды. Болжалды түрде, жылдық есеп бізге осы аудитор есебі күнінен кейін ұсынылады.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы біздің пікіріміз өзге ақпаратқа таралмайды және біз осы ақпаратқа қатысты қандай да болсын нысанда сенімділікті білдіретін қорытынды ұсынбаймыз.

Біздің шоғырландырылған қаржылық есептілікке аудит жүргізуімізге байланысты міндетіміз – бізге ұсынылған кезде жоғарыда аталған өзге ақпаратпен танысу және өзге ақпарат пен шоғырландырылған қаржылық есептілік немесе аудит барысында алынған біздің біліміміз арасында елеулі сәйкессіздіктердің бар-жоқтығы және өзге ақпаратта басқа да ықтимал елеулі бұрмалаушылықтардың болуы туралы мәселені қарастыру болып табылады.

Егер жылдық есеппен танысқан кезде біз ондағы өзге ақпарат елеулі бұрмаланған деген қорытындыға келсек, біз ол туралы корпоративті басқару үшін жауапты тұлғаларды хабардар етуге міндеттіміз.

Басшылықтың және корпоративтік басқару үшін жауапты тұлғалардың шоғырландырылған қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Басшылық осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындауға және оның ХҚЕС сәйкес шынайы ұсынылуына, сонымен қатар басшылықтың пікірінше алаяқтық немесе қателесуден болатын айтарлықтай бұрмалаушылықтары болмайтын шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындауға қажет болатын ішкі бақылау жүйесіне жауапты.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау барысында басшылық Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетін бағалауға, қызмет үздіксіздігіне байланысты деректерді тиісті жағдайларда ашып көрсетуге және қызмет үздіксіздігі жорамалы негізінде есептілікті дайындауға жауапты, алайда басшылық Топты таратуға, оның қызметін тоқтатуға ниеттенген жағдайларды, немесе оның тарату немесе қызметін тоқтатудан басқа қандай да бір нақты баламасы болмаған жағдайларды қоспағанда.

Корпоративтік басқару үшін жауапты тұлғалар Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындауын бақылауға жауапты.

Шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін аудиторлардың жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз ықылассыз әрекеттер немесе қателесу салдарынан шоғырландырылған қаржылық есептілікте елеулі бұрмалаушылықтардың жоқтығына орынды сенімділік алу және біздің пікірімізді қосатын аудиторлық есеп шығару болып табылады. Орынды сенімділік – сенімділіктің жоғары дәрежесі болып табылады, бірақ ол ХАС сәйкес жүргізілген аудит барысында елеулі бұрмалаушылықтар бар болған жағдайда олардың әрдайым анықталуының кепілдігі болып табылмайды. Бұрмалаушылықтар ықылассыз әрекеттердің немесе қателесудің нәтижесінде туындауы мүмкін. Егер бұрмалаушылықтар пайдаланушылардың осы шоғырландырылған қаржылық есептілік негізінде қабылдайтын экономикалық шешімдеріне жекеше немесе бірлесіп әсер ете алса, елеулі бұрмалаушылықтар болып есептеледі.

ХАС сәйкес жүргізілетін аудит аясында біз кәсіби пайымдау қолданамыз және бүкіл аудит барысында кәсіби күмәншілдік сақтаймыз. Бұған қоса, біз келесілерді орындаймыз:

- ықылассыз әрекеттер немесе қателесу салдарынан шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтаймыз және бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық рәсімдерді әзірлейміз және жүргіземіз; біздің пікірімізді білдіруге негіз болуы үшін жеткілікті және тиісті болып табылатын аудиторлық дәлелдерді аламыз. Ықылассыз әрекеттер салдарынан елеулі бұрмаланудың табылмау тәуекелі қателесу салдарынан болатын елеулі бұрмаланудың табылмау тәуекелінен жоғары, себебі ықылассыз әрекеттерге сөз байласу, жалғандық, әдейі қалдырып кету, ақпаратты бұрмалап ұсыну немесе ішкі бақылау жүйесін айналып өту арқылы әрекеттер жасау кіруі мүмкін;
- жағдайларға сәйкес аудиторлық рәсімдер әзірлеу мақсатында аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесін зерделейміз, бірақ Топтың ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі жайында пікір білдіру мақсатында емес;
- қолданылатын есеп саясатының тиісті сипатын және басшылық есептеген бағалау мәндерінің негізділігін және ақпараттың тиісті ашылуын бағалаймыз;
- басшылықтың қызмет үздіксіздігі жорамалын қолдануының заңдылығы туралы тұжырым жасаймыз, ал алынған аудиторлық дәлелдемелер негізінде – Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыра алатынына елеулі күдік тудырта алатын оқиғаларға немесе жағдайларға байланысты елеулі белгісіздіктің бар немесе жоқ екендігі жайлы тұжырым жасаймыз. Егер біз елеулі белгісіздіктің бар екені туралы тұжырымға келсек, біз аудиторлық есебімізде шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі тиісті ақпарат ашуға назар аудартуымыз керек, немесе ақпарат тиісті түрде ашылмаған болса, пікірімізде ескертпе жасаймыз. Біздің тұжырымдарымыз аудиторлық есебіміздің күніне дейін алынған аудиторлық дәлелдерге негізделген. Алайда, келешек оқиғалар немесе жағдайлар Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінен айырылуына әкелуі мүмкін;

- шоғырландырылған қаржылық есептіліктің жалпы ұсынылуын, оның құрылымын және мазмұнын, соның ішінде ақпараттың ашылуын, сондай-ақ шоғырландырылған қаржылық есептілікте оның негізі болатын операциялар мен оқиғалардың шынайы көрсетілуінің қамтамасыз етілуін бағалаймыз;
- шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікір білдіру үшін, Топ ішіндегі ұйымдардың қаржы ақпаратына немесе олардың қызметіне қатысты жеткілікті тиісті аудиторлық дәлелдерді аламыз. Біз Топтың аудитін басқару, бақылау және жүргізу үшін жауап береміз. Біз өз аудиторлық пікірімізге толықтай жауапты болып қаламыз.

Біз корпоративтік басқару үшін жауапты тұлғалармен ақпараттық әрекеттесуді жүзеге асырып, оларды аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері жөнінде, сондай-ақ аудит барысында анықталған елеулі ескертүлер, соның ішінде біз аудит барысында анықтайтын ішкі бақылау жүйесінің елеулі кемшіліктері туралы хабардар етеміз.

Біз сондай-ақ корпоративтік басқару үшін жауапты тұлғаларға тәуелсіздікке қатысты барлық тиісті әдеп талаптарын сақтағанымыз көрсетілетін және бұл тұлғаларға аудитордың тәуелсіздігіне әсер етеді деп негізді санауға болатын барлық өзара қарым-қатынастар мен өзге де мәселелер туралы, ал қажет болған жағдайларда – тиісті сақтық шаралары туралы хабарлағанымыз туралы мәлімдемені ұсынамыз.

Біз корпоративтік басқаруға жауапты тұлғаларға хабарлаған мәселелерден ағымдағы кезең іші шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін неғұрлым маңызды болған, демек, аудиттің негізгі мәселелері болып табылатын мәселелерді анықтаймыз. Біз бұл мәселелер туралы ақпаратты жария етуге заңмен немесе нормативтік актімен тыйым салынған немесе өте сирек жағдайларда бұндай ақпаратты хабарлаудың теріс салдары оны хабарлаудан болатын қоғамдық маңызы бар пайдадан асып түсетінін негізді түрде болжауға болатындықтан, қандай да бір мәселе туралы ақпарат біздің есепте хабарланбауы тиіс деген тұжырымға келген жағдайларды қоспағанда, осы мәселелерді есебімізде сипаттаймыз.

«Делойт» ЖШС
 Қазақстан Республикасында аудиторлық
 қызметпен айналысуға мемлекеттік лицензия
 № 0000015, МФЮ-2 түрі,
 Қазақстан Республикасының
 Қаржы министрлігі
 2006 жылғы 13 қыркүйекте берген.

Жангир Жылысбаев
 Тапсырма бойынша серіктес
 Қазақстан Республикасының
 білікті аудиторы
 2012 жылғы 22 қарашадағы
 №МФ-0000116
 аудитордың біліктілік куәлігі,
 «Делойт» ЖШС
 бас директоры

2023 жылғы 10 наурыз
 Қазақстан Республикасы, Алматы қаласы

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша
қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есеп
(миллион теңгемен)

	Ескерту- лер	2022 ж. 31 желтоқсан	2021 ж. 31 желтоқсан
АКТИВТЕР			
Ақшалай қаражат пен оның баламалары	5	2,028,831	1,438,521
Міндетті резервтер	6	259,544	194,931
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	7	342,168	283,333
Кредиттік мекемелердегі қаражат	8	135,655	602,125
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	9	2,109,269	1,871,677
Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	10	1,019,089	1,288,178
Клиенттерге берілген қарыздар	11, 35	7,857,902	5,872,228
Инвестициялық жылжымайтын мүлік	12	35,541	28,007
Коммерциялық жылжымайтын мүлік	13	76,538	92,412
Сатуға арналған активтер	15	23,923	45,412
Ағымдағы салық активтері	20	1,521	1,942
Кейінге қалдырылған салық активтері	20	273	250
Негізгі құралдар және материалдық емес активтер	14	207,788	183,849
Сақтандыру активтері	16	53,233	54,111
Өзге активтер		160,097	134,394
АКТИВТЕР ЖИЫНЫ		14,311,372	12,091,370
МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖӘНЕ КАПИТАЛ			
МІНДЕТТЕМЕЛЕР			
Клиенттердің қаражаты	17, 35	10,487,615	8,473,407
Кредиттік мекемелердің қаражаты	18	878,665	1,071,642
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелері	7	10,628	2,276
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	19	462,817	499,812
Ағымдағы салық міндеттемесі	20	12,358	11,539
Кейінге қалдырылған салық міндеттемесі	20	52,595	50,469
Резервтер	22	13,773	13,193
Сақтандыру міндеттемелері	16	292,344	240,281
Өзге міндеттемелер		189,343	155,147
Міндеттемелер жиыны		12,400,138	10,517,766
КАПИТАЛ			
Жарғылық капитал	21	209,027	209,027
Эмиссиялық кіріс		7,966	9,067
Құны өтеліп сатып алынған өз акциялары	21	(260,535)	(259,322)
Бөлінбеген пайда және өзге резервтер		1,954,767	1,614,824
Топ меншік иелеріне жататын капитал жиыны		1,911,225	1,573,596
Бақыламайтын үлес		9	8
Капитал жиыны		1,911,234	1,573,604
МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖӘНЕ КАПИТАЛ ЖИЫНЫ		14,311,372	12,091,370

Басқарманың атынан:

Мұрат У. Кошкенов
Басқарма Төрағасының орынбасары

2023 жылғы 10 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

Павел К. Черузов
Бас бухгалтер

2023 жылғы 10 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

15-150-беттердегі ескертулер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің анырамас бөлігі болып табылады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші

Пайда мен шығындар туралы шоғырландырылған есеп

(миллион теңгемен, теңгемен берілген акцияға шаққандағы пайданы қоспағанда)

	Ескерту-лер	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2021 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып есептелген пайыздық кірістер	23, 35	1,220,639	858,243
Басқа пайыздық кірістер	23	27,005	21,622
Пайыздық шығыстар	23, 35	(577,445)	(366,792)
КРЕДИТТІК ШЫҒЫНДАР БОЙЫНША ШЫҒЫСТАРҒА ДЕЙІНГІ ТАЗА ПАЙЫЗДЫҚ КІРІС	23	670,199	513,073
Кредиттік шығындар бойынша қалпына келтіру/(күру)	5, 8, 10, 11	(106,778)	4,004
ТАЗА ПАЙЫЗДЫҚ КІРІС		563,421	517,077
Қызметтер және комиссиялар бойынша кірістер	24	180,066	138,389
Қызметтер және комиссиялар бойынша шығыстар	24	(96,274)	(71,789)
Қызметтер және комиссиялар бойынша таза кірістер		83,792	66,600
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мен міндеттемелер бойынша таза пайда/(шығын)	25	(3,634)	15,071
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінен іске асырылған таза пайда		(1,274)	1,401
Шетел валютасымен операциялардан түсетін таза пайда	26	178,900	30,536
Сақтандыру қызметінен түсетін кірістер	27	155,760	140,038
Қауымдастырылған ұйымның пайдасындағы үлесі	35	9,708	6,640
Банктік емес қызметтен кірістер	29	25,554	22,684
Басқа да (шығыстар)/кірістер		(2,166)	2,024
ӨЗГЕ ПАЙЫЗДЫҚ ЕМЕС КІРІСТЕР		362,848	218,394
Операциялық шығыстар	28	(202,159)	(171,450)
Қаржылық емес активтердің құнсыздануынан шығын		(1,044)	(6,616)
Негізгі құралдардың құнсыздануын қалпына келтіру		5,103	787
Басқа кредиттік шығындар бойынша қалпына келтіру/(кредиттік шығындар бойынша басқа да шығыстар)	22	78	(4,002)
Еншілес ұйымның шығуынан болған шығын	2	(19,242)	-
Шеккен сақтандыру төлемдері және сақтандыру агенттері бойынша комиссиялық сыйақы	27	(133,948)	(96,175)
ПАЙЫЗДЫҚ ЕМЕС ШЫҒЫСТАР		(351,212)	(277,456)
САЛЫҚ САЛЫНҒАНҒА ДЕЙІНГІ ПАЙДА		658,849	524,615
Табыс салығы бойынша шығыс	20	(105,097)	(62,237)
ТАЗА ПАЙДА		553,752	462,378
Келесілерге қатысты:			
Бақыламайтын үлеске		1	1
Жай акционерлерге		553,751	462,377
		553,752	462,378
АКЦИЯҒА ШАҚҚАНДАҒЫ ПАЙДА (теңгемен)	30		
Акцияға шаққандағы базалық және таратылған пайда		50.84	30.16

Басқарманың атынан:

Мұрат У. Кошенов
Басқарма Төрағасының Орынбасары

2023 жылғы 10 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

Павел А. Чеусов
Бас Бухгалтер

2023 жылғы 10 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

15-150-беттердегі ескертулер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші өзге жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп (миллион теңгемен)

	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2021 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Таза пайда	553,752	462,378
Өзге жиынтық кіріс:		
<i>Кейіннен пайда мен шығындар құрамына қайта жіктелмейтін баптар:</i>		
Негізгі құралдарды қайта бағалаудан түскен пайда (2022 және 2021 жж. – тиісінше 4,078 миллион теңге, 58 миллион теңге салықты шегергенде)	17,693	440
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын үлестік қаржы активтерін қайта бағалаудан түскен пайда/(шығын)	403	(1,938)
<i>Кейіннен пайда мен шығындар құрамына қайта жіктелуі мүмкін баптар:</i>		
Кезең ішінде құнсыздандуды қоса алғанда өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық қаржы активтерін қайта бағалаудан түскен шығын (2022 және 2021 жж. – нөл теңге – салықты шегергенде)	(104,028)	(24,269)
Кезең ішінде өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің шығарылуы нәтижесінде пайда мен шығындар құрамына қайта жіктелді (2022 және 2021 жж. – нөл теңге – салықты шегергенде)	1,274	(1,401)
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық қаржы активтерін қайта бағалаудан қауымдастырылған ұйымның өзге жиынтық шығынының үлесі	(1,477)	(475)
Негізгі құралдарды қайта бағалаудан қауымдастырылған ұйымның өзге жиынтық кірісінің үлесі	23	11
Шетелдік қызметті қайта есептеудің бағамдық айырмасы	13,136	1,066
Минус: шетелдік қызметтің шығуынан пайда мен шығындар құрамына қайта жіктелген шығын	(6,976)	-
	6,160	1,066
Жыл ішіндегі өзге жиынтық шығын	(79,952)	(26,566)
Жыл ішіндегі жиынтық кіріс жиыны	473,800	435,812
Мыналарға қатысты:		
Бақыламайтын үлеске	1	1
Жай акционерлерге	473,779	435,811
	473,800	435,812

Басқарманың атынан:

Мурат У. Кошенов
Басқарма Төрағасының орынбасары

2023 жылғы 10 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

Павел В. Жеусов
Бас бухгалтер

2023 жылғы 10 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

15-150-беттердегі ескерткілер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп (миллион теңгемен)

	Жарьлық капитал	Жай акциялар	Эмиссиялық кіріс	Өтеуі төлеп сатып алынған өз акциялары	Бағамдық айырма қоры*	Бағамдық қайта бағалау бойынша резерв*	Негізгі құралдарды қайта бағалау бойынша резерв*	Бөлінбеген пайда *	Капитал жиыны	Бақыламайтын үлес	Капитал жиыны
2021 ж. 31 желтоқсан	209,027	9,067	(259,322)	5,582	25,115	27,521	1,556,606	1,573,596	8	1,573,604	
Таза пайда	-	-	-	-	-	-	553,751	553,751	1	553,752	
Өзге жиынтық кіріс/(шығын)	-	-	-	(103,828)	6,160	17,716	-	(79,952)	-	(79,952)	
Жиынтық кіріс/(шығын) жиыны	-	-	-	(103,828)	6,160	17,716	553,751	473,799	1	473,800	
Өз акцияларын сатып алу (21-ескерту)	-	(1,101)	(6,044)	-	-	-	-	(7,145)	-	(7,145)	
Өтеуі төлеп алынған өз акцияларын сату (21-ескерту)	-	-	4,831	-	-	-	-	4,831	-	4,831	
Дивидендтер – жай акциялар	-	-	-	-	-	-	(138,341)	(138,341)	-	(138,341)	
Сақтандырушыларға бонустар бойынша резервтерді қалпына келтіру	-	-	-	-	-	-	84	84	-	84	
Еншілес ұйымдардың шығуы	-	-	-	-	-	(272)	4,609	4,401	-	4,401	
Бұрын қайта бағаланған негізгі құралдардың тозуы және шығуы	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
нәтижесінде негізгі құралдарды қайта бағалау резервін есептен шығару	-	-	-	-	-	(1,657)	1,657	-	-	-	
2022 ж. 31 желтоқсан	209,027	7,966	(260,535)	11,742	(78,649)	43,308	1,978,366	1,911,225	9	1,911,234	

* Бұл сомалар Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есептің Бөлінбеген пайда және өзге резервтер бабына енгізілген.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	Жарғылық капитал Жай акциялар	Эмиссиялық кіріс	Өтеуі төлеп сатып алынған өз акциялары	Бағамдық айырма қоры *	Негізгі қаржы резерв *	Негізгі қаржы резерв * бойынша қайта бағалау бойынша резерв *	Бөлінбеген пайда *	Капитал жиыны	Бақыламайтын үлес	Капитал жиыны
2020 ж. 31 желтоқсан	209,027	5,741	(111,027)	4,516	53,198	27,802	1,304,004	1,493,261	7	1,493,268
Таза пайда	-	-	-	-	-	-	462,377	462,377	1	462,378
Өзге жиынтық (шығын)/кіріс	-	-	-	1,066	(28,083)	451	-	(26,566)	-	(26,566)
Жиынтық (шығын)/кіріс жиыны	-	-	-	1,066	(28,083)	451	462,377	435,811	1	435,812
Өз акцияларын сатып алу (23-ескерту)	-	(30)	(157,514)	-	-	-	-	(157,544)	-	(157,544)
Өтеуі төлеп алынған өз акцияларын сату (23-ескерту)	-	3,356	9,219	-	-	-	-	12,575	-	12,575
Дивидендтер – жай акциялар	-	-	-	-	-	-	(210,783)	(210,783)	-	(210,783)
Сақтандырушыларға бонустар бойынша резервтерді қалпына келтіру	-	-	-	-	-	-	276	276	-	276
Бұрын қайта бағаланған негізгі құралдардың тозуы және шығуы	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
нәтижесінде негізгі құралдарды қайта бағалау резервін есептен шығару	-	-	-	-	-	(732)	732	-	-	-
2021 ж. 31 желтоқсан	209,027	9,067	(259,322)	5,582	25,115	27,521	1,556,606	1,573,596	8	1,573,604

* Бұл сомалар Қазақстан Халық Банкінің қаржы шоғырландырылған есептің Бөлінбеген пайда және өзге резервтер бабына енгізілген.

Басқарманың арынан:

Мурат У. Қошесов
Басқарма Төрағасының орынбасары

2023 ж. 10 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

Павел А. Чевусов
Бас Бухгалтер

2023 ж. 10 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

15-150-беттердегі ескертулер осы шоғырландырылған қаржылық есептің аяқталған бөлігі болып табылады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанында аяқталған жылдар іші ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп (миллион теңгемен)

	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2021 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТ БОЙЫНША		
АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТТЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ:		
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінен алынған пайыздар	23,627	19,626
Ақшалай қаражат пен оның баламаларынан және кредиттік мекемелердегі қаражаттан алынған пайыздар	39,651	18,061
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінен алынған пайыздар	101,396	65,147
Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздардан алынған пайыздар	100,212	99,170
Клиенттерге берілген қарыздардан алынған пайыздар	962,950	620,583
Клиенттер қаражаты бойынша төленген пайыздар	(463,821)	(290,482)
Кредиттік мекемелердің қаражаты бойынша төленген пайыздар	(63,549)	(8,475)
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар бойынша төленген пайыздар	(38,247)	(40,840)
Алынған комиссиялар	179,994	138,914
Төленген комиссиялар	(91,836)	(71,714)
Сақтандыру қызметінен алынған кірістер	155,760	140,038
Қайта сақтандырушыға (табысталған)/алынған сақтандыру сыйлықақылары	(4,020)	(1,290)
Туынды қаржы құралдарынан түсімдер	12,798	10,053
Алынған өзге кіріс	23,388	46,592
Төленген операциялық шығыстар	(178,481)	(152,670)
Төленген сақтандыру төлемдері	(70,003)	(62,801)
Таза операциялық активтердегі өзгерістерге дейін операциялық қызметтен түскен ақшалай қаражаттың қозғалысы	689,819	529,912
Операциялық активтер мен міндеттемелер өзгерісі:		
Операциялық активтердің (ұлғаюы)/азаюы:		
Міндетті резервтер	(64,613)	(24,803)
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	(55,480)	(32,039)
Кредиттік мекемелердегі қаражат	499,146	128,117
Клиенттерге берілген қарыздар	(1,905,013)	(1,416,498)
Сатуға арналған активтер	8,398	13,423
Сақтандыру активтері	(4,925)	(10,550)
Өзге активтер	32,229	5,886
Операциялық міндеттемелердегі ұлғаю /(азаю):		
Клиенттер қаражаты	1,893,578	969,775
Кредиттік мекемелер қаражаты	(267,386)	768,765
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелері	8,264	(906)
Сақтандыру міндеттемелері	(1,847)	18,541
Өзге міндеттемелер	34,687	49,778
Табыс салығын төленгенге дейінгі операциялық қызметтен түсетін ақшалай қаражаттың таза түсімі	866,857	999,401
Төленген табыс салығы	(101,754)	(55,444)
Операциялық қызметтен түсетін ақшалай қаражаттың таза түсімі	765,103	943,957

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп (жалғасы)
(миллион теңгемен)

		2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2021 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТ БОЙЫНША АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТТЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ:			
Еншілес ұйымдардың шығуы	2	(56,371)	-
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатып алу және олар үшін алдын ала төлем		(30,547)	(24,665)
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатудан алынатын түсімдер		9,037	745
Инвестициялық жылжымайтын мүлікті сатудан түсім		3,672	16,309
Коммерциялық жылжымайтын мүлікті сатудан түсім		22,286	29,865
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерін сатудан түсімдер		368,482	408,519
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерін сатып алу		(650,761)	(1,002,914)
Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздарды сатудан түсімдер		287,399	5,946
Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздарды сатып алу		(25,640)	(64,326)
Коммерциялық жылжымайтын мүлік бойынша күрделі шығындар		(4,789)	(3,373)
Инвестициялық қызметтен ақшалай қаражаттың таза (жылыстауы)/түсімі		(77,232)	(633,894)
ҚАРЖЫЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТТЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ:			
Өтеуі төлеп алынған өз акцияларын сатудан түсім		4,831	12,575
Өз акцияларын өтеуін төлеп сатып алу		(7,145)	(157,544)
Дивидендтер төлеу – жай акциялар		(138,341)	(210,783)
Борыштық бағалы қағаздарды өтеу және сатып алу	19	(177,600)	(305,470)
Борыштық бағалы қағаздарды шығарудан түсім	19	127,886	-
Жалдау міндеттемелерін өтеу		(3,077)	(2,356)
Қаржылық қызметтен ақшалай қаражаттың таза жылыстауы		(193,446)	(663,578)
Айырбастау бағамындағы өзгерістердің ақшалай қаражатқа және оның баламаларына әсері		95,885	34,559
Ақшалай қаражаттың және оның баламаларының таза өзгерісі		590,310	(318,956)
АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТ ПЕН ОНЫҢ БАЛАМАЛАРЫ, жыл басында	5	1,438,521	1,757,477
АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТ ПЕН ОНЫҢ БАЛАМАЛАРЫ, жыл соңында	5	2,028,831	1,438,521

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші Топ ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы шоғырландырылған есептен алынып, 12, 13, 15 және 21-ескертулерде ұсынылған, ақшалай емес аударымдарды жүргізді.

Басқарманың атынан:

Мурат У. Коженов
Басқарма Төрағасының орынбасары

2023 ж. 10 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

Павел А. Чеусов
Бас Бухгалтер

2023 ж. 10 наурыз
Қазақстан, Алматы қаласы

15-150-беттердегі ескертулер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанында аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер
(миллион теңгемен)**

1. Қызметтің негізгі бағыттары

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ (бұдан әрі – «Банк») және оның еншілес кәсіпорындары (бұдан әрі бірлесіп – «Топ») корпоративтік клиенттер мен жеке клиенттерге Қазақстанда, Қырғызстан, Грузия мен Өзбекстанда банктік қызметтерді, лизингтік қызметтерді және Қазақстанда активтерді басқару жөніндегі қызметтерді, сақтандыру қызметтері мен брокерлік қызметтерді ұсынады. Банктің бастапқы мемлекеттік тіркеуден өту рәсімі Қазақстанның әділет органдарында 1994 жылғы 20 қаңтарда жүргізілді. Банк өз қызметін Қазақстан Республикасының Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі банктік және басқа да операциялар және бағалы қағаздар нарығында қызмет жүргізу үшін 2020 жылғы 03 ақпанда жаңартып қайта берген № 1.2.47/230/38/1 лицензияға сәйкес іске асырады. Банк «Қазақстандық депозиттерге кепілдік беру қоры» АҚ ұсынған салымдарды міндетті сақтандыру жүйесінің мүшесі болып табылады.

Банктің негізгі қызметі клиенттерге қарыздар мен кепілдіктер беру, депозиттер тарту, бағалы қағаздармен және шетел валютасымен операциялар жүргізу, ақша аудару, ақшалай қаражат пен төлем карточкаларымен операциялар жүргізу және басқа да банктік қызметтер көрсету болып табылады. Мұнымен қатар Банк Қазақстан Республикасы Үкіметінің эксклюзивтік емес агенті ретінде өз филиалдарының желісі арқылы халыққа зейнетақы төлеу және жәрдемақылар беру қызметін атқарады.

Банктің бағалы қағаздары Қазақстан қор биржасының (бұдан әрі – «ҚҚБ») және Astana International Exchange-тің негізгі листингісіне қосылған. Банктің жаһандық депозитарлық қолхаттары (бұдан әрі – «ЖДҚ») Лондонның Қор биржасының, ҚҚБ-ның және Astana International Exchange-тің негізгі листингісіне қосылған.

Топ іс жүзінде «АЛМЭКС» холдингтік тобы» АҚ арқылы Тимур Құлыбаев пен оның зайыбы Динара Құлыбаеваның бақылауында тұр.

2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша, Банк өз қызметін Алматы қаласында орналасқан бас офисі және Қазақстан аумағында орналасқан 24 облыстық филиал, 120 аудандық филиал және 428 есеп айырысу-кассалық орталықтар, (2021 жылдың 31 желтоқсанында – сәйкесінше, 24, 120 және 445) арқылы іске асырды. Банктің ресми түрде тіркелген офисі Қазақстан Республикасы, А26М3К5, Алматы қаласы, Әл-Фараби даңғылы, 40 мекенжайы бойынша орналасқан.

Топ жұмыскерлерінің іс жүзіндегі саны 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 16,325 жұмыскерді құрайды (2021 жылғы 31 желтоқсанда – 17,038).

Топтың осы 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілігін шығарылымға Басқарма 2023 жылғы 10 наурызда бекітті.

Сот талаптары

Топтың өз қызметін жүргізуі барысында клиенттер мен контрагенттер Топқа уақыт аралықтарында кінәрат талаптарын қойып отырады. Басшылықтың пікірінше, мұндай кінәрат талаптар бойынша іс жүргізілгенде Топқа елеулі шығын келтірілмейді, сондықтан шоғырландырылған қаржылық есептілікте бұл жағдай бойынша тиісті резервтер қарастырылмаған.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Операциялық орта

Қазақстанды қоса алғанда, дамушы елдердің нарықтары әдетте дамыған нарықтардан өзгеше экономикалық, саяси, әлеуметтік, соттық және заңнамалық тәуекелдерге ұшырап отыруы мүмкін. Қазақстанда бизнес жүргізуді реттеуші заңдар мен нормативтік актілер бұрынғысынша айтарлықтай жиі өзгертіліп отыр және оларды еркін түсіндіру мүмкіндігі бар. Қазақстанның болашақ даму бағыты мемлекеттің жүргізетін салықтық және ақша-кредит саясатына, қабылданатын заңдар мен нормативтік актілерге, сондай-ақ еліміздегі саяси жағдайлардың өзгерістерімен байланысты.

Қазақстан мұнай және газды үлкен көлемде өндіруші және экспорттаушы ел болғандықтан, Қазақстанның экономикасы әлемдік нарықтағы мұнай мен газ бағасының өзгерістеріне өте сезімтал болып келеді. Сондай-ақ экономиканың жағдайына ірі инфрақұрылымдық жобаларға және елдің әлеуметтік-экономикалық дамуы бойынша түрлі бағдарламаларға кететін мемлекеттік шығындар елеулі әсер етеді.

2022 жылы Brent маркалы мұнайдың орташа бағасы бір баррель үшін шамамен 99.8 АҚШ долларын құрады (2021 ж. бір баррель үшін 63.68 АҚШ доллары). 2022 ж. 12 айында экономика 3.2%-ға өсті. 2022 ж. желтоқсандағы инфляция жылдық есептеуде 20.3%-ды құрады. Азық-түлік тауарларының бағасы 25.3%-ға, азық-түлікке жатпайтын тауарлар бағасы 19.4%-ға, ақылы қызметтер 14.1%-ға өсті.

Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Ақша-кредит саясаты комитеті базалық мөлшерлемені +/- 1 п.т. пайыздық дәлізімен жылдық 16,75%-ға дейін көтеру туралы шешім қабылдады. Бұл шешім болжамдар мен нақты деректерді талдауға негізделген. Оның негізіне геосаяси жағдайдың белгісіздігі және оның салдары, сондай-ақ әлемдегі азық-түліктің жоғары бағалары түріндегі қазіргі орта факторлары әсер етті. Ішкі экономика тарапынан тарихи ең жоғары инфляцияны күту, сұраныс пен ұсыныстың теңгерімсіздігі, сондай-ақ импорттың жеделдетілген өсуі кезінде сауданың қайта құрылуы байқалады. Ұлттық Банк базалық мөлшерлемені көтеру циклінің аяқталуына жақындады. Оның қол жеткізген деңгейі жеткілікті жоғары деп бағаланады. Базалық мөлшерлемені ұзақ уақыт бойы ағымдағы мәндерде сақтау инфляцияны тұрақтандыруға және оны орта мерзімді перспективада біртіндеп төмендетуге мүмкіндік береді. Жаңа инфляциялық шоктар болмаған жағдайда ақша-кредит саясатын одан әрі қатаңдату ықтималдығы төмен деп бағаланады.

Ресейге қарсы санкциялардың әсері Топтың валюталық тәуекеліне шектеулі әсер етеді; ресейлік бағалы қағаздар мен ресейлік банктер бойынша тәуекелдер Топтың активтеріне қатысты материалдық емес болып табылады. Ресейлік банктерге қойылатын талаптар ностро шоттарындағы қалдықтардың шамалы көлемімен ұсынылған. Ресейлік бағалы қағаздар мен банктерге қатысты жалпы тәуекел 35,838 миллион теңгені құрайды, таза тәуекел 15,560 миллион теңгені құрайды. Іске асырылған геосаяси тәуекелдерден туындаған операциялық ортаның елеулі өзгерістеріне байланысты Банктің қаржылық тұрақтылығына кезектен тыс стресс-тестілеу жүргізілді. Стресс-тестілеу нәтижелері жеке қаржылық көрсеткіштердің біршама төмендегенін көрсетеді (күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтердің өсуі, таза пайданың төмендеуі және клиенттердің қаражатының кетуі). Сонымен қатар, Топтың меншікті капиталы мен өтімді активтері жеткілікті екенін ескере отырып, Топтың қаржылық жағдайының айтарлықтай нашарлауы және нормативтік талаптар мен нормалардың бұзылуы болжанбайды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Операциялық ортадағы елеулі өзгерістер нәтижесінде Банктің ірі қарыз алушылары қызметінің қаржылық жай-күйінің айтарлықтай нашарлауы күтілмейді. Банктің клиенттері өздерінің жеткізу тізбегі мен логистикасына қажетті өзгерістер енгізе алды, сондай-ақ бұрын басталған инвестициялық жобаларды жүзеге асыруды жалғастыра және аяқтай алды.

COVID-19 пандемиясы кезінде Топ өз клиенттеріне қолдау көрсету үшін өткізетін іс-шаралар Топтың және оның клиенттерінің қызметіне айтарлықтай әсер етпеуге мүмкіндік береді.

Топ басшылығы экономикалық және саяси жағдайдағы ағымдағы өзгерістерді, соның ішінде кез келген санкциялық тәуекелдерді бақылайды және жақын болашақта Топтың тұрақтылығы мен бизнесін дамыту үшін қажет деп санайтын шараларды қабылдайды.

Алдағы экономикалық және саяси оқиғалардың Топтың болашақ қызметі мен қаржылық жағдайына әсері айтарлықтай болуы мүмкін.

Иелену үлесі

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсандағы мәліметке сәйкес Топқа мына акционерлер иелік етті, олардың үлесі Топ шығарған капиталдың 5 %-нан асады:

2022 ж. 31 желтоқсан

	Барлық акциялар (жай акциялар)	Айналымдағы акциялардың жалпы көлеміндегі үлесі
«АЛМЭКС» холдингтік тобы» АҚ	7,583,538,228	69.7%
ЖДҚ ұстаушылары	3,090,660,400	28.4%
Өзгелері	209,669,751	1.9%
Айналымдағы барлық акциялар (шоғырландырылған негізде)	10,883,868,379	100%

2021 ж. 31 желтоқсан

	Барлық акциялар (жай акциялар)	Айналымдағы акциялардың жалпы көлеміндегі үлесі
«АЛМЭКС» холдингтік тобы» АҚ	7,583,538,228	69.6%
ЖДҚ ұстаушылары	3,119,831,600	28.6%
Өзгелері	192,635,022	1.8%
Айналымдағы барлық акциялар (шоғырландырылған негізде)	10,896,004,850	100%

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

2. Есептілікті ұсыну қағидаттары

Сәйкестік туралы мәлімдеме

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілігі Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (бұдан әрі – «ХҚЕС») сәйкес әзірленді.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілігін Топ үздіксіз қызмет қағидатының негізінде әрекет етті және өз операцияларын жақын арадағы болашақта да жалғастырады деген болжаумен әзірленді. Осы бағалауды жүргізу барысында басшылық ағымдағы және болашақтағы экономикалық жағдайларға қатысты ақпараттың, ақшалай қаражаты, пайда мен капитал ресурстарының қозғалысы туралы болжамдарды қоса, үлкен спектрін қарады.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілігі акцияға шаққандағы пайдадан бөлек, егер басқаша көрсетілмеген болса, миллион қазақстандық теңгемен («теңге») ұсынылып отыр.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілігі тарихи құн қағидаты негізінде әзірленген, әділдік құнмен бағаланатын белгілі бір қаржы құралдары және актуарлық есеп негізінде есепке алынатын сақтандыру міндеттемелері, сондай-ақ қайта бағаланған тозу құны ескерілген белгілі бір жылжымайтын мүлік, ғимараттар, жабдықтар, төмендегі есептік саясатта сипатталғандай, бұған кірмейді.

Тарихи құн әдетте тауарлар мен қызметтерге ауыстырылып берілген сыйақының әділ құнының негізінде анықталады.

Әділ құн, құнның тікелей бақыланатын немесе бағалаудың басқа әдістемесін пайдалану арқылы, есептік амалмен алынған болып табылатынына қарамастан бағалау күніне активті сатқан кезде алынатын немесе нарықтың қатысушылары арасындағы кәдімгі мәміленің шеңберінде міндеттемені өткізу кезінде төленген құнды көрсетеді. Активтің немесе міндеттеменің әділ құнын бағалаған кезде, егер нарықтың қатысушылары, бағалау күніне активтің немесе міндеттеменің құнын қалыптастырған кезде осындай сипаттамаларды ескеретін болса, Топ, активтің немесе міндеттеменің сипаттамаларын ескереді. Әділ құн бойынша бағалау жүргізу және /немесе әділ құнды бағалауға қатысты ақпаратты ашу үшін, әділ құн осы шоғырландырылған қаржылық есептілігінде, ХҚЕС («IFRS») 2 қолдану саласына жататын меншікті үлестік құралдардың негізінде төлемдері бар мәмілелерді, ХҚЕС («IFRS») 16 қолдану саласына жататын лизингтік операцияларды, сондай-ақ әділ құнмен салыстырылатын, бірақ бұл ретте мысалы ХҚЕС («IAS») 2-де мүмкін болатын жүзеге асырудың таза құны немесе ХҚЕС («IAS») 36-да пайдаланудың құндылығы сияқты әділ құн болып табылмайтын бағаларды қоспағанда, жоғарыда көрсетілген тәсілмен анықталады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Сонымен қатар, қаржылық есептілігін дайындау мақсаттары үшін әділ құнды бағалау, әділ құнның иерархиясының негізінде жіктеледі (1, 2 немесе 3-деңгей). Деңгейлер, нарықтық деңгейлердің негізінде әділ құнды тікелей анықтау мүмкіндігіне сәйкес келеді және жалпы әділ құнды бағалаған кезде пайдаланылған бастапқы деректердің маңыздылығын көрсетеді:

- 1-деңгейдің бастапқы деректері бағалау күніне Топ қол жеткізе алатын ұқсас активтердің немесе міндеттемелердің активті нарықтарында түзетулерді талап етпейтін баға белгіленімдерін білдіреді;
- 2-деңгейдің бастапқы деректері 1-деңгей үшін анықталған баға белгіленімдері болып табылмайды, бірақ кейбіреулері актив не міндеттеме үшін нарықта тікелей немесе жанама бақыланады; және
- 3-деңгейдің бастапқы деректері актив немесе міндеттеме бойынша бақыланбайтын бастапқы деректерді білдіреді.

Топ өзінің қаржылық жағдайы туралы шоғырландырылған есебін өтімділік тәртібімен ұсынады. Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есеп берілгеннен кейінгі 12 айдың ішіндегі (ағымдағы) және қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есеп берілгеннен кейінгі 12 айдан жоғары мерзімдегі (ағымдағы емес) орнын толтырудың немесе өтеудің талдауы 31-ескертуде ұсынылған.

Атқарымдық валюта

Топтың барлық кәсіпорындарының қаржылық есептілігінің атқарымдық валютасы, компания өз қызметін атқаратын негізгі экономикалық ортаның валютасы болып табылады (бұдан әрі – «Атқарымдық валюта»). Банктің атқарымдық валютасы теңге болып табылады. Осы шоғырландырылған қаржылық есептілігінің есептік валютасы да теңге болып табылады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Шоғырландырылған еншілес кәсіпорындар

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік мынадай еншілес кәсіпорындарды қамтиды:

Еншілес кәсіпорындар	Қатысу үлесі, %		Елі	Саласы
	2022 ж. 31 желтоқсан	2021 ж. 31 желтоқсан		
«Халық-Лизинг» АҚ	100	100	Қазақстан	Лизинг
«Қазтелепорт» АҚ	100	100	Қазақстан	Телекоммуникациялар
«Халық Банк Қырғызстан» ААҚ	100	100	Қырғызстан	Банк
«Halyk Finance» АҚ	100	100	Қазақстан	Брокерлік және дилерлік қызмет
«Halyk Инкассация» ЖШС	100	100	Қазақстан	Инкассациялау қызметтері
«Halyk-Life» АҚ	100	100	Қазақстан	Өмірді сақтандыру
«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ	99.99	99.99	Қазақстан	Сақтандыру
«Халық Банк Грузия» АҚ	100	100	Грузия	Банк
«Halyk Global Markets» АҚ	100	100	Қазақстан	Брокерлік және дилерлік қызмет
«КУСА Халық» ЖШС	100	100	Қазақстан	Күмәнді және үмітсіз активтерді басқару
«Халық Актив» ЖШС	100	100	Қазақстан	Күмәнді және үмітсіз активтерді басқару
				Төлем карталары бойынша процессингтік операцияларды және басқа да байланысты операцияларды жүзеге
«Halyk Finservice» ЖШС	100	100	Қазақстан	асыру
«Tenge Bank» АҚ	100	100	Өзбекстан	Банк
«Москоммерцбанк» коммерциялық банкі АҚ	-	100	Ресей	Банк
«Халық Банк Тәжікстан» ЖАҚ	-	100	Тәжікстан	Банк
«Халық Жоба» ЖШС	-	100	Қазақстан	Күмәнді және үмітсіз активтерді басқару
«Халық Актив-1» ЖШС	-	100	Қазақстан	Күмәнді және үмітсіз активтерді басқару

2022 жылғы 16 мамырда Банктің Директорлар кеңесі Банктің «Халық Актив 1» ЖШС мен «Халық Жоба» ЖШС еншілес ұйымдарын Банктің «Халық Актив» ЖШС еншілес ұйымына біріктіру туралы шешім қабылдады.

Еншілес ұйымдардың шығуы

2022 жылғы 16 қарашада Банк «Тәжікстан Халықаралық Банкі» ЖАҚ-мен «Халық Банк Тәжікстан» ЖАҚ («ХБТ») акционерлік капиталындағы 100% сату туралы келісімге қол қойды.

2022 жылғы 1 желтоқсанда Банк ХБТ-ның 100% акциясын сату рәсімін аяқтады. Топ еншілес ұйымның шығуы нәтижесінде 462 миллион теңге шығынға ұшырады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

2022 жылғы 18 қарашада сатып алу-сату шартының талаптарына сәйкес Банк әрқайсысының номиналды құны 450 рубль болатын 7,923,455 қарапайым атаулы акциялар санындағы акцияларды сатты, бұл «Москоммерцбанк» коммерциялық Банкі АҚ («МКБ») жарғылық капиталының 100% құрайды. 2022 жылғы 20 желтоқсанда Банк МКБ акцияларының 100% сату рәсімін аяқтады. Топ 18,780 миллион теңге көлемінде шығынға ұшырады.

Еншілес компаниялардың шығуынан болған шығын Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігінде алынған сыйақы мен еншілес компаниялардың таза активтерінің құны арасындағы айырмашылықты білдіреді.

«Москоммерцбанк» коммерциялық банкі АҚ мен «Халық Банк Тәжікстан» ЖАҚ-ның шығуынан ақшалай қаражаттың таза шығуы:

	МКБ шығуы	ХБТ шығуы	Жиыны
Алынған сыйақы сомалары	7,300	2,596	9,896
Минус: шыққан ақшалай қаражат пен оның баламалары	(57,991)	(8,276)	(66,267)
Ақшалай қаражаттың таза жылыстауы	(50,691)	(5,680)	(56,371)

«Москоммерцбанк» коммерциялық банкі АҚ мен «Халық Банк Тәжікстан» ЖАҚ-ның шығуынан болған шығын:

	МКБ шығуы	ХБТ шығуы	Жиыны
Алынған сыйақы сомалары	7,300	2,596	9,896
Шетелдік еншілес ұйымдар шыққан кезде пайда немесе шығын санатына қайта жіктелген бағамдық айырмашылықтар	(5,400)	(1,576)	(6,976)
Минус: таза активтер	(20,680)	(1,482)	(22,192)
Еншілес ұйымдардың шығуынан шығын	(18,780)	(462)	(19,242)

Топ басшылығы осы еншілес ұйымдардың шығуы Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер еткен жоқ деп есептейді, осыған байланысты бұл ақпаратты 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші шоғырландырылған қаржылық есептілігінде ашпайды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі қағидаттары

Шоғырландыру қағидаттары

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік Банктің және Банк бақылайтын кәсіпорындардың (оның еншілес кәсіпорындарының) қаржылық есептіліктерінен құралған. Егер Банкте:

- кәсіпорын – инвестициялар нысанына қатысты билік өкілеттіктер болса;
- кәсіпорын – инвестициялар нысанының ауыспалы нәтижелері бойынша құқықтары болса /тәуекелдер арқаласа; және
- ауыспалы нәтиженің көлеміне ықпал ету мақсатында кәсіпорын – инвестициялар нысанына қатысты билік өкілеттікті пайдалана алатын болса, Компания бақылауда болып саналады.

Егер фактілер немесе жағдайлар жоғарыда көрсетілген үш бақылау элементтерінің біреуінде немесе одан көбінде өзгерістер болғандығын көрсететін болса, Банк оның инвестициялар нысанына бақылауының болуына баға жүргізеді.

Инвестициялар нысанының дауыс беруші акцияларының көбісі Банкке тиесілі болмаса, кәсіпорын – инвестициялар нысанының елеулі қызметін жеке-дара басқару мүмкіндігін беру үшін Банкке жеткілікті дауыс беру құқығы тиесілі болған жағдайда, ол кәсіпорын – инвестициялар нысанына қатысты жеткілікті билік құқығына ие болады. Кәсіпорын – инвестициялар нысанына ықпал ету өкілеттігіне ие болуына Банктің дауыс беру құқығы жеткілікті екендігін бағалағанда Банк барлық маңызды фактілер мен мән-жайларды қарастырады, мыналарды қоса:

- басқа ұстаушылардың дауыс беруінің үлестері мен бөлінуімен салыстырғанда дауыс беру құқығы бар Банк акцияларының үлесін;
- басқа дауыс беру ұстаушыларына немесе басқа тараптарға, Банкке тиесілі ықтимал дауыс беру құқықтары;
- басқа шарттық келісімдерден туындайтын құқықтар; және
- басқарушылық шешім, сонымен қатар акционерлердің алдыңғы жиналыстарында дауыстарды бөлу қажет болған сәтте Банктің елеулі қызметті басқару мүмкіндігінің бар немесе жоқтығын көрсететін кез келген қосымша фактілер мен мән-жайлар.

Еншілес кәсіпорынды шоғырландыру Банк еншілес кәсіпорынға бақылау алғанда басталады және бақылау аяқталған сәтте тоқтатылады. Соның ішінде, бір жылдың ішінде сатып алынған немесе сатылған еншілес кәсіпорынның табыстары мен шығыстары Банк бақылауды алған сәттен бастап Банк осы еншілес кәсіпорынды бақылауды тоқтататын күнге дейін пайда немесе шығын және өзге жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепке енгізіледі.

Пайда немесе шығын және өзге жиынтық кірістің әр компоненті Банк акционерлері мен бақыламайтын үлестер арасында бөлінеді. Еншілес кәсіпорындардың жалпы жиынтық кірісі бұл кез келген бақыламайтын үлестер бойынша теріс қалдықтың туындауына әкеліп соқса да Банк акционерлері мен кез келген бақыламайтын үлестер арасында бөлінеді.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Қажет болғанда, еншілес кәсіпорындардың қаржылық есептілігіне түзетулер енгізіледі, бұл олардың пайдаланатын есепке алу саясаты қағидаттарын Топ пайдаланатын есеп саясаты қағидаттарымен сәйкестікке келтіру мақсатында жүргізілді.

Шоғырландыру кезінде барлық топшілік активтер мен міндеттемелер, меншікті капитал, пайда, шығындар мен Топ кәсіпорындарының арасындағы операциялар бойынша ақшалай қаражаттың қозғалысы алынып тасталады.

Бақыламайтын үлестер

Бақыламайтын үлестер еншілес кәсіпорынның капиталында тікелей немесе жанама түрде Банкке жатқызылмайтын қатысу үлестері болып табылады.

Бақыламайтын үлестер - пайда мен шығын туралы шоғырландырылған есепте жекелей, ал қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте – бас ұйымның акционерлік капиталынан бөлек, меншікті капиталдың құрамында ұсынылады.

Топтың еншілес кәсіпорындарында иелік ететін үлесінің өзгерістері

Топтың еншілес кәсіпорындарға бақылауын жоғалтуға әкеп соқпайтын еншілес кәсіпорындардағы Топтың қатысу үлесіндегі өзгерістер меншікті капиталда есепке алынады. Топ үлестерінің және еншілес кәсіпорында бақыламайтын иелік ету үлестерінің баланстық құны осы үлестер қатынастарының өзгеруін ескере отырып түзетіледі. Бақыламайтын үлестер түзетілетін сомалар және төленген немесе алынған сыйақының әділ құны арасындағы кез келген айырма Топ акционерлерінің меншікті капиталында көрінеді. Бақыламайтын үлестің акционерлерімен мәмілелер қаржылық қызметтен түскен ақшалай қаражаттың қозғалысында көрсетілген.

Топ еншілес кәсіпорынды бақылаудан айырылған жағдайда, пайда мен шығын, пайда мен шығын туралы шоғырландырылған есепте көрсетіліп, (i) алынған сыйақының әділ құны мен қалған үлестің әділ құны және еншілес кәсіпорынның активтерінің (ii) баланстық құны (гудвиллды қоса) мен міндеттемелері, сондай-ақ бақыламайтын үлестердің арасындағы айырма ретінде есептелінеді. Осындай еншілес кәсіпорынға жататын, өзге жиынтық кіріс құрамында танылған сомалар Топ еншілес кәсіпорынның тиісті активтері мен міндеттемелерін тікелей сатқандай болғанда есепке алынады (яғни пайда немесе шығын бойынша қайта жіктеледі немесе ХҚЕС бойынша қарастырылған/рұқсат етілгендей капиталдың басқа санатына жатқызылады). Бақылауды жоғалту күнінде бұрынғы еншілес кәсіпорынға қалған инвестициялардың әділ құны бастапқы танылу кезіндегі ХҚЕС (IFRS) 9-ға сәйкес әділ құн ретінде немесе (қолданылатын жағдайларда) қауымдастырылған ұйымға немесе бірлескен кәсіпорынға инвестициялардың бастапқы құны ретінде қабылданады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Бизнестерді біріктіру бойынша мәмілелер

Бизнестерді біріктіру жөнінде мәмілелер сатып алу әдісі бойынша есепке алынады. Бизнестерді біріктіру кезінде төленетін өтеу Топ берген активтерді, сатып алынатын бизнестің бұрынғы иелерінің алдында Топ қабылдаған міндеттемелерді, сондай-ақ Топтың бизнеске бақылау алу үшін айырбас ретінде шығарған үлестік бағалы қағаздарды сатып алу күніне әділ құн сомасы ретінде есептелетін әділ құн бойынша бағаланады. Осыған байланысты шығынның барлығы, әдетте пайда болу сәтінде пайда мен шығын арқылы көрсетіледі.

Сәйкестендірілетін сатып алынған активтер мен қабылданған міндеттемелер сатып алу күніне мыналарды қоспағанда, әділ құн бойынша танылады:

- Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері мен активтері «Табыс салығы» 12 ХҚЕС-ке (IAS) сәйкес танылады және бағаланады;
- Акцияларға негізделген төлемдер бойынша («АНТ») сатып алынатын бизнестің келісімдерімен немесе осындай төлемдер бойынша сатып алынатын бизнестің келісімдерінің орнына бекітілген, АНТ бойынша Топтың келісімдерімен байланысты міндеттемелер немесе іскерлік бағалы қағаздар сатып алу күніне «Акциялар негізінде төлемдер» ХҚЕС (IFRS) 2-ге сәйкес бағаланады; және
- «Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтер және тоқтатылған қызмет» 5 ХҚЕС-ке (IFRS) сәйкес сатуға арналған деп жіктелген активтер (немесе шығып жатқан актив топтары) ХҚЕС 5-ке (IFRS) сәйкес бағаланады.

Іскерлік бедел сатып алынған заттың құнын, сатып алынған кәсіпорындағы бақыланбайтын үлестердің құнын және сатып алынған кәсіпорынның капиталындағы бұрын сатып алушыға тиесілі болған үлестің (ол болған жағдайда) құнын сатып алу күніне оның таза сәйкестендірілетін активтері мен міндеттемелерінің шамасынан асыру ретінде есептеледі. Егер қайта бағалаудан кейін сатып алу күніне сатып алынған сәйкестендірілетін таза активтердің таза құны берілген өтеудің, сатып алынған кәсіпорындағы бақыланбайтын үлес құнының және сатып алынған компанияның капиталындағы сатып алушыда бұрын болған үлестің (ол болған жағдайда) әділ құнының сомасынан асатын болса, мұндай асыру әділ құннан төмен баға бойынша үлесін сатып алудан пайда ретінде пайдаға немесе шығынға жатқызылады.

Иелік ету үлестерін білдіретін және тарату кезінде кәсіпорынның таза активтерінің пропорционалды үлесіне құқық беретін бақыламайтын үлестер бастапқыда сатып алынған бизнестің сәйкестендірілетін таза активтерінің әділ құны немесе бақыламайтын үлестің пропорцияға сәйкес танылған құн бойынша бағалана алады. Бағалау әдісі әр мәміле үшін жеке таңдалады. Иеленудің бақыламайтын үлестерінің өзге түрлері әділ құн бойынша немесе қолданылатын жағдайларда басқа ХҚЕС-терге сәйкес бағаланады.

Ақшалай қаражат пен оның баламалары

Ақшалай қаражат пен оның баламаларына кассадағы қолма-қол ақша, корреспонденттік шоттардағы бос ақша қалдығы, кредит мекемелеріндегі қаражат және бастапқы өтеу мерзімі үш айдан аспайтын кері РЕПО келісімі бойынша қаражат жатқызылады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Міндетті резервтер

Міндетті резервтер Қазақстан, Қырғызстан, Грузия, Өзбекстан Ұлттық Банктеріндегі корреспонденттік шоттардағы қаражаттан және Топтың күнделікті қызметі үшін қаржыландыру мақсатында пайдалануға болмайтын кассадағы қолма-қол ақшадан құралады, осыған байланысты бұл қаражат ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы шоғырландырылған есепте ақшалай қаражат пен оның баламасы деген бапқа қосылмайды.

Кредит мекемелеріндегі қаражат

Топ өз қызметін жүргізу барысында басқа банктерде қолдануы шектелген ағымдағы шоттарды ашады немесе белгілі бір мерзімдік кезеңге ақша салымдарын орналастырады. Кредит мекемелеріндегі өтеу мерзімі белгіленген қаржы кейін тиімді пайыздық мөлшерлеме әдістемесін пайдалану арқылы амортизациялық құны бойынша бағаланады. Белгіленген өтеу мерзімі жоқ қаржы бастапқы құнымен есепке алынады. Кредит мекемелеріндегі қаражат күтілетін кредиттік шығындар бойынша кез келген резервті шегеру арқылы есепке алынады.

Қаржы құралдарын тану және бағалау

Тиісті қаржы құралына қатысты шарт бойынша Топ тараптардың бірі болған жағдайда қаржы активтері мен қаржы міндеттемелері Топтың қаржылық жағдайы туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі. Топ ұдайы сипаттағы қаржылай активтер мен міндеттемелерді сатып алулар мен өткізулерді есептесу күніндегі есепке алу әдісімен көрсетеді. Осындай әдіспен сатып алынған, кейіннен әділ құнымен бағаланатын қаржы құралдары мәміле жасалған сәттен бастап есеп айырысу белгіленген күнге дейін сатып алынған құралдар сияқты есепке алынады.

Қаржы активтері мен қаржы міндеттемелері бастапқыда әділ құны бойынша көрсетіледі. Қаржы активтерін және қаржы міндеттемелерін сатып алумен немесе шығарумен тікелей байланысты транзакциялық шығындар (пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша көрсетілетін қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерінен басқа) бастапқыда танылғанда қаржы активтерінің немесе қаржы міндеттемелерінің әділ құнын тиісінше ұлғайтады немесе азайтады. Қаржы активтерін немесе қаржы міндеттемелерін сатып алуға тікелей қатысты, пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша көрсетілетін транзакциялық шығындар тікелей пайдаға немесе шығынға жатқызылады. Қаржы активтері мен қаржы міндеттемелері құнын одан әрі бағалау үшін пайдаланылатын бухгалтерлік есеп қағидаттары есеп саясатының төмендегі сипатталған тиісті ережелерінде ашылады.

Қаржы активтері

Барлық қаржы активтері қаржы активін сату немесе сатып алу, талаптары тиісті нарықта белгіленген мерзімде жеткізуді талап ететін келісімшарт бойынша жүзеге асырылғанда, мәміле жасалған күні танылады және тану тоқтатылады және бастапқыда пайда немесе шығын арқылы әділ құны («ПШАӘҚ») бойынша бағаланатын ретінде жіктелетін қаржы активтерін қоспағанда, транзакциялық шығынға қоса әділ құны бойынша бағаланады. ПШАӘҚ бойынша бағаланатын ретінде жіктелген қаржы активтерін сатып алуға тікелей байланысты мәміле бойынша шығындар дереу пайда немесе шығынмен бірге танылады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

«Қаржы құралдары» ХҚЕС (IFRS) 9-ға сәйкес танылған барлық қаржы активтері қаржы активтерін басқаруға арналған ұйымның бизнес үлгісіне және қаржы активтерінің ақша ағындарының шарттық сипаттамаларына негізделген амортизацияланған құны немесе әділ құны бойынша бағалануы тиіс.

Бұл ретте:

- *Шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін активтерді ұстап қалу.* Бұл бизнес-үлгі қаржы құралдарының қаржы құралдарының қызмет ету мерзімі ішінде негізгі соманы және пайыздық төлемдерді алу арқылы ақшалай қаражат қозғалысын жүзеге асыруға мүмкіндік береді деп болжайды. Осы бизнес-үлгі шегінде қаржы активін өтеуге дейін ұстап тұру басымдық болып табылады, алайда мерзімінен бұрын жүзеге асыруға тыйым салынбайды.
- *Шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін активтерді ұстап қалу және қаржы активтерін сату.* Бұл бизнес-үлгі қаржы активтерін басқару шарттық ақшалай қаражаттың ағындарын алуға және қаржы активтерін сатуға бағытталған деп болжайды. Осы бизнес-үлгі шеңберінде қаржы активін сатудан қолма-қол ақшаны алу - «Шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін активтерді ұстап қалу» бизнес-үлгісімен салыстырғанда сатудың жоғары жиілігі мен сату көлемімен сипатталатын басымдық болып табылады.
- *Басқа мақсаттар үшін активтерді ұстап қалу.* Осы бизнес-үлгі шеңберінде қаржы активтерін басқару мақсаты мыналар болуы мүмкін:
 - қаржы активтерін сату арқылы ақшалай қаражат ағындарын жүзеге асыруды басқару;
 - күнделікті қаржыландыру қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін өтімділікті басқару;
 - басқару мен нәтижелілікті бағалау әділ құн негізінде жүзеге асырылатын портфель;
 - сауда-саттыққа арналған анықтамаға сай келетін портфель. Қаржы активтері саудаға арналған деп саналады, егер олар негізінен жақын уақытта сату (сатып алынған сәтке дейін), қысқа мерзімді пайда алу мақсатында сатып алынған болса (180 күнге дейін) немесе туынды қаржы құралдары болып табылса (хеджирлеу құралы ретінде анықталған қаржылық кепілдіктер немесе туынды қаржы құралдарын қоспағанда).

ХҚЕС (IFRS) 9-ға сәйкес, қаржы активтері мынадай түрде жіктеледі:

- амортизацияланған құны бойынша бағаланатын активтер ретінде жіктелген банк қарыздары мақсаты шартпен көзделген негізгі қарыз сомасының шотына төленетін төлем және негізгі қарыздың өтелмеген бөлігіне пайыз болып табылатын ақша ағындарын алу болып табылатын бизнес-үлгі шегінде ғана ұсталынады, ол тек негізгі борыш сомасына төлемдер және пайыздық төлемдерді қамтиды («SPPI»);
- корреспонденттік шоттардағы қалдықтар, банкаралық қарыздар/депозиттер, РЕПО операциялары әдетте амортизацияланған құн бойынша бағаланатын актив ретінде жіктеледі, яғни бизнес үлгі шеңберінде басқарылады, оның мақсаты шартпен көзделген ақша ағындарын алу, соның ішінде SPPI;
- борыштық бағалы қағаздар таңдалған бизнес үлгіні және SPPI-ді сақтауды ескере отырып, үш жіктеу санатының кез келгеніне жатқызылуы мүмкін;
- үлестік бағалы қағаздар, әдетте, кезең ішіндегі пайда мен шығынның құрамында оның өзгерістерін көрсетіп, әділ құны бойынша бағаланатын құралдар санатына жіктеледі.
- саудаға арналған бағалы қағаздар және туынды қаржы құралдары кезең ішіндегі пайда мен шығын құрамында өзгерістерін көрсетіп, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің санатына жіктеледі.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері немесе қаржы міндеттемелері

Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мыналарды қамтиды:

- Шарттық ақша ағындары борыштың негізгі сомасы мен пайыздары есебіне төлемдерді ғана қамтымайтын активтер және/немесе
- Шартпен көзделген ақша ағындарын алу немесе осындай ағындарды алу және активті сату мақсатында ұсталатын активтерді қоспағанда, бизнес-үлгі бойынша ұсталатын активтер;
- Әділ құны бойынша опционды қолдану арқылы ПШАӘҚ бойынша бағаланатын санатқа жататын активтер;
- Қаржылық міндеттемелер, егер қаржылық міндеттеме не саудаға арналған болса, не пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын ретінде бағаланса, пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын ретінде жіктеледі.

Қаржы міндеттемесі мына жағдайда саудаға арналған деп жіктелетін болады:

- егер ол негізінен жақын арада кері сатып алу үшін қабылданған болса;
- Топ бірлесіп басқаратын қаржы құралдарының сәйкестендірмелі портфелінің бір бөлігі болып табылса және осы нақты мақсаты қысқа мерзімді табыс әкелу болса; немесе
- хеджирлеу құралы ретінде жіктелмеген және қолданылмайтын туынды құрал болып табылса.

Пайда мен шығын арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері немесе қаржы міндеттемелері шоғырландырылған қаржылық есептілікте әділ құны бойынша есепке алынады. Әділ құнның өзгерістері пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері және міндеттемелер бойынша таза (шығында)/пайдада көрсетіледі. Пайда ретінде табылған немесе шығын ретінде шегерілген пайыздар келісімшарт талаптарына сәйкес тиісінше пайыздық кірістерде немесе шығыстарда есептеледі, ал дивидендтер алу құқығы белгіленген жағдайда дивиденд бойынша тапқан пайда «Басқа да кірістер» деген жолда есепке алынады.

Амортизацияланған құны бойынша немесе өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құралдар

Топ активті басқару үшін пайдаланылатын Топтың бизнес үлгісі мен ақша ағындарының шартта көзделген сипаттамаларының негізінде қаржы активі жіктелуіне бағалау жүргізеді және баға береді.

Активтерді амортизацияланған құны бойынша немесе өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша жіктеу және бағалау үшін, тиісті шарттың талаптары борыштың негізгі сомасына және негізгі соманың өтелмеген бөлігі бойынша пайыздарды ғана қамтитын ақша ағынының пайда болуын қамтуы тиіс.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Белгіленген талаптарға сәйкес шартпен көзделген ақша ағынын тексеру кезінде, негізгі қарыздың негізгі сомасы қаржы активінің бастапқы танудан кейінгі әділ құны ретінде қарастырылады. Қаржы активінің мерзімі ішінде қарыздың негізгі сомасы өзгеруі мүмкін (мысалы, негізгі сомаға төлемдер болған жағдайда). Пайыздар белгілі бір уақыт кезеңі ішінде өтелмеген берешектің негізгі сомасына қатысты кредиттік тәуекел үшін, сондай-ақ кредиттеуге байланысты басқа да қарапайым тәуекелдер мен шығыстар, сондай-ақ пайдаға қатысты пайдаға арналған шығындардың өтелуін қамтиды. Негізгі және пайыздық төлемдер бойынша төлемдер қаржы активі көрсетілетін валютамен жүргізіледі.

Шартпен көзделген, өзіне тек борыштың негізгі сомасына және пайыз ретінде ғана төлемді қамтитын ақша ағындары негізгі кредит шартының талаптарына сәйкес келеді. Нәтижесінде, шартпен көзделген ақша ағындарының тәуекелі немесе құбылмалылығын тудыратын шарт талаптары негізгі кредит шартына қатысы жоқ, мысалы, акциялар немесе тауарлар бағасының өзгеру тәуекелі шартпен көзделген ақша ағынын тудырмайды, онда тек қана негізгі қарыз сомасына төлемдер және негізгі қарыз сомасының өтелмеген бөлігі қамтылады. Құрылған немесе сатып алынған қаржы активі оның заңды нысанда қарыз болып табылатынына қарамастан, негізгі кредит шарты болуы мүмкін.

Қаржы активтерін басқару үшін пайдаланылатын бизнес-үлгілер қаржы активін жіктеу үшін ХҚЕС (IFRS) 9 бірінші қолдану күнінде бағаланды. Бизнес үлгісі ретроспективті түрде Топтың ХҚЕС (IFRS) 9 алғашқы қолдану күніндегі балансында танылған барлық қаржы активтеріне қолданылды. Ұйым пайдаланатын бизнес-үлгі сол немесе басқа бизнес мақсатқа жету үшін топтастырылған қаржы активтерін басқару механизмін көрсететін деңгейде анықталады. Топтың бизнес-үлгісі басшылықтың жеке құралға қатысты ниетіне байланысты емес болғандықтан, бизнес-үлгіні бағалау жеке негізде емес, біріктірудің неғұрлым жоғары деңгейінде жүзеге асырылады.

Өзінің қаржы құралдарын басқару үшін Топ ақша ағындарын тудыру мақсатында, ақша қаржы активтерін басқару тетігін сипаттайтын бірнеше бизнес үлгілерді пайдаланады. Осы бизнес-үлгілер Топтың ақша ағынының шартпен көзделген ақша ағындарын алудың, қаржы активтерін сатудың немесе екеуінің де нәтижесі болатынын анықтайды.

Бизнес-үлгіні бағалау кезінде Топ қолда бар барлық ақпаратты ескереді. Сонымен қатар, бағалау оның пайда болуын Топ болжамды түрде күтуге құқылы, мысалы, «нашар» сценарий немесе «күйзеліс» сценарийі тәрізді сценарийлер негізінде жасалмайды. Топ барлық тиісті деректерді ескереді, мысалы:

- осы бизнес-үлгі ұсталатын қаржы активтері мен бизнес-үлгісінің тиімділігін бағалау тетігі және негізгі басқарушы персоналға есеп беру;
- бизнес-үлгінің (осы бизнес-үлгі бойынша ұсталатын қаржы активтерінің) тиімділігіне және тәуекелдерді басқару әдісіне әсер ететін тәуекелдер; және де
- басшылыққа сыйақы төлеу тетігі (мысалы, сыйақы төлеу негіздері талданады: тиісті активтердің әділ құны немесе шартпен көзделген ақша ағымдары).

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Қаржы активін бастапқы тану кезінде Топ жаңадан танылған қаржы активтері қолданыстағы бизнес үлгісінің бөлігі болып табыла ма соны анықтайды немесе жаңа бизнес үлгісінің пайда болуын көрсетеді. Топ алдыңғы кезеңдегі өзгерістерді анықтау үшін әрбір есепті кезеңде өзінің бизнес-үлгілерін қайта қарастырады. Ағымдағы есепті кезеңде Топ өзінің бизнес-үлгілерінде қандай да бір өзгерістерді анықтаған жоқ.

Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланған борыштық құралдарды тануды тоқтатқаннан кейін бұрын өзге жиынтық кіріс арқылы танылған жинақталған пайда/шығын меншікті капиталдан пайда немесе шығын санатына қайта жіктеледі. Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланған санатқа жатқызылатын үлестік құралдарды тануды тоқтатқаннан кейін, керісінше бұрын өзге жиынтық кіріс құрамында танылған жинақталған пайда немесе шығын, пайда немесе шығын санатына қайта жіктелмейді, бірақ меншікті капиталдың басқа бабының құрамына ауыстырылады. Бастапқы танудан кейін амортизацияланған құны бойынша немесе өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құралдар құнсыздануға жатады.

Кепілмен қамтамасыз ету

Топ клиенттердің міндеттемелеріне қатысты егер ол қажет деп санаса, кепілді қамтамасыз етуді алады. Әдетте, кепілді қамтамасыз ету клиенттің қолда бар міндеттемелеріне де, болашақ міндеттемелеріне қатысты мұндай активтер бойынша Топқа талап ету құқығын беретін клиент активтерінің кепіл түріне ие болады.

Қаржы активтерін қайта жіктеу

Топтың белгілі бір қаржы активтеріне сәйкес бизнес үлгісі өзгерген жағдайда, осындай активтер қайта жіктеледі. Жаңа санатқа жатқызу мен бағалауға қойылатын талаптар болашақта бірінші іскерлік модельдегі өзгерістерден кейін Топтың қаржы активтерін қайта жіктеуге әкелген бірінші есепті кезеңнің бірінші күнінен бастап қолданылады. Шартпен көзделген ақша ағындарындағы өзгерістер төмендегі есеп саясатына («Қаржы активтерін өзгерту және тануды тоқтату») сәйкес талданады.

Қаржы активтерін түрлендіру және тануды тоқтату

Қаржы активі бастапқы тану күні мен қаржы активін өтеу күнінің арасында активтің ақша ағындарын реттейтін шарт талаптарын қайта қарау немесе басқа түрдегі өзгерту болған жағдайда өзгертіледі. Өзгеріс шартпен көзделген ақша ағындарының сомасына және/немесе мерзіміне дәл сол уақыт сәтінде немесе болашақта уақыт сәтінде әсер етеді. Сонымен қатар, бұрыннан бар қарыз бойынша қолданыстағы ковенанттарды енгізу немесе түзету мұндай жаңа немесе түзетілген ковенанттар ақша ағындарына дереу әсер етпесе де өзгерістерді білдіреді, бұл ретте, олар сақталмаған болса, ақша ағындарына да әсер етуі мүмкін (мысалы, ковенантты бұзған жағдайда қарыз бойынша пайыздық мөлшерлеме артуы мүмкін).

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Мүмкіндігінше, Топ қамтамасыз етуден құн өндірмей-ақ қарыздарды қайта құрылымдауды көздейді. Мұндай қайта құрылымдау өтеу мерзімін ұзартуды және жаңа несие шарттарын келісуді қамтиды. Талаптар қайта қаралғаннан кейін, құнсыздану шарттардың өзгеруіне дейін есептелген бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып бағаланады, ал несие мерзімі өткен деп есептелмейді. Басшылық барлық критерийлердің орындалуын және болашақ төлемдер өте жоғары деңгейде болуын қамтамасыз ету үшін қайта қаралған шарттармен несиені тұрақты түрде бақылайды. Қарыздар қарыз бойынша бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалану арқылы жеке немесе ұжымдық түрде құнсыздану бойынша бағаланады. Қайта қарастырылған талаптар қаржылық жағдайдағы нашарлауы бар жеке негізде құнсыздануға бағаланған қарыздардың құнсыздануының дәлелі болып табылады.

Топ қаражаттың қайтарылуын барынша жоғарылату және дефолт тәуекелін азайту үшін қарыз алушымен қаржылық қиындықтар туындаған кезде клиенттерге берілген қарыздарды қайта қарайды. Санкциялардан бас тарту қарыз алушы түпнұсқа шарттық талаптарды орындауға барынша негізделген ықтимал шараларды қолданған жағдайда, әдепкі дефолт тәуекелінің бар екендігі немесе дефолттың жоғары болуы немесе қарыз алушы қайта қаралған келісімшарттық талаптарды орындай алатыны күтіледі. Талаптарды қайта қарау көбінесе қарызды өтеу мерзімін ұзартуды, несие бойынша ақша ағынының мерзімін өзгертуді (негізгі қарыз сомасы есебіне төлемдер және пайыздар), сондай-ақ кредиторға тиесілі (негізгі қарыз сомасы бойынша берешек немесе пайыздарды кешіруді) ақша ағынының сомасын азайтуды және ковенантты түзетуді қамтиды. Топта заңды тұлғаларға берілген қарыздарға, сондай-ақ жеке тұлғаларға берілген қарыздарға қатысты қолданылатын санкциялардан бекітілген бас тарту саясаты бар.

Қаржы активі өзгерген кезде Топ осы өзгерісті активті тануды тоқтатуға әкеп соға ма жоқ па соны бағалайды. Топтың саясатына сәйкес, егер түрлендіру шарт талаптарында елеулі айырмашылықтар тудырса, тануды тоқтатуға әкеп соқтырады. Өзгертілген шарттар бастапқы шарт талаптарынан айтарлықтай ерекшеленетінін анықтау үшін Топ сапалы факторларды талдайды. Мысалы, шартта көзделген талаптарды өзгерткеннен кейін ақша ағындары негізгі қарыз сомасы пен пайыздар бойынша төлемдерді қамтиды, шарт немесе контрагент валютасы өзгерді. Сондай-ақ пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру дәрежесі, өтеу мерзімі, ковенанттар да талданады.

Коммерциялық себептерге байланысты қаржы активін өзгерткен кезде, Топ әртүрлі сапалық факторларды (валютаның, пайыздық мөлшерлеменің, өтеу мерзімінің өзгеруі) ескереді және ескі қарызды тануды тоқтату және әділ құн бойынша жаңа қарызды тануды тоқтату керек пе деген қорытынды жасайды.

Қаржы активін тануды тоқтатқан жағдайда, ККШ бойынша бағалау резерві осы күнге активтің таза баланстық құнын анықтау үшін тануды тоқтату күніне қайта бағаланады. Жаңа қаржы активінің қайта қаралған баланстық құны мен жаңа әділ құнының арасындағы айырмашылық жаңа талаптарға сәйкес пайданың туындауына әкеледі немесе тануды тоқтатудан шығын тудырады. Жаңа қаржы активіне қатысты ККЗ бойынша бағалау резервінің мөлшері, егер жаңа несие пайда болған кезде кредиттік-құнсызданған деп қарастырылатын жағдайларды қоспағанда, келесі 12 айдағы ККШ мөлшері негізінде есептелетін болады. Бұл жаңа несиенің әділ құны оның қайта қаралған номиналды құнына айтарлықтай дисконтпен танылған кезде ғана қолданылады, себебі өзгеріс нәтижесінде төмендетілмеген дефолт тәуекелі жоғары болып қалады. Толығырақ ақпарат алу үшін 11-ескертуді қараңыз.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Құнсыздану

Қаржы активтерінің құнсыздануы мынадай факторларды ескере отырып есептелді:

- ККШ есептеу үшін Банк қарызды жеке және топтық негізде кредиттік тәуекелдің жалпы сипаттамаларына негізделген активтерді топтастырумен бағалайды.
- ККШ - олардың ықтималдығы ескеріле отырып, кредиттік шығындардың сәйкес құнын бағалауды білдіреді. Бұл шығындардың бағалануы шарт бойынша Топқа тиесілі ақшалай қаражат ағындарының және тиісті актив үшін ТПМ арқылы дисконтталған бірқатар экономикалық сценарийлердің ықтималдығын талдау негізінде Топ алатын ақшалай қаражаттың ағыны арасындағы айырмашылықтың сәйкес құнын білдіреді.
- Есептеу шамадан тыс шығындарсыз немесе күш-жігерсіз алуға болатын ақылға қонымды және расталған ақпарат негізінде жүзеге асырылады. Кепілдендірілген қаржы активінің күтілетін болашақ ақша ағымдарының дисконтталған құнын есептеу ақшалай қаражаттың ағындарын көрсетеді, бұл кепілдік беруді алудың және сатудың құнын, сатып алудың ықтималдығы немесе ықтималсыздығы болған жағдайда өндіріп алудың нәтижесі болуы мүмкін. Резервтер Топтың өздерінің шығындарын талдау тәжірибесіне және басшылықтың борышқа қызмет көрсету мүмкіндігіне және қарыз алушының кредиттік тарихына негізделген несиелік тәуекелінің әрбір санаты бойынша активтермен танылуы ықтимал шығындар деңгейіне қатысты жорамалдарға негізделген.
- Қазынашылық операциялар (борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар, «кері РЕПО» операциялары, банкаралық қарыздар мен депозиттер, корреспонденттік шоттар, қазынашылық операциялар бойынша дебиторлық берешек) бойынша құнсыздану есебі контрагенттің рейтингі, дефолт ықтималдығы, мәміле мерзімі және дефолт бойынша шығын деңгейін ескере отырып жасалады.
- Қазынашылық операциялар бойынша күтілетін несиелік шығындарды бағалау жеке негізде жүргізіледі (дебиторлық берешек түрінде белгілі бір талаптарды қоспағанда).

Қаржы активтері келесі тәсілге сәйкес қоржынға бөлінеді:

- 1-кезең: актив танылғаннан бергі уақытта кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы болмаған кезде, алдағы 12 айдағы құнсызданудан күтілетін шығындар сомасында танылады;
- 2-кезең: актив танылған кезден бастап кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы, құнсыздану қаржы активінің қызмет ету мерзімі ішінде күтілетін шығындар сомасында танылады;
- 3-кезең: қаржы активі дефолт болып табылады немесе құнсыздану белгісі бар.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтер

Күтілетін кредиттік шығындарды бағалауды өлшемі мыналарға тең бағалау резервінің көмегімен жүргізу қажет:

- күтілетін шығындар келесі 12 айда, яғни, қаржы құралының барлық мерзімі ішінде несие шығындарының бөлігі, бұл есепті күннен кейінгі 12 ай ішінде болуы мүмкін құрал міндеттемелері бойынша міндеттемелерді орындамау салдарынан күтілетін кредиттік шығындар («1-кезең»);
- міндеттемелердің қолданылу мерзімі ішінде құрал бойынша міндеттемелерді орындамаудың барлық ықтимал жағдайларының нәтижесінде туындаған қаржы құралының бүкіл мерзімі ішінде күтілетін кредиттік шығындар шамасы («2-кезең» және «3-кезең»).

Кезеңдер туралы егжей-тегжейлі ақпарат 5, 8, 9, 10 және 11-ескертулерде келтірілген.

Қаржы құралының бүкіл қолданылу мерзімі ішінде ККШ-ның толық шамасының құрамында бағалау резервін құру үшін құралды бастапқы тану сәтінен бастап кредиттік тәуекелдің едәуір ұлғаюы жағдайында талап етіледі. Барлық басқа жағдайларда ККШ-ға арналған резервтер ККШ-ға 12 ай ішінде тең сомада қалыптастырылады.

- Пайдаланылмаған кредиттік қаражатқа сәйкес ККШ Топ кредиттік қаражат іріктелген жағдайда алуды күтетін ақшалай қаражат ағыны және егер міндеттеме ұстаушы кредиттік қаражатты іріктеген кезде шарт бойынша Топқа тиесілі ақшалай қаражат ағындары арасындағы айырма құнын көрсетеді.
- Қаржылық кепілдік шарттарына қатысты ККШ ұстаушыдан, қарыз алушыдан немесе кез келген басқа тараптан алатын соманы алып тастағанда, кепілдік берілген борыштық құралдың иесіне өтем төлеуге күтілетін төлемдер арасындағы айырманы көрсетеді.

ККШ-ны бағалау жеке несиеге қатысты немесе тәуекелдің ұқсас сипаттамасы бар несие портфельдері бойынша жүргізіледі. ККЗ бойынша бағалау резервінің есебі (жеке немесе топтық негізде) бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені (бұдан әрі – «ТПМ») пайдаланып, актив үшін күтілетін ақша ағынының сәйкес құнының негізінде есептеледі.

ККШ шамасын анықтаған кезде, дефолттың анықтамасын қолдану өте маңызды. Дефолтты анықтау ККШ-ның сомасын бағалау үшін пайдаланылады және бағалау резерві келесі 12 айға немесе бүкіл кредиттеу мерзіміне есептелген бе, соны анықтау үшін қолданылады, себебі «дефолт» түсінігі ККШ-ны бағалауға ықпал ететін және кредиттік тәуекелді айтарлықтай артуын анықтайтын «дефолт ықтималдығы» түсінігінің бір бөлігі болып табылады (4-ескертуде көрсетілген).

Негізделген болжамды ақпараттар туралы толығырақ мәлімет алу үшін 31-ескертуді қараңыз.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

РЕПО және кері РЕПО келісімдері және бағалы қағаздар ұсыну

Топ өз қызметінің барысында қаржы активтерін сату туралы және кері сатып алу туралы келісімдер (бұдан әрі – «РЕПО келісімдері»), сондай-ақ сатып алу туралы және қайтадан кері сату туралы келісімдерді (бұдан әрі – «кері РЕПО келісімдері») бекітеді. РЕПО және кері РЕПО операцияларын Топ сауда жасау мақсатында өтімділікті басқару элементі ретінде пайдаланады.

РЕПО келісімдері қамтамасыз етілген қаржыландыру операциялары ретінде қарастырылады. РЕПО келісімдері бойынша сатылған бағалы қағаздар қаржы ахуалы туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі, егер кепілзаттық қамтамасыз етуді алған тараптың оларды сату, не болмаса қайта кепілдікке беру құқығы болса, мұндай бағалы қағаздар РЕПО келісімдері бойынша кепілдікке салынған бағалы қағаздар ретінде жіктеледі. Тиісті міндеттеме кредит мекемелерінің немесе клиенттердің қаражатында атап көрсетіледі.

Кері РЕПО келісімдерінің негізінде сатып алынған бағалы қағаздар кредит мекемелеріндегі қаржы немесе клиенттерге берілген қарыздар немесе тиісінше ақшалай қаражаты және олардың баламасы ретінде есепке алынады. Сату мен кері сатып алу құны арасындағы айырма пайыздық пайда ретінде қарастырылады және РЕПО келісімдері әрекет ететін кезең үшін, тиімді пайыз мөлшерлемесі әдісін пайдалана отырып есептеледі.

Контрагенттерге қарызға берілген бағалы қағаздар қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі. Үшінші бір тарапқа сатылған, оларды сату мен сатып алу «пайда немесе шығын арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржы активтері мен міндеттемелері бойынша таза пайдада/(шығында)» есепке алынатындарды қоспағанда, тартылған бағалы қағаздар қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте көрсетілмейді. Оларды қайтару бойынша міндеттемелер саудалық міндеттеме ретінде әділ құнмен көрсетіледі.

Топ бағалы қағаздар бойынша РЕПО шарттарын және бағалы қағаздармен қарыздар бойынша мәмілелер бекітеді, олар бойынша Банк кәдімгі нарықтық тәжірибеге сәйкес қамтамасыз етуді алады немесе береді. Қазақстандағы және Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығы («ТМД») елдеріндегі кері сатып алу операцияларының стандартты талаптарына сәйкес қамтамасыз етуді алушы мәміле бойынша есеп айырысқан кезде баламалы бағалы қағаздарды қайтарған жағдайда қамтамасыз етуді сату немесе кепілге қайта салу құқығына ие.

Өзара есепке алу

Қаржы активтері мен міндеттемелер бойынша өзара есепке алу жүргізіліп, таза сомасы есепке алынған сомаларды есептеуге заңды тұрғыдан құқығы болған кезде және нетто-негізде реттеуді жүргізу немесе бір мезетте активті сату және міндеттемені өтеу ниеті болған кезде қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі. Шығып кеткен болып танылмайтын қаржы активін есепке алу кезінде Топ берілетін активті және оған сәйкес міндеттемені өзара есепке алуды орындамайды. Егер ол қандай да бір стандарт немесе түсіндіру бойынша талап етілмесе немесе рұқсат етілмесе, пайда мен шығын бойынша өзара есепке алу жүргізілмейді және жеке Топтың есепке алу саясаттарында ашылмайды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Туынды қаржы құралдары

Топ туынды қаржы құралдарының бір бөлігі болып табылады, олардың кейбір бөлігі саудаға арналған, ал қалған бөлігі пайыздық, кредиттік және валюталық тәуекелдерді басқаруға арналған. Ұсталған туынды қаржы құралдарға шетел валютасындағы форвардтық келісімшарттар, пайыздық своптар, валюталық пайыздық своптар және кредиттік-дефолт своптары жатады.

Туынды қаржы құралдары бастапқыда туынды қаржы құралы жасалған күнгі әділ құн бойынша есепке алынады және кейінірек, әрбір есептік күнгі олардың әділ құнына қайта бағаланады. Осыдан туындайтын нәтиже тікелей пайда немесе шығын арқылы танылады.

Оң әділ құнымен анықталған туынды қаржы құралдары қаржы активі ретінде танылады, ал теріс әділ құнымен анықталған туынды қаржы құралдары қаржы міндеттемесі ретінде танылады.

Топ пайыздық мөлшерлеме мен валюталық тәуекелді анықтау үшін әртүрлі туынды қаржы құралдарын, пайыздық своптарды және валюталық своптарды, сонымен қатар валюталық форвардтық келісімшарттарды пайдаланады. Туынды қаржы құралдары туралы неғұрлым толық ақпарат 7-ескертуде берілген.

Топтың туынды келісімшарттар бойынша тәуекелі, Топтың нарықтық, кредиттік және өтімділік тәуекелін жалпылама басқару шеңберінде мұқият қадағаланады (31-ескерту).

Кредиттік-құнсызданған қаржы активтері

Ақша ағындарына кері әсерін тигізетін бір немесе бірнеше оқиғалар болған жағдайдағы қаржы активтер, кредиттік-құнсыздандырылған деп есептелінеді. Кредиттік-құнсыздандырылған қаржы активтеріне «3-кезеңнің» активтер термині қолданылады. Кредиттік құнсыздану белгілері келесі оқиғалар бойынша бақыланатын деректерді қамтиды:

- қарыз алушының немесе кредитордың елеулі қаржылық қиындықтары;
- шарт талаптарының бұзылуы, мысалы, дефолт немесе төлем мерзімінің өтуі;
- кредитор өзге жағдайда ұсынбайтын, қарыз алушының қаржылық қиындықтарына байланысты экономикалық себептер немесе шарт талаптарына сәйкес қарыз алушыға қойылған талаптар;
- қаржылық қиындықтар салдарынан бағалы қағаздарға арналған белсенді нарықтың жоғалуы; немесе
- кредиттік шығындарды көрсететін үлкен жеңілдікпен қаржы активін сатып алу.

Кейбір жағдайларда жеке оқиғаны анықтау мүмкін емес, өйткені қаржы активінің кредиттік құнсыздануы бірнеше оқиғалардың жиынтық әсерінен болуы мүмкін. Әр есептік күнгі жағдай бойынша Топ амортизацияланған құны бойынша немесе басқа жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері болып табылатын, борыш құралдарының кредиттік құнсыздануына баға береді. Мемлекеттік және корпоративтік борыш құралдарының кредиттік құнсыздануын бағалау кезінде Топ облигациялардың кірістілігі, кредиттік рейтингтер және қарыз алушының қаржыландыру мүмкіндігін арттыру сияқты факторларды ескереді.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Қарыз, егер қарыз алушыға кеңшілік жасау нәтижесінде шартта көзделген ақша ағынына ие болмау тәуекелі айтарлықтай төмендегенде, айғақтар болмаған жағдайда қаржылық жағдайдың нашарлауына байланысты кеңшілік берілгенде және басқа да құнсыздану белгілері болмағанда кредиттік-құнсызданған деп саналады. Кеңшілік беру көзделген, бірақ ол берілмеген қаржы активтері, егер кредиттік-құнсызданудың байқалатын белгілері бар болса, оның ішінде дефолттың анықтамасына сәйкес келсе, кредиттік құнсызданған деп саналады. Шартты Дефолтты анықтау төлем ықтималдығының жоқтығы мен төлем мерзімінің аяқталуын белгілейді (90 күн немесе одан кейін кешіктіру). Кросс-дефолтты қолдану туралы шешім клиенттің объектісінің шарттарын, мысалы, кредиттік тәуекелдің қамтамасыз етілуін және маңыздылығын жеке бағалауға негізделген.

Сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған қаржы активтері («СҚКҚ»)

СҚКҚ қаржы активтері өзгеше ескеріледі, өйткені мұндай актив бастапқы тану сәтінде кредиттік-құнсызданған болып табылады. Осы активтерге қатысты Топ бағалау резерві ретінде бастапқы тану күнінен бастап активтің күтілетін қолданылу мерзімі ішінде кредиттік шығындар мөлшерінің барлық өзгерісін таниды; бұл ретте, барлық өзгеріс пайда немесе шығын құрамында көрсетіледі. Осындай активтердің күтілетін кредиттік шығындар шамасының оң өзгерісі болған жағдайда, құнсызданудан болған шығын танылады (кредиттік шығындар бойынша шығысты қалпына келтіру).

Есептен шығару

Қарыздар мен борыштық бағалы қағаздар Топтың қаржы активін қайтару жөнінде мүмкіндіктің болмайтынына көз жеткізген кезде (толық немесе ішінара) есептен шығарылады. Бұл Топ қарыз алушының есептен шығарылатын соманы өтеу үшін жеткілікті ақша ағымын түрлендіретін активтері немесе кіріс көзі жоқ деп шешкен кездегі жағдай. Есептен шығару - бұл тануды тоқтату. Топ қаржы активтерін есептен шығару үшін мәжбүрлеу шараларын қолдануы мүмкін. Топ мәжбүрлеу әрекеттері нәтижесінде, құнсызданудан кейін кіріс кіргізеді. Кепілдендірілген қарыздар, кепілзатпен қамтамасыз етуді сатқаннан кейін түскен, кез келген түсімді алғаннан кейін, есептен шығарылады. Кепілзатпен қамтамасыз етуді сатудың ықтимал таза құны анықталса және одан әрі қалпына келтіру болмаған жағдайда, есептен шығару мүмкін.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Қаржы активтері мен міндеттемелерді тануды тоқтату

Қаржы активтері

Қаржы активтерінің (немесе бұл орынды болған кезде, осындай қаржы активтерінің бір бөлігінің немесе осыған ұқсас қаржы активтері тобының бір бөлігінің) танылуын тоқтату мынадай жағдайда іске асырылады:

- егер активтен түскен ақшалай қаражат ағымын алу құқығының мерзімі аяқталған болса;
- Топ өзінің активтен ақшалай қаражат ағымын алу құқығын басқаға берген болса немесе активтен түскен ақшалай қаражаты ағымын алу құқығын сақтап қала отырып, бірақ оларды «аралық» келісімге сәйкес үшінші тарапқа көп кешіктірмей толық төлеу жөнінде міндеттеме қабылдаған жағдайда; және
- Топ іс жүзінде (а) актив бойынша тәуекелдің және сыйақының барлығын берген болса, не болмаса (б) актив бойынша тәуекелдің және сыйақының барлығын іс жүзінде ұстап қалмаған, бірақ активке бақылау жүргізуді берген болса.

Қаржы активі аударылғаннан кейін оны тану тоқтатылады және бұл аударым тануды тоқтату талаптарына сай болады. Аударуға сәйкес Топтан (а) актив бойынша ақша ағымдарын алуға келісімшарттық құқық беру немесе (б) актив бойынша ақша ағымдарына құқықты сақтау, алайда үшінші тарапқа қатысты осы ақша ағымын төлеу бойынша келісімшарттық міндеттеме қабылдау талап етіледі. Аударым жүргізілгеннен кейін Топ аударылған активтерге иелік етуден түскен пайданың және тәуекелдің сақталу деңгейіне қайта бағалау жүргізеді. Егер тәуекел мен пайданың барлығы негізінен сақталған болса, онда актив қаржы ахуалы туралы шоғырландырылған есепте одан әрі таныла береді. Егер тәуекел мен пайданың барлығы жалпы берілген болса, бұларды актив бойынша тану тоқтатылады. Егер кейіннен тәуекел мен пайданың барлығы сақталмайтын және берілмейтін болса, Топ активтерге жүргізілетін бақылаудың сақталуын бағалайды. Егер бақылау сақталмаған болса, онда актив бойынша тану тоқтатылады. Егер Топ активті бақылауды сақтайтын болса, онда ол оның қатысуы шеңберінде активті таңдауды жалғастырады.

Қаржы міндеттемесін өзгерту және тануды тоқтату

Топ қаржы міндеттемелерін тек егер олар өтелсе, күшін жойса немесе олар бойынша талап мерзімі аяқталса, тануды тоқтатады. Қаржылық міндеттеменің баланстық құны арасындағы тануды тоқтату және төленген немесе төленетін өтемақы арасындағы айырмашылық пайда немесе шығын құрамында көрсетіледі.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Топ пен кредитор арасында айтарлықтай өзгеше шарттармен борыштық құралдарды айырбастау бастапқы қаржы міндеттемелерін реттеу және жаңа қаржы міндеттемесін тану ретінде ескеріледі. Топ бастапқы қаржы міндеттемесін өтеу және жаңа қаржы міндеттемесін тану ретінде қолданыстағы қаржы міндеттемесі немесе оның бір бөлігінің шартында елеулі өзгерісті есепке алады. Топ, егер ақша ағымының дисконтталған сәйкес құны жаңа шарттарға сәйкес, бастапқы тиімді комиссиялық мөлшерлеме бойынша дисконтталған, алынған комиссиялық сыйақыны ұстап қалғандағы комиссиялық сыйақыны қоса алғанда, міндеттеме талаптары айтарлықтай ерекшеленетінін ескере отырып, бастапқы қаржы міндеттемесі бойынша қалған ақша ағымының дисконтталған, сәйкес құнынан кемінде 10%-ға айырмашылығы болатынын басшылыққа алады. Егер өзгерту айтарлықтай маңызды болмаса, онда мыналардың арасындағы айырмашылықтар: (1) өзгертуге дейін міндеттеменің баланстық құны; және (2) өзгертуден кейін ақша ағымының сәйкес құны түрлі кіріс пен шығыс құрамында өзгерістен кейін кіріс немесе шығыс ретінде пайда немесе шығын арқылы танылуы тиіс.

Салық салу

Табыс салығы бойынша ағымдағы шығындар Қазақстан Республикасының және Топ жұмыс істейтін басқа елдердің заңнамасына сәйкес есептеледі.

Мерзімі кейінге шегерілген салықтық активтер мен міндеттемелер уақыттық айырмашылыққа қатысты есепке алудың баланстық әдісін пайдалану арқылы есептеледі. Мерзімі кейінге шегерілген табыс салығы активтердің салықтық базасы мен міндеттемелері және баланстық құны арасында пайда болған барлық уақыттық айырмашылықтар бойынша, мерзімі кейінге шегерілген корпоративтік табыс салығы іскерлік беделдің, активтің немесе компанияны шоғырландыру емес және іске асыру сәтінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайда мен шығынға да әсері тимейтін операция бойынша міндеттеменің бастапқы көрсетілуі нәтижесінде туындайтын жағдайларды қоспағанда, қаржылық есептілігі мақсатында көрсетіледі.

Мерзімі кейінге шегерілген салықтық активтер уақыттық айырмашылықтар қарсы есепке алынуы мүмкін, келешекте салық салынатын табыс алу мүмкіндігі бар шамада көрсетіледі. Мерзімі кейінге шегерілген салықтық активтер мен міндеттемелер активті сату немесе міндеттемелерді реттеу кезеңі ішінде қолданылатын салықтық мөлшерлемелер бойынша есеп берілетін күні күшіне енген немесе нақты күшіне енетін салықтық мөлшерлемеге қарай бағаланады. Мерзімі кейінге шегерілген салық өзге жиынтық кірісте немесе капиталда есепке алынатын операцияға қатысты жағдайларды қоспағанда, мерзімі кейінге қалдырылған салық тікелей пайда мен шығындарда есепке алынады, мұндай жағдайда мерзімі кейінге қалдырылған салық тағы да тікелей жиынтық табыста немесе капиталда есепке алынады.

Кейінге қалдырылған салықтық міндеттемелер, Топтың уақыттық айырмашылықты қалпына келтіру мерзімін бақылау мүмкіндігі бар және аталған айырмашылықтар көз жетерлік болашақта қалпына келтірілмейтініне жоғары ықтималдылық бар болатын жағдайларды қоспағанда, еншілес кәсіпорындарға, тәуелді кәсіпорындарға қатысты салық салынатын уақыттық айырмашылықтарды ескере отырып көрсетіледі.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Мерзімі кейінге шегерілген табыс салығы еншілес және қауымдастырылған компанияларға, сондай-ақ бірлескен кәсіпорындарға салынған инвестициялармен байланысты уақыттық айырмашылық бойынша көрсетіледі, уақыттық айырмашылыққа сторно жасау уақытын бақылауға болатын және уақыттық айырмашылыққа жақын келешекте түзетпе жүргізілмеуі мүмкін болатын жағдайлар бұған жатпайды.

Топ мерзімі кейінге шегерілген салық активтері мен міндеттемелерге өзара есеп жүргізеді және Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есептілікте қорытынды айырмасын көрсетеді, егер:

- Топтың ағымдағы салықтық талаптар мен ағымдағы салықтық міндеттемелерге қарсы есепке алу жүргізу үшін заңды түрде бекітілген құқығы болса; және
- Мерзімі кейінге шегерілген салықтық активтер мен міндеттемелер бір салықтық субъектіден бір салықтық орган өндіріп алатын пайда салығына жатқызылатын болса.

Мұнымен қатар Қазақстан Республикасында және Топ жұмыс істейтін басқа елдерде Топ қызметіне қатысты қолданылатын әртүрлі операциялық салықтар әрекет етеді. Бұл салықтар пайда салығынан басқа салықтардың құрамында көрсетіледі.

Егер салықтық тексеру нәтижесі ретінде салық органдары Топтың төлемдерді жүргізуін міндеттейтін болса, Топ белгісіз салықтық позициялар бойынша резервті көрсетеді. Бұл резерв Топтың төлеуге жататын сомасына қатысты ең жақсы баға негізінде бағаланады. Резервтер, басшылық олардың енді талап етілмейтінін немесе заңды талаптармен сәйкес анықтаған кезеңде табыс салығы бойынша резервтегі табысқа қайтарылады.

Негізгі құралдар

Негізгі құралдар жинақталған тозу мен құнының құнсыздануы шегерілгеннен кейінгі бастапқы құны бойынша көрсетіледі, ғимараттар мен құрылыстар бұған жатпайды, олардың құны қайта бағалау жүргізілетін күнгі әділ құны болып табылатын қайта бағаланған құнмен, кейін құнсызданудан жинақталған амортизация мен жинақталған шығындардың шегерілгеннен кейінгі құн бойынша көрсетіледі.

Нысанды амортизациялау оны пайдалануға қол жеткізу мүмкін болғанда басталады. Амортизациялау активтерді тиімді пайдаланудың мынадай бағалау мерзімдері ішінде құнды біркелкі шығынға жазу әдісімен есептеледі:

	Жылдар
Ғимараттар мен құрылыстар	20-100
Көлік құралдары	5-7
Компьютерлер мен банктік жабдықтар	5-10
Басқалары	7-10

Жалға берілген меншікті жақсартуларды амортизациялау жалданған тиісті активтерді пайдалы қолдану мерзімі ішінде есептеледі. Ағымдағы және күрделі жөндеу бойынша шығыстар пайда мен шығындар туралы шоғырландырылған есептілікте, егер капиталдандыру бойынша талаптарды қанағаттандырмайтын болса, операциялық шығындар құрамында олардың пайда болу кезеңінде көрсетіледі.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Негізгі құрал-жабдықтардың баланстық құны әрбір есептік күнге, есепке алуда көрсетілген соманың, оның орны толтырылатын құнынан асуы мүмкін мәніне талданады және, егер баланстық құн мұндай есеп айырысатын орын толтыру құнынан асатын жағдайда активтер құны орын толтыратын есеп айырысу құнынан артатын болса, онда активтер құны орны толғатын құнға дейін төмендетіледі. Құнсызданудан болған шығын тиісті кезеңде танылады және операциялық шығыстар құрамына қосылады.

Қызмет көрсетуге немесе әкімшілік мақсатқа арналған қолда бар ғимараттар мен құрылыстар Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте қайта бағаланған құнымен көрсетіледі, бұл құн білікті тәуелсіз бағалаушылар нарықтық мәліметтер негізінде белгілеген, кейіннен жинақталған тозу мен құнсызданудан зияндар шегерілгеннен кейін анықталады. Активтердің баланстық құны есептік күнгі жағдайға сәйкес әділ құнмен есептеу әдісі бойынша анықталуы мүмкін болатын құннан елеулі айырмашылықта болмауы үшін қайта бағалау ұдайы түрде жүргізіліп отырады.

Қайта бағалау нәтижесінде жылжымайтын мүлік құнының кез келген ұлғайтылуы негізгі құралдарды қайта бағалау резерві құрамында көрсетіледі, пайда мен шығындар туралы шоғырландырылған есепте бұрын танылған сол актив құнының азайтылған сомасы өтелетін жағдай бұған жатпайды. Бұл жағдайда ұлғайтылған құн сомасы пайда мен зияндар туралы біріктірілген есепте бұрын ескерілген активтердің азайтылған құны мөлшерінде танылады. Қайта бағалау нәтижесінде туындаған активтің баланс құнының азайтылуы пайда мен шығындар туралы шоғырландырылған есепте аталған активтің бұған дейінгі қайта бағалану нәтижесінде пайда болған қайта бағалау құнынан қаншалықты асатын болса, сол мөлшердегі деңгейде танылады.

Қайта бағаланған ғимараттар мен жайлардың амортизациясы пайда мен шығындар туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі. Қайта бағаланған меншік одан әрі сатылған немесе шығарылған жағдайда Жылжымайтын мүлікті қайта бағалау резервінің құрамында ескерілген тиісті оң мәнді нәтиже бөлінбеген пайда есебіне аударылады.

Аяқталмаған құрылыс нысандары құнсызданудан шығындар шегерілген нақты құн бойынша есепке алынады. Құрылыстың құнына кәсіпкерлік қызметтердің құнын, сондай-ақ белгілі бір талаптарға сәйкес келетін активтер үшін Топтың есептік саясатына сәйкес капиталдандырылатын қарыздар бойынша шығындар кіреді. Осындай аяқталмаған құрылыс нысандары құрылысты аяқтау немесе жоспарланған пайдалануға дайын болу сәтіне негізгі құрал-жабдықтардың тиісті санаттарына жатады. Осы активтер бойынша амортизацияны есептеу негізгі құрал-жабдықтардың басқа нысандары бойынша сияқты активтердің жоспарланған пайдалануына дайын болу сәтінен басталады.

Негізгі құралдар нысаны сатылған жағдайда немесе активті пайдалануды жалғастырудан болашақ экономикалық пайда түсіру күтілмеген жағдайда, есептен шығарылады. Негізгі құрал-жабдықтар нысандарын сатудан немесе өзге шығуынан түскен кіріс немесе зиян осы нысандарды сату бағасы мен баланстық құны арасындағы айырмашылық ретінде анықталады және пайда немесе шығындарда танылады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Материалдық емес активтер

Жеке сатып алынған материалдық емес активтер.

Жеке мәмілелер шеңберінде сатып алынған, пайдаланудың соңғы мерзімдері бар материалдық емес активтер құнсызданудан жинақталған амортизация мен жинақталған шығын шегерілген сатып алу құны бойынша есепке алынады. Тиімді пайдаланудың күтілудегі мерзімдері мен амортизацияны есептеу әдісі әр есептік кезеңнің аяғына талданады, бұл ретте бағалаулардағы барлық өзгерістер салыстырмалы көрсеткіштерді қайта қарастырмастан есептілікте көрсетіледі. Материалдық емес актив сатылған кезде немесе оны пайдаланудан не болмаса шығуынан болашақ экономикалық пайда түсімдері күтілмеген жағдайда есептен шығарылады. Активтің шығуынан таза түсімдер мен баланстық құнының арасындағы айырмашылықты білдіретін, материалдық емес активті есептен шығарудан түскен пайда немесе шығын есептен шығару сәтінде пайдаға немесе шығынға қосылады.

Жеке мәмілелер шеңберінде сатып алынған, пайдаланудың анықталмаған мерзімдері бар материалдық емес активтер құнсызданудан жинақталған шығын шегерілген нақты шығындар бойынша есепке алынады. Пайдаланудың анықталмаған мерзімдері бар материалдық емес активтерге амортизация есептелмейді.

Бизнесті біріктіру бойынша мәмілелерде сатып алынған материалдық емес активтер.

Бизнесті біріктіргенде сатып алынған және гудвиллдан бөлек көрсетілетін материалдық емес активтер сатып алу күніне әділ құн бойынша есепке қабылданады (сатып алу құны ретінде қарастырылатын). Бастапқы танылғаннан кейін бизнесті біріктіргенде сатып алынған материалдық емес активтер жекелеген мәмілелер шеңберінде сатып алынған материалдық емес активтерге ұқсас құнсызданудан жинақталған амортизация мен жинақталған шығындар шегерілген сатып алудың құны бойынша көрсетіледі.

Амортизациялау активтерді тиімді пайдаланудың мынадай бағалау мерзімдерінің ішінде құнды бір қалыпты есептен шығару әдісімен есептеледі:

	Жылдар
Клиенттік базаға жататын материалдық емес активтер	5
Бағдарламалық жасақтама	10
Бағдарламалық жасақтаманы пайдалану құқығына лицензиялық келісім	10
Басқалары	10

Сатуға арналған активтер

Ұзақ мерзімді активтермен тікелей байланысты ұзақ мерзімді активтер мен міндеттемелер егер мұндай активтердің ағымдағы құны, негізінен, бұларды тұрақты түрде пайдалану арқылы емес, сату арқылы өтелу мүмкіндігі жоғары болса және мұндай активтер (немесе шығу тобы) бұлардың ағымдағы күйінде сатылуы мүмкін болса, сатуға арналған деп жіктеледі («шығу тобы»). Мұндай активтер сатуға арналған деп жіктелген сәттен бастап басшылық бұл активтерді бір жылдың ішінде сатуға ниетті болуға тиіс.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Сатуға арналған активтер сатуға жұмсалатын шығын шегерілгеннен кейінгі бұлардың баланстық және әділ құнымен бағаланады. Егер сатуға арналған активтің әділ құны сатуға жұмсалатын шығын шегерілгеннен кейін оның баланстық құнынан төмен болса, құнсыздану шығынын ұйым пайда мен шығындар туралы шоғырландырылған есепте сатуға арналған активтер шығыны ретінде тануға тиіс. Активтің әділ құнындағы одан кейінгі кез келген ұлғаю шамасы, сату шығыны шегерілгеннен кейін, осы активтердің құнсыздануы бойынша бұрын танылған жинақталған шығын сомасы болып танылады.

Инвестициялық жылжымайтын мүлік

Инвестициялық жылжымайтын мүлік жалгерлік төлем алу, қосымша капиталдандыру үшін немесе сол жағдайлардың бірінде пайдаланылатын нысандарды білдіреді. Инвестициялық жылжымайтын мүлік нысандары бастапқыда, сатып алу шығыстарымен қоса сатып алу құны бойынша есепке алынады. Нәтижесінде олар әділ құн бойынша көрсетіледі. Инвестициялық жылжымайтын мүліктің әділ құнының өзгерістері, олар пайда болатын жылдағы пайдаға немесе шығынға қосылады.

Инвестициялық жылжымайтын мүліктің нысаны онымен байланысты экономикалық пайда түсіру енді болжамданбайтын жағдайда, пайдаланудан түпкілікті шығарылғанда баланстан шығарылады. Есептен шығару кезеңіндегі кез келген кіріс немесе зиян (шығудан таза түсімдер мен активтің баланстық құны арасындағы айырмашылық) есептен шығару жылындағы пайдаға немесе зиянға қосылады.

Коммерциялық жылжымайтын мүлік

Белгілі бір жағдайларда, Топ кредиттік шарттарды реттеу шеңберінде коммерциялық жылжымайтын мүлікті өтеуді жүргізе алады. Топ осы жылжымайтын мүлікті қалыпты қызмет барысында сатуды жоспарлайды, сәйкесінше бұл жылжымайтын мүлік бастапқыда сатып алу шығыстарымен қоса әділ құн бойынша есепке алынады, ал бастапқы танудан кейін екі құнның ең төменгісі бойынша бағаланады: өзіндік құн немесе сатудың таза құны бойынша. Сатудың таза құнын бағалау жүргізген сәтте, коммерциялық жылжымайтын мүлікті сату күтілетін сомалар бойынша бар дәлелдердің ең сенімділерінен негізделеді. Бұл бағалаулар кезең аяқталғаннан кейін болған жағдайларға тікелей қатысты құнның немесе өзіндік құнның құбылуын осындай жағдайлар осы жылдың аяғында болған шарттарды растайтындай мөлшерде есепке алады.

Клиенттер мен кредит мекемелерінің қаражаты

Клиенттер мен кредиттік мекемелерінің қаражаты бастапқыда мәмілемен тікелей байланысты шығындарды шегергендегі алынған қаражаттың әділ құны бойынша көрсетіледі.

Кейін алынған қаражат амортизациялық құны бойынша көрсетіледі, ал алынған қаражаттың мөлшері мен өтеу кезіндегі сома арасындағы тиісті айырмашылық тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып, қарыз алу кезеңіндегі пайда мен шығын туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі. Егер Топ өзінің меншікті борыштық міндеттемесін сатып алса, онда ол қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептен алынып тасталады және міндеттеменің баланстық құны мен мәміледе төленген өтемақы арасындағы айырмашылық пайда мен шығындар туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Шығарылған борыштық бағалы қағаздар

Шығарылған борыштық бағалы қағаздар Топтың айналымға шығарған облигациялары болып табылады, олар клиенттер мен кредиттік мекемелердің қаражаттары сияқты қағидаттарға сәйкес көрсетіледі. Міндеттемелерді шығару шығындарын шегергендегі алынған сомалар және өтеу құны арасындағы кез келген айырмашылық тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып, қарыз алу кезеңі бойынша пайда мен шығындар туралы шоғырландырылған есепте танылады.

Капитал

Топ өзі шығаратын қаржы құралын келісімшарттық келісімнің мәніне сәйкес қаржы активі, қаржы міндеттемесі немесе үлестік құрал ретінде жіктейді. Егер ол ақшалай қаражат немесе басқа қаржы активін ұсыну бойынша, не болмаса қолайсыз жағдайларда қаржы активтерін немесе қаржы міндеттемелерін айырбастау бойынша келісімшарттық міндеттеме болса, құрал міндеттеме ретінде жіктеледі. Егер ол міндеттемелер шегерілгеннен кейін Топ активтеріндегі қалған үлеске ғана үміттенген болса, құрал капитал ретінде жіктеледі.

Топ шығарған күрделі қаржы құралдарының компоненті түрлі жағдайларға сәйкес қаржы активтері, қаржы міндеттемелері немесе капитал ретінде жеке жіктеліп, есепке алынады.

Жарғылық капитал

Компаниялар біріктірілетін жағдайды қоспағанда, жаңа акцияларды шығарумен тікелей байланысты үшінші тараптың қызмет ақысын төлеу шығыны капитал құрамында осы эмиссия нәтижесінде алынған соманың азаюы ретінде көрсетіледі. 2003 ж. 13 мамырға дейін алынған қаражаттың әділ құнының шығарылған акциялардың номиналдық құнынан асатын сомасы эмиссиялық кіріс ретінде көрсетілген. 2003 ж. 13 мамырдан бастап, Қазақстан Республикасының «Акционерлік қоғамдар туралы» Заңының жаңа редакциясы қабылданғаннан кейін «акцияның номиналдық құны» деген ұғым акцияларды қоғамның құрылтайшылары арасында орналастырған кезде ғана қолданылады. Барлық өзге инвесторлар үшін жарғылық капитал Топтың акцияларды орналастырудан алған сомасына тең орналастыру бағасы бойынша есепке алынады.

Өтеуі төлеп алынған меншікті акциялар

Топ меншікті акциялардың өтеуін төлеп алған жағдайда, мәміле бойынша тікелей шығындарды қоса алғандағы сатып алу құны, қолданылатын тиісті салық төлемі шегерілгеннен кейін, капитал құрамының өзгерісі ретінде танылады. Топтың өтеуін төлеп сатып алынған меншікті акциялары айналымнан алынады. Құны өтеліп сатып алынған акциялар өтеуі төлеп алынған меншікті акциялары ретінде жіктеледі және сатып алу құны бойынша көрсетіледі. Мұндай акциялар шығарылған акциялардың орташа есептелген санынан шегеріледі және олардың құны капиталдың азаюы ретінде көрсетіледі. Топ мүшелері сатып алған акциялары бойынша алынған дивидендтер шоғырландыру кезінде алынып тасталады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Дивидендтер

Дивидендтер міндеттеме болып танылады және олар жарияланған күні капитал сомасының есебінен шығарылады. Дивидендтер туралы ақпарат, егер олар есеп берілетін күнге дейін, сондай-ақ есеп берілетін күннен кейін, алайда шоғырландырылған қаржылық есептелікте шоғырландырылатын күнге дейін ұсынылған немесе жарияланған болса, есептелікте ашылып көрсетіледі.

Меншікті капитал қорлары

Топтың қаржылық жағдайы туралы есебіндегі меншікті капиталдың құрамында (өзге жиынтық кірісте) көрсетілген қорларға мыналар кіреді:

- Өзге жиынтық кіріс арқылы бағаланатын қаржы активтерінің әділ құнының өзгеруі мен өзге жиынтық кіріс арқылы бағаланатын қаржы активтерінің әділ құны бойынша бағаланатын борыштық қаржы активтері бойынша күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтерді қамтитын қаржы активтерін қайта бағалау қоры;
- таза инвестицияларды шетел қызметіне қайта есептегенде туындайтын бағамдық айырмашылықтарды көрсету үшін пайдаланылатын бағамдық айырмашылықтар қоры;
- жер мен ғимараттарды қайта бағалау резервінен тұратын негізгі құралдарды қайта бағалау қоры.

Шартты міндеттемелер

Шартты міндеттемелер қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте танылмайды, дегенмен, оларды өтеу нәтижесінде қаржының ағымы туындау ықтималдығы аз болған жағдайларды қоспағанда, шоғырландырылған қаржылық есептілікте ашылады. Шартты актив Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте танылмайды, бірақ экономикалық пайда табу мүмкіндігі болған жағдайда Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есептілікте ашылады.

Бизнесті біріктіргенде сатып алынған шартты міндеттемелер

Бизнесті біріктірген кезде сатып алынған шартты міндеттемелер сатып алу күні әділ құны бойынша есепке алынады. Кейіннен шартты міндеттемелер мыналар бойынша бағаланады: «Резервтер, шартты міндеттемелер мен шартты активтер» деген ХҚЕС (IAS) 37-ге сәйкес анықталған мөлшер және «Сатып алушылармен шарттар бойынша түсім» деген ХҚЕС (IFRS) 15-ке сәйкес есептелген, жинақталған амортизация шегерілген, олар бастапқыда есепке алынған мөлшер.

Фидуциарлық қызмет

Топ өз клиенттеріне мүлікті сенімгерлікпен басқару қызметтерін ұсынады. Топ сондай-ақ депо шоттары бойынша бағалы қағаздармен операциялар жүргізуді қамтамасыз ете отырып, өз клиенттеріне депозитарий қызметтерін ұсынады. Фидуциарлық қызмет шеңберінде алынған активтер мен қабылданған міндеттемелер Топтың қаржылық есептілігіне енгізілмейді. Топ фидуциарлық қызметпен байланысты операциялық тәуекелдерді өзіне қабылдайды, алайда осы операциялар бойынша кредиттік және нарықтық тәуекелдерді Топ клиенттері көтереді. Сенімгерлікпен қызмет көрсетуден түскен түсім қызмет көрсету сәтінде танылады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Кірістер мен шығыстарды тану

Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерін қоспағанда, барлық қаржы құралдарына арналған пайыздық кірістер және шығыстар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып есептелген пайда мен шығын туралы есепте «Пайыздық шығыстар» және «Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып есептелген пайыздық кірістер» ретінде «Таза пайыздық кіріс» түрінде танылады.

Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары бойынша пайыздық кіріс пайда немесе шығын туралы шоғырландырылған есептің «Басқа да пайыздық кірістер» құрамына кіреді.

ТПМ - қаржы құралының күтілетін болашақ ақша ағындарының қаржылық активтің немесе міндеттеменің күтілетін мерзімі ішінде немесе (егер қолданылса) қысқа мерзім ішінде таза баланстық құнға дисконттау мөлшерлемесі. Болашақ ақша ағындары құралдың барлық шарттық талаптарын ескере отырып есептеледі.

Тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылатын және кез келген қарыз туралы уағдаластықпен тікелей байланысты болған тараптар төлеген немесе алған барлық сыйақылар және сомалар, сондай-ақ мәміле бойынша шығындар және барлық басқа сыйақылар немесе жеңілдіктер ескеріледі. ПШАӘҚБ санатындағы қаржы активтері бойынша мәміле бойынша шығындар бастапқы тану кезінде пайда немесе шығын құрамында көрсетіледі.

Пайыздық кірістер/пайыздық шығыстар кредиттік құнсызданбаған қаржы активтерінің (яғни, күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервті бағалау шамасын түзетуге дейінгі қаржы активінің амортизацияланған құнына) жалпы баланстық құнына немесе қаржылық міндеттемелердің амортизацияланған құнына тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдану арқылы есептеледі. Кредиттік құнсызданған қаржы активтері бойынша пайыздық кірістер мұндай активтердің амортизациялық құнына ТПМ қолдану арқылы (яғни, олардың күтілетін кредиттік шығындарға қатысты бағалау резервін шегергендегі олардың жалпы баланстық құны) есептеледі. СҚКҚ қаржы активтеріне арналған ТПМ қаржылық активтен күтілетін болашақ ақша ағындарын анықтау кезінде күтілетін кредиттік шығындар сомасын көрсетеді.

Клиенттерге қарыздар беру комиссиясы (тиісті тікелей шығындармен бірге) қарыздар бойынша тиімді пайыздық мөлшерлемеге жасалған түзету ретінде танылады. Егер қарыз беру міндеттемелері болса, қарыз беру туралы шарт бекітілген болса, қарыз беру міндеттемесі үшін комиссия алдағы кезеңдердің кіріс құрамына (тиісті тікелей шығындарымен бірге) қосылады және одан әрі қарыз бойынша нақты табыстарға жасалған түзету ретінде көрсетіледі. Қарыз беру бойынша міндеттемелер қарыз беруге алып келу ықтималдығы төмен болып бағаланатын болса, қарыз беру міндеттемесі үшін комиссия қарыз беру бойынша міндеттеменің қалған кезеңі ішінде пайда немесе шығын құрамында көрсетіледі. Қарыз беру міндеттемелерінің әрекет ету мерзімі қарыз берілмей аяқталғанда, қарыз беру міндеттемесінің комиссиясы оның әрекет ететін мерзімі аяқталатын күнгі пайда мен шығындар құрамында танылады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Қызметтер мен комиссиялар бойынша кірістер

Комиссиялық кірістер клиенттерге осындай қызметтерге айырбас ретінде күтілетін сыйақыны көрсететін сомасы ретінде көрсетіледі. Топ қызмет көрсету бойынша міндеттемелерді, яғни клиентпен келісілген міндеттемелерді орындау бойынша қызметтерді көрсетуге сәйкес клиентпен келісілген сыйақыны таниды.

Әрбір орындалатын анықталған міндеттемеге Топ шарт жасаған кезде оның орындалатын міндеттемелерді ағымдағы уақыт ішінде немесе белгілі бір сәтте орындайтынын және өтеу тіркелімді немесе ауыспалы, өтеу шегін қоса алғанда, мысалы, Топтың ықпалына байланысты емес сыртқы факторлар, болып табылатынын анықтайды. Сыйақы кейіннен анықталған орындау міндеттемесіне бөлінеді.

Клиенттердің шоттарына және кассалық операцияларға қызмет көрсетуден түсетін комиссиялық кірістерге салымдардан алынған сыйақылардың орнына, депозиттерден алынған комиссиялар, салымшылардың өтініші бойынша транзакцияларға қызмет көрсету бойынша алымдар және Ақшалай қаражатын басқару бойынша операциялар жүзеге асырудан түскен комиссиялар кіреді. Депозиттер бойынша қызметтер үшін ақы төлеу, әдетте ай сайын тиісті қызмет көрсетілетін кезеңде танылады. Қызмет ақысы сұрау салынған қызмет көрсету транзакциясы аяқталғаннан кейін танылады. Ақшалай қаражатын басқарғаны үшін алынатын төлемдер көрсетілген қызметке қарай танылады.

Пластик карталарға қызмет көрсеткені үшін қызметтер мен комиссиялардан түсетін кіріс несие және дебеттік карталар транзакциясынан түсетін өзара ауысымдық кірістерді қамтиды және тиісті желімен есептескеннен кейінгі уақытта танылады. Бір банктің екінші банкке оның кредиттік карталарымен жасаған операциялары үшін төленетін комиссияны, әдетте, тиісті желі сатып алу көлемі және басқа факторлар негізінде белгілейді. Карталармен байланысты басқа да комиссиялар транзакция аяқталған кезден кейінгі сәтте танылады.

Банктік қызмет көрсетудің басқа да кірістері мен комиссияларына банктік аударымдар, аккредитивтер бойынша алымдар және басқа транзакциялық қызметтер сияқты транзакциялық банктік операциялардың әртүрлі алымдар кіреді. Бұл алымдар, осылайша, транзакция жүргізілген және қызметтер көрсетілген уақытта танылады. Аккредитивтер бойынша алымдар негізінен аккредитив туралы келісімдерге байланысты алынатын алымдарды қамтиды және әдетте келісімшартты орындау кезінде танылады.

ХҚЕС (IFRS) 15 қолдану шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілген ақпараттың немесе сомалардың ашылуына елеулі әсерін тигізген жоқ.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Шетел валютасында берілген баптарды қайта бағалау

Шоғырландырылған қаржылық есептілік, шетелдік еншілес компанияларды қоспағанда, Банк пен оның еншілес кәсіпорындарының функционалдық валютасы болып табылатын теңгемен беріледі. Шетел валютасындағы операциялар бастапқыда операция жүргізілетін күндегі айырбастау бағамы бойынша функционалдық валютамен қайта есептеледі. Шетел валютасындағы ақша активтері мен міндеттемелер ҚҚБ есептік күнге сәйкес белгілеген нарықтық айырбастау бағамы бойынша теңгемен қайта есептеледі. Шетел валютасымен мәмілені қайта есептеу нәтижесінде пайда болған пайда мен шығындар шетел валютасын және шетел валютасымен операцияларды қайта бағалаудан алынған таза пайдалар немесе шығындар ретінде пайда мен шығындар туралы шоғырландырылған есепте танылады. Шетел валютасымен бастапқы құны бойынша бағаланған ақшалай емес баптар бастапқы мәмілелер күніне айырбастау бағамдарын қолдану арқылы қайта есептеледі. Шетел валютасымен әділ құны бойынша бағаланатын ақшалай емес баптар әділ құн айқындалған күнгі айырбастау бағамын пайдалана отырып қайта есептеледі.

Шетелдік еншілес кәсіпорындардың активтері мен міндеттемелері есепті күнгі жағдай бойынша, Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепті күні әрекет ететін айырбастау бағамы бойынша Топтың функциялық валютасымен қайта есептеледі, ал еншілес кәсіпорындардың пайда мен шығындар туралы есептілігі бір жыл үшін орташа айырбастау бағамдары бойынша қайта есептеледі. Қайта есептеген кезде туындайтын айырмашылық капиталдың жеке компонентінде тура есепке алынады. Шетелдік еншілес кәсіпорын шығарылған жағдайда, капиталда танылған және тікелей осы еншілес кәсіпорынға қатысты мерзімі кейінге шегерілген жинақталған сома пайда мен шығындар туралы шоғырландырылған есепте танылады.

Мәміленің келісімшарттық айырбастау бағамы мен мәміле жасалатын күнгі нарықтық айырбастау бағамы арасындағы айырмашылық шетел валютасымен жүргізілетін операциялар бойынша таза пайдаға немесе шығынға қосылған. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша нарықтық айырбастау бағамы 1 АҚШ доллары үшін 462.65 теңгені, 1 ресейлік рубль үшін 6.43 теңгені, 1 еуро үшін 492.86 теңгені құрады (2021 жылдың 31 желтоқсанында – 1 АҚШ доллары үшін 431.67 теңге, 1 ресейлік рубль үшін 5.77 теңге, 1 еуро үшін 487.79 теңге болды).

Сақтандыру

Сақтандыру бойынша келісімшарттар – егер болашақтағы көрсетілген белгісіз оқиға сақтандыру полисін ұстаушыға теріс әсер ететін болса, сақтандыру полисінің ұстаушысына өтемақы төлеуге келісім берумен қоса, басқа тараптан едәуір сақтандыру тәуекелін беретін келісімшарттар. Топ Қазақстан Республикасындағы сақтандыру компаниялары үшін ҚРҰБ белгілеген есепке алу саясатын пайдаланады.

Қазақстан Республикасының нормативтік актілеріне сәйкес, сақтандыру шарттарында кепілдік берілген элементсіз дискрециялық қатысу болған жағдайда, сақтандырылушыларға қосымша төлемдер акционерлердің жылдық жалпы жиналысында қабылданған шешімге байланысты болады және бөлінбейтін табысты бөлу сияқты ұсынылуы тиіс; шығыстар емес.

Топ мүлікті сақтандыру, жазатайым жағдайдан сақтандыру, құқықтық жауапкершіліктен сақтандыру, жеке басты сақтандыру және өмірді сақтандыру бойынша түрлі өнімдер ұсынады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Андеррайтингтен түсетін кіріс

Андеррайтингтен түсетін кіріс еңбекпен өтелмеген сыйлықақы резервіндегі таза өзгеріс шегерілгеннен кейін қайта сақтандыруға берілгеннен алынған комиссиялар мен сақтандыру бойынша таза сыйлықтан тұрады.

Келісімшарттың әрекеті басталғаннан кейін сыйлықақылар полисте көрсетілген сомада есепке алынады және сақтандыру шартының әрекет ету кезеңі ішінде пропорционалды негізде табысқа жатқызылады. Еңбекпен өтелмеген сыйлықтар резерві сақтандыру шартының аяқталмаған мерзіміне жататын барлық қабылданған сыйлықтардың бөлігін құрайды және қоса берілген Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте сақтандыру талаптарын реттеу резервіне қосылады.

Шығындарды реттеу бойынша шығындар мен шығыстар пайда мен шығындар туралы шоғырландырылған есепте олардың шығуына қарай болуы мүмкін пайда мен шығындар резервін шығындарды реттеу бойынша қайта бағалау арқылы есепке алынады және қоса берілген пайда мен шығындар туралы шоғырландырылған есепте іске асырылған сақтандыру төлемдері құрамына қосылады.

Қайта сақтандырушылармен келісімшарттар бойынша алынған комиссиялар қайта сақтандыру шартына қол қойған және ол күшіне енген сәттен бастап кіріс ретінде есепке алынады.

Сақтандыру полисін сатып алу құны жаңа бизнесті ашумен тікелей байланысты және түрленеді, мерзімі кейінге қалдырылған болып табылатын және сақтандыру активтерінің құрамында қоса берілген Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте сақтандыру активтерінде көрсетілетін сақтандыру агенттері мен брокерлерге төленген комиссиялардан тұрады. Мерзімі кейінге шегерілген сатып алу бойынша шығындарға жататын активтер кейіннен тиісті сыйақы еңбегі ақталған кезең ішінде амортизацияланады және оның баланстық құнының орны толатын болмауы мүмкін жағдайларда құнсыздануы тұрғысынан тексеріледі. Егер актив сомасы орны толтырылатын құн сомасынан көп болса, ол дереу есептен шығарылады. Қалған өзге шығындар пайда болу ретіне қарай шығыстар болып танылады.

Сақтандыру бойынша шығындарға резерв және шығындарды реттеу бойынша шығыстар

Сақтандыру қызметі бойынша мүмкін болатын шығындардың резерві және сақтандыру шығындарын реттеу шығыстары қоса беріліп отырған қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепке қосылған және әлі реттелмеген есептік күнге дейін сұратылған шығындардың ақысын төлеуге болжанған сомаға және болған, бірақ есептік кезеңге жатқызылатын жарияланбаған шығындар бойынша бағалауға негізделген.

Орын алған, бірақ жарияланбаған автокаско және жауапкершілікті сақтандыру бойынша шығындар резерві (бұдан әрі - «ОЖШР») актуарлық негізде анықталады және бизнестің санаттар мен қосалқы санаттар зияндары пайда болуы үшін қалыпты кезең үшін сақтандыру төлемдері бойынша статистикалық деректерге және Топтың алдыңғы тәжірибесіне негізделген.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Топтың нақты тарихи деректерінің және бизнестің басқа бағыттары бойынша салыстырмалы деректерінің болмауына байланысты ОЖЗР ҚРҰБ нұсқаулығын қолдану арқылы анықталды. Осы ОЖЗР нұсқаулығы талаптарының деректеріне сәйкес сақтандырудың осы класында есептеу күнінің алдындағы соңғы он екі айдың ішінде күшіне енген сақтандыру шарттары бойынша есептелген сақтандыру сыйлықақысы сомасының 5 %-ы мөлшерінде анықталды.

Мұндай бағалауларды анықтау тәсілі және соның нәтижесінде алынған резервтерді жасау тұрақты түрде қайта қаралып және жаңартылып отырады. Осының нәтижесінде алынған түзетулер олар анықталған кезеңде пайда мен шығын туралы шоғырландырылған есептерде көрінеді.

Қайта сақтандыру

Топ өзінің әдеттегі қызметін іске асыру барысында қайта сақтандыру операцияларын жүзеге асырады. Қайта сақтандыру туралы мұндай келісімдер бизнесті одан әрі әртараптандыруды қамтамасыз етеді, басшылыққа тәуекелдерді сақтандыру нәтижесінде пайда болатын ықтимал шығындарды бақылауды іске асыруға мүмкіндік береді және өсімге қол жеткізу үшін қосымша мүмкіндік туғызады.

Қайта сақтандыру активтері басқа қайта сақтандыру компанияларының төленген және төленбеген зияндар үшін берешек сомасынан және зияндарды реттеуге жұмсалатын шығыстардан, сондай-ақ әлі алынбаған сақтандыру сыйлығынан құралады. Қайта сақтандырушылардан алынатын ақша сомасы қайта сақтандыру полистеріне байланысты сақтандыру өтемдерін төлеуге жұмсалатын шығыс ретінде бағаланады.

Қайта сақтандыру міндеттемелері егер қайта сақтандырушыдан алынған комиссияға қарсы есепке алу құқығы жоқ болса жиынтық сомамен ескеріледі және қоса берілген Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте сақтандыру активтерінің құрамына қосылады.

Қайта сақтандыру бойынша келісімшарттар сақтандыру тәуекелі едәуір шығынның ақылға сыйымды мүмкіндігі ретінде анықталғанына, ал уақыттық тәуекел Топтың қайта сақтандырушыға берген ақшалай қаражаттың қозғалысы мерзімінің едәуір ауытқуының ақылға сыйымды мүмкіндігі ретінде анықталғандығына көз жеткізу үшін бағаланады.

Топ өзінің қайта сақтандыру активтеріне құнсыздану мәні бойынша үнемі бағалау жүргізеді. Егер Топ келісімшарт талаптары бойынша өзіне тиесілі соманы ала алмауы мүмкін болса және бұл оқиғаның қайта сақтандырушыдан Топтың алатын сомасына сенімді анықталған әсері бар екендігі туралы объективтік куәландыру болса, қайта бағаланатын актив құнсызданады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Банктік емес қызметтен түскен кірістер мен шығыстар

Негізгі қызметі Банктен проблемалық инвестициялық активтер мен коммерциялық жылжымайтын мүлікті сатып алу, сондай-ақ оларды одан әрі басқару және / немесе осындай активтерді сату болып табылатын Топтың банктік емес еншілес кәсіпорындарының кірістері мен шығыстары банктік емес қызметтен түскен кірістер мен шығыстардың құрамында нетто негізде пайда мен шығындар туралы шоғырландырылған есепте танылады. Банктік емес қызметтен түскен кірістер мен шығыстар инвестициялық жылжымайтын мүлікті, коммерциялық жылжымайтын мүлікті және сатуға арналған активтерді өткізуден түскен кірістерді / шығыстарды, сондай-ақ операциялық жалдаудан түскен кірісті, тіркеу шығыстарын және тиісті мүлікті сатудан түскен кірістерді / шығыстарды қамтитын жылжымайтын мүлікпен өзге де операциялар бойынша кірістерді / шығыстарды қамтиды.

Сегменттік есептілік

Сегмент өнімдер немесе қызмет ұсынумен (операциялық сегмент) немесе тәуекелге ұрынуы мүмкін және басқа сегменттердің тәуекелдері мен пайдаларынан ерекшеленетін пайда әкелетін және тәуекелдерге ұшырау қаупі бар белгілі бір экономикалық орта шеңберінде (географиялық сегмент) өнімдер мен қызмет ұсынумен айналысатын Топтың ерекше бір компоненті болып табылады.

Қаржы кепілдіктері мен аккредитивтері

Топ ұсынатын қаржы кепілдіктері мен аккредитивтері, егер дебитор борыштық құрал түрлендірілген немесе алғашқы талаптарына сәйкес өз уақытында ақы төлеу жүргізе алмайтын болса, басталатын шығындардың өтемақысы ретінде төлемді іске асыруды қарастыратын кредит операцияларын қамтамасыз ету болып табылады. Мұндай қаржы кепілдіктері мен аккредитивтері бастапқыда әділ құны бойынша көрсетіледі. Кейіннен олар резерв ретінде көрсетілген сомаға (а) және қаржы кепілдігі немесе аккредитиві бойынша алынған сыйлық түрінде келешектегі кезең табыстарының жинақталған амортизациясына жол берілуі шегерілгеннен кейін бастапқы көрсетілген сомаға (б) қатысты көрсетілген соманың қайсысының артық екендігіне байланысты бағаланады.

Топ жалға беруші ретінде

Топ жалдау шарты бойынша жалға беруші ретінде әрекет еткен жағдайларда, әрбір жалдау шарты операциялық жалдау немесе қаржылық жалдау ретінде жіктеледі. Жалға алынатын активтерге меншік құқығымен байланысты, бірақ оларға меншіктің заңды құқығы міндетті емес барлық тәуекелдер мен пайдаларды беруді көздейтін шарттар қаржылық жалдау ретінде жіктеледі. Жалдау басталған күні Топ өзінің қаржылық жағдайы туралы шоғырландырылған есебінде қаржылық жалдаудағы активтерді таниды және оларды жалға алуға таза инвестицияға тең сомада дебиторлық берешек ретінде ұсынады. Бастапқы тікелей шығындар жалға берілетін таза инвестицияның бастапқы бағасына енгізіледі және жалдау мерзімі ішінде танылатын кіріс сомасын азайтады. Алынатын қаржылық кіріс жалдау мерзімі ішіндегі пайыздық кірістердің құрамында таза жалға берілетін инвестициялардың кірістілігінің тұрақты нормасын қамтамасыз ететіндей ескеріледі.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Жалға алынатын активтерге меншік құқығымен байланысты барлық тәуекелдер мен пайдаларды іс жүзінде беруді көздемейтін, бірақ оларға меншіктің заңды құқығы міндетті емес шарттар операциялық жалдау ретінде жіктеледі. Операциялық жалдау мәні болып табылатын активтер олар жатқызылған санатқа (баланс бабына) сәйкес Топ балансында есепке алынуын жалғастырады. Операциялық жалдау шарттары бойынша дебиторлық берешек есептеу әдісімен жалдау мерзімі ішінде көрсетіледі.

Топ жалға алушы ретінде

Топ жалға алушы ретінде әрекет еткен жағдайларда жалдау шарттарын есепке алу пайдалану құқығының моделін қолдана отырып жүзеге асырылады. Бұл үлгі жалдау басталған күні жалға алушының жалдау мерзімі ішінде базалық активті пайдалану құқығы үшін жалға берушінің пайдасына жалдау төлемдерін жүзеге асыруға қаржылық міндеті бар деп болжайды. Пайдалану құқығы нысанындағы активтің бастапқы құны жалдау бойынша міндеттемені бастапқы бағалау шамасын, жалдау бойынша алынған ынталандыру төлемдерін шегергендегі жалдау басталған күнгі немесе осындай күнге дейінгі жалдау төлемдерін, сондай-ақ жалдау шартын жасасуға негізделген, егер жалдау шарты жасалмаса, көтерілмейтін қосымша шығындарды қамтиды.

Пайдалану құқығы нысанындағы активті кейіннен есепке алу бастапқы құны бойынша жүзеге асырылады:

- жинақталған амортизацияны және құнсызданудан түскен жинақталған шығындарды шегергенде; және
- жалдау бойынша міндеттемені қайта бағалауға түзетумен.

Амортизация жалдау шарты аяқталған күнге дейін желілік әдіспен жүргізіледі.

Жалдау жөніндегі міндеттеме осы күні әлі жүзеге асырылмаған жалдау төлемдерінің келтірілген құны бойынша бастапқы тану кезінде бағаланады. Келтірілген құн жалдау шартында кепілге салынған пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып немесе қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін пайдалана отырып, жалдау төлемдерін дисконттау жолымен есептеледі.

Жалдау басталған күннен кейін топ жалдау міндеттемесін келесідей бағалайды:

- жалдау бойынша міндеттеме бойынша пайыздарды көрсету үшін баланстық құнын ұлғайта отырып;
- жүргізілген жалдау төлемдерін көрсету үшін баланстық құнды азайта отырып; және
- жалдау шарттарын қайта бағалауды немесе өзгертуді көрсету үшін баланстық құнын қайта бағалай отырып.

Пайдалану құқығының моделі базалық активті сатып алуға арналған опционды қамтымайтын қысқа мерзімді жалдау шарттарына (12 айдан аспайтын мерзімге), сондай-ақ базалық активтің құны төмен шарттарға (5,000 АҚШ долларына дейін) қолданылмайды. Мұндай жалдау бойынша жалдау төлемдері жалдау мерзімі ішінде есептеу әдісімен шығыс ретінде танылады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Ағымдағы жылға қатысты күшіне енген жаңа және түзетілген ХҚЕС

Төмендегі стандарттар мен түсіндірулерге түзетулер топ үшін 2022 жылдың 1 қаңтарынан бастап қолданыла бастады:

ХҚЕС (IAS) 16 *Негізгі құралдар – Болжалды пайдалануға дейінгі түсімдер* түзетулері
ХҚЕС-ты жыл сайын жетілдіру, 2018-2020 жылдар кезеңі (2020 мамыр)
ХҚЕС (IFRS) 3 (Мамыр 2020) «Тұжырымдамалық негіздерге сілтемелер» түзетулері
ХҚЕС (IAS) 37 (Мамыр 2020) «Шығынды шарттар – келісімшартты орындау құны» түзетулері

Жоғарыда көрсетілген стандарттар мен түсіндірмелер Топ басшылығы тарапынан қаралды, бірақ бұл мәліметтер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне елеулі әсер еткен жоқ.

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген жаңа және қайта қаралған ХҚЕС стандарттары

Осы қысқартылған шоғырландырылған қаржылық есептілікті бекіту сәтінде Топ шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген мынадай жаңа және қайта қаралған ХҚЕС қолданбаған:

Жаңа немесе қайта қаралған стандарт немесе түсіндірулер	Күшіне енетін күні - келесіден ерте басталмайтын жылдық кезеңдер үшін
ХҚЕС (IFRS) 17 (2020 маусымдағы және 2021 желтоқсандағы ХҚЕС (IFRS) 17 түзетулерін қоса алғанда)	2023 жылғы 1 қаңтар
ХҚЕС (IAS) 1 – «Міндеттемелерді қысқа мерзімді немесе ұзақ мерзімді деп жіктеу» түзетулері	2023 жылғы 1 қаңтар
ХҚЕС (IAS) 1 түзетулері және ХҚЕС бойынша 2 Тәжірибелік нұсқаулық «Есептік саясатты ашу»	2023 жылғы 1 қаңтар
ХҚЕС (IAS) 12 - Бір операциядан туындайтын активтер мен міндеттемелерге байланысты кейінге қалдырылған салық түзетулері	2023 жылғы 1 қаңтар
ХҚЕС (IAS) 8 - «Бухгалтерлік бағаларды анықтау» түзетулері	2023 жылғы 1 қаңтар
ХҚЕС (IFRS) 16 – Кері жалдау арқылы сату кезінде жалдау міндеттемесі түзетулері	2024 жылғы 1 қаңтар
ХҚЕС (IAS) 1 – Ковенанттармен ұзақ мерзімді міндеттемелер түзетулері	2024 жылғы 1 қаңтар

Топ жоғарыда аталған стандарттарды қолдану төменде сипатталғандай «Сақтандыру шарттары» ХҚЕС (IFRS) 17 қоспағанда, болашақ кезеңдерде Топтың қаржылық есептілігіне елеулі әсер етеді деп күтпейді.

ХҚЕС (IFRS) 17 «Сақтандыру шарттары»

2020 ж. 25 маусымда және 2021 ж. 9 желтоқсанда енгізілген өзгерістер мен толықтыруларды есептегенде 2017 ж. 18 мамырда шығарылған ХҚЕС 17 «Сақтандыру шарттары» сақтандыру шарттарына қатысты ақпаратты тану, бағалау, ұсыну және ашу қағидаттарын белгілейді және ХҚЕС 4 «Сақтандыру шарттарын» ауыстырады. Оны Топ 2023 жылдың 01 қаңтарынан басталатын кезеңдерде қолданады. ХҚЕС 17 ХҚЕС 4-пен салыстырғанда айтарлықтай тұжырымдамалық өзгерісті білдіреді. Ол экономикалық тұрғыдан тиімдірек болуға және сала бойынша салыстыруды арттыра отырып, бизнестің негізгі кірістілігін жақсырақ көрсетуге бағытталған.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

ХҚЕС 17 сақтандыру компаниясы да сақтандыру шарттарын ресімдеген жағдайда, ресімделген сақтандыру шарттарына, қайта сақтандыру шарттарына және қалауы бойынша қатысу талаптары бар шарттарға қолданылады. Ол сақтандыру шарттарынан келесі компоненттерді бөлуді талап етеді: (i) егер олар белгілі бір белгіленген критерийлерге сәйкес келсе, кіріктірілген туынды құралдар, (ii) жеке инвестициялық компоненттер және (iii) сақтандырылмаған тауарлар мен қызметтерді ұсыну бойынша жеке орындау міндеттемелері. Бұл компоненттер тиісті стандарттарға сәйкес бөлек есептелуі керек.

Стандарт сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелерді және тиісті кірістілікті бағалау үшін қолданылатын жинақтау деңгейін анықтайды. Сонымен қатар, ХҚЕС 17 ұқсас тәуекелдерге ұшыраған және бірлесіп басқарылатын шарттардан тұратын сақтандыру шарттарының портфельдерін анықтауды талап етеді. Сақтандыру шарттарын бағалаудың жалпы моделін қолдану мақсатында ХҚЕС (IFRS) 17 сақтандыру шарттары бойынша деректерді есепке алудың жаңа бірлігі болып табылатын шарттар тобының деңгейіне дейін біріктіруді көздейді. Бір топқа тек бір жылдан аспайтын айырмашылықпен шығарылған келісімшарттар кіруі мүмкін (жылдық когорта деп аталады). Сондықтан шарттардың әрбір портфелі (бірлесіп басқарылатын тәуекел бейіні бірдей шарттардың жиынтығы) жылдық когорталарға және одан әрі үш негізгі топқа бөлінеді:

- 1) бастапқы тану кезінде ауыртпалық түсіретін шарттар;
- 2) кейіннен ауыртпалықсыз болу ықтималдығы жоғары шарттар;
- 3) өзге де шарттар.

ХҚЕС 17 әдепкі бойынша келесі құрамдас элементтерге негізделген жалпы модельді (кезеңдік тәсіл) қолдануды талап етеді:

- мыналарды қамтитын шарттарды орындау бойынша ақша ағындары:
 - болашақ ақша ағындарын бағалау ықтималдығын ескере отырып өлшенген;
 - ақшаның уақытша құнын және осы болашақ ақша ағындарымен байланысты қаржылық тәуекелдерді көрсететін түзету (яғни дисконттау);
 - қаржылық емес тәуекелді түзету;
- шарт бойынша қызметтер үшін маржа.

Тәуекелге түзетуді айқындау кезінде резервтердің тәуекел факторларына қатысты белгілі бір сенімділік деңгейін көрсететін «қаржылық емес тәуекелге тәуекелді түзету» тәсілі пайдаланылады. Қаржылық емес тәуекелге тәуекелді түзету белгілі бір сенімділік деңгейіндегі ең көп шығынды білдіреді. Өмірді сақтандыру және жазатайым оқиғалардан сақтандыру шарттары үшін іске асыру сәл өзгеше. «Өмірді жинақтаушы сақтандыруға» қатысты шарттар топтары алдымен тәуекел факторынан кейін, болашақ ақша ағындарының ағымдағы құнының өзгеруін бағалау үшін сенімділіктің оңтайлы деңгейіне дейін жасалады.

Келтірілген шығындар бойынша жазатайым оқиғалардан сақтандыруға байланысты міндеттемелерге қатысты сенімділіктің оңтайлы деңгейін көрсететін қаржылық емес тәуекелге тәуекелдік түзетуді есептеу резервтерді толық бөлу ықтималдығына қолданылады. Қаржылық емес тәуекелге тәуекелді түзетуді бағалау кезінде сақтандыру процесіне тән статистикалық өзгергіштікті пайдаланылады, бұл күтілетін болашақ ақша ағындарына қатысты белгісіздікке әкеледі. Егер жеткілікті деректер болса, тәуекелді статистикалық талдаудың әртүрлі әдістері арқылы сандық түрде анықтауға болады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Деректер шектеулі жерде Топ пайымдауға сүйенеді. Талдау үшін қолайлы көлемді бағалау кезінде тереңірек талдау жүргізуге жұмсалған күш-жігер мен тереңірек талдау маңызды және статистикалық тұрғыдан маңызды болып табылатын тәуекел мен белгісіздікті көрсету үшін пайдаланылатын бағалаулардың өзгеруіне әкелетіні арасындағы тепе-теңдік туралы пайымдау пайдаланылады.

Топ бастапқыда жалпы тәсіл негізінде бағаланатын шарттар топтары үшін қаржылық емес тәуекелге тәуекелді түзетуді есептейді. РАА әдісі бойынша бағаланатын қалған топтар үшін тәуекелге түзету тек келтірілген шығындар резервтері үшін есептеледі.

Сондай-ақ, неғұрлым күрделі модельдерді жоғары жинақтау деңгейінде іске қосу, содан кейін бағалау кезінде неғұрлым егжей-тегжейлі деңгейде пайдалану үшін факторлық матрицаларға дейін жеңілдету қарастырылады.

Дисконттау мөлшерлемесіне келетін болсақ, Топ «жоғарыдан төмен» тәсілін қолданғысы келеді. Базалық мөлшерлеме ретінде активтердің кірістілігіне анық енгізілмеген кредиттік тәуекел үшін сыйлықақыны ескере отырып түзетілген инвестициялық портфельдің болжамды кірістілігін пайдалану болжанады. Бұл түзету базалық мөлшерлемені кредиттік тәуекел үшін қосымша сыйақылардан тазартуға мүмкіндік береді. Кредит тәуекелі көптеген әдістермен бағалануы мүмкін. Байқалған тәжірибелерге «Нарықтық әдістер» (кредиттік/дефолттық своп), «Күтілетін/күтпеген кредиттік шығындар моделі» және т. б.

ХҚЕС 4-пен салыстырғанда шарт бойынша қызметтер үшін маржаны енгізу елеулі өзгеріс болып табылады. Шарт бойынша қызмет көрсету маржасы сақтандыру шарттары тобы бойынша алынбаған пайданы, басқаша айтқанда, акционерлерге тиесілі болашақ пайданың ағымдағы құнын білдіреді. Ол қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте бос ақша ағынынан бөлек міндеттеме ретінде ұсынылады және Топ сақтанушыларға қызмет көрсеткен кезде шарттардың қолданылу мерзімі ішінде пайда мен шығын туралы шоғырландырылған есепте танылады. Шарт бойынша қызметтер үшін маржа сақтандыру шарты күшіне енген күні теріс бола алмайды; сақтандыру шарты күшіне енген күні міндеттемелерді орындау бойынша ақша ағындарының кез келген таза теріс сомасы пайда немесе шығын құрамында дереу көрсетіледі.

Әрбір келесі есепті кезеңнің соңында сақтандыру шарттары тобының баланстық құны қайта бағаланады және:

- болашақ қызметтерге қатысты бос ақша ағындарын және осы күнге арналған топтың келісімшарты бойынша қызметтер үшін маржаны біріктіретін қалған сақтандыру бойынша міндеттемелер сомасын; және
- осы күнге Топқа тағайындалған өткен қызметтерге қатысты бос ақша ағыны ретінде бағаланатын шығындар бойынша міндеттемелер сомасын білдіреді.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Шарт бойынша қызметтер үшін маржа техникалық болжамдардың өзгеруіне (өлім, сырқаттану, тоқтату, шығыстар, болашақ сыйлықақылар) байланысты күтілетін болашақ ақша ағындарындағы өзгерістерді ескере отырып, әрбір келесі есепті кезеңде түзетіледі. Алайда, шарт бойынша қызмет көрсету маржасы теріс бола алмайтындықтан, шарт бойынша қызмет көрсету үшін қалған маржадан асатын болашақ ақша ағындарының теріс өзгерістері пайда немесе шығын ретінде бірден танылады. Сондай-ақ, пайыздар шартты бастапқы тану кезінде белгіленген мөлшерлемелер бойынша шарт бойынша қызметтер үшін маржаға есептеледі (яғни, болжамды ақша ағындарының ағымдағы құнын анықтау үшін бастапқы тану кезінде пайдаланылатын дисконттау мөлшерлемесі бойынша). Сонымен қатар, шарт бойынша қызметтер үшін маржа берілген төлемдер санын және топтағы қалған шарттарды жабудың күтілетін ұзақтығын көрсететін сақтандыру өтемінің бірліктері негізінде пайда немесе шығын құрамына енгізіледі. Сақтандыру шарттарының әртүрлілігін ескере отырып, сақтандыру өтеуінің бірліктерін анықтау шартта анықталған қамту деңгейі ретінде (мысалы, белгіленген мерзімде қайтыс болуына байланысты жәрдемақы, полис ұстаушылар шотының құны немесе кепілдіктердің жиынтығы) және шарт бойынша сақтандырудың күтілетін ұзақтығын ескере отырып, пайымдауларды пайдалануды шамалайды.

Топ ақылға қонымды және расталған тарихи ақпараттың болуына байланысты сақтандыру шарттары тобының деңгейінде ауысу тәсілін анықтады.

Топ өзгертілген ретроспективті тәсілді қолданады. Бұл тәсілде CSM міндеттемелерді орындауға көшкенге дейін нақты ақша ағындарын ескере отырып, ХҚЕС 17 рұқсат еткен түзетулерді пайдалана отырып есептеледі.

Топ өмірді сақтандырудан басқа өзі шығарған (қайта)сақтандыру шарттарының көпшілігіне және ауысу күнінде қолданылатын қайта сақтандыру шарттарына жеңілдетілген тәсіл қолданылатынын және ол ХҚЕС 17-ге сәйкес осындай шарттарға оңайлатылған тәсілді қолданатынын бағалады. Мұндай қолданыстағы шарттардың қысқа мерзімді сипатына байланысты, әдетте, толық ретроспективті өтпелі тәсіл қолданылады. Алайда, мерзімі өтпелі күнге дейін аяқталған, оған қатысты оңайлатылған тәсілді қолдануға жарамдылығын бағалау жүргізілмеген шарттар үшін Топ өтпелі кезеңнің кейбір рұқсат етілген модификациялары бар құрылымдық блоктар әдісін қолданатын болады.

Осы модификацияларды қолдану өзгертілген ретроспективті тәсілге сәйкес келтірілген шағымдар бойынша міндеттемені бағалауға әкеледі. Топ өз қызметі шеңберінде ең жақсы бағалау негізінде резервтеу әдісін қолданып жатқандықтан, ХҚЕС 17 енгізу өмірге қатысы жоқ номиналды резервтерге айтарлықтай әсер етпейді деп күтілуде.

Өтпелі кезеңдегі акционерлік капиталға әсер ету дисконттауды қолданудың өтемдік әсерінен (оң нәтиже) және шығынға Топтың резервтері үшін қаржылық емес тәуекелді түзетуден (теріс әсер) туындайды деп күтілуде.

Жалпы, біз ХҚЕС 17-ге көшумен өмірді сақтандырумен байланысты емес бизнеске қатысты капиталға айтарлықтай әсерді күтпейміз. Шарттардың ауыр топтарының әсері Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігі үшін маңызды болмайды деп күтілуде.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

ХҚЕС 17-ге сәйкес, түсіну үшін кірістер мен шығыстар туралы шоғырландырылған есепте танылған сомалар мыналарға бөлінуі керек:

- сақтандыру қызметтерін көрсету қорытындысы, оның ішінде сақтандыру кірістері (басқа салалардың кірістерімен салыстыруға болатын кезең ішінде көрсетілген сақтандыру қызметтеріне сәйкес келеді) және сақтандыру қызметтеріне арналған шығыстар (яғни, сақтандыру қызметтері бойынша келтірілген шығындар мен басқа да шығындар); және
- сақтандыру қаржылық кірістері немесе шығыстары, Топтың таза пайданың құбылмалылығын шектеу үшін сақтандыру қаржылық кірістерін немесе шығыстарын пайда және шығын туралы есеп пен басқа жиынтық кіріс арасында бөлу нұсқасын қолданады деп күтеді.

ХҚЕС 17-ге сәйкес, ХҚЕС 4-пен салыстырғанда, сақтандыру кірістері енді бір жыл ішінде қол қойылған сақтандыру сыйлықақыларын көрсетпейді, өйткені оларға:

- өмірді сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақыларының негізгі бөлігін құрайтын кез келген инвестициялық компонент кірмейді;
- кезең ішінде алынған сыйлықақылардың бір бөлігін, яғни шарттарды орындау бойынша ақша ағындарын ашуды (кезең үшін күтілетін ақша ағындарын және тәуекелге түзетуді тиісті түрде ашуды), сондай-ақ шарт бойынша қызметтер үшін маржаны ашуды (кезең ішінде алынған пайданың бөлігіне сәйкес) көрсетеді.

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепті түсіндіруге қатысты ХҚЕС 4-пен салыстырғанда өзге де өзгерістер, атап айтқанда, мыналарға қатысты:

- кейінге қалдырылған аквизициялық шығыстарды және сатып алынған қолданыстағы сақтандыру шарттарының құнын алып тастау нәтижесінде азаятын материалдық емес активтер; бұл активтер ХҚЕС 17-ге сәйкес шарт бойынша қызметтер үшін маржаға алдын ала салынған ХҚЕС 4 стандартына сәйкес болашақ пайданың бір бөлігін құрайды;
- сақтандыру міндеттемелерінен бөлек ұсынылмайтын сақтандыруға байланысты дебиторлық (және кредиторлық) берешек, бұл активтер мен міндеттемелердің жалпы сомасының қысқаруына әкеледі.

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсерін бағалау әлі аяқталған жоқ. Оны сенімді сандық бағалау әлі мүмкін емес.

4. 4а. Елеулі бухгалтерлік бағалаулар

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындау, басшылықтан есептілікте шоғырландырылған қаржылық есептілігі жасалатын күнгі жағдайға сәйкес көрсетілген активтер және міндеттемелер сомасына және есеп берілетін кезең ішінде көрсетілген кірістер мен шығындар сомасына әсерін тигізетін бағалау мен тұжырымдар жасауды талап етеді. Басшылық үнемі өз бағалаулары мен жорамалдарын тұрақты қарастырып отырады. Басшылық өз бағалаулары мен жорамалдарын осы жағдайда ақылға қонымды деп саналатын тарихи тәжірибеге және басқа әртүрлі факторларға негіздейді. Нақты нәтижелер басқаша жорамалдар мен жағдайларда берілген бағалаулар мен тұжырымдардан ерекшеленуі мүмкін. Келесі бағалаулар мен жорамалдар Топтың қаржылық жағдайын көрсету үшін маңызды деп саналады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Кредит тәуекелінің едәуір ұлғаюы

3-ескертуде келтірілгендей, ККШ шамасы 12 айдың ішінде (1-сатыдағы активтер үшін) немесе бүкіл кредиттеу ішінде (2-ші және 3-ші сатылардағы активтер үшін) күтілетін кредиттік шығындарға тең есептелген бағалау резервінің сомасында бағаланады. Актив бастапқы тану сәтінен бастап кредит тәуекелінің елеулі ұлғаюымен екінші кезеңге ауысады. Жеке актив бойынша кредиттік тәуекелдің ұлғаюының маңыздылығын бағалау кезінде Топ ақылға қонымды және растауға болатын сапалы және сандық болжамды ақпараттарды ескереді. Толығырақ ақпарат 31-ескертуде келтірілген.

Өнімнің/нарықтың әрбір түрі үшін болжанған сценарийлердің санын және салыстырмалы салмағын анықтау және әрбір сценарийге қатысты болжамдық ақпаратты анықтау

Қазынашылық операциялар бойынша Топ есепті күндегі контрагент/эмитенттің кредиттік сапасының ағымдағы бағалауларына ғана емес, сондай-ақ болашақта контрагент (эмитент) ортасының қолайсыз макроэкономикалық факторларының салдарынан қаржылық жағдайының ықтимал нашарлауын ескере отырып, ККШ-ны қаржы активі бойынша есептейді. Атап айтқанда, қазынашылық операциялар бойынша ККШ-ның деңгейіне дефолт ықтималдығына (PD) әсер ететін халықаралық рейтингтік агенттіктер тарапынан белгіленетін (позитивтік, тұрақты, жағымсыз) рейтингтік болжам ықпал етеді.

Банктік қарыздар бойынша ККШ-ның есебі болжалды ақша ағындарына, ұжымдық қарыздардың көші-қонына және кепілмен қамтамасыз етумен өтеуге макроэкономикалық көрсеткіштердің өзгеруіне ықтимал бағалау әсерін есепке алады.

ККШ-ны бағалағанда Топ негізделген болжамды ақпаратты пайдаланады, ол ақпарат әртүрлі экономикалық факторлардың болашақ қозғалысына қатысты және аталған факторлардың бір-біріне қалай әсер ететініне қарай негізделген. Толығырақ ақпарат алу үшін 31-ескертуді қараңыз.

ККШ-ны бағалау үшін пайдаланылатын негізгі бастапқы деректері мыналардан құралады:

- Дефолттың ықтималдығы («PD»);
- Дефолт жағдайында болатын шығындар («LGD»);
- Дефолт тәуекеліне ұшырағыш болып келетін кредит талабының көлемі («EAD»).

Дефолттың ықтималдығы

Дефолттың ықтималдығы ККШ бағалауының негізгі кіріс параметрі болып табылады. Дефолт ықтималдығы – бұл есебі тарихи деректерден, болжамдар мен болашақ талаптарды күтуден тұратын берілген уақыт шегіндегі бағалау.

Қазынашылық операциялар бойынша дефолттың ықтималдығы дефолт ықтималдығының мәндері бар кестелік деректер жарияланатын халықаралық рейтингтік агенттіктердің (S&P, Fitch, Moody's) дефолтты зерттеу деректеріне сәйкес анықталады. Дефолт ықтималдығы өзекті күйде болуы қамтамасыз етіледі және дефолт статистикасының жаңартылуына қарай мерзімді негізде жаңартылады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Корпоративтік, шағын және орта бизнестердің жеке қарыздары бойынша дефолт ықтималдығы қарыз алушының санды және сапалы сипаттамаларының негізінде ішкі рейтингтік үлгі көмегімен бағаланады. Ұжымдық негізде бағаланатын банктік қарыздар бойынша дефолттың ықтималдығын есептеу көші-қон және roll-rates матрицаларын қолдану арқылы тарихи деректер негізінде жүзеге асырылады.

Дефолт жағдайында болатын шығындар

Дефолт жағдайында болатын шығындар дефолт кезінде туындайтын шығындардың бағалануы болып табылады. Ол құнсызданудан және интегралдық кредиттік жақсартулардан болған ақша ағындарын есепке алғанда, шарт бойынша тиесілі және кредитор алуды күтетін ақша ағындары арасындағы айырмаға негізделген.

Қазынашылық операциялар бойынша дефолт кезіндегі шығындың деңгейі (LGD) халықаралық рейтингтік агенттіктердің (S&P, Fitch, Moody's) дефолттарды зерттеу деректеріне (Default Study) сәйкес анықталады және қаржы активі бойынша борыш түріне байланысты: үлкен қамтамасыз етілген/ қамтамасыз етілмеген, реттелген, тәуелсіз. Сонымен қатар LGD, егер актив бойынша қамтамасыз ету қарастырылған болса, сондай-ақ қаржы активі бойынша құнсыздану белгілері бар болған жағдайда (2-саты немесе 3-саты), түзетілуі мүмкін.

Ұжымдық негізде бағаланатын банктік қарыздар бойынша LGD есебі кепілмен қамтамасыз етуді іске асыру мерзімдеріне сәйкес келетін дисконттау мерзімдерін қолдана отырып кепілмен қамтамасыз ету іске асырылған жағдайда, міндеттемелердің қайтарымдылығын бағалау негізінде жүзеге асырылады.

Дефолт тәуекеліне ұшырағыш болып келетін кредит талабының көлемі

«Дефолт тәуекеліне ұшырағыш болып келетін кредит талабының көлемі» көрсеткіші борыштың негізгі сомасы мен пайыздарды қоса, есепті кезеңнен кейін тәуекелдердің күтілетін өзгертулерін, сонымен қатар мақұлданған кредит қаражатының күтілетін таңдауларын есепке ала отырып, болашақта дефолт күніне тәуекелдің бағалануы болып табылады. Топтың осы көрсеткішті модельдеуге деген көзқарасы амортизация профильдері, мерзімінен бұрын өтеу немесе артық төлеу, кредиттік міндеттемелер бойынша таңдалмаған сомаларды пайдаланудағы өзгерістер және дефолт басталғанға дейін тәуекелдерді жеңілдету үшін қабылданған шаралар сияқты ағымдағы шарттық талаптармен рұқсат етілген өтеу мерзімі ішінде өтелмеген соманың күтілетін өзгерістерін ескереді. Дефолт тәуекеліне ұшыраған кредиттік талаптарды бағалау үшін Топ тиісті портфельдердің сипаттамаларын көрсететін модельдерді пайдаланады.

Қолданылатын модельдер мен болжамдар

Қаржы активтерінің әділ құнын бағалағанда, сондай-ақ ККШ бағалағанда Топ әртүрлі модельдер мен болжамдарды пайдаланады. Активтің әрбір түрі үшін ең лайықты модельді анықтау үшін, сондай-ақ кредит тәуекелінің негізгі факторларына жататын болжамдарды қоса, осы модельдерде пайдаланылатын болжамдарды анықтау үшін пайымдау қолданылады. Күтілетін кредиттік шығындарға резервтер туралы толығырақ ақпарат алу үшін 5, 8, 9, 10, 11 және 31-ескертулерді, ал әділ құнын бағалау туралы толығырақ ақпарат алу үшін 34-ескертуді қараңыз.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Топ статистикалық деректер, нақты және болжамды ақпарат, сондай-ақ ағымдағы жағдайларда негізделген болып табылатын болашақ оқиғаларға қатысты күтулерді қоса алғанда, басшылық тәжірибесі негізінде үнемі талданатын бағалаулар мен пайымдаулар жасайды.

Басым макроэкономикалық жағдайлардың әсерін объективті түрде көрсету үшін және Халықаралық қаржы есептілігінің стандарттары жөніндегі Кеңестің ұсынымдарына сәйкес Топ 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржы есептілігінде көрсетілген сомаларға неғұрлым елеулі әсер ететін күтілетін кредиттік шығындардың деңгейін бағалаудың негізгі тәсілдерін түзетті:

- Топ 31-ескертуде ашылғандай, қарыз алушылардың дефолт ықтималдығының макроэкономикалық параметрлерін есептеу тәсілін пысықтады. Макроэкономикалық көрсеткіштердің әсері бағаланады, олар өзгеретін экономикалық жағдайларды дәл көрсетеді және ең өзекті ақпарат негізінде макроэкономикалық көрсеткіштердің жаңартылған болжамы қолданылады.

2022 жылы шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі қаржылық активтер бойынша ККШ бойынша резервтер қазіргі экономикалық және саяси жағдайлар мен қолжетімді болжамды ақпарат негізінде айқындалды.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша клиенттерге берілген ККШ бойынша резервтердің баланстық құны 422,388 миллион теңгені құрады (2021 жылғы 31 желтоқсан – 378,032 миллион теңге).

Әділ құнын бағалау және бағалауды жүргізу тәртібі

Қаржы активінің немесе міндеттемесінің әділ құнын бағалағанда Топ қадағаланатын нарықтық деректерді олардың қолжетімді болу шамасына қарай пайдаланады. Егер мұндай 1-ші деңгейдегі шығыс деректер болмаса, Топ қаржы құралдарының әділ құнын анықтау үшін бағалау модельдерін пайдаланады. Әділ құнды бағалау туралы қосымша мәліметті 34-ескертуде қараңыз.

Қайта бағаланған құн бойынша ескерілетін негізгі құралдар

Ғимараттар мен құрылыстар қайта бағаланған құн бойынша көрсетіледі. Соңғы бағалау 2022 жылғы қарашада жүргізілді. Бағалау әдістемесі туралы ақпарат 14-ескертуде ұсынылған.

Салық салу

Қазақстанның салық, валюталық және кедендік заңнамасына әртүрлі өзгерістер мен түсіндірмелер айтарлықтай жиі енгізіледі деуге болады. Басшылықтың мұндай заңнамаға қатысты түсіндірмесі және оның Топ қызметі мен мәмілелеріне қатысты қолданылуы тиісті өңірлік немесе мемлекеттік органдар тарапынан дау туғызуы мүмкін. Салықтық кезеңдер тиісті органдардың тексеру жүргізуі үшін қарастырылатын жылға дейінгі алдыңғы күнтізбелік бес жыл бойынша ашық қалады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

2022 ж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша басшылық өзінің тиісті заңнамалық түсіндірмесін қолдануға ыңғайлы әрі Топтың салық, валюталық және кедендік мәртебесі тиісінше расталады деп есептейді. Тиісті тексеру органдары жүргізетін тексеруден кейін қосымша салықтар, айыппұлдар мен өтемақы есептелуі мүмкін, бұл Топтың тапқан таза пайдасына елеулі әсер етіп, тиісінше көрініс табуы мүмкін.

Сақтандыру шарттары бойынша туындайтын сақтандыру активтері мен резервтер

Сақтандыру шарттары үшін бағалау есепті күнге мәлімделген сақтандыру шығындарының күтілетін түпкілікті құнына да, есепті күнге ОЖШР бойынша сақтандыру зияндарының болашақ түпкілікті құнына да қатысты жасалуға тиіс. Бизнестің кейбір бағыттары үшін ОЖШР талаптары қаржылық жағдай туралы есептегі талаптар бойынша резервтің көп бөлігін құрайды. Сақтандыру зияндарының түпкілікті құнын дәл анықтау үшін ұзақ уақыт қажет. Жауапкершілік бойынша автокаско және сақтандыру полистері үшін Топ шығындарды өтеудің болашақ сомаларын болжау үшін өткендегі талаптарды өтеу үрдістерін пайдалана отырып, міндеттемені өзектілікпен айқындайды. Бизнестің қалған бағыттары үшін жарияланған шығындардың және ОЖШР құнын бағалау кезінде басшылық жеткілікті тарихи деректердің болмауына байланысты ҚРҰБ ұсынған ағымдағы мемлекеттік нұсқаулықты қолданады. Осы нұсқаулыққа сәйкес ОЖШР зияндары бойынша резерв нақты мәлімделген жиынтық шығындарды шегере отырып, бизнестің әрбір бағыты бойынша шығындардың күтілетін коэффициентін пайдалана отырып есептеледі. Сақтандыру шығындары бойынша жалпы резервтер ақша қаражатының уақытша құнын есепке алу үшін дисконтталмайды.

Талаптар бойынша брутто резервтер және қайта сақтандыру бойынша тиісті дебиторлық берешек басшылықта бар ақпаратқа негізделген және түпкілікті сомалар кейінгі ақпарат пен оқиғалардың нәтижесінде ерекшеленуі мүмкін және өтеу сомаларында түзетулерге әкелуі мүмкін. Зияндар бойынша нақты тәжірибе бағалау негізделетін тарихи деректерден өзгеше болуы мүмкін және жекелеген зияндарды өтеу құны бұрын бағаланған шығындардан өзгеше болуы мүмкін. Резервтер сомасындағы кез келген түзетулер қажетті түзетулер белгілі болатын және бағалануы мүмкін кезеңдегі шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілетін болады.

46. Қайта жіктеу

2021 жылдың 31 желтоқсаны аяқталған жыл үшін пайда және шығын туралы шоғырландырылған есепте жіктеуді 2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін есеп беру нысанына сәйкес келтіру үшін ол өзгеріске ұшырады, себебі ағымдағы жылдың есеп беру нысаны Топтың қаржылық нәтижелері туралы анығырақ мәлімет береді.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

5,158 миллион теңге сомасындағы операциялық шығыстарды қайта жіктеуге мыналар кіреді:

- Сақтандыру еншілес ұйымдарының 5,158 миллион теңге сомасында клиенттерді тартуына байланысты агенттік сыйақы бойынша шығыстардың жіктелуі. Бұл шығыстар сақтандыру қызметімен тікелей байланысты болғандықтан, Топ басшылығы оларды сақтандыру шығыстарының құрамына қайта жіктеу туралы шешім қабылдады.

	<u>Бастапқы көрсетілгені</u> 2021 ж. 31 желтоқсан	<u>Қайта жіктеу сомасы</u> 2021 ж. 31 желтоқсан	<u>Қайта жіктеуден кейін</u> 2021 ж. 31 желтоқсан
Төленген сақтандыру төлемдері және агенттер бойынша комиссиялық сыйақы	(91,017)	(5,158)	(96,175)
Операциялық шығыстар	(176,608)	5,158	(171,450)

5. Ақшалай қаражат пен оның баламалары

Ақшалай қаражат пен оның баламалары мыналардан құралады:

	2022 ж. 31 желтоқсан	2021 ж. 31 желтоқсан
Кассадағы қолма-қол ақша	274,961	245,615
Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымының («ЭЫДҰ») мүшесі болып табылатын елдердің банктеріндегі корреспонденттік шоттар	493,639	156,830
ЭЫДҰ мүшесі болып табылатын елдердің банктеріндегі қысқа мерзімді салымдар	46,266	-
ЭЫДҰ мүшесі болып табылатын елдердің банктеріндегі «овернайт» салымдары	92,536	86,360
ҚРҰБ-дағы корреспонденттік шоттар	236,507	108,649
ҚРҰБ-дағы қысқа мерзімді салымдар	769,907	525,076
Қазақстан банктеріндегі корреспонденттік шоттар	30,874	
Қазақстан банктеріндегі қысқа мерзімді салымдар (кері РЕПО келісімдері бойынша қарыздарды қоса алғанда)	17,152	217,387
ЭЫДҰ мүшесі болып табылмайтын елдердің банктеріндегі корреспонденттік шоттар	40,199	47,543
ЭЫДҰ мүшесі болып табылмайтын елдердің банктеріндегі қысқа мерзімді салымдар	6,652	41,779
ЭЫДҰ мүшесі болып табылмайтын елдердің банктеріндегі «овернайт» салымдары	20,138	9,282
	2,028,831	1,438,521

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақшалай қаражат пен оның баламалары бойынша күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтер тиісінше 21 миллион теңгені және 42 миллион теңгені құрады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Ақшалай қаражат пен оның баламаларына қатысты күтілетін кредиттік шығындарға жинақталған резервтердің қозғалысы былайша берілген:

	2022 ж.	2021 ж.
	31 желтоқсан	31 желтоқсан
	1-кезең	1-кезең
Жыл басына	(42)	(46)
Тәуекел өлшемдеріндегі өзгерістер	202	7
Шетел валютасын қайта бағалаудан айырмашылық және басқа да түзетулер	(181)	(3)
Жыл соңына	(21)	(42)

Пайыздық ақшалай қаражат пен оның баламалары көрсетілген пайыздық мөлшерлемелер мен валюталар келесідей берілген:

	2022 ж. 31 желтоқсан		2021 ж. 31 желтоқсан	
	Теңге	Шетел валютасы	Теңге	Шетел валютасы
ЭЫДҰ мүшесі болып табылатын елдердің банктеріндегі қысқа мерзімді салымдар	-	0.7%	-	-
ЭЫДҰ мүшесі болып табылатын елдердің банктеріндегі «овернайт» салымдары	-	2.5%	-	0.1%
ҚРҰБ-дағы қысқа мерзімді салымдар	15.8%	4.0%-4.5%	8.8%	0.3%
Қазақстан банктеріндегі қысқа мерзімді салымдар (кері РЕПО келісімдері бойынша қарыздарды қоса алғанда)	14.8%-22.0%	-	8.8%-10.8%	0.3%
ЭЫДҰ мүшесі болып табылмайтын елдердің банктеріндегі қысқа мерзімді салымдар	-	11.0%-15.0%	-	5.0%-14.0%
ЭЫДҰ мүшесі болып табылмайтын елдердің банктеріндегі «овернайт» салымдар	-	3.0%-13.0%	-	5.5%-10.5%

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша кепілге берілген активтердің әділ құны және кері РЕПО келісімдері бойынша қысқа мерзімді қарыздардың баланстық құны былайша берілген:

	2022 ж. 31 желтоқсан		2021 ж. 31 желтоқсан	
	Қарыздардың баланстық құны	Кепілдің баланстық құны	Қарыздардың баланстық құны	Кепілдің баланстық құны
Корпоративтік облигациялар	7,815	7,331	-	-
ҚРҰБ ноталары	6,216	6,367	10,774	10,774
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	1,711	1,623	169,204	168,195
«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ облигациялар	1,317	1,294	-	-
Қазақстандық корпорациялардың үлестік бағалы қағаздары	93	93	-	-
Қазақстандық корпорациялардың облигациялары	-	-	18,053	18,058
Ресей Федерациясының еурооблигациялары	-	-	10,697	10,234
	17,152	16,708	208,728	207,261

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша кері РЕПО келісімдері бойынша қарыздарды өтеу мерзімі бір айдан аз мерзімді құрайды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

6. Міндетті резервтер

Міндетті резервтер мыналардан құралады:

	2022 ж. 31 желтоқсан	2021 ж. 31 желтоқсан
Міндетті резервтерге жатқызылған банктердің ақшасы мен қаржысы	259,544	194,931
	259,544	194,931

Міндетті резервтер Қазақстан Республикасының, Қырғызстанның, Грузияның және Өзбекстанның Ұлттық Банктері талап ететін және ең төменгі резервтік талаптарды есептеу кезінде пайдаланылатын депозиттік шоттардағы және кассадағы қолма-қол ақша түріндегі қалдықтарды ұстап тұру бойынша ең төменгі резервтік талаптарды білдіреді. 2022 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банктің еншілес кәсіпорындары – «Халық Банк Қырғызстан» ААҚ, «Халық Банк Грузия» АҚ және «Tenge Bank» АҚ-ның міндетті резервтері 24,991 миллион теңгені құрайды (2021 ж. 31 желтоқсан – 17,401 миллион теңге).

7. Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мен міндеттемелері

Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мыналардан құралады:

	2022 ж. 31 желтоқсан	2021 ж. 31 желтоқсан
Сауда жасауға арналған қаржы активтері:		
Корпоративтік облигациялар	171,078	142,817
Қазақстандық корпорациялардың үлестік бағалы қағаздары	44,103	11,080
«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ облигациялары	37,871	24,311
Шетел мемлекеттерінің еурооблигациялары	27,743	5,332
Шетелдік қаржы ұйымдарының облигациялары	18,590	5,070
Туынды қаржы құралдары	11,736	5,633
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	11,529	41,576
Қазақстандық банктердің облигациялары	9,250	22,855
Шетелдік ұйымдардың үлестік бағалы қағаздары	7,808	10,476
Шетелдік ұйымдардың облигациялары	2,460	14,183
	342,168	283,333

Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелері былайша берілген:

	2022 ж. 31 желтоқсан	2021 ж. 31 желтоқсан
Сауда жасауға арналған қаржы міндеттемелері:		
Туынды қаржы құралдары	10,628	2,276

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің пайыздық мөлшерлемелері төменде берілген. Төмендегі пайыздық мөлшерлемелер тиісті қаржы активтері бойынша орташа алынған тиімді пайыздық мөлшерлемелер ретінде есептелген:

	2022 ж. 31 желтоқсан	2021 ж. 31 желтоқсан
Корпоративтік облигациялар	11.4%	10.2%
«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ облигациялары	12.8%	10.2%
Шетел мемлекеттерінің еурооблигациялары	4.7%	4.8%
Шетелдік қаржы ұйымдарының облигациялары	10.7%	8.2%
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	7.6%	6.2%
Қазақстандық банктердің облигациялары	12.2%	10.5%
Шетелдік ұйымдардың облигациялары	7.1%	3.9%

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің құрамына басқа банктермен РЕПО шарттары бойынша қамтамасыз ету ретінде берілген әділ құны 18,943 миллион теңге және тиісінше 24,719 миллион теңге болатын Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Қазынашылық вексельдері енгізілді (18-ескертуді қараңыз). 2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы барлық шарттар бойынша есеп айырысулар 2023 жылғы 25 қаңтарға және сәйкесінше 2022 жылғы 28 қаңтарға дейін жүргізілді.

Туынды қаржы құралдары мыналардан құралады:

	2022 ж. 31 желтоқсан				2021 ж. 31 желтоқсан	
	Номи- налды сомасы	Әділ құны		Номи- налды сомасы	Әділ құны	
		Активі	Міндеттеме		Активі	Міндеттеме
Шетел валютасындағы шарттар						
Своптар	473,979	10,455	9,288	267,388	5,069	1,660
Споттар	34,212	1,281	1,244	26,511	552	578
Форвардтар	4,627	-	96	12,155	12	38
		11,736	10,628		5,633	2,276

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша, бағалау модельдері бойынша бақыланатын нарықтық деректер негізінде бағаланған туынды қаржы құралдарын қоспағанда, пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің әділ құнын айқындау үшін Топ бақыланатын тәуелсіз ақпарат көздерінен алынған баға белгілеулерін пайдаланды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

8. Кредит мекемелеріндегі қаражат

Кредит мекемелеріндегі қаражат мыналардан құралады:

	2022 ж. 31 желтоқсан	2021 ж. 31 желтоқсан
Қамтамасыз ету түріндегі депозиттер	53,720	31,029
Кредит мекемелеріне берілген қарыздар	47,159	21,022
Мерзімдік салымдар және пайдалануда шектелген шоттар	35,121	550,272
	136,000	602,323
Минус - Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резерв	(345)	(198)
	135,655	602,125

Кредит мекемелеріндегі қаражаттың пайыздық мөлшерлемелері мен өтеу мерзімдері былайша берілген:

	2022 ж. 31 желтоқсан		2021 ж. 31 желтоқсан	
	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл
Қамтамасыз ету түріндегі депозиттер	1.5%-4.1%	2046	0.1%-2.5%	2046
Кредит мекемелеріне берілген қарыздар	1.8%-8.9%	2023-2027	2.0%-13.0%	2022
Мерзімдік салымдар және пайдаланылуы шектелген шоттар	6.0%-18.0%	2023	0.3%-18.0%	2022-2023

Кредит мекемелеріндегі қаражат бойынша күтілетін кредиттік шығындар бойынша жинақталған резервтердегі қозғалыс былайша берілген:

	2022 ж. 31 желтоқсан	2021 ж. 31 желтоқсан
	1-кезең	1-кезең
Жыл басына	(198)	(261)
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер	(138)	59
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және басқа да түзетулер	(9)	4
Жыл аяғына	(345)	(198)

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

9. Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері

Борыштық бағалы қағаздар мыналардан құралады:

	2022 ж. 31 желтоқсан	2021 ж. 31 желтоқсан
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	1,125,065	1,087,639
Шетел мемлекеттерінің еурооблигациялары	404,556	114,623
Корпоративтік облигациялар	236,879	199,402
«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ облигациялары	133,508	216,932
Шетелдік ұйымдардың облигациялары	106,449	143,073
Халықаралық қаржы ұйымдарының облигациялары	69,659	53,771
Қазақстан банктерінің облигациялары	13,621	13,818
Жергілікті муниципалды облигациялар	10,578	11,573
ҚРҰБ ноталары	-	21,685
	2,100,315	1,862,516

Үлестік бағалы қағаздар мыналардан құралады:

	2022 ж. 31 желтоқсан	2021 ж. 31 желтоқсан
Қазақстандық корпорациялардың үлестік бағалы қағаздары	8,954	9,161
	8,954	9,161
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің жиыны	2,109,269	1,871,677

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің құрамына Қазақстан Республикасы Қаржы Министрлігінің, Қазақстанның Даму Банкінің, «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ және «Қазақстанның орнықтылық қоры» АҚ әділ құны 6,609 миллион теңге және тиісінше 8,990 миллион теңге, басқа банктермен РЕПО шарттары бойынша қамтамасыз ету ретінде берілген Қазынашылық вексельдері енгізілді (18-ескертуді қараңыз). 2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы барлық шарттар бойынша есеп айырысулар 2023 жылғы 25 қаңтарға және сәйкесінше 2022 жылғы 28 қаңтарға дейін жүргізілді.

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, жиынтық табыс арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржы активтері бойынша күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтер 1,218 миллион теңгені және сәйкесінше 2,677 миллион теңгені құрады (10-ескерту).

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің пайыздық мөлшерлемесі мен өтеу мерзімдері төменде көрсетілген. Төменде көрсетілген кестедегі пайыздық мөлшерлемелер тиісті бағалы қағаздар бойынша орташа сараланған тиімді пайыздық мөлшерлемелер ретінде есептелді:

	2022 ж. 31 желтоқсан		2021 ж. 31 желтоқсан	
	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	4.8%	2023-2045	4.6%	2022-2045
Шетелдік мемлекеттердің еурооблигациялары	1.6%	2023-2025	1.0%	2022-2025
Корпоративтік облигациялар	10.3%	2023-2047	10.1%	2022-2047
«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ облигациялары	4.9%	2024-2032	5.1%	2022-2032
Шетелдік ұйымдардың облигациялары	2.2%	2023-2025	2.3%	2022-2025
Шетелдік қаржы ұйымдарының облигациялары	7.6%	2023-2026	7.8%	2022-2026
Қазақстан банктерінің облигациялары	11.7%	2023-2026	10.9%	2022-2026
Жергілікті муниципалды облигациялар	10.8%	2026	10.8%	2026
ҚРҰБ ноталары	-	-	9.2%	2022

10. Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар

Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар мыналардан тұрады:

	2022 ж. 31 желтоқсан	2021 ж. 31 желтоқсан
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	783,595	1,045,031
Корпоративтік облигациялар	191,141	178,538
Өзбекстанның қазынашылық облигациялары	25,234	
Шетелдік ұйымдардың облигациялары	8,221	56,793
Қырғыз Республикасының қазынашылық облигациялары	3,494	3,849
Грузия Ұлттық банкінің ноталары	3,002	2,436
Қырғыз Республикасы Ұлттық банкінің ноталары	2,689	-
Қазақстан банктерінің облигациялары	1,713	1,531
	1,019,089	1,288,178

2022 жылғы 3 шілдеде күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құны бойынша бағаланатын, купондық мөлшерлемесі 9.5% және айналыс мерзімі 5 жыл 250 миллиард теңге сомаға Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің борыштық бағалы қағаздарын толық өтеу жүргізілді.

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша, амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар бойынша, күтілетін кредиттік шығындар бойынша резерв 350 миллион теңгені және тиісінше 545 миллион теңгені құрады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздардың құрамына әділ құны 505,588 миллион теңге және тиісінше 853,203 миллион теңге болатын, басқа банктермен РЕПО шарттары бойынша қамтамасыз ету ретінде берілген Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Қазынашылық вексельдері енгізілді (18-ескертуді қараңыз). 2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы барлық шарттар бойынша есеп айырысулар 2023 жылғы 25 қаңтарға және сәйкесінше 2022 жылғы 28 қаңтарға дейін жүргізілді.

Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құнмен бағаланатын борыштық бағалы қағаздардың пайыздық мөлшерлемесі мен өтеу мерзімдері төменде көрсетілген. Төменде көрсетілген кестедегі пайыздық мөлшерлемелер тиісті бағалы қағаздар бойынша орташа сараланған тиімді пайыздық мөлшерлемелер ретінде есептелді:

	2022 ж. 31 желтоқсан		2021 ж. 31 желтоқсан	
	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	9.2%	2023-2027	9.2%	2022-2027
Корпоративтік облигациялар	3.3%	2024	3.2%	2024
Өзбекстанның қазынашылық облигациялары	16.7%	2023	-	-
Шетелдік ұйымдардың облигациялары	2.5%	2025	4.1%	2025
Қырғыз Республикасының қазынашылық облигациялары	10.0%	2023-2024	8.0%	2022-2024
Грузия Ұлттық банкінің ноталары	9.6%	2024-2028	8.8%	2024-2028
Қырғыз Республикасы Ұлттық банкінің ноталары	12.8%	2023	-	-
Қазақстан банктерінің облигациялары	4.1%	2023	4.1%	2023

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Күтілетін кредиттік шығындарға және өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтеріне резервтерді шегергенде амортизацияланған құн бойынша борыштық бағалы қағаздар бойынша күтілетін кредиттік шығындарға жинақталған резервтердің қозғалысы мынадай болды:

	2022 ж. 31 желтоқсан				2021 ж. 31 желтоқсан		
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны	1-кезең	3-кезең	Жиыны
Кезең басына	(1,628)	-	(1,594)	(3,222)	(1,262)	(1,022)	(2,284)
1-кезеңге аудару	(437)	437	-	-	-	-	-
2-кезеңге аудару	440	(440)	-	-	-	-	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер *	207	(134)	177	250	251	1,247	1,498
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері *	(208)	-	-	(208)	(678)	-	(678)
Қаржы активтерін тануды тоқтату *	205	-	-	205	35	-	35
Еншілес ұйымдардың шығуы	1	137	-	138	-	-	-
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша резервтерді қалпына келтіру	-	-	-	-	-	(1,919)	(1,919)
Есептен шығарулар	23	-	1,246	1,269	-	102	102
Шетел валютасын қайта бағалаудан айырма және өзге де түзетулер	(1)	-	1	-	26	(2)	24
Кезең аяғына	(1,398)	-	(170)	(1,568)	(1,628)	(1,594)	(3,222)

* Пайда және шығын туралы шоғырландырылған есептегі «Кредиттік шығындар бойынша шығыстар» бабы мынадай баптардан тұрады: «Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер», «Қаржы активтерінің жаңа берулері немесе сатып алулары» және «Қаржы активтерін тануды тоқтату».

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

11. Клиенттерге берілген қарыздар

Клиенттерге берілген қарыздар мыналардан құралады:

	2022 ж. 31 желтоқсан	2021 ж. 31 желтоқсан
Клиенттерге берілген қарыздар	8,259,709	6,236,850
Овердрафттар	20,581	13,410
	8,280,290	6,250,260
1-кезең	7,549,514	5,469,752
2-кезең	106,694	245,157
3-кезең	586,787	502,058
Сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған қаржы активтері («СҚКҚ»)	37,295	33,293
Жиыны	8,280,290	6,250,260
Минус – Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резерв	(422,388)	(378,032)
Клиенттерге берілген қарыздар	7,857,902	5,872,228

Клиенттердің қарыздары бойынша орташа пайыздық мөлшерлеме клиенттер қарыздарының орташа айлық балансына бөлінген бір жылдағы кредиттік портфель бойынша пайыздық кіріс сомасы ретінде есептеледі. 2022 жылғы 31 желтоқсанмен аяқталған жылға кредиттік портфель бойынша орташа пайыздық мөлшерлеме 14.2% құрады (2021 ж. 31 желтоқсанмен аяқталған жылға – 12,6%).

2022 жылғы 31 желтоқсанға Топтың ең ірі он клиенті бойынша шоғырланған қарыз көлемі 1,549,351 миллион теңге болды, бұл Топтың кредиттік портфелі жиынтығының 19 %-ын құрады (2021 жылдың 31 желтоқсанында – 1,192,775 миллион теңге, 19%) және Топ капиталының 81%-ын құрады (2021 жылдың 31 желтоқсанында – 76%). Жоғарыда аталған қарыздар бойынша 2022 жылғы 31 желтоқсанға 23,725 миллион теңге мөлшерінде күтілетін кредиттік шығындар бойынша резерв жасалды (2021 жылдың 31 желтоқсанында – 5,026 миллион теңге).

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Төменде берілген кестеде қарыздардың баланстық құнының осы қамтамасыз етудің әділ құны бойынша емес, алынған қамтамасыз ету түрінде талдауы көрсетілген:

	2022 ж. 31 желтоқсан	2021 ж. 31 желтоқсан
Жылжымайтын мүлікпен немесе жылжымайтын мүлікті иелену құқығымен қамтамасыз етілген қарыздар	2,085,862	1,643,667
Жалақы жобасының шеңберінде берілген тұтынушылық қарыздар*	1,456,127	1,091,952
Аралас қамтамасыз етумен қамтамасыз етілген қарыздар	1,128,130	698,877
Кепілдіктермен қамтамасыз етілген қарыздар	894,676	1,228,357
Ақшалай қаражатпен қамтамасыз етілген қарыздар	406,136	335,919
Жабдықпен қамтамасыз етілген қарыздар	357,587	101,313
Корпоративтік акциялармен қамтамасыз етілген қарыздар	344,630	148,009
Көлікпен қамтамасыз етілген қарыздар	337,480	210,002
Тауарлық-материалдық қорлармен қамтамасыз етілген қарыздар	218,538	67,379
Ауыл шаруашылық өнімдерімен қамтамасыз етілген қарыздар	183	276
Қамтамасыз етілмеген қарыздар	1,050,941	724,509
	8,280,290	6,250,260
Минус – Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резерв	(422,388)	(378,032)
Клиенттерге берілген қарыздар	7,857,902	5,872,228

* Бұл қарыздар жалақылық жоба шеңберінде компаниялардың жұмыскерлерінен болашақта түсетін ақшалай қаражатымен қамтамасыз етілген.

Қажетті кепілді қамтамасыз етудің сомасы мен түрі контрагенттің кредиттік тәуекелін бағалауға байланысты болады. Сондай-ақ кепілді қамтамасыз ету түрлері мен бағалау параметрлерінің қолайлылығына қатысты ұсынымдар енгізілуде.

Алынған кепілмен қамтамасыз етудің негізгі түрлері төменде келтірілген:

- қарызға берілген бағалы қағаздар және кері РЕПО операциялары бойынша – ақшалай қаражат немесе бағалы қағаздар;
- коммерциялық кредиттеу бойынша – жылжымайтын мүлік кепілі, жабдық, сыртқы рейтингі «В»-дан төмен емес заңды тұлғалардың кепілдіктері;
- жеке тұлғаларды кредиттеу бойынша – тұрғын үй-жайларды ипотекалық кепілге салу, автокөлік.

Топ клиенттерге берілген несиелер бойынша қамтамасыз ету ретінде ұсталатын және жыл соңында ұсталатын қамтамасыз етуді иелене отырып, жыл ішінде мынадай қаржылық және қаржылық емес активтерді алды. Топ Саясаты қамтамасыз етуді уақытылы сатуды көздейді. Кепілді қамтамасыз етудің негізгі мақсаты дефолт кезінде ықтимал кредиттік шығындарды азайту болып табылады. Басшылық күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтің жеткіліктілігін тексеру барысында алынған қамтамасыз етудің нарықтық құнын қадағалайды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Қарыздар экономиканың мынадай секторлары бойынша беріледі:

	2022 ж. 31 желтоқсан		2021 ж. % 31 желтоқсан	%
Бөлшек қарыздар:				
- тұтынушылық қарыздар	2,148,440	26%	1,625,469	26%
- ипотекалық қарыздар	388,416	5%	286,712	5%
	2,536,856		1,912,181	
Қызметтер	796,329	10%	747,595	12%
Көтерме сауда	649,849	8%	437,116	7%
Бөлшек сауда	528,459	6%	343,291	5%
Мұнай және газ	401,939	5%	332,966	5%
Қаржы секторы	356,178	4%	248,777	4%
Жылжымайтын мүлік	337,180	4%	306,401	5%
Көлік құралдары	330,642	4%	155,590	2%
Химия өнеркәсібі	327,215	4%	297,820	5%
Энергетика	320,085	4%	301,949	5%
Тамақ өнеркәсібі	304,746	4%	176,100	3%
Құрылыс	287,046	3%	220,524	4%
Ауыл шаруашылығы	268,233	3%	200,405	3%
Машина жасау	221,028	3%	113,060	2%
Металлургия	184,312	2%	95,767	2%
Тау-кен өндіру саласы	145,260	2%	118,584	2%
Байланыс	92,976	1%	76,359	1%
Жеңіл өнеркәсіп	53,278	1%	37,896	0%
Қонақ үй бизнесі	51,216	0%	58,591	1%
Басқасы	87,463	1%	69,288	1%
	8,280,290	100%	6,250,260	100%

Клиенттерге берілген қайта құрылымдалған және модификацияланған қарыздар

Банк қаржы активін, мысалы клиентке берілген қарызды тануды тоқтатады, егер шарт талаптары бойынша ол жаңа қарызға айналған жағдайда, ал айырмашылықты күтілетін кредиттік шығын бойынша резервке дейін тануды тоқтатудан алынған пайда немесе шығын ретінде таныған жағдайда қайта қаралатын болса. Бастапқы тануда клиенттерге берілген қарыздар, берілген және СҚКҚ-ға жіктелген қарыздарды қоспағанда, күтілетін кредиттік шығындарды бағалау үшін 1-сатыға жіктелген. Егер модификация ақша ағындарының айтарлықтай өзгерісіне әкелмесе, онда қарызды тануды тоқтату болмайды. 2022 және 2021 жылдары клиенттерге берілген қарыздарды модификациялаудан түскен елеулі кіріс/(шығын) танылмады.

2022 жылғы 31 желтоқсанға қарыздар бойынша есептелген сыйақы сомасы 178,222 миллион теңгені құрады (2021 жылғы 31 желтоқсанда – 173,466 миллион теңге).

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар ішінде Топ кепілмен қамтамасыз етуден құн өндіру арқылы қаржылық және қаржылық емес активтерді алды. 2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша бұл активтер «Сатуға арналған активтер» бабында тиісінше 4,032 миллион теңге және 14,524 миллион теңге сомасында көрсетілген.

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша клиенттерге берілген қарыздар құрамына талаптары қайта қарастырылған, тиісінше 273,204 миллион және 329,185 миллион теңге сомасына қарыздар қосылды, бұл ретте басқа жағдайда аталған қарыздардың мерзімі өткен болатын еді.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Төменде жылдың басындағы және аяғындағы жалпы баланстық құнды салыстыру келтірілген:

	2022 ж. 31 желтоқсан				
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
Жыл басына	5,469,752	245,157	502,058	33,293	6,250,260
1-кезеңге аудару	119,859	(79,334)	(40,525)	-	-
2-кезеңге аудару	(168,158)	178,398	(10,240)	-	-
3-кезеңге аудару	(280,560)	(127,720)	408,280	-	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	6,473,557	-	-	14,180	6,487,737
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(2,712,559)	(65,294)	(152,482)	(1,963)	(2,932,298)
Есептен шығарулар	-	-	(42,021)	(725)	(42,746)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі *	(1,300,954)	(29,038)	(53,669)	(7,490)	(1,391,151)
Еншілес ұйымдардың шығуы	(51,423)	(15,475)	(24,614)	-	(91,512)
Жыл аяғына	7,549,514	106,694	586,787	37,295	8,280,290

	2022 ж. 31 желтоқсан				
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
Корпоративтік бизнес					
Жыл басына	2,834,605	197,214	234,273	26,974	3,293,066
1-кезеңге аудару	75,274	(55,939)	(19,335)	-	-
2-кезеңге аудару	(82,793)	84,594	(1,801)	-	-
3-кезеңге аудару	(152,224)	(75,562)	227,786	-	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	3,433,144	-	-	4,079	3,437,223
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(1,742,842)	(45,998)	(70,675)	(606)	(1,860,121)
Есептен шығарулар	-	-	(777)	-	(777)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі *	(317,595)	(25,470)	(64,055)	(2,478)	(409,598)
Еншілес ұйымдардың шығуы	(1,004)	(6,551)	(2,758)	-	(10,313)
Жыл аяғына	4,046,565	72,288	302,658	27,969	4,449,480

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Бөлшек бизнес	2022 ж. 31 желтоқсан				
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
Жыл басына	1,758,678	11,633	141,870	-	1,912,181
1-кезеңге аудару	26,033	(14,718)	(11,315)	-	-
2-кезеңге аудару	(43,093)	46,965	(3,872)	-	-
3-кезеңге аудару	(77,583)	(25,457)	103,040	-	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	1,700,680	-	-	5,450	1,706,130
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(447,297)	(2,221)	(48,284)	-	(497,802)
Есептен шығарулар	-	-	(25,065)	-	(25,065)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі *	(532,855)	2,805	17,998	(2,198)	(514,250)
Еншілес ұйымдардың шығуы	(29,871)	(3,754)	(10,713)	-	(44,338)
Жыл аяғына	2,354,692	15,253	163,659	3,252	2,536,856

ШОБ бизнес	2022 ж. 31 желтоқсан				
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
Жыл басына	876,469	36,310	125,915	6,319	1,045,013
1-кезеңге аудару	18,552	(8,677)	(9,875)	-	-
2-кезеңге аудару	(42,272)	46,839	(4,567)	-	-
3-кезеңге аудару	(50,753)	(26,701)	77,454	-	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	1,339,733	-	-	4,651	1,344,384
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(522,420)	(17,075)	(33,523)	(1,357)	(574,375)
Есептен шығарулар	-	-	(16,179)	(725)	(16,904)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі *	(450,504)	(6,373)	(7,612)	(2,814)	(467,303)
Еншілес ұйымдардың шығуы	(20,548)	(5,170)	(11,143)	-	(36,861)
Жыл аяғына	1,148,257	19,153	120,470	6,074	1,293,954

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	2021 ж. 31 желтоқсан				
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
Жыл басына	4,015,322	216,589	533,519	58,886	4,824,316
1-кезеңге аудару	52,159	(34,259)	(17,900)	-	-
2-кезеңге аудару	(222,992)	226,763	(3,771)	-	-
3-кезеңге аудару	(197,116)	(43,505)	240,621	-	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	5,374,798	-	-	5,813	5,380,611
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(2,409,050)	(29,687)	(92,650)	(17,659)	(2,549,046)
Есептен шығарулар	-	-	(51,879)	(4,172)	(56,051)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі *	(1,143,369)	(90,744)	(105,882)	(9,575)	(1,349,570)
Жыл аяғына	5,469,752	245,157	502,058	33,293	6,250,260

	2021 ж. 31 желтоқсан				
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
Корпоративтік бизнес					
Жыл басына	2,199,629	176,581	258,682	49,598	2,684,490
1-кезеңге аудару	14,050	(14,050)	-	-	-
2-кезеңге аудару	(153,157)	153,532	(375)	-	-
3-кезеңге аудару	(114,458)	(16,861)	131,319	-	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	2,983,348	-	-	5,689	2,989,037
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(1,567,558)	(17,647)	(38,622)	(17,659)	(1,641,486)
Есептен шығарулар	-	-	(16,628)	(3,796)	(20,424)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі *	(527,249)	(84,341)	(100,103)	(6,858)	(718,551)
Жыл аяғына	2,834,605	197,214	234,273	26,974	3,293,066

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Бөлшек бизнес	2021 ж. 31 желтоқсан				
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
Жыл басына	1,161,588	14,660	159,301	-	1,335,549
1-кезеңге аудару	20,792	(11,540)	(9,252)	-	-
2-кезеңге аудару	(24,169)	26,156	(1,987)	-	-
3-кезеңге аудару	(38,189)	(12,430)	50,619	-	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	1,385,199	-	-	-	1,385,199
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(393,661)	(3,925)	(40,081)	-	(437,667)
Есептен шығарулар	-	-	(21,878)	-	(21,878)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі *	(352,882)	(1,288)	5,148	-	(349,022)
Жыл аяғына	1,758,678	11,633	141,870	-	1,912,181

ШОБ бизнес	2021 ж. 31 желтоқсан				
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
Жыл басына	654,105	25,348	115,536	9,288	804,277
1-кезеңге аудару	17,317	(8,669)	(8,648)	-	-
2-кезеңге аудару	(45,666)	47,075	(1,409)	-	-
3-кезеңге аудару	(44,469)	(14,214)	58,683	-	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	1,006,251	-	-	124	1,006,375
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(447,831)	(8,115)	(13,947)	-	(469,893)
Есептен шығарулар	-	-	(13,373)	(376)	(13,749)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі *	(263,238)	(5,115)	(10,927)	(2,717)	(281,997)
Жыл аяғына	876,469	36,310	125,915	6,319	1,045,013

* Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі борышты ішінара өтеуге, пайыздық кірістерді есептеуге және бағамдық айырмашылыққа байланысты жалпы баланстық құнның өзгеруін қамтиды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Клиенттерге берілген несиелер бойынша күтілетін кредиттік шығындар бойынша жинақталған резервтердің қозғалысы мынадай болды:

	2022 ж. 31 желтоқсан				
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
Жыл басына	(69,846)	(48,369)	(240,242)	(19,575)	(378,032)
1-кезеңге аудару	(12,769)	4,042	8,727	-	-
2-кезеңге аудару	3,522	(5,226)	1,704	-	-
3-кезеңге аудару	4,657	33,185	(37,842)	-	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер *	13,156	(19,588)	(87,678)	275	(93,835)
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	(79,156)	-	-	-	(79,156)
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату**/**	26,340	16,001	39,426	2,327	84,094
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша резервтерді қалпына келтіру	-	-	(12,006)	(3,109)	(15,115)
Есептен шығарулар	-	-	42,021	725	42,746
Еншілес ұйымдардың шығуы	3,037	2,584	18,264	-	23,885
Шетел валютасын қайта бағалаудан айырма және өзге де түзетулер	(2,606)	(396)	(2,214)	(1,759)	(6,975)
Жыл аяғына	(113,665)	(17,767)	(269,840)	(21,116)	(422,388)

	2022 ж. 31 желтоқсан				
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
Корпоративтік бизнес					
Жыл басына	(5,786)	(42,199)	(127,195)	(16,698)	(191,878)
1-кезеңге аудару	(2,512)	569	1,943	-	-
2-кезеңге аудару	407	(424)	17	-	-
3-кезеңге аудару	614	24,925	(25,539)	-	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер *	(8,519)	(10,144)	(12,374)	540	(30,497)
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(16,079)	-	-	-	(16,079)
Қаржы активтерін тануды тоқтату**/**	6,904	13,889	27,954	1,064	49,811
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша резервтерді қалпына келтіру	-	-	(5,896)	(2,507)	(8,403)
Есептен шығарулар	-	-	777	-	777
Еншілес ұйымдардың шығуы	111	554	3,101	-	3,766
Шетел валютасын қайта бағалаудан айырма және өзге де түзетулер	(1,968)	(447)	(1,454)	(1,679)	(5,548)
Жыл аяғына	(26,828)	(13,277)	(138,666)	(19,280)	(198,051)

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Бөлшек бизнес	2022 ж. 31 желтоқсан				
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
Жыл басына	(54,991)	(4,332)	(61,020)	-	(120,343)
1-кезеңге аудару	(8,807)	2,715	6,092	-	-
2-кезеңге аудару	2,836	(4,320)	1,484	-	-
3-кезеңге аудару	6,510	5,664	(12,174)	-	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер *	15,736	(3,846)	(59,047)	(125)	(47,282)
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(50,125)	-	-	-	(50,125)
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	14,323	322	7,029	-	21,674
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша резервтерді қалпына келтіру	-	-	(5,002)	-	(5,002)
Есептен шығарулар	-	-	25,065	-	25,065
Еншілес ұйымдардың шығуы	380	707	4,069	-	5,156
Шетел валютасын қайта бағалаудан айырма және өзге де түзетулер	(226)	(18)	(415)	-	(659)
Жыл аяғына	(74,364)	(3,108)	(93,919)	(125)	(171,516)

ШОБ бизнес	2022 ж. 31 желтоқсан				
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
Жыл басына	(9,069)	(1,838)	(52,027)	(2,877)	(65,811)
1-кезеңге аудару	(1,450)	758	692	-	-
2-кезеңге аудару	279	(482)	203	-	-
3-кезеңге аудару	(2,467)	2,596	(129)	-	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	5,939	(5,598)	(16,257)	(140)	(16,056)
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(12,952)	-	-	-	(12,952)
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	5,113	1,790	4,443	1,263	12,609
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша резервтерді қалпына келтіру	-	-	(1,108)	(602)	(1,710)
Есептен шығарулар	-	-	16,179	725	16,904
Еншілес ұйымдардың шығуы	2,546	1,323	11,094	-	14,963
Шетел валютасын қайта бағалаудан айырма және өзге де түзетулер	(412)	69	(345)	(80)	(768)
Жыл аяғына	(12,473)	(1,382)	(37,255)	(1,711)	(52,821)

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	2021 ж. 31 желтоқсан				
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
Жыл басына	(55,473)	(37,479)	(266,657)	(18,432)	(378,041)
1-кезеңге аудару	(8,709)	2,661	6,048	-	-
2-кезеңге аудару	4,147	(5,229)	1,082	-	-
3-кезеңге аудару	16,401	5,057	(21,458)	-	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	46,994	(15,597)	(39,970)	(7,326)	(15,899)
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(98,916)	-	-	(278)	(99,194)
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	25,991	2,409	55,909	19,998	104,307
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша резервтерді қалпына келтіру	-	-	(25,430)	(16,611)	(42,041)
Есептен шығарулар	-	-	51,878	4,173	56,051
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырма және басқа да түзетулер	(281)	(191)	(1,644)	(1,099)	(3,215)
Жыл аяғына	(69,846)	(48,369)	(240,242)	(19,575)	(378,032)

	2021 ж. 31 желтоқсан				
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
Корпоративтік бизнес					
Жыл басына	(10,803)	(35,057)	(168,609)	(17,429)	(231,898)
1-кезеңге аудару	(150)	106	44	-	-
2-кезеңге аудару	1,795	(1,795)	-	-	-
3-кезеңге аудару	11,257	1,538	(12,795)	-	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	25,563	(8,853)	(3,444)	(6,214)	7,052
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(44,026)	-	-	(278)	(44,304)
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	10,787	1,964	43,513	19,383	75,647
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша резервтерді қалпына келтіру	-	-	(1,439)	(14,858)	(16,297)
Есептен шығарулар	-	-	16,628	3,796	20,424
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырма және басқа да түзетулер	(209)	(102)	(1,093)	(1,098)	(2,502)
Жыл аяғына	(5,786)	(42,199)	(127,195)	(16,698)	(191,878)

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Бөлшек бизнес	2021 ж. 31 желтоқсан				
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
Жыл басына	(37,467)	(1,133)	(59,559)	-	(98,159)
1-кезеңге аудару	(6,330)	2,226	4,104	-	-
2-кезеңге аудару	1,591	(2,483)	892	-	-
3-кезеңге аудару	2,652	2,796	(5,448)	-	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	15,520	(5,820)	(22,698)	-	(12,998)
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(43,231)	-	-	-	(43,231)
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	12,346	171	8,135	-	20,652
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша резервтерді қалпына келтіру	-	-	(7,804)	-	(7,804)
Есептен шығарулар	-	-	21,878	-	21,878
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырма және басқа да түзетулер	(72)	(89)	(520)	-	(681)
Жыл аяғына	(54,991)	(4,332)	(61,020)	-	(120,343)

ШОБ бизнес	2021 ж. 31 желтоқсан				
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
Жыл басына	(7,203)	(1,289)	(38,489)	(1,003)	(47,984)
1-кезеңге аудару	(2,229)	329	1,900	-	-
2-кезеңге аудару	761	(951)	190	-	-
3-кезеңге аудару	2,492	723	(3,215)	-	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	5,911	(924)	(13,828)	(1,112)	(9,953)
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(11,659)	-	-	-	(11,659)
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	2,858	274	4,261	615	8,008
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша резервтерді қалпына келтіру	-	-	(16,187)	(1,753)	(17,940)
Есептен шығарулар	-	-	13,372	377	13,749
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырма және басқа да түзетулер	-	-	(31)	(1)	(32)
Жыл аяғына	(9,069)	(1,838)	(52,027)	(2,877)	(65,811)

*Пайда және шығын туралы шоғырландырылған есепте «Кредиттік шығындар бойынша шығыстар» бабы мынадай баптардан тұрады: «Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер», «Қаржы активтерін жаңадан беру немесе сатып алу» және «Қаржы активтерін тануды тоқтату».

*/**Қаржы активтерін тануды тоқтату клиенттерге берілген толығымен өтелген қарыздар бойынша күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтердің өзгеру сомасын қамтиды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанында аяқталған жылдар ішінде Топ салық салу объектісі болып табылмайтын салық мақсаттары үшін қарыз бойынша талап ету құқығынсыз, 42,746 миллион теңге және сәйкесінше 56,051 миллион теңге сомасына несиелерді шығынға жазды.

Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резерв және провизиялар

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші клиенттерге берілген қарыздар бойынша кредиттік шығындардың шығыстары 88,897 миллион теңгені (2021 ж. 31 желтоқсан – 10,786 миллион теңгені) құрады. 2022 жылғы 31 желтоқсанмен аяқталған жылы күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтердің ұлғаюы бөлшек портфельдің өсуімен және пайдаланылатын макропараметрлердің ықпалымен шартталған.

Клиенттерге берілген қарыздардың ішкі рейтингтік моделі

Клиенттерге берілген қарыздар ішкі бағалауларға және басқа да аналитикалық рәсімдерге негізделе отырып жіктеледі. Тиісті департаменттер олар Топқа ұсынатын, олардың жіктелуін Тәуекелдерді басқару департаменті бекітетін кредиттерді олардың тәуекеліне және әлеуетті шығындардың тәуекеліне сай жіктейді.

Банк және оның еншілес кәсіпорындары тәуекелдің әртүрлі санаттары бойынша қарыздардың ішкі жіктеу моделін пайдаланады. Модель қарыз алушының қаржы көрсеткіштеріне, оның кредиттік тарихына, дебиторлық берешектің сапасына, қарыз алушының өтімділігіне негізделе отырып, тәуекелдің, қарыз алушыға қатысты нарықтық тәуекелдің, экономика секторының және басқа да факторлардың санатын бағалауға көмектеседі. Бұл ретте рейтинг тәуекел және құнсыздану деңгейін бағалау кезінде қосымша критерий болып табылады. Рейтингтен бөлек банк жоба бойынша ақша ағындары, төлеуге қабілетті кепілгерлердің болуы, жағымды кредит тарихы, өтімді кепілмен қамтамасыз ету, жобаға жеке қатысу және т.с.с. сияқты факторларды ескереді. Кредиттік аналитиктер модельге қажетті ақпаратты қайта-қайта енгізіп отырады. Жүйеге салынған ақпаратты және клиенттерге берілген қарыздардың құнсыздану резервінің сомасын бағалауды тәуекел-менеджмент блогы тексеріп отырады.

Рейтингтік модель мынадай жіктеуді пайдаланады:

- Рейтингтік балл 1 – қарыз бойынша ең жоғары рейтинг, кредит тәуекелінің дәрежесі барынша төмен;
- Рейтингтік балл 2 – қарыз сапасы өте жоғары, кредит тәуекелінің дәрежесі өте төмен;
- Рейтингтік балл 3 – қарыз сапасы жоғары, кредит тәуекелінің дәрежесі төмен;
- Рейтингтік балл 4 – қарыз сапасы қанағаттанарлық, кредит тәуекелі болмашы дәрежеде;
- Рейтингтік балл 5 – экономикалық жағдайға байланысты кредит тәуекелі ұлғаюы мүмкін;
- Рейтингтік балл 6 – экономикалық жағдайға байланысты кредит тәуекелінің дәрежесі жоғары болуы мүмкін;
- Рейтингтік балл 7 – жоғарыда көрсетілген өзге факторлар болмаған жағдайда дефолт тәуекелінің дәрежесі жоғары, қарыз алушының төлем қабілеті экономикалық қолайлы жағдайларға байланысты;
- Рейтингтік балл 8 – 10 – дефолт тәуекелі өте жоғары /дефолт.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Бірыңғай қарыздардың пулдары – кредиттік сипаттамасы жағынан бір-біріне ұқсас активтер тобы қағидаты (мәселен, экономика саласы, бизнес тұрпаты, кредит беру бағдарламасы, дефолт деңгейі, ішкі рейтингтер және өзге факторлар) бойынша біріктірілген клиенттер қарыздары. Бірыңғай қарыздар пулдарына ұжымдық негізде бағаланатын активтер жатқызылады.

Келесі кестеде Топтың қандай да бір қамтамасыз етудің немесе кредит сапасын арттырудың басқа құралдарының ықпал етуін есепке алмай, қаржы активтерінің сыныптары, ішкі рейтинг және «кезең» бойынша кредит тәуекеліне ұшырағыштығының талдауы ұсынылып отыр. Егер басқадай көрсетілмесе, қаржы активтері үшін кестедегі сомалар жалпы баланстық құнды білдіреді.

2022 ж. 31 желтоқсан

Рейтингтік балл	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Барлығы
	12 ай ішінде күтілетін кредиттік шығындар	кредит берудің бүкіл мерзімі ішінде күтілетін кредиттік шығындар	кредит берудің бүкіл мерзімі ішінде күтілетін кредиттік шығындар		
1-3	-	-	-	-	-
4	1,779,631	-	-	-	1,779,631
5	1,914,670	28,800	28,756	9,787	1,982,013
6	323,860	43,457	128,925	6,769	503,011
7	-	2,622	52,432	334	55,388
8-10	-	-	101,516	11,079	112,595
Корпоративтік клиенттерге берілген, жеке негізде бағаланатын қарыздар	4,018,161	74,879	311,629	27,969	4,432,638
ШОБ және ББ клиенттеріне берілген, жеке негізде бағаланатын қарыздар	640,447	12,185	65,361	7,267	725,260
Клиенттерге берілген, ұжымдық негізде бағаланатын қарыздар	2,890,906	19,630	209,797	2,059	3,122,392
	7,549,514	106,694	586,787	37,295	8,280,290
Минус – күтілетін кредиттік шығындар бойынша резерв	(113,665)	(17,767)	(269,840)	(21,116)	(422,388)
Клиенттерге берілген қарыздар	7,435,849	88,927	316,947	16,179	7,857,902

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)**
(миллион теңгемен)

2021 ж. 31 желтоқсан

Рейтингтік балл	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Барлығы
	12 ай ішінде күтілетін кредиттік шығындар	кредит берудің бүкіл мерзімі ішінде күтілетін кредиттік шығындар	кредит берудің бүкіл мерзімі ішінде күтілетін кредиттік шығындар		
1-3	-	-	-	-	-
4	1,424,408	-	-	-	1,424,408
5	1,250,546	60,846	30,336	13,794	1,355,522
6	182,705	113,415	76,782	2,867	375,769
7	-	23,275	65,719	-	88,994
8-10	-	-	73,519	10,313	83,832
Корпоративтік клиенттерге берілген, жеке негізде бағаланатын қарыздар	2,857,659	197,536	246,356	26,974	3,328,525
ШОБ және ББ клиенттеріне берілген, жеке негізде бағаланатын қарыздар	490,501	29,581	74,024	5,678	599,784
Клиенттерге берілген, ұжымдық негізде бағаланатын қарыздар	2,121,592	18,040	181,678	641	2,321,951
	5,469,752	245,157	502,058	33,293	6,250,260
Минус – күтілетін кредиттік шығындар бойынша резерв	(69,846)	(48,369)	(240,242)	(19,575)	(378,032)
Клиенттерге берілген қарыздар	5,399,906	196,788	261,816	13,718	5,872,228

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ұжымдық және жеке негізде құнсыздану мәніне бағаланатын, бөлшек бизнеске және ШОБ клиенттеріне берілген қарыздардың кредиттік сапасы бойынша талдау келесі кестеде берілген:

	Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтерді шегергенге дейінгі қарыздар	Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтер	Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтерді шегергеннен кейінгі қарыздар
2022 ж. 31 желтоқсанға			
ББ клиенттеріне берілген қарыздар			
Мерзімі кешіктірілмеген	2,332,737	(81,822)	2,250,915
Мерзімін кешіктіру:			
30 күнге дейін	59,894	(9,656)	50,238
31-ден 60 күнге дейін	15,049	(3,700)	11,349
61-ден 90 күнге дейін	10,599	(3,094)	7,505
91-ден 180 күнге дейін	21,264	(15,956)	5,308
180 күннен артық	73,880	(53,657)	20,223
ББ клиенттеріне берілген, жеке және ұжымдық негізде бағаланатын қарыздардың жиыны	2,513,423	(167,885)	2,345,538
ШОБ клиенттеріне берілген қарыздар			
Мерзімі кешіктірілмеген	1,198,007	(22,547)	1,175,460
Мерзімін кешіктіру:			
30 күнге дейін	21,747	(1,248)	20,499
31-ден 60 күнге дейін	13,202	(3,682)	9,520
61-ден 90 күнге дейін	9,603	(4,078)	5,525
91-ден 180 күнге дейін	5,661	(2,535)	3,126
180 күннен артық	45,734	(18,731)	27,003
ШОБ клиенттеріне берілген, жеке және ұжымдық негізде бағаланатын қарыздардың жиыны	1,293,954	(52,821)	1,241,133
ШОБ және ББ клиенттеріне берілген, жеке және ұжымдық негізде бағаланатын қарыздардың жиыны	3,807,377	(220,706)	3,586,671
Корпоративтік клиенттерге берілген, жеке және ұжымдық негізде бағаланатын қарыздардың жиыны	4,449,480	(198,051)	4,251,429
Карточкалық операциялар бойынша қарыздардың жиыны	23,433	(3,631)	19,802
Клиенттерге берілген қарыздар	8,280,290	(422,388)	7,857,902

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтерді шегергенге дейінгі қарыздар	Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтер	Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтерді шегергеннен кейінгі қарыздар
2021 ж. 31 желтоқсанға			
ББ клиенттеріне берілген қарыздар			
Мерзімі кешіктірілмеген	1,758,902	(53,167)	1,705,735
Мерзімін кешіктіру:			
30 күнге дейін	37,989	(5,895)	32,094
31-ден 60 күнге дейін	9,579	(2,426)	7,153
61-ден 90 күнге дейін	6,224	(2,103)	4,121
91-ден 180 күнге дейін	11,993	(8,404)	3,589
180 күннен артық	70,290	(45,540)	24,750
ББ клиенттеріне берілген, жеке және ұжымдық негізде бағаланатын қарыздардың жиыны	1,894,977	(117,535)	1,777,442
ШОБ клиенттеріне берілген қарыздар			
Мерзімі кешіктірілмеген	961,269	(24,336)	936,933
Мерзімін кешіктіру:			
30 күнге дейін	11,450	(2,334)	9,116
31-ден 60 күнге дейін	4,630	(1,922)	2,708
61-ден 90 күнге дейін	2,164	(882)	1,282
91-ден 180 күнге дейін	11,644	(7,523)	4,121
180 күннен артық	53,856	(28,814)	25,042
ШОБ клиенттеріне берілген, жеке және ұжымдық негізде бағаланатын қарыздардың жиыны	1,045,013	(65,811)	979,202
ШОБ және ББ клиенттеріне берілген, жеке және ұжымдық негізде бағаланатын қарыздардың жиыны	2,939,990	(183,346)	2,756,644
Корпоративтік клиенттерге берілген, жеке және ұжымдық негізде бағаланатын қарыздардың жиыны	3,293,066	(191,878)	3,101,188
Карточкалық операциялар бойынша қарыздардың жиыны	17,204	(2,808)	14,396
Клиенттерге берілген қарыздар	6,250,260	(378,032)	5,872,228

12. Инвестициялық жылжымайтын мүлік

	2022 ж.	2021 ж.
1 қаңтардағы жағдай бойынша	28,007	39,441
Түсімдер	3,792	657
Шығарулар	(8,565)	(17,314)
Коммерциялық жылжымайтын мүліктен ауыстыру	3,998	3,880
Негізгі құралдардан ауыстыру	2,766	481
Инвестициялық жылжымайтын мүлікті қайта бағалаудан түскен пайда	5,410	669
Бағам айырмасы	133	193
31 желтоқсандағы жағдай бойынша	35,541	28,007

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар ішінде Топ клиенттерге берілген қарыздар бойынша кепілмен қамтамасыз етуді алды, нәтижесінде Топ 3,792 миллион теңге және тиісінше 657 миллион теңге сомасында инвестициялық жылжымайтын мүлікке ие болды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша инвестициялық жылжымайтын мүлік қандай да бір міндеттемелер бойынша қамтамасыз ету ретінде берілмеген.

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша басқа да кірістердің құрамына инвестициялық жылжымайтын мүлік объектілерін жалға беруден 2,107 миллион теңге және тиісінше 1,816 миллион теңге көлемінде табыс қосылды.

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдарға Топтың жалға беруден пайда алған инвестициялық жылжымайтын мүлікке байланысты операциялық шығындар 2,107 миллион теңгені және тиісінше 1,178 миллион теңгені құрады.

Инвестициялық жылжымайтын мүлікті қайта бағалауды тәуелсіз бағалаушы 2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жүргізді. Әділ құнды анықтау үшін кірісті және салыстырмалы әдістер пайдаланылды. Жылжымайтын мүлік объектілерінің әділ құнын анықтағанда жылжымайтын мүлік объектілерінің ең жақсы және ең тиімді әдісін пайдалану олардың ағымдағы қолданылуы болып табылады. Бағалау әдістемесінде жыл бойы өзгерістер болмады. Қайта бағалау нәтижелері бойынша Топ 2022 жылғы 31 желтоқсанмен, 2021 жылғы 31 желтоқсанмен аяқталған жылдарға пайда мен шығын туралы шоғырландырылған есепте пайданы 5,410 миллион теңге және сәйкесінше 669 миллион теңге сомасында таныды.

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың инвестициялық жылжымайтын мүлкінің әділ құнын есептегенде бағалар 35,541 миллион теңге және сәйкесінше 28,007 миллион теңге көлемінде 3-деңгейге жатқызылды (есептеулер иерархиясының сипаттамасы 34-ескертуде ашылған).

13. Коммерциялық жылжымайтын мүлік

	2022 ж.	2021 ж.
1 қаңтардағы жағдай бойынша	92,412	103,098
Түсімдер	22,631	29,977
Мүлікті сату	(39,296)	(40,156)
Капиталдандырылған шығындар	4,789	3,373
Инвестициялық жылжымайтын мүлікке аударымдар	(3,998)	(3,880)
31 желтоқсандағы жағдай бойынша	76,538	92,412

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанында аяқталған жылдар іші Топ клиенттерге берілген қарыздар бойынша кепілмен қамтамасыз етуді алып алуды жүзеге асырды және оның нәтижесінде Топ 22,631 миллион теңге және сәйкесінше 29,977 миллион теңге сомасында коммерциялық жылжымайтын мүлікке ие болды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

14. Негізгі құралдар

Негізгі құралдардың және материалды емес активтердің қозғалысы төмендегідей берілген:

	Ғимараттар мен құрылыстар	Көлік құралдары	Компьютерлер мен банктік құрал- жабдық	Аяқталмаған құрылыс	Басқасы	Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	Материалдық емес активтер	Жиыны
Қайта бағаланған/бастапқы құны:								
2021 ж. 31 желтоқсан	120,179	5,022	46,633	5,656	25,390	10,147	30,508	243,535
Түсімдер	462	298	9,823	4,166	6,409	3,098	4,759	29,015
Шығарулар	(5,704)	(339)	(4,431)	(11)	(2,682)	(4,320)	(4,226)	(21,713)
Қайта бағалау	20,455	-	-	304	-	-	-	20,759
Сатуға арналған активтерге қайта жіктеу	(41)	-	(39)	(657)	(98)	-	-	(835)
Инвестициялық жылжымайтын мүлікке аударылғандар	(2,766)	-	-	-	-	-	-	(2,766)
Аударымдар	2,445	-	2,739	(5,447)	265	-	(2)	-
Бағам айырмалары	1,348	61	567	125	510	233	991	3,835
2022 ж. 31 желтоқсан	136,378	5,042	55,292	4,136	29,794	9,158	32,030	271,830
Жинақталған тозу:								
2021 ж. 31 желтоқсан	3,255	2,363	21,608	-	11,805	3,694	16,961	59,686
Есептеулер	1,938	609	6,705	-	2,747	2,472	2,803	17,274
Шығарулар	(539)	(223)	(3,641)	-	(1,495)	(2,080)	(2,456)	(10,434)
Қайта бағалау кезінде есептен шығарылғаны	(3,764)	-	-	-	-	-	-	(3,764)
Аударымдар	(31)	-	(70)	-	101	-	-	-
Бағам айырмалары	98	25	277	-	232	241	407	1,280
2022 ж. 31 желтоқсан	957	2,774	24,879	-	13,390	4,327	17,715	64,042
Баланстық құны:								
2022 ж. 31 желтоқсан	135,421	2,268	30,413	4,136	16,404	4,831	14,315	207,788

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	Ғимараттар мен құрылыстар	Көлік құралдары	Компьютерлер мен банктік құрал-жабдық	Аяқталмаған құрылыс	Басқасы	Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	Материалдық емес активтер	Жиыны
Қайта бағаланған/бастапқы құны:								
2020 ж. 31 желтоқсан	114,381	4,421	41,012	1,774	24,153	8,459	27,299	221,499
Түсімдер	1,041	676	8,685	7,750	4,393	2,604	3,748	28,897
Шығарулар	(175)	(83)	(3,432)	(1)	(1,681)	(1,114)	(688)	(7,174)
Сатуға арналған активтерге қайта жіктеу	-	-	-	-	(7)	-	-	(7)
Инвестициялық жылжымайтын мүлікке аударылғандар	(481)	-	-	-	-	-	-	(481)
Аударымдар	5,323	-	284	(3,867)	(1,541)	(199)	-	-
Бағам айырмалары	90	8	84	-	73	397	149	801
2021 ж. 31 желтоқсан	120,179	5,022	46,633	5,656	25,390	10,147	30,508	243,535
Жинақталған тозу:								
2020 ж. 31 желтоқсан	468	1,844	19,343	-	11,579	2,593	15,091	50,918
Есептеулер	1,870	580	5,524	-	2,364	2,081	2,490	14,909
Шығарулар	(75)	(66)	(3,292)	-	(1,204)	(933)	(678)	(6,248)
Аударымдар	982	-	(7)	-	(972)	(3)	-	-
Бағам айырмалары	10	5	40	-	38	(44)	58	107
2021 ж. 31 желтоқсан	3,255	2,363	21,608	-	11,805	3,694	16,961	59,686
Баланстық құны:								
2021 ж. 31 желтоқсан	116,924	2,659	25,025	5,656	13,585	6,453	13,547	183,849

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Негізгі құралдарды қайта бағалау жөніндегі Топтың саясатына сәйкес, негізгі құралдардың барлық санатының – ғимараттар мен құрылыстардың әр үш жыл сайын қайта бағалануы талап етіледі. Ерекше нарықтық немесе мүліктік индикаторлар елеулі өзгерген жағдайда, Топ қайта бағалауды жиі жүргізе алады. 2022 жылы Топ басшылығы Топқа жататын ұқсас ғимараттар үшін коммерциялық жылжымайтын мүлік нарығында айтарлықтай өзгерістер байқамады және тиісті қайта бағалау жүргізілген жоқ.

Топ өзінің ғимараттары мен құрылыстарын 2022 жылдың ішінде қайта бағалады. Бағалауды тәуелсіз бағалаушылар жүргізді. Тәуелсіз бағалаушылар негізгі құралдардың әділ құнын анықтау кезінде келесі үш тәсілді қолданды: кірісті капиталдандыру әдісімен кірістік тәсіл және белсенді нарық талаптарында ғимараттар мен құрылыстардың әділ құнын анықтау үшін нарық ақпаратын қолданумен бірге салыстыру тәсілі, ал қайта бағалау объектілері үшін белсенді нарық болмаған жағдайда шығынды тәсіл.

2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша, Топтың ғимараттары мен құрылыстарының әділ құнын есептеу кезінде, бағалаулар 135,421 миллион теңге және сәйкесінше нөл миллион теңге көлемінде (2021 жылғы 31 желтоқсан: 109,869 миллион теңге және сәйкесінше 7,055 миллион теңге) 2-ші және 3-ші деңгейлерге жатқызылды. Есептеулер иерархиясының сипаттамасы 34-ескертуде ашып көрсетілген.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, ғимараттар мен құрылыстардың әділ құнының жалпы сомасы 135,421 миллион теңгені құрады (2021ж. 31 желтоқсан: 116,924 миллион теңге). Егер Топтың ғимараттары бастапқы құны бойынша есептелген болса, олардың баланстық құны 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 107,045 миллион теңгені (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 113,202 миллион теңге) құраған болар еді.

15. Сатуға арналған активтер

Клиенттерге берілген кейбір қарыздар бойынша контрагенттердің дефолтқа ұшырауы салдарынан, Топ, кейбір қарыздар бойынша кепілдерді әділ құнымен сатуға арналған актив ретінде тану жүргізді. Кейін активтерді басшылық тиісті деңгейдегі сатып алушыны белсенді іздестіру және осы жоспарды аяқтауға ниеттенуіне байланысты, оны сатуға жұмсалған шығындарды шегеріп ең төменгі әділ құны бойынша немесе ағымдағы құны бойынша бағалады.

Сатуға арналған активтерге мыналар кіреді:

	2022 ж. 31 желтоқсан	2021 ж. 31 желтоқсан
Жылжымайтын мүлік нысандары	12,619	27,840
Жер учаскелері	11,257	16,840
Жылжымалы мүлік	47	732
Сатуға арналған активтердің жиыны	23,923	45,412

2022 ж. қарашасында Топ сатуға арналған активтерге тәуелсіз бағалау жүргізді және пайда мен шығын туралы біріктірілген есептегі қаржылық емес активтердің құнсыздануынан шығынға қосылған, құнсызданудан болған шығынды 1,044 миллион теңге мөлшерінде таныды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Қазіргі уақытта бұл активтерді сатуға белсенді әрекеттер жасалып жатқанына қарамастан, олардың басым бөлігі қысқа мерзім ішінде сатылмады. Дегенмен, басшылық бұл активтерді бұрынғыдай сатпақ ниетте. Активтердің бағасы сатуға жұмсалатын шығындарды шегергенде, ағымдағы әділ құнынан артпайтындықтан, олар 2022 және 2021 жж. аяғында сатуға арналған активтер ретінде жіктелген күйінде қалып отыр.

Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің әділ құнын тәуелсіз бағалаушылар анықтады. Әділ құн кірісті, салыстырмалы және шығынды әдістердің негізінде анықталды. Жылжымайтын мүлік объектілерінің әділ құнын анықтағанда жылжымайтын мүлік объектілерін ең жақсы және ең тиімді пайдалануы, олардың ағымдағы пайдаланылуы болып табылады. Бір жылдың ішінде бағалау әдістемесінде қандай болмасын өзгерістер болған жоқ.

Төменде сатуға арналған Топтың активтері туралы толық ақпарат және 2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әділ құнның иерархиясы туралы деректер көрсетілген:

	2-деңгей	3-деңгей	Жиыны
2022 ж. 31 желтоқсан			
Жылжымайтын мүлік нысандары	5,548	7,071	12,619
Жер учаскелері	-	11,257	11,257
Жылжымалы мүлік	-	47	47
2021 ж. 31 желтоқсан			
Жылжымайтын мүлік нысандары	13,508	14,332	27,840
Жер учаскелері	-	16,840	16,840
Жылжымалы мүлік	-	732	732

16. Сақтандыру активтері мен міндеттемелер

Сақтандыру активтеріне мыналар кіреді:

	2022 ж. 31 желтоқсан	2021 ж. 31 желтоқсан
Қайта сақтандырушының әлі алынбаған сыйлықақылар резервіндегі үлесі	17,673	13,653
Қайта сақтандырушының сақтандыру өтемдерін төлеу резервіндегі үлесі	7,407	18,934
	25,080	32,587
Алынатын сыйлықақылар	28,153	21,524
Сақтандыру активтері	53,233	54,111

Сақтандыру міндеттемелеріне мыналар кіреді:

	2022 ж. 31 желтоқсан	2021 ж. 31 желтоқсан
Шығындарды реттеуге арналған резерв	221,263	180,373
Әлі алынбаған сақтандыру сыйлықақыларының резерві, брутто	52,720	44,253
	273,983	224,626
Қайта сақтандырушылар мен агенттер алдындағы кредиторлық берешек	18,361	15,655
Сақтандыру міндеттемелері	292,344	240,281

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Сақтандыру тәуекелі

Сақтандыру тәуекелдері мен олардың лимиттерін қабылдау процесін шарттайтын сақтандыру бойынша саясаттар мен лимиттер белгіленді. Осы лимиттердің мониторингі тұрақты негізде іске асырылады. Сақтандыру бойынша қызмет Қазақстанның барлық аумағым қамтиды. Географиялық шоғырлануға қатысты және сақтандыру өнімдеріне қатысты қайта сақтандыру бойынша портфель әртараптандырылды.

Өтемдерді басқаруға байланысты тәуекел

Өтемдер сәйкессіз түрде реттеулі немесе төленуі мүмкін екені тұрғысынан тәуекелді басқару АТ-жүйелердің бірқатар бақылаулары мен тиісті бизнес-процестерді ұйымдастыру деңгейіндегі бақылауларды, шешімдерді қабылдаудың шектеулері мен лимиттерін пайдалана отырып жүргізіледі. Бұл жан-жақты саясаттармен және рәсімдермен қатар барлық өтемдер тиісті түрде және дұрыс нысанда, дер кезінде реттеледі деген сенімділікті қамтамасыз етеді.

Қайта сақтандыру тәуекелі

Қайта сақтандыру дүлей апаттардың әсерінен қорғану үшін немесе жекелеген елеулі өтемдер кезінде күтілмеген ауқымдарға немесе қолайсыз ағымдарға қарсы және Топ үшін қабылдауға тұрарлық тәуекел мөлшерінен артық тәуекелді аудару үшін пайдаланылады.

Топ үшін қабылдауға тұрарлық тәуекел мөлшерінен артық тәуекелді қайта сақтандыру контрагент қаржылық тұрғыда қорғалған компания болып табылған және қайта сақтандыру сыйлықақысы пайдалы болған жағдайда ғана тиімді болмақ.

Топ қайта сақтандырушылардың қаржылық жағдайын бағалауды жүргізеді және қайта сақтандырушының төлем қабілеттілігінің нәтижесінде елеулі шығындардың тәуекелдерін азайту мақсатында ұқсас географиялық өңірлер, қайта сақтандырушылардың қызметі немесе экономикалық сипаттамасы бойынша туындайтын кредиттік тәуекелдің шоғырлануын қадағалайды.

Сақтандыру резервтерінің тәуекелі

Резервтер қажет болған жағдайда өтеулерді төлеу немесе реттеу үшін қаржының жетіспей қалуына әкеліп соғатын дұрыс емес бағалану тәуекелі бар. Топ сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша міндеттемелерді бағалаған кезде түрлі актуарлық әдістер мен жорамалдарды қолданады.

Міндеттемелердің жеткіліктілігін тексеру

Топ сақтандыру бойынша міндеттемелердің болашақтағы болжалды ақша ағынына сәйкес келетініне көз жеткізу үшін әрбір есепті күнге міндеттемелердің жеткіліктігін тексеруді орындайды. Аталған талдау ең үздік бағалау жорамалдарын пайдалану арқылы міндеттемелердің баланстық құны мен болжалды дисконтталған болашақ ақша ағындарын (сыйлықақыларды, шығындарды, шығыстарды, инвестициялар бойынша қайтаруды және басқа баптарды қоса) салыстыру жолымен орындалады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Егер міндеттемелердің жетіспеушілігі анықталса (яғни сақтандыру бойынша міндеттемелердің баланстық құны болжалды болашақ ақша ағындарынан аспайды), мұндай айырмашылық пайда және зиян туралы есепте толық танылады.

Сақтандырудағы кредит тәуекелі

Кредит тәуекелі - контрагенттің тиесілі сомаларды толық көлемде және белгіленген мерзімде төлемеу тәуекелі. Кредит тәуекелі деңгейін анықтау бір клиент немесе клиенттердің тобы бойынша тәуекел сомасын шектеу арқылы, сондай-ақ географиялық сегменттер бойынша іске асырылады. Клиентке және қайта сақтандырушыларға қолданылатын кредит тәуекелі деңгейін шектеуді тиісті ҚРҰБ бекітеді. Мұндай тәуекелдер үнемі қадағаланады және жыл сайынғы немесе жиі болатын қайта бағалау мен талдауды қарастырады.

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған жылдар іші сақтандыру өтемақысын төлеу резервтерінің қозғалысы мынадай түрде берілген:

	2022 ж.	2021 ж.
Сақтандыру өтемақыларын төлеу резерві, жылдың басы	180,373	148,085
Сақтандыру өтемақыларын төлеу резервіндегі қайта сақтандырушы үлесі, жылдың басы	(18,934)	(16,898)
Таза сақтандыру резервтері, жылдың басы	161,439	131,187
Плюс жұмсалған сақтандыру өтемақылары	133,948	91,017
Минус жүргізілген сақтандыру төлемдері	(81,530)	(60,765)
Таза сақтандыру резервтері, жылдың соңы	213,857	161,439
Сақтандыру өтемақыларын төлеу резервіндегі қайта сақтандырушы үлесі, жылдың соңы	7,407	18,934
Сақтандыру өтемақыларын төлеу резервтері, жылдың соңы	221,263	180,373

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған жылдар іші әлі алынбаған сыйлықақының резервтері бойынша қозғалысы мынадай түрде берілген:

	2022 ж.	2021 ж.
Әлі алынбаған сыйлықақы резерві, брутто, жылдың басы	44,253	32,819
Әлі алынбаған сыйлықақылар резервіндегі қайта сақтандырушының үлесі, жылдың басы	(13,653)	(12,364)
Әлі алынбаған сыйлықақылардың таза резерві, жылдың басы	30,600	20,455
Әлі алынбаған сыйлықақы резервіндегі өзгеріс	8,467	11,434
Әлі алынбаған сыйлықақылар резервіндегі қайта сақтандырушының үлесіндегі өзгеріс	(4,020)	(1,289)
Әлі алынбаған сыйлықақылардың резервіндегі таза өзгеріс	4,447	10,145
Әлі алынбаған сыйлықақылардың таза резерві, жылдың соңы	35,047	30,600
Әлі алынбаған сыйлықақылар резервіндегі қайта сақтандырушының үлесі, жылдың соңы	17,673	13,653
Әлі алынбаған сыйлықақылардың резерві, брутто, жылдың соңы	52,720	44,253

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

17. Клиенттер қаражаты

Клиенттер қаражаты мыналардан құралады:

	2022 ж. 31 желтоқсан	2021 ж. 31 желтоқсан
Амортизациялық құны бойынша көрсетілгені:		
Мерзімді салымдар:		
Жеке тұлғалар	4,327,413	3,674,572
Заңды тұлғалар	2,898,924	2,046,999
	7,226,337	5,721,571
Ағымдағы шоттар:		
Жеке тұлғалар	2,369,360	2,011,305
Заңды тұлғалар	891,918	740,531
	3,261,278	2,751,836
	10,487,615	8,473,407

2022 жылғы 31 желтоқсанына Топтың байланысқан клиенттерінің ең ірі он тобы жалпы клиенттер қаражатының шамамен 17%-ын құрады (2021 жылдың 31 желтоқсанында – 20%), байланысты клиенттердің әр тобы топ ішінде өзара байланысты клиенттерді білдіреді.

2022 жылғы 31 желтоқсанына клиенттердің қаржысына 177,501 миллион теңге сомаға кепілмен қамтамасыз ету кіреді (2021 ж. 31 желтоқсан – 119,885 миллион теңге).

Басшылықтың пікірінше, қаражатты шешіп алған жағдайда, төлемдерді қамтамасыз ету мақсатында өзінің өтімді активтерін өткізу үшін Топ алдын ала тиісті хабарлама алады.

Клиенттердің қаражатына секторлар бойынша жасалған талдау былайша берілген:

	2022 ж. 31 желтоқсан	% 31 желтоқсан	2021 ж. % 31 желтоқсан	%
Жеке тұлғалар және кәсіпкерлер	5,219,331	50%	4,415,103	52%
Мұнай және газ	808,762	8%	471,553	6%
Өзге тұтынушылық қызметтер	777,500	7%	767,535	9%
Көтерме сауда	679,740	6%	336,007	4%
Қаржы секторы	593,140	6%	711,392	8%
Тасымалдау	417,556	4%	258,282	3%
Құрылыс	299,500	3%	259,836	3%
Байланыс	262,722	3%	116,694	1%
Денсаулық сақтау және әлеуметтік қызметтер	235,717	2%	246,109	3%
Металлургия	210,530	2%	187,437	2%
Үкімет	191,126	2%	110,568	1%
Сақтандыру және зейнетақы қорларының қызметі	171,967	1%	77,109	1%
Білім беру	111,330	1%	80,260	1%
Энергетика	73,334	1%	43,678	1%
Басқасы	435,360	4%	391,844	5%
	10,487,615	100%	8,473,407	100%

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

18. Кредит мекемелерінің қаражаты

Кредит мекемелерінің қаражаты мыналардан құралады:

	2022 ж. 31 желтоқсан	2021 ж. 31 желтоқсан
Амортизациялық құны бойынша көрсетілгені:		
Қазақстандық банктердің қарыздары мен салымдары (РЕПО келісімдері бойынша қарыздарды қосқанда)	529,743	889,941
«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ-тан қарыздар	83,356	83,878
«Қазақстан Даму Банкі» АҚ-тан қарыздар	80,071	47,451
Корреспонденттік шоттар	74,496	25,856
ЭЫДҰ мүшесі болып табылмайтын елдер банктерінің қарыздары мен салымдары	64,631	22,943
«Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ-тан қарыздар	22,632	-
ЭЫДҰ мүшесі болып табылатын елдер банктерінің қарыздары мен салымдары	14,006	-
Өзге қаржылық мекемелерден қарыздар	9,730	1,507
«КазАгро» ұлттық басқарушы холдинг» АҚ-тан қарыздар	-	66
	878,665	1,071,642

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «ДАМУ» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ-тан («ДАМУ») қарыздарға мерзімінен бұрын өтеу мүмкіндігімен, 2022-2035 жж. өтеу мерзімімен жылдығы 1.0%-4.5% мөлшерлеме бойынша 80,686 миллион теңге (2021 ж. 31 желтоқсан – 81,879 миллион теңге) мөлшеріндегі ұзақмерзімді қарыз кіреді. Қарыздар белгілі бір салалардағы шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерін («ШОБ») қаржыландырудың мемлекеттік бағдарламасына («Бағдарлама») сәйкес алынды. ДАМУ мен Топ арасындағы қарыз шарттарына сай, Топ 10 жылдан аспайтын өтеу мерзімімен 5.0% мөлшерлеме бойынша Бағдарламаға қатысуға құқығы бар ШОБ қарыз алушыларына кредиттер беру үшін жауапты.

2022 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «ДАМУ» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ-тан қарыздар Топ 2024 жылғы шілдеге дейін өтеу мерзімімен 2,228 миллион теңге мөлшерінде шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің лизингтік мәмілелерін қаржыландыру үшін кредит желісін беруге келісім бекітті, кредиттік келісім талаптарына сай қарыздар 84 ай мерзіміне жеткілікті қамтамасыз етуді алған жағдайда 10% мөлшерлемемен беріледі.

2022 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Қазақстан Даму Банкі» АҚ-тан («ҚДБ») қарыздарға 2029-2037 жж. өтеу мерзімімен жылдығы 2.0% мөлшерлеме бойынша 36,045 миллион теңге (2021 ж. 31 желтоқсан – 30,921 миллион теңге) мөлшеріндегі ұзақмерзімді қарыздар кіреді, қарыздар өңдеу өнеркәсібінде әрекет ететін ірі кәсіпкерлік субъектілерін кейінгі кредиттеу үшін пайдаланылуы тиіс; сондай-ақ Топтың бөлшек сауда клиенттерінің автокөліктер сатып алуын қаржыландыру үшін 2035 ж. өтеу мерзімімен жылдығы 1.0% мөлшерлеме бойынша 43,796 миллион теңге (2021 ж. 31 желтоқсан – 16,175 миллион теңге) мөлшеріндегі ұзақ мерзімді қарыздар кіреді. ҚДБ мен Топ арасындағы қарыз шартына сай, Топ 10 жылдан аспайтын өтеу мерзімімен 6.0% мөлшерлеме бойынша Бағдарламаға қатысуға құқығы бар корпоративтік кәсіпкерліктің қарыз алушыларына, сондай-ақ 5 жылдан аспайтын өтеу мерзімімен 4.0% мөлшерлеме бойынша бөлшек бизнестің қарыз алушыларына кредиттер беру үшін жауапты.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ («ӨДҚ») қарыздары Топтың бөлшек клиенттерінің отандық өндірістегі автомашиналарды сатып алуын қаржыландыру үшін өтеу мерзімі 2052 ж. жылдық 1.0% мөлшерлемесі бойынша 22,500 миллион теңге мөлшерінде ұзақ мерзімді қарыздарды қамтыды. ӨДҚ мен Топ арасындағы қарыз шарттарына сәйкес, Топ өтеу мерзімі 7 жылдан аспайтын 4.0% мөлшерлемесі бойынша бөлшек бизнес қарыз алушыларына кредиттер беруге жауапты болады.

Топ басшылығы басқа қандай да бір ұқсас қаржы құралдары жоқ деп есептейді және ерекше сипатқа байланысты ДАМУ-дан, ӨДҚ-дан және ҚДБ-дан қарыздар ШОБ кредиттеу нарығында жекелеген сегменттерді ұсынады. Нәтижесінде, ДАМУ-дан, ӨДҚ-дан және ҚДБ-дан қарыздар кәдімгі мәміле шеңберінде алынған болатын және тап мұндай қарыздар тану күніне әділ құн бойынша көрсетілген болатын.

Бұдан әрі кредит мекемелері қаражатының пайыздық мөлшерлемелері мен өтеу мерзімдері көрсетілген:

	2022 ж. 31 желтоқсан		2021 ж. 31 желтоқсан	
	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл
Қазақстандық банктердің қарыздары мен салымдары (РЕПО келісімдері бойынша қарыздарды қосқанда)	11.5%-17.8%	2023-2026	8.8%-11.5%	2022
«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ-тан қарыздар	1.0%-10.0%	2023-2035	1.0%-9.0%	2022-2035
«Қазақстан Даму Банкі» АҚ-тан қарыздар	1.0%-2.0%	2029-2037	1.0%-2.0%	2029-2037
ЭЫДҰ мүшесі болып табылмайтын елдер банктерінің қарыздары мен салымдары	1.0%-14.5%	2023-2027	2.5%-10.5%	2022
«Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ-тан қарыздар	1.0%	2052	-	-
ЭЫДҰ мүшесі болып табылатын елдер банктерінің қарыздары мен салымдары	14.5%	2023	-	-
Өзге қаржылық мекемелердің қарыздары	1.5%-10.0%	2023-2026	4.0%-10.0%	2023-2026
«КазАгро» ұлттық басқарушы холдинг» АҚ-тан қарыздар	-	-	3.0%	2022

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кепілге берілген активтердің әділ құны (10-ескерту) және қазақстандық банктердің қарыздары мен салымдарына қосылған қарыздардың баланстық құны мынадай түрде берілген:

	2022 ж. 31 желтоқсан		2021 ж. 31 желтоқсан	
	Кепілдің әділ құны	Қарыздың баланстық құны	Кепілдің әділ құны	Қарыздың баланстық құны
Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтерді шегергендегі амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	505,588	502,620	853,203	848,505
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	18,943	19,129	24,719	24,997
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	6,609	6,668	8,990	9,488
	531,140	528,417	886,912	882,990

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша танылуы толығымен тоқтатылмаған, берілген қаржы активтері туралы ақпарат төменде көрсетілген.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Топ, РЕПО келісімдері бойынша қарыздарды Топтың операциялық қызметінің шеңберінде төлемдердің ағымын теңгемен қамтамасыз ету ретінде пайдаланады. Топ қысқамерзімді өтімділікті тарту құралының осы түрін үнемі қолданады және қаржыны қажеттілік туындаған жағдайда, РЕПО келісімдері бойынша қарыздар арқылы тартуды жалғастыруды жоспарлайды.

Топ мынадай қорытындыға келді, ол өзіне кредиттік тәуекелдерді, нарықтық тәуекелдерді қосатын сондай бағалы қағаздармен байланысты барлық тәуекелдер мен пайдаларды өзінде сақтайды, сондықтан оларды тануды тоқтатпайды. Бұдан өзге, Топ қамтамасыз ету ретінде алынған ақшалай қаражатқа қатысты қаржы міндеттемелерін таниды.

	Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтерді шегергендегі амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар (10-ескерту)	Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (7-ескерту)	Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (9-ескерту)
2022 ж. 31 желтоқсан:			
Берілген активтердің баланстық құны	505,588	18,943	6,609
Тиісті міндеттемелердің баланстық құны	502,620	19,129	6,668
2021 ж. 31 желтоқсан:			
Берілген активтердің баланстық құны	853,203	24,719	8,990
Тиісті міндеттемелердің баланстық құны	848,505	24,997	9,488

Топтың кейбір қаржылық келісімдерінде Топтың өз активтеріне ауыртпалық салу мүмкіндігін шектейтін ережелер бар. Егер Топ аталған ережелер бойынша міндеттемелерді орындамаса, бұл жағдай төлем мерзімін қиыспалы түрде қысқартуға және Топтың өзге қаржылық келісімдерінің талаптары бойынша төлемеулер тізбегіне әкеп соғуы мүмкін.

Басшылықтың пікірінше, 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топ ковенанттарды сақтап отырды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

19. Шығарылған борыштық бағалы қағаздар

Шығарылған борыштық бағалы қағаздар мыналардан құралды:

	2022 ж. 31 желтоқсан	2021 ж. 31 желтоқсан
Амортизациялық құны бойынша көрсетілгені:		
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар:		
Теңгемен көрсетілген, тіркелімді мөлшерлемесі бар облигациялар	90,341	86,952
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздардың жиыны	90,341	86,952
Шығарылған реттелмеген борыштық бағалы қағаздар		
Теңгемен көрсетілген облигациялар	232,597	333,310
АҚШ долларымен көрсетілген облигациялар	139,879	79,550
Шығарылған реттелмеген борыштық бағалы қағаздардың жиыны	372,476	412,860
Шығарылған борыштық бағалы қағаздардың жиыны	462,817	499,812

2021 жылғы 28 қаңтарда Банк купон мөлшерлемесі 7.25% және 2021 жылы өтеу мерзімімен 500 миллион АҚШ доллары сомасына еурооблигациялар бойынша борышын өтеді. Өтеу Банктің меншікті қаржысынан жүргізілді.

2021 жылғы 1 наурызда Банк купон мөлшерлемесі 5.5% және 2022 жылы өтеу мерзімімен 750 миллион АҚШ доллары сомасына еурооблигациялар бойынша борышын толық өтеді. Алдын ала төлем сомасы 248 миллион АҚШ долларын құрады және Топтың меншікті қаржысы есебінен жүргізілді. Топ еурооблигацияларды мерзімінен бұрын өтеуден 19,767 миллион теңге мөлшеріндегі зиянды «Басқа да кірістер» бабына қосылған пайда және шығын туралы аралық қысқаша шоғырландырылған есепте таныды.

2022 жылғы 19 қаңтарда Топ 8.75% купон мөлшерлемесімен және 2022 ж. өтеу мерзімімен 93,632 миллион теңге сомасына теңгемен көрсетілген жергілікті реттелмеген облигацияларды өтеді. Өтеу Топтың меншікті қаражатынан жүргізілді.

2022 жылғы 1 сәуірде Топ АИХ-те листингтелген облигацияларды 3% купон мөлшерлемесімен және 2022 жылы өтеу мерзімімен 100 миллион АҚШ долларына төледі. Өтеу Топтың меншікті қаражатынан жүргізілді.

2022 жылғы 19 сәуірде Топ АИХ-те листингтелген, 83 миллион АҚШ доллары сомасына облигацияларын 3% купон мөлшерлемесімен және 2022 жылы өтеу мерзімімен өтеді. Өтеу Топтың меншікті қаражатынан жүргізілді.

2022 жылғы 28 сәуірде Топ 2.5% купон мөлшерлемесімен 200 миллион АҚШ доллары сомасына АИХ-те листингтелген облигацияларды шығаруды жүзеге асырды.

2022 жылғы 1 маусымда Топ 2.5% купон мөлшерлемесімен 100 миллион АҚШ доллары сомасына АИХ-те листингтелген облигацияларды шығаруды жүзеге асырды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Осы шығарылған борыштық бағалы қағаздардың купондық мөлшерлемелері мен өтеу мерзімдері былайша берілген:

	2022 ж. 31 желтоқсан		2021 ж. 31 желтоқсан	
	Купондық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл	Купондық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар:				
Теңгемен көрсетілген, тіркелімді мөлшерлемесі бар облигациялар	9.5%	2025	9.5%	2025
Шығарылған реттелмеген борыштық бағалы қағаздар:				
Теңгемен көрсетілген облигациялар	7.5%	2024-2025	7.5%-8.8%	2022-2025
АҚШ долларымен көрсетілген облигациялар	2.5%-4.0%	2025	3.0%	2022

2022 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шығарылған борыштық бағалы қағаздар бойынша есептелген пайыздар сомасы 6,994 миллион теңгені (2021 жылғы 31 желтоқсанда – 14,943 миллион теңге) құрады.

Реттелген борыштық бағалы қағаздар Топтың қамтамасыз етілмеген міндеттемелері болып табылады және Топтың ағымдағы әрі болашақтағы барлық басымдықты берешектерінің төлеміне қатысты реттелген болып саналады. Шығарылған борыштық бағалы қағаздар бойынша купондық төлемдер жарты жылдық және жылдық негізде төленеді.

Қаржылық қызметпен шартталған міндеттемелердің қозғалысы

Төмендегі кестеде ақша ағындарымен шартталған өзгерістерді, сондай-ақ ақша ағындарымен байланысты емес өзгерістерді қосқанда, қаржылық қызмет нәтижесіндегі міндеттемелердің өзгерістері ұсынылған. Қаржылық қызметпен шартталған міндеттемелер, бұл олардың ақша ағындары ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы шоғырландырылған есепте болған немесе алдағы уақыттағы ақша ағыны қаржылық қызметтің ақша ағыны ретінде жіктелетін міндеттемелер.

	2021 ж. 1 қаңтар	Қаржылық қызметтен ақша ағыны	Ақшасыз өзгерістер		2022 ж. 31 желтоқсан
			Бағамдағы айырма	Амортизацияланған құнның өзгеруі	
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	499,812	(49,714)	15,649	(2,930)	462,817
	2020 ж. 1 қаңтар	Қаржылық қызметтен ақша ағыны	Бағамдағы айырма	Амортизацияланған құнның өзгеруі	2021 ж. 31 желтоқсан
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	778,192	(305,470)	2,310	24,780	499,812

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

20. Салық салу

Банк пен оның еншілес кәсіпорындарына Топ өз қызметін атқаратын елдің салық заңнамасына сәйкес салық салынуға жатады.

Табыс салығы бойынша шығыстар мыналардан құралады:

	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2021 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Салық бойынша ағымдағы шығыстар	105,834	63,065
Кейінге қалдырылған салық бойынша үнем	(737)	(828)
Табыс салығы бойынша шығыс	105,097	62,237

Кейінге қалдырылған салық бойынша шығыстар/(үнем) мынадай мезгілдік айырмалармен байланысты:

	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2021 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын туынды құралдардың және қаржы активтерінің әділ құны	(555)	407
Негізгі құралдар, есептелген амортизация	675	1,517
Клиенттерге берілген қарыздар, күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтер	1,109	(384)
Басқасы	(1,966)	(2,368)
Пайда немесе шығын құрамында танылған, кейінге қалдырылған салық бойынша үнем	(737)	(828)

Қазақстандық заңды тұлғалар үшін 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған жылдар ішінде табыс салығының мөлшерлемесі 20% құрады. Мемлекеттік бағалы қағаздар мен кейбір бағалы қағаздар бойынша түскен кіріске табыс салығы салынбайды.

Қырғыз Республикасы, Грузия және Өзбекстан Республикасында табыс салығының мөлшерлемесі тиісінше 10%, 15% және 20% құрайды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Табыс салығының тиімді мөлшерлемесі табыс салығының нормативтік мөлшерлемесінен өзгеше болады. Төменде 20% нормативтік мөлшерлемеге сәйкес есептелген табыс салығына жұмсалған шығынды нақты пайда салығының шығындарымен сәйкестендіру есебі берілген:

	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2021 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Салық салынғанға дейінгі пайда	658,849	524,615
Табыс салығының нормативтік мөлшерлемесі	20%	20%
Нормативтік мөлшерлеме бойынша табыс салығы бойынша шығыстар	131,770	104,923
Мемлекеттік бағалы қағаздар бойынша салық салынбайтын кіріс және өзге бағалы қағаздар және туынды құралдардан түскен, салық салынбайтын кіріс	(38,247)	(37,110)
Басқа құзыретте операциялар жүргізетін еншілес кәсіпорындардың өзге салық мөлшерлемелерінің ықпалы	(588)	(245)
Шегерімге жатқызылмайтын шығыстар:		
- өзге провизиялар	7,301	99
- еншілес ұйымдардың шығуы	3,848	-
- жалпы және әкімшілік шығыстар	759	269
Басқасы	254	(5,699)
Табыс салығы бойынша шығыс	105,097	62,237

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелерге мыналар жатады:

	2022 ж. 31 желтоқсан	2021 ж. 31 желтоқсан
Шегерілетін мезгілдік айырманың салықтық тиімділігі:		
Есептелген сыйлықақылар	4,853	4,605
Туынды қаржы құралдарының әділ құны	1,650	296
Есептелген демалыс шығындары	688	767
Басқасы	126	14
Кейінге қалдырылған салық активі	7,317	5,682
Салық салынатын мезгілдік айырманың салықтық тиімділігі:		
Клиенттер қаражатының әділ құнын түзету	(38,721)	(40,397)
Негізгі құралдар, есептелген амортизация	(19,284)	(14,401)
Клиенттерге берілген қарыздар бойынша құнсыздану резерві	(1,406)	(297)
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды құралдардың және қаржы активтерінің әділ құны	(251)	(805)
Басқасы	23	1
Кейінге қалдырылған салықтық міндеттеме	(59,639)	(55,902)
Кейінге қалдырылған таза салық міндеттемесі	(52,322)	(50,219)

Ағымдағы салық активтері мен міндеттемелері:

	2022 ж. 31 желтоқсан	2021 ж. 31 желтоқсан
Өтеуге жататын табыс салығы	1,521	1,942
Табыс салығы бойынша міндеттемелер	(12,358)	(11,539)
Ағымдағы салық міндеттемесі	(10,837)	(9,597)

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Топ қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте өзара есепке алу құқығы бар жағдайларда мерзімі кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелерін өзара есепке алуды жүргізді. Өзара есепке алудан кейін ұсынылған сомалар мыналардан тұрады:

	2022 ж. 31 желтоқсан	2021 ж. 31 желтоқсан
Кейінге қалдырылған салық активі	273	250
Кейінге қалдырылған салық міндеттемесі	(52,595)	(50,469)
Кейінге қалдырылған таза салық міндеттемесі	(52,322)	(50,219)

Қазіргі уақытта Қазақстанда және Топ өз қызметін жүргізіп отырған басқа елдерде уәкілетті мемлекеттік және өңірлік органдар енгізген түрлі салықтарға байланысты бірқатар заңдар әрекет етеді. Мұндай салықтарға қосымша құн салығы, табыс салығы, әлеуметтік салық, т.б. жатады. Қолданылатын ережелер көпшілік жағдайда онша айқын болмайды немесе бұрынғы оқиғалар санының шектеулілігіне байланысты мүлдем жоқ. Кейде ережелерге заңдық түсінік беру мәселесіне келгенде, түрлі ведомстволар арасында немесе тіпті бір ведомствоның өз ішінде түрлі пікірлер туындап жатады, ал бұл өз кезегінде пікір қайшылығына әкеп соғады. Салықтық декларациялар, сонымен қатар заңдық реттеудің басқа жақтары (мәселен, кедендік және валюталық бақылау мәселелері) бірнеше ведомствоның қолына берілген, олардың әрқайсысы бұзушылықтарға жол берілгенге өз тараптарынан заңға сәйкес елеулі сомада айыппұлдар мен өсімпұлдар салуға құқылы. Мұндай жағдай салықтық заңнама жүйесі елеулі жетілдірілген басқа дамыған елдермен салыстырғанда, Қазақстандағы салықтық тәуекелдер қаупінің деңгейі әлі де біршама жоғары екендігін көрсетеді.

Топ өз қызметін жүргізетін елдердің коммерциялық заңнамасы бойынша берілетін түсінік бір мәнді болмауы мүмкін. Сонымен қатар салық органдарында іскерлік қызметке қатысты еркін пікір қалыптасу тәуекелі де болады. Салық органдарының Топ қызметіне қатысты мұндай пікірлеріне байланысты басшылық тарапынан дауласу болған жағдайда қосымша салықтар, айыппұлдар мен өсімпұлдар туындауы мүмкін.

Мұндай белгісіздік, мәселен, қаржы құралдарына салықтық түсініктеме беру және мәмілелер бойынша баға көрсеткіштерінің нарықтық деңгейін анықтау мәселесіне қатысты туындауы мүмкін. Сондай-ақ клиенттерге берілген қарыздар мен қарыздарға теңестірілген берешек бойынша мүмкін болатын зиян резервін құрастыру және қалпына келтіру жөніндегі мезгілдік салықтық айырма салық органдары тарапынан салық салынатын базаны азайту ретінде қаралып, әртүрлі түсіндірілуі мүмкін.

Қазақстанда салық органдары соңғы бес жыл ішіндегі салықтық есептемеге тексеру жүргізе алады. Дегенмен, жоғарғы сатыдағы салық органы қажет болған жағдайда қосымша тексеру жүргізе алады. Мұнымен қатар сот органдарының түсініктемесіне сәйкес, сот тарапынан салық органдарының тексеру жүргізуіне кедергі келтіру фактісі анықталған жағдайда салықтық есептеме тексерілетін мерзім ұзартылуы мүмкін.

Басшылықтың пікірінше, Топ өз қызметін салықтық заңнамаға сәйкес жүргізеді, алайда тиісті органдардың салық мәселелері бойынша түсінік беруге қатысты басқаша көзқарас ұстану тәуекелі бар.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Кейінге қалдырылған таза салық міндеттемесінің қозғалысы:

	2022 ж.	2021 ж.
Жыл басындағы кейінге қалдырылған таза салық міндеттемесі	50,219	51,047
Пайда немесе шығын құрамында танылған, кейінге қалдырылған салық бойынша үнем	(737)	(944)
Өзге жиынтық кірісте танылған, кейінге қалдырылған салық бойынша шығыс	2,840	116
Жыл аяғындағы кейінге қалдырылған таза салық міндеттемесі	52,322	50,219

21. Капитал

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы мәліметке сәйкес жарияланған, шығарылған және толығымен төленген акциялар саны мынадай түрде берілген:

	Шығаруға рұқсат етілген акциялар	Рұқсат етілген, бірақ шығарылмаған акциялар	Толығымен төленген және айналымға шығарылған акциялар	Құны өтеліп сатып алынған меншікті акциялар	Айналымдағы акциялар
2022 ж. 31 желтоқсан:					
Жай акциялар	25,000,000,000	(11,552,455,218)	13,447,544,782	(2,563,676,403)	10,883,868,379
2021 ж. 31 желтоқсан:					
Жай акциялар	25,000,000,000	(11,552,455,218)	13,447,544,782	(2,551,539,932)	10,896,004,850

Барлық акциялар теңгеде көрсетілген. Айналымдағы акциялар қозғалысы мынадай түрде берілген:

	Акциялар саны Жай акциялар	Номинал (орналастыру бағасы) (миллион теңгеде) Жай акциялар
2020 ж. 31 желтоқсан	11,684,340,715	98,000
Құны өтелген жай акцияларды сатып алу	(845,775,545)	(153,973)
Құны өтеліп сатып алынған акцияларды құнын өтеп сатып алу	(24,003,844)	(3,541)
Құны өтеліп сатып алынған акцияларды сату	81,443,524	9,219
2021 ж. 31 желтоқсан	10,896,004,850	(50,295)
Құны өтеліп сатып алынған акцияларды құнын өтеп сатып алу	(52,653,439)	(6,044)
Құны өтеліп сатып алынған акцияларды сату	40,516,968	4,831
2022 ж. 31 желтоқсан	10,883,868,379	(51,508)

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

2021 ж. желтоқсанда Банктің Директорлар кеңесі Банктің жарияланған жай акцияларының және Банктің жарияланған жай акциялары базалық активі болып табылатын жаһандық депозитарлық қолхаттардың құнын өтеп сатып алу шешімін қабылдады. Бір акция үшін бағасы 182.10 теңгемен 845,775,545 дана жай акцияны сатып алу, оның ішінде Банктің жарияланған жай акциялары базалық активі болып табылатын 3,675,151 дана нысанында 147,006,040 дана жаһандық депозитарлық қолхаттың бір данасын 16.78 АҚШ доллары бағасымен жалпы сомасы 154 миллиард теңгеге сатып алу Банктің Директорлар кеңесінің жоғарыда аталған шешімімен белгіленген шарттарда, тәртіпте және мерзімде жүргізілді. Құнын өтеп сатып алудың мақсаты – Топ капиталының құрылымын оңтайландыру.

Сатып алу көлемі сол сәтте Банктің айналымдағы акцияларының 7.2% құрады, есепті күнге нәтижесінде Банктің құнын өтеп сатып алынған меншікті акцияларының жиынтық мәні 2,539,270,930 дананы немесе Банктің жарияланған акцияларының жалпы санынан 18.9% құрады.

Сатып алынған бағалы қағаздар өздерінің сатып алынған акциялары ретінде сақталады және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес олардың күшін жоюға болмайды. Бұл ретте Банктің сатып алынған меншікті акциялары акцияға базалық және бөлінген пайданы және акцияға арналған дивидендті есептеу кезінде есепке алынбайды. Банк сатып алынған акцияларды өткізген жағдайда жарияланған, бірақ орналастырылмаған акциялар үшін Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген стандартты рәсім қолданылады.

Жай акциялар

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жарғылық капитал 209,027 миллион теңгені құрады. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ 260,535 миллион теңге сомасына саны 2,563,403 дана (2021 жылғы 31 желтоқсанда – 259,322 миллион теңге сомасына саны 2,551,539,932 данада) сатып алынған меншікті жай акцияларға ие болды.

Айналымдағы жай акциялардың әрқайсысының бір дауысқа және дивидендке құқығы бар. Құны өтелген акциялардың дауыс беру құқығы мен дивидендке құқығы жоқ.

Өткен қаржылық жылдарда төленген дивидендтер төмендегі кестеде келтірілген:

	2021 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жылға 2022 ж. төленген	2020 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жылға 2021 ж. төленген
Кезең ішінде жарияланған дивидендтер	138,341	210,783
Бір жай акцияға ақшалай дивидендтің мөлшері	12.71	18.00

Эмиссиялық кіріс

Эмиссиялық кіріс – енгізілген қаражат сомасының шығарылған акциялардың номиналдық құнынан артық түсімі.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

22. Шартты қаржылық міндеттемелер

Топтың шартты қаржылық міндеттемелері мыналардан құралады:

	2022 ж. 31 желтоқсан	2021 ж. 31 желтоқсан
Берілген кепілдіктер	603,028	626,319
Коммерциялық аккредитивтер	94,192	65,267
Қарыздарды беру бойынша міндеттемелер	69,122	58,101
Шартты қаржылық міндеттемелер	766,342	749,687
Минус – аккредитивтер бойынша ақшалай қамтамасыз ету	(63,730)	(35,469)
Минус – резервтер	(13,773)	(13,193)
Шартты қаржылық міндеттемелер, нетто	688,839	701,025

Берілген кепілдіктер клиенттердің өтініштері бойынша Топ шығарған және есеп берілетін күнге әрекет ететін банктік кепілдік болып табылады. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ең ірі он клиент/клиенттер тобы үшін шығарылған өтелмеген кепілдіктер Топтың жалпы қаржы кепілдіктерінің 45%-ын құрады (2021 жылдың 31 желтоқсанында – 60%), олар Топ капиталының 14% (2021 жылдың 31 желтоқсанында – 24%) құрды.

Коммерциялық аккредитивтер клиенттердің өтініштері бойынша Топ шығарған, олар бойынша есепті күні төлем жүргізілмеген аккредитивтерді білдіреді. 2022 ж. 31 желтоқсанға, он ең ірі өтелмеген аккредитивтерге Топтың коммерциялық аккредитивтерінің барлық сомасының 31% келді (2021 ж. 31 желтоқсанда – 44%) және олар, Топ капиталынан 1% құрады (2021 ж. 31 желтоқсанда – 2%).

Топ, қарыз алумен байланысты, егер бұл қажет болса, қаржы құралдары пайда болғанда, кепілмен қамтамасыз етуді талап етеді. Әдетте, Топ қарыз алушының кредит тәуекелін бағалау немесе топ ұстап отырған басқа депозиттерге талдау жасау арқылы, қажетсіздігі айқындалғаннан басқа жағдайларда, кепілмен қамтамасыз етуді талап етеді. Кепілмен қамтамасыз етудің түрлері көп және банктерде сақтаулы тұрған салымдардан, мемлекеттік бағалы қағаздардан және басқа да активтерден құралуы мүмкін.

Резервтер берілген кепілдіктер мен аккредитивтер бойынша резервтерді білдіреді.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Резервтегі қозғалыс былайша берілген:

	2022 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	(306)	(6,433)	(6,454)	(13,193)
2-кезеңге аудару	3	(7)	4	-
3-кезеңге аудару	3,156	25	(3,181)	-
(Қосымша резервтерді қалыптастыру)/ резервтерді қалпына келтіру	(3,346)	446	2,978	78
Еншілес ұйымдардың шығуы	176	-	403	579
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырма	308	(745)	(800)	(1,237)
Жыл аяғына	(9)	(6,714)	(7,050)	(13,773)

	2021 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	(640)	(1,343)	(7,304)	(9,287)
2-кезеңге аудару	258	(258)	-	-
3-кезеңге аудару	14,004	1,419	(15,423)	-
(Қосымша резервтерді қалыптастыру)/ резервтерді қалпына келтіру	(14,044)	(6,289)	16,331	(4,002)
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырма	116	38	(58)	96
Жыл аяғына	(306)	(6,433)	(6,454)	(13,193)

Күрделі шығындар бойынша алдағы кезеңдердің міндеттемелері

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың аяқталмаған құрылысқа қатысты күрделі шығындары бойынша шартты міндеттемелері 1,595 миллион теңгені құрады (2021 жылғы 31 желтоқсанда – 5,998 миллион теңге).

Операциялық жалдау шарттары бойынша алдағы кезеңдердің міндеттемелері

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топтың кейінге шегерілмейтін операциялық жалдау шарттары бойынша елеулі міндеттемелері болған жоқ.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

23. Таза пайыздық кіріс

	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2021 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Пайыздық кірістерге мыналар кіреді:		
Клиенттерге берілген қарыздар	983,415	634,858
- Корпоративтік бизнес	435,287	282,512
- Бөлшек бизнес	402,563	263,709
- ШОБ	145,565	88,637
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	97,309	94,649
Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтерді шегергенде амортизациялық құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	91,388	99,429
Ақшалай қаражат пен оның баламасы және кредит мекемелеріндегі қаражат	41,026	18,228
Басқа қаржы активтері	7,501	11,079
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолданып есептелген пайыздық кірістер	1,220,639	858,243
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	27,005	21,622
Басқа да пайыздық кірістер	27,005	21,622
Пайыздық кірістердің жиыны	1,247,644	879,865
Пайыздық шығыстарға мыналар кіреді:		
Клиенттердің қаражаты	(477,102)	(303,169)
- Жеке тұлғалар	(227,010)	(165,142)
- Заңды тұлғалар	(250,092)	(138,027)
Кредит мекемелерінің қаражаты	(63,982)	(8,829)
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	(35,317)	(45,853)
Басқа қаржы міндеттемелері	(827)	(677)
Басқа да пайыздық шығыстар және ұқсас шығыстар	(217)	(8,264)
Пайыздық шығыстардың жиыны	(577,445)	(366,792)
Кредиттік шығындар бойынша шығысқа дейін таза пайыздық кіріс	670,199	513,073

Басқа да пайыздық және ұқсас шығыстарға ұзақ мерзімді қаржылық дебиторлық берешекті бастапқы танудан болатын шығын кіреді.

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін ТПМ әдісі бойынша есептелген жалпы пайыздық кіріс амортизациялық құн бойынша көрсетілетін қаржы активтері үшін 1,123,330 миллион теңге (2021 ж. 31 желтоқсан: 763,593 миллион теңге).

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

24. Қызметтер мен комиссиялар бойынша кірістер

Қызметтер мен комиссиялар бойынша кірістер мынадай табыс көздерінен алынған:

	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2021 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Жеке тұлғалардың транзакциялық кірісі	129,231	109,786
Заңды тұлғалардың транзакциялық кірісі	38,343	24,787
Берілген кепілдіктер және аккредитивтер	13,863	11,477
Басқасы	10,850	7,827
Ниеттестік бағдарламасы	(12,221)	(15,488)
Қызметтер мен комиссиялар бойынша кірістердің жиыны	180,066	138,389

Қызметтер мен комиссиялар бойынша шығыстарға мыналар кіреді:

	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2021 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Жеке тұлғалардың транзакциялық кірісі	(78,983)	(59,591)
Заңды тұлғалардың транзакциялық кірісі	(7,420)	(4,223)
Депозиттерді сақтандыру	(6,265)	(5,965)
Басқасы	(3,606)	(2,010)
Қызметтер мен комиссиялар бойынша шығыстардың жиыны	(96,274)	(71,789)

Жеке заңды тұлғалардың транзакциялық кірістеріне есеп айырысу шоттары мен жалақы бойынша банктік аударымдар бойынша комиссиялық кірістер, клиенттердің шоттарына қызмет көрсету және клиенттердің пластикалық карталары бойынша операциялар бойынша комиссиялық кірістер, сондай-ақ кассалық операциялар мен клиенттерге зейнетақы төлеу бойынша кірістер кіреді.

Жеке және заңды тұлғалардың транзакциялық шығындарына клиенттердің пластикалық карталары, банктік аударымдар және кассалық операциялар бойынша комиссиялық шығындар кіреді.

Топ басшылығы комиссиялық кірістер мен шығыстардың ашылуын өзгерту туралы шешім қабылдады және бұл таныстырылым шоғырландырылған қаржы есептілігінің осы бабы бойынша Топтың қаржылық нәтижелері туралы неғұрлым нақты көріністі береді деп санайды. Тиісінше, Топ 2021 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдағы таныстырылымды 2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылға сәйкес келтіру үшін өзгертті.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

25. Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мен міндеттемелері бойынша таза(шығын)/пайда

Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мен міндеттемелері бойынша таза (шығынға) / пайдаға мыналар кіреді:

	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2021 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Саудаға арналған деп жіктелген қаржы активтері мен міндеттемелері бойынша таза (шығын) /пайда:		
Туынды құралдармен операциялар бойынша жүзеге асырылған таза пайда	12,798	8,289
Сауда операциялары бойынша таза (шығын)/пайда	(13,370)	1,764
Туынды құралдар бойынша жүзеге асырылмаған аза (шығын)/пайда	(3,062)	5,018
Саудаға арналған деп жіктелінген қаржы активтері мен міндеттемелері бойынша таза (шығындың)/пайданың жиыны	(3,634)	15,071

26. Шетел валютасымен жасалған операциялар бойынша таза пайда

Шетел валютасымен жүргізілетін операциялар бойынша таза пайда мыналардан құралады:

	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2021 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Сауда операциялары, нетто	172,982	38,175
Бағам айырмалары, нетто	5,918	(7,639)
Шетел валютасымен операциялар бойынша таза пайданың жиыны	178,900	30,536

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

27. Сақтандыру қызметінен алынған кірістер мен шығыстар

Сақтандыру қызметінен алынған кірістер мен шығыстар мыналардан құралады:

	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2021 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Сақтандыру сыйлықақылары, брутто	233,132	227,027
Қайта сақтандыруға берілген сақтандыру сыйлықақылары	(75,223)	(79,371)
Әлі алынбаған сақтандыру сыйлықақысы резервіндегі өзгеріс, нетто	(2,149)	(7,618)
Сақтандыру қызметінен алынған кіріс жиыны	155,760	140,038
Сақтандыру резервтері	(58,486)	(32,933)
Сақтандыру төлемдері	(36,359)	(31,113)
Төленген сақтандыру төлемдерінің жиыны	(94,845)	(64,046)
Агенттерге комиссиялық сыйақы	(39,103)	(32,129)
Төленген сақтандыру төлемдері мен сақтандыру агенттеріне комиссиялық сыйақының жиыны	(133,948)	(96,175)
Сақтандыру қызметінен түсетін таза кіріс	21,812	43,863

28. Операциялық шығыстар

Операциялық шығыстар мыналардан құралады:

	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2021 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Жалақы және сыйлықақылар	115,817	100,252
Тозу және амортизация	17,274	14,909
Табыс салығын қоспағандағы салықтар	11,360	9,607
Ақпараттық қызметтер	6,980	6,909
Байланыс	6,848	5,546
Қайырымдылық*	6,542	2,944
Күзет	6,211	5,403
Жарнама шығыстары	4,743	4,261
Коммуналдық қызметтер	4,737	4,312
Жөндеу және қызмет көрсету	3,945	3,639
Жалдау	3,163	2,996
Кеңселік және офистік заттар	2,598	1,744
Кәсіби қызметтер	1,826	1,843
Басқасы	10,115	7,085
Операциялық шығыстардың жиыны	202,159	171,450

* Қаңтар айындағы оқиғалардың экономикалық салдарына жауап ретінде Үкімет қазіргі дағдарысты еңсеруге бағытталған бастамаларды дайындады. Қазақстан азаматтарына денсаулық сақтау, білім беру және өзге де әлеуметтік салада қолдау көрсету үшін "Қазақстан халқына" арнайы қайырымдылық қоры құрылды, ол жеке және мемлекеттік қаражаттан қаржыландырылады. Топ қорға қайырымдылық шығындарының бір бөлігі болып табылатын 3 миллиард теңге бөлді.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

29. Банктік емес қызметтен алынған кірістер

	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2021 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Коммерциялық жылжымайтын мүлікті сатудан алынған таза пайда	19,659	16,048
Инвестициялық жылжымайтын мүлікті сатудан алынған таза пайда	235	1,544
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерді сатудан алынған таза пайда	1,304	2,754
Банктік емес қызметтен алынған басқа да кіріс	4,356	2,338
Банктік емес қызметтен алынған кірістер	25,554	22,684

30. Акцияға шаққандағы пайда

Акцияға шаққандағы базалық және ажыратылған пайда бас компанияның акционерлеріне тиесілі бір жылдағы таза пайданы жыл ішінде айналымдағы таза пайданы бөлуге қатысатын акциялардың орташа өлшемделген санына бөлу арқылы есептеледі.

Акционерлік қоғамдар туралы қазақстандық заңнамаға сәйкес, жай акциялар бойынша дивиденд мөлшері осы кезең ішіндегі артықшылықты акциялар бойынша дивиденд мөлшерінен аспауға тиіс. Ендеше, кезең ішіндегі таза пайда жай және артықшылықты акциялар арасында олардың бөлінбеген пайдаға заңдық және келісімшарттық құқықтарына сәйкес бөлінеді.

Төменде бір акцияға шаққандағы базалық және ажыратылған пайда туралы мәліметтер келтірілген:

	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2021 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Акцияға шаққандағы базалық және ажыратылған пайда		
Бас компанияның акционерлеріне қатысты кезең ішіндегі таза пайда	553,751	462,377
Жай акцияларды ұстаушыларға қатысты таза пайда	553,751	462,377
Акцияға шаққандағы базалық пайданың есебі үшін акциялардың орташа саны	10,891,001,418	11,684,338,205
Акцияға шаққандағы базалық және ажыратылған пайда (теңгемен)	50.84	39.57

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

ҚҚБ талаптарына сәйкес сауда-саттық тізіміне енгізілген компаниялар үшін бір жай акцияның баланстық құны 2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша мына төмендегі кестеде көрсетілген:

Акциялар түрі	Айналымдағы акциялар саны	2022 ж. 31 желтоқсан	
		Капитал (ҚҚБ ережесі негізінде есептелген)	Бір акцияның баланстық құны, теңгемен
Жай	10,883,868,379	1,896,920	174.29
		1,896,920	

Акциялар түрі	Айналымдағы акциялар саны	2021 ж. 31 желтоқсан	
		Капитал (ҚҚБ ережесі негізінде есептелген)	Бір акцияның баланстық құны, теңгемен
Жай	10,896,004,850	1,560,057	143.18
		1,560,057	

Жай акцияларға қатысты капитал сомасы капиталдың қорытынды сомасы мен материалдық емес активтердің қалдық құнының сомасы арасындағы айырма ретінде есептеледі.

Топ басшылығы есеп беріліп отырған күнгі жағдайға сәйкес ҚҚБ талаптары толығымен орындалып отыр деп есептейді.

31. Қаржы тәуекелдерін басқару

Топтың қаржылық қызметі үшін тәуекелдерді басқарудың маңызы зор. Топ қызметіне тән болатын негізгі тәуекел түрлері мыналар:

- Кредит тәуекелі;
- Өтімділік тәуекелі; және
- Нарықтық тәуекел

Тәуекелдерді басқарудың пәрменді әрі тиімді саясатын қамтамасыз ету үшін Топ тәуекелдерді басқарудың негізгі қағидаттарын айқындады, бұлардың басты мақсаты Топты қазіргі бар тәуекелдерден қорғауға және жоспарланған көрсеткіштерге қол жеткізуге мүмкіндік беруді көздейді. Бұл аталған қағидаттарды Топ мынадай тәуекелдерді басқару кезінде пайдаланады.

Тәуекел-тәбетті басқару

Тәуекел-тәбет – тәуекелдердің жиынтықты деңгейі және түрлері, оларды Банк стратегиялық міндеттер мен бизнес-жоспарға қол жеткізу кезінде қабылдауға дайын.

Банктің тәуекел-тәбетін басқарудың тиімді жүйесін құру мақсатында «Қазақстан Халық Банкі» АҚ тәуекел-тәбетінің стратегиясы әзірленді және бекітілді.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Тәуекел-тәбет стратегиясы қабылданатын елеулі тәуекелдердің көлемінің анық шекарасын анықтайды, онда «Халық» тобы дамуының жалпы стратегиясын жүзеге асыру аясында Банк қызметі іске асырылады, сондай-ақ тәуекелдердің жүзеге асырылуын болдырмау не олардың Банктің қаржылық жағдайына теріс әсер етуін барынша азайту мақсатымен Банк қызметінің тәуекел-бейінін анықтайды.

Тәуекелдердің әрбір елеулі деңгейі бойынша тәуекел-тәбет стратегиясын әзірлеу және ендіру шеңберінде Директорлар кеңесі Банктің қабылданған бизнес үлгілерін, қызметінің ауқымын, операциялар түрлері мен олардың күрделілігін есепке алып, тәуекел-тәбеттің (кредит тәуекелі, нарықтық тәуекел, өтімділік тәуекелі, операциялық тәуекел бойынша) деңгейлерін бекітті.

Капитал жеткіліктілігін бағалаудың ішкі процесі

Екінші деңгейдегі банктер үшін тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйелерін қалыптастыру қағидаларының талаптарына сәйкес Топ Директорлар кеңесі бекіткен, капитал жеткіліктілігін бағалаудың ішкі процесін әзірледі және ендірді. Капитал жеткіліктілігін бағалаудың ішкі процесі («КЖБІП») – активтер көлемі, қызметтің сипаты мен күрделілік деңгейі, ұйымдық құрылым, стратегиялық жоспарлар, тәуекел-бейін, нормативтік құқықтық база ескерілген, елеулі тәуекелдерді басқару процестерінің жинағы, осындай тәуекелдерді тұрақты қаржылық жағдайды және төлем қабілеттілікті ұстап тұру үшін Топтың капитал жеткіліктілігінің мақсатты деңгейін анықтау мақсатымен бағалау және біріктіру.

КЖБІП әзірлеу мақсаты – Топ қызметіне тән тәуекелдерді, соның ішінде: кредит тәуекелін, нарықтық тәуекелді, өтімділікті жоғалту тәуекелін, операциялық тәуекелді жабу үшін жеткілікті капиталдың қажетті деңгейін анықтау мақсатында олардың елеулі түрлерін анықтау, бағалау, біріктіру және бақылау. Топ меншікті капиталдың жеткіліктілігін бағалауды тәуекел-тәбеттің ағымдағы деңгейін және даму стратегиясын есепке алумен, бекітілген бюджеттің негізінде жүзеге асырады. Меншікті капиталдың жеткіліктілігін бағалау Топқа тән тәуекелдердің стресс-тестілеу нәтижелері ескеріліп іске асырылады. Капитал жеткіліктілігін бағалаудың ішкі процесі оның нәтижелерін, тәсілдерін стресс-тестілеуге қолдануды, тәуекелдерді анықтауды және ақпарат жинау процесін, тәуекелдерді бағалау модельдерін валидтеуді қоса алғанда, сандық, сондай-ақ сапалық көрсеткіштерге үздіксіз шолу жасайды.

Кредит тәуекелі

Кредит тәуекелі – қарыз алушының/контрагенттің Топ алдындағы өз қаржы міндеттемелерін орындамауы, дер кезінде орындамауы немесе толығымен орындамауы салдарынан Топтың шығынға ұшырау тәуекелі.

Кредит тәуекелдерін басқару және бақылауда тәуекел-менеджмент бөлімшесі маңызды рөл атқарады. Бұл бөлімше кредит тәуекелін сәйкестендіру, бағалау, бақылау және мониторинг шараларын енгізуді жүзеге асырады. Кредит тәуекелін басқару жүйесі шеңберінде Топ провизиялардың жеткілікті деңгейін ұстап тұруды, шешімдер қабылдау үшін ақпараттың толықтығы мен шынайылығын қамтамасыз ету бойынша қажетті шараларды қолданумен, ішкі саясатты және бизнес бөлімшелерге тәуелді емес кредит тәуекелдерін бағалау рәсімдері бар рәсімдерді сақтаумен кредит тәуекелін бағалау процесіне бақылауды жүзеге асыруды қамтамасыз етеді.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Тәуекел-менеджмент бөлімшесі кредиттік шешімдер қабылдау, кредит беру ережелері мен бағдарламаларын келісу, кредит тәуекелін азайту үшін шаралар қолдану бойынша тәуелсіз нұсқаулар беру, лимиттерді бақылау, кредит тәуекелдері, кредит тәуекелі бойынша тәуекел-тәбеттің деңгейінің мониторингі, есептеме құрастыру, сондай-ақ сыртқы заңнамалық реттеу, сол сияқты ішкі талаптар мен рәсімдерге сәйкестікті бақылауды қамтамасыз ету процесіне тікелей қатысады.

Топ өзінің кредит тәуекелінің деңгейін бір қарыз алушыға /контрагентке немесе қарыз алушылар тобына қатысты, сондай-ақ салалық (және географиялық) сегменттер бойынша ең жоғары тәуекел мөлшерін анықтау арқылы айқындайды. Экономика салалары бойынша кредит тәуекелінің барынша жоғары шоғырлану лимитін Активтер мен Пассивтерді басқару (АПКОМ) комитеті белгілейді және бақылап отырады. Топ кредит беру түрлері: корпоративтік бизнес, шағын және орта бизнес, Банктің кредиттік портфельіне бөлшек бизнес түрлері бойынша несиелік портфельдің шоғырлануына, Банктің 10 ірі қарыз алушылары бойынша портфельдің шоғырлануына, валюталық қарыздар бойынша портфельдің шоғырлануына, кредит беру сегменттері бойынша кредиттік портфельде шағын және бөлшек бизнесте рейтингтің рұқсат етілген деңгейі, PD деңгейі және NPL деңгейі бойынша кредит портфельінің шоғырлануына тәуекел-тәбеттің деңгейін белгілейді. Кредит беру бағдарламалары (Шағын және орта бизнеске кредит беру, бөлшек кредиттер) бойынша кредит тәуекелдерінің деңгейіне қатысты шектеулерді Басқарма бекітеді. Әрбір контрагент бойынша, оның ішінде банктер мен брокерлерді қоса алғанда, баланстық және баланстан тыс жекелеген тәуекелдер деңгейін тиісті Кредит комитеттері мен АПКОМ қарастырады. Белгіленген лимитті салыстырып отыру арқылы күн сайын тәуекелдердің нақты мөлшеріне мониторинг жүргізіледі.

Әрбір контрагент бойынша міндеттемелердің орындалмау тәуекелі баланстық және баланстан тыс тәуекелдерді қамтитын лимиттермен шектеледі.

Баланстан тыс кредиттік міндеттемелер пайдаланылмаған кредит желілері, кепілдемелер немесе аккредитивтер түрінде болады. Баланстан тыс шоттарда есепке алынатын қаржы құралдары бойынша кредит тәуекелі контрагенттің келісімшарт талаптары мен мерзімін орындай алмауынан мүмкін болатын шығын ретінде анықталады. Баланстан тыс қаржы құралдарымен байланысты кредит тәуекелдеріне қатысты Топ пайдаланылмаған кредит желілерінің жалпы көлеміне тең мөлшерде шығындалады. Дегенмен, ықтимал шығын көлемі жалпы пайдаланылмаған міндеттемелер көлемінен аз болады, өйткені көпшілік жағдайда кредит беруге байланысты туындайтын міндеттемелер контрагенттердің кредит төлеудің ерекше стандарттарына сай келу мүмкіндігіне тікелей қатысты. Шартты міндеттемелерге қатысты Топ қаржы құралдарының балансында көрсетілген несие беруді бекіту, тәуекелді шектейтін лимиттер пайдалану және ағымдағы мониторинг жүргізу рәсімдеріне негізделген кредит саясатын ұстанады. Топ кредиттің өтелу мерзімін жіті қадағалайды, өйткені қысқа мерзімділерге қарағанда ұзақ мерзімді міндеттемелердің кредит тәуекелінің қаупі жоғарырақ.

Кредит комитеттерінің құрылымы мен өкілеттігі

Топтың Кредиттік саясатын жүзеге асыруды және кредиттік шешімдердің ретімен қабылдануын қамтамасыз етуші алқалық кредиттік органдарға кредит комитеттері, АПКОМ, Басқарма, Тәуекелдер жөніндегі комитет және Директорлар кеңесі жатады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Коммерциялық Дирекция («КД»)

Кредиттік операциялар және корпоративтік клиенттердің кредиттік өтінімдері бойынша Банктің ішкі кредиттік саясатын жүзеге асыру – басты мақсаты болып табылатын Банктің алқалық органы.

Филиалдардың және филиалдар желісінің кредит комитеттері («ФКК», «ФЖКК»)

Банктің ФКК, ФЖКК - олардың негізгі мақсаты филиалдар арқылы шағын және орта бизнес субъектілеріне қаржы құралдарын беру бөлігіндегі Банктің ішкі кредиттік саясатын жүзеге асыру болып табылады.

ФКК мен ФЖКК кредит беру лимитін филиалдар бойынша Банк Басқармасы белгілейді. ФКК үшін белгіленген кредит беру лимиті шеңберінде филиал қаржы құралын беруге байланысты мәселелер бойынша өз бетімен шешім қабылдайды. ФКК лимиттен тыс жобалары бойынша және олар бойынша шешім қабылдау ФКК өкілеттілігіне кірмейтін жобалар бойынша шешімді ФЖКК қабылдайды. ФЖКК шешімдер қабылдау рәсімінде сондай-ақ Банк қызметтерінің сарапшылық қорытындыларын кешенді талдау негізінде жасақталған кредиттік топтаманы қарастыруды қамтиды.

Бас Банктің бөлшек кредит комитеті («ББ БКК») және Шешімдер қабылдау орталығы («ШҚО»)

Филиалдар арқылы бөлшек бизнес субъектілеріне қаржы құралдарын беруге қатысты Банктің ішкі кредиттік саясатын жүзеге асыру – басты мақсаты болып табылатын Банктің ББ БКК және ШҚО.

ШҚО төрт көз қағидатында негізделген, шешімдерді қабылдау бойынша өкілеттігі бар кредиттік андеррайтерлерден құралады. ШҚО Банк Басқармасы бекіткен өкілеттіктер мен ББ БКК бекіткен лимиттер шеңберінде шешімдер қабылдайды. ББ БКК лимиттен тыс және нормативтен тыс өтінімдерді және Банк Басқармасы бекіткен өкілеттіктер шеңберінде басқа да мәселелерді қарастыруға уәкілетті.

ШҚО мен ББ БКК жұмыс істеуімен қатар, жеке тұлғаларға кредит беру кезінде шешімдер қабылдау үшін автоматтандырылған тәсіл бар. Шешім қабылдауды автоматтандыру тәуекелге бағытталған тәсілге, соның ішінде Risk Based Pricing (тәуекелге негізделген баға белгілеу) және клиенттердің кредитті төлеу қабілетін бағалау кезінде қосымша параметрлерді қолдануға негізделген. Өтінімдерді қарастыру нәтижелері бойынша кредиттік ұсыныстар сұратылған талаптар бойынша, сол сияқты жеке тұлғалардың өтініш берушілерінің барлық сегменттері үшін (жалақы жобасына қатысатындар/қатыспайтындар, зейнеткерлер және т.с.с.) альтернативті шешімдер ұсыну жолымен жасалады. Мұндай тәсіл қарыз алушының тәуекел бейінін ескереді және шешім қабылдауда тәуекелдерді барынша азайтуға мүмкіндік береді.

Шағын Бизнес бойынша Шешімдер Қабылдау Орталығы («ШБ бойынша ШҚО»)

Шағын бизнес саласында 150 миллион теңгеден аспайтын мөлшердегі кредит өтінімдерін қарау – негізгі міндеті болып табылады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

ШБ бойынша ШҚО төрт көз қағидатында негізделген, шешімдерді қабылдау бойынша өкілеттігі бар кредиттік андеррайтерлерден құралады. ШҚО Банк Басқармасы бекіткен өкілеттіктер мен ФЖКК бекіткен лимиттер шеңберінде шешімдер қабылдайды.

Бас банктің, филиалдардың проблемалық кредиттері жөніндегі комитеті

Банктің алқалы органдары, олардың басты мақсаты – Банктің және оның филиалдарының проблемалық кредиттер бойынша қаражатты басқару, қызмет көрсету және олардың қайтарылуын қамтамасыз ету бойынша қызметін ұйымдастыруға және бақылауға қатысты Банктің ішкі кредит саясатын жүзеге асыру болып табылады.

Еншілес кәсіпорындардың уәкілетті /алқалы органдары

Еншілес кәсіпорындардың кредиттік өтінімдерін қарастыру және бекітуді еншілес кәсіпорнының ішкі құжаттарына сәйкес еншілес кәсіпорнының уәкілетті/алқалы органы жүзеге асырады. Нормативтен тыс және лимиттен тыс кредиттік өтінімдерді еншілес кәсіпорнының Директорлар кеңесі Банктің ішкі нормативтік құжаттарында көзделген тәртіпте Бас Банктің тиісті Кредит комитетінде алдын ала қарау кезінде бекітеді.

АПКОМ

Ақша тарту және оны орналастыруға байланысты банктік қызметтің кірістілігін ұлғайту және тәуекелдерді шектеу, сонымен қатар активтер мен пассивтерді басқару жөнінде орта мерзімді саясатты белгілеу мақсатын көздейтін Банктің алқалық органы. АПКОМ-ның басты мақсаттары: өтімділікті басқару, нарық тәуекелін басқару, Банктің қаржы тәуекелдерін басқару жөніндегі атқару органдарының қызметіне тиімді бақылауды қамтамасыз ету және Банк тәуекелдерін азайтудың басым бағыттарын анықтау.

АПКОМ, сондай-ақ контрагент банктерге елдік лимиттер мен лимиттер белгілеу функцияларын жүзеге асырады. АПКОМ Директорлар кеңесіне есеп береді.

Банк Басқармасы

Бас Банктің кредиттік комитетінің, филиал желісі кредиттік комитетінің, Бас Банктің бөлшек бизнестің кредит комитетінің өкілеттіктері шегінен шығып кететін немесе филиал желісі кредит комитетіне, Бас Банктің бөлшек бизнестің кредит комитетіне белгіленген лимиттен асатын кредиттік өтінімдер Банк Басқармасында қаралады.

Тәуекелдер жөніндегі комитет

Комитет Директорлар кеңесі жанындағы алқалы орган болып табылады және тәуекелдерді басқарудың тиімді жүйесін және Банкте ішкі бақылауды қалыптастыру, оның жұмыс істеуін қамтамасыз ету бойынша функцияларды жүзеге асыруда көмек көрсетеді және Директорлар кеңесін Банк қабылдайтын тәуекелдердің деңгейі туралы хабардар етіп отырады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Директорлар кеңесі

Банктің меншікті капиталының 5%-нан асатын сомаға берілген кредиттік өтінімдер, сондай-ақ Банкпен ерекше қарым-қатынаспен байланысқан тұлғалармен жасалатын мәмілелер Директорлар кеңесінде қаралады.

Кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері

Топтың кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері нақты активтерге тән жекелеген тәуекелдер мен жалпылама нарықтық тәуекелдердің әсеріне қарай елеулі өзгеріске ұшырап отырады.

Төменде беріліп отырған кестеде қаржы активтері мен шартты міндеттемелер бойынша кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері көрсетілген. Баланс шоттарындағы қаржы активтері үшін кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері активтерді есепке алуды және міндеттемелер мен қамтамасыз етуді қоспағанда осы активтердің баланстық құнына тең болады. Қаржылық кепілдіктер мен басқа шартты міндеттемелер үшін кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері кепілдік төлемі қажет болған кезде немесе ашық кредит желілері бойынша несиелер талап етілген жағдайда Топ төлеуге тура келетін ең жоғары соманы білдіреді (22-ескерту). Кепілмен қамтамасыз ету осы кепіл қамтамасыз ету ретінде алынған қаржы құралының баланстық құнымен көрсетіледі.

	2022 ж. 31 желтоқсан	
	Есепке алудан кейінгі кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері және кредит тәуекелінің таза мөлшері	Қамтамасыз ету
Ақша баламалары*	1,753,870	17,152
Міндетті резервтер	259,544	-
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (үлестік бағалы қағаздар шегерілгенде)	290,257	-
Кредит мекемелеріндегі қаражат	135,655	-
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (үлестік бағалы қағаздар шегерілгенде)	2,100,315	-
Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтерді шегергенде амортизациялық құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	1,019,089	-
Клиенттерге берілген қарыздар	7,857,902	6,806,961
Өзге қаржы активтері	75,774	-
Шартты қаржы міндеттемелері (провизиялар шегерілгенде)	752,569	63,730

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

	2021 ж. 31 желтоқсан	
	Есепке алудан кейінгі кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері және кредит тәуекелінің таза мөлшері	Қамтама- сыз ету
Ақша баламалары*	1,192,906	208,728
Міндетті резервтер	194,931	-
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (үлестік бағалы қағаздар шегерілгенде)	262,066	-
Кредит мекемелеріндегі қаражат	602,125	-
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (үлестік бағалы қағаздар шегерілгенде)	1,862,516	-
Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтерді шегергенде амортизациялық құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	1,288,178	-
Клиенттерге берілген қарыздар	5,872,228	5,158,676
Өзге қаржы активтері	71,233	-
Шартты қаржы міндеттемелері (провизиялар шегерілгенде)	736,494	35,469

* Бұл сома қысқа мерзімді қарыздар мен бастапқы өтеу мерзімі 90 күннен аспайтын салымдарды білдіреді, бұлар ақшалай қаражаты мен оның баламасының құрамына кіргізілген.

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша есепке алудан кейінгі кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері және кредит тәуекелінің таза мөлшері арасында айырмашылық жоқ.

Кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаюуы

4-ескертуде айтылғандай, Топ құнсыздануға қатысты талап етілетін барлық қаржы активін бастапқы таныған сәттен бастап кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаюу жағдайына мониторинг жүргізеді. Кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаюуы анықталған жағдайда Топ кезекті 12 айда ғана емес, кредит берудің бүкіл мерзімі ішінде күтілетін кредиттік шығындардың шамасы негізінде бағалау резервінің шамасын есептейді.

Топ кредит тәуекелінің бағалауын тәуекелдер үшін дефолт ықтималдылығының уақыттық құрылымын анықтаудағы негізгі үлес ретінде пайдаланады. Топ құзыреті немесе аймағы бойынша, сондай-ақ өнім мен қарыз алушы түрі бойынша, кредит тәуекелін жіктеу бойынша талданған кредит тәуекелі бойынша тиімділік және дефолт туралы ақпарат жинайды. Пайдаланылатын ақпарат бағаланатын портфельге байланысты ішкі және сыртқы болып табылады. Топ активтер портфеліне кредит тәуекелі айтарлықтай ұлғайғандығын анықтау үшін әртүрлі критерийлерді пайдаланады. Критерийлер ретінде дефолт ықтималдылығының сандық өзгерістері де сапалық өзгерістері де пайдаланылады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Қазынашылық операциялары (банкаралық операциялар, бағалы қағаздар, кері РЕПО келісімдері) үшін кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаюы әрбір қаржы активі үшін жеке бастапқы танылған сәтінен сандық көрсеткіштер (бастапқы танылған сәтінен 3 немесе одан көп тармаққа рейтингінің төмендеуі, бастапқы танылған сәтінен 1 немесе одан көп күнге мерзімін кешіктіру) және сапалық көрсеткіштер (эмитентке/контрагентке қатысты жағымсыз ақпарат, оның ішінде қаржы жағдайының нашарлауы, акционерлерінің ауысуы, беделін жоғалту тәуекелінің іске асуы, пруденциялық нормативтерді жүйелі түрде бұзу) негізінде анықталады.

Ұжымдық негізде бағаланатын банктік қарыздар бойынша – кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаюы бастапқы танылған сәтінен 30 күннен асатын мерзімі өткен берешегі бар қарыздар үшін және сегменттелген біртекті портфельдер үшін белгілі бір шекті мәндерді пайдалана отырып бастапқы танылған сәтінен бастап кредит берудің бүкіл мерзімі ішінде дефолт ықтималдығының ұлғаюы негізінде, жеке негізде бағаланатын қарыздар бойынша – ішкі кредит рейтингі төмендеген кезде және ішкі рейтингтік үлгіге сәйкес 10 пайыздық тармаққа қалған әрекет ету мерзімінің бойына дефолт ықтималдығы ұлғайған кезде (3-кезеңге жіктеу үшін қаржы жағдайы нашарлаған кезде қайта құрылымдаудың болуы) қосымша анықталады, қарыз алушының сандық және сапалық көрсеткіштерінің өзгеруі, кепілді қамтамасыз етудің айтарлықтай нашарлауы және бастапқы танылған сәттен айтарлықтай қаржы қиындықтарының басқа да объективті растаулары негізінде Банк мамандарының сараптамалық қорытындылары анықталады.

Ұжымдық негізде бағаланатын қарыздар үшін 3-кезең берешектің мерзімі 60-90 күннен аса өткен кезде, жеке негізде бағаланатын қарыздар бойынша – 60 күннен аса мерзімі өткен, қаржы жағдайының нашарлауына байланысты қайта құрылымдалған, ішкі кредит рейтингі және Банк мамандарының сараптамалық пікірі нашарлаған кезде анықталады.

Топ төмен кредит тәуекелі бар кейбір қаржы құралдарының есеп беру күніндегі кредит тәуекелі айтарлықтай ұлғаймаған деп санайды. Топ тек тәуелсіз және қаржы мекемелері үшін ғана шығарылған қаржы құралдарына қатысты аталған саясатты қолданады. Топ қаржы құралының сыртқы кредиттік рейтинг халықаралық рейтингтік агенттіктер «инвестициялық деңгей» анықтамасына балама жасаған төмен кредит тәуекелі бар деп есептейді.

Топ кредиттің айтарлықтай ұлғайғанын анықтау үшін пайдаланылатын критерийлер тиімді болып табылатынына көз жеткізу үшін мониторинг жүргізу рәсімдерін ендірді, бұл дегеніміз кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаюы тәуекел бойынша дефолтқа дейін және активтің 30 күнге мерзімі кешіктірілген деп саналғанда сәйкестендіріледі.

Болжамды ақпарат беру

Топ артық шығындарсыз және күш кетірмей қолжетімді болып табылатын болжамдық ақпаратты кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаюын бағалаған, сонымен қатар ККШ бағалаған кезде пайдаланады.

Болжамдық элементтерді беру Топтың болжалын көрсетеді және әрбір сценарий үшін ықтималдықты бағалауды қоса алғанда екі сценарий («базалық нұсқа» және «қолайсыз» сценарийлері) жасауды шамалайды. Күтілетін кредиттік зияндарға макроэкономикалық факторлар туралы жорамалдардың желілік емес ықпалын үлгілеу бірнеше сценарийді пайдалану мақсаты болып табылады. «Базалық» сценарийдің ықтималдығы 75%, ал «қолайсыз» сценарийдікі – 25%.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Болжамдарды әзірлеуді «Halyk Finance» АҚ тиісті экономикалық ауыспалының болашақ болжамының «базалық нұсқасын» және «қолайсыз нұсқасын» жасау үшін ішкі және сыртқы ақпаратты, сонымен қатар болжамның басқа ықтимал сценарийлерінің ауқымын пайдалана отырып, жүзеге асырады. Пайдаланылатын сыртқы ақпарат, сондай-ақ мемлекеттік органдар және ақша-кредиттік реттеу органдары жариялайтын экономикалық деректер мен болжамдарды қамтиды.

Топ белгілі бір болжамдау сценарийлеріне ықтималдылықты қолданады. Базалық сценарий аса ықтимал нәтиже болып табылады және Топ бюджетті жоспарлау және жасау үшін пайдаланатын ақпараттан тұрады. Топ қаржы құралдарының портфеліне әсер ететін негізгі көрсеткіштерді анықтады және құжаттады және тарихи деректердің статистикалық талдауын пайдалана отырып, макроэкономикалық ауыспалылар мен кредит тәуекелдері және кредиттік зияндар арасындағы өзара байланысты бағалады.

Көрсетілген стресс-факторларды қолданған кезде 2022 жылдың соңында жүргізілген стресс-тестілеу нәтижелері Топтың жеке қаржылық көрсеткіштерінің біршама төмендегенін көрсетеді (күтілетін кредиттік шығындарға резервтің ұлғаюы, таза пайданың азаюы және клиенттердің қаражатының кетуі).

Сол уақытта, Топтың меншікті капиталы мен өтімді активтерінің жеткілікті мөлшері бар екенін ескере отырып, Топтың қаржы жағдайының айтарлықтай нашарлауы және нормативтік талаптар мен нормалардың бұзылуы болжамдалмайды.

Тұтас алғанда, әрбір сценарий үшін болжамдалған макрофакторлардың нашарлауы және «қолайсыз» сценарийдің туындау ықтималдылығының ұлғаюы 1-кезеңнен 2-кезеңге өтетін қарыздар санының ұлғаюына да, ККШ бойынша шамаланған резервтердің ұлғаюына да алып келеді. Керісінше, болжамдалған макрофакторлардың жақсаруы немесе «базалық нұсқа» сценарийінің туындау ықтималдылығының ұлғаюы жағымды әсер етеді. Ауыспалылар арасындағы өзара байланыстың себебінен нақты бір сценарий үшін түрлі макрофакторлардағы өзгерістердің ықпалын, сонымен қатар нақты бір сценарийге тән пессимизм деңгейі мен оның туындау ықтималдылығы арасындағы өзара байланысты анықтау мүмкін емес.

Төменде келтірілген кестеде Топ өз қызметін жүргізетін ел және сәйкесінше ККШ-ға маңызды ықпал ететін ел болып табылатын Қазақстан үшін 2022 және 2021 жж. 31 желтоқсан жағдайы бойынша пайдаланылатын экономикалық сценарийлерге енгізілген негізгі макроэкономикалық көрсеткіштер берілген.

Пайдаланылатын макрофакторлардың тізімі	2022 ж. 31 желтоқсан		2021 ж. 31 желтоқсан	
	Анықтау	Ауқымы	Анықтау	Ауқымы
ЖІӨ өсімі		1.6% мен 3.2%		2.5% мен 3.7%
	% өзгеріс	аралығы	% өзгеріс	аралығы
Инфляция	Инфляция	14.3% мен	Инфляция	7.5% мен 9.0%
	%	16.0% аралығы	%	аралығы
Мұнай бағасы		60 АҚШ		50 АҚШ доллары
		доллары мен		80 АҚШ
		доллары		доллары
	баррель бағасы	аралығы	баррель бағасы	аралығы

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Қаржы активтері халықаралық рейтинг агенттігінің ағымдағы кредит рейтингіне немесе Топтың ішкі бағалау жүйесіне сәйкес жіктеледі. Ең жоғарғы болатын рейтинг - AAA. Инвестициялық класқа жатқызылған қаржы активтеріне AAA-дан BBB-ге дейінгі рейтинг берілуі мүмкін. BBB-ден төмен рейтинг берілген қаржы активтері алып-сатарлық деңгей ретінде жіктеледі.

Топтың қаржы активтерінің кредит рейтингі (төменде егжей-тегжейлі көрсетілген клиенттерге берілген қарыздарды қоспағанда) күтілетін кредиттік шығындар резервіне дейін мынадай түрде берілген:

	AA	AA-	A	BBB	<BBB	Кредиттік рейтинг берілмеген	2022 ж. 31 желтоқсан Жиыны
Ақшалай қаражат пен оның баламалары*	338,678	111,290	181,764	1,049,429	57,175	15,555	1,753,891
Міндетті резервтер	-	-	-	234,552	24,992	-	259,544
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	29,028	14	11,283	247,191	40,838	13,814	342,168
Кредит мекемелеріндегі қаражат	8,624	25,466	37,215	7,369	36,486	20,840	136,000
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	312,270	66,912	92,885	1,569,202	60,220	8,998	2,110,487
Амортизациялық құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	-	-	-	975,153	42,570	1,716	1,019,439
Басқа қаржы активтері	-	-	-	-	-	108,500	108,500
Шартты қаржы міндеттемелері	-	-	-	-	-	766,342	766,342
	AA	AA-	A	BBB	<BBB	Кредиттік рейтинг берілмеген	2021 ж. 31 желтоқсан Жиыны
Ақшалай қаражат пен оның баламалары*	220,128	13,360	9,539	911,214	24,133	14,574	1,192,948
Міндетті резервтер	-	-	-	194,931	-	-	194,931
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	190	188	7,297	172,764	89,238	13,656	283,333
Кредит мекемелеріндегі қаражат	-	17,428	73,943	467,644	24,121	19,187	602,323
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	20,052	75,029	134,835	1,583,770	54,281	6,387	1,874,354
Амортизациялық құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	-	-	43,187	1,058,187	6,275	181,074	1,288,723
Басқа қаржы активтері	-	-	-	-	-	90,829	90,829
Шартты қаржы міндеттемелері	-	-	-	-	-	749,687	749,687

* Бұл сома қысқа мерзімді қарыздар мен бастапқы өтеу мерзімі 90 күннен аспайтын салымдарды білдіреді, бұлар ақшалай қаржы мен оның баламасының құрамына кіргізілген.

Банк секторының мекемелері тұтастай алғанда қаржы активтері мен шартты міндеттемелерге қатысты кредит тәуекеліне ұшырап отырады. Топтың кредит тәуекелдері Қазақстан Республикасында шоғырланған. Топ бекіткен Тәуекелдерді басқару саясатына сәйкес кредиттер бойынша лимитті орындау және кредитті өтеу қабілетін қамтамасыз ету мақсатында кредит тәуекелінің деңгейіне ұдайы мониторинг жүргізіліп отырады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Келесі кестеде құнсызданған активтердің және мерзімі өткен, бірақ құнсызданбаған активтердің баланстық құны көрсетіледі:

	Жеке-дара негізде бағаланатын қаржы активтері				Ұжымдық негізде бағаланатын қаржы активтері		2022 ж.
	Құнсызданбаған қаржы активтері		Құнсызданған қаржы активтері		Активтердің жалпы баланстық құны	Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтің сомасы	31 желтоқсан Жиыны
	Активтердің жалпы баланстық құны	Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтің сомасы	Активтердің жалпы баланстық құны	Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтің сомасы			
Кредит мекемелеріндегі қаражат	135,807	(345)	-	-	193	-	135,655
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	2,110,487	(1,218)	-	-	-	-	2,109,269
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	1,016,434	(347)	-	-	3,005	(3)	1,019,089
Клиенттерге берілген қарыздар	4,740,903	(42,143)	416,995	(186,551)	3,122,392	(193,694)	7,857,902
Өзге қаржы активтері	-	-	68,239	(31,103)	40,261	(1,623)	75,774

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	Жеке негізде бағаланатын қаржы активтері				Ұжымдық негізде бағаланатын қаржы активтері			2021 ж. 31 желтоқсан Жиыны
	Құнсызданбаған қаржы активтері		Құнсызданған қаржы активтері		Активтердің жалпы баланстық құны		Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтің сомасы	
	Активтердің жалпы баланстық құны	Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтің сомасы	Активтердің жалпы баланстық құны	Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтің сомасы	Активтердің жалпы баланстық құны	Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтің сомасы		
Кредит мекемелеріндегі қаражат	602,208	(198)	-	-	115	-	602,125	
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	1,874,354	(2,677)	-	-	-	-	1,871,677	
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	1,282,741	(539)	3,543	(3)	2,439	(3)	1,288,178	
Клиенттерге берілген қарыздар	3,554,951	(59,805)	369,968	(175,000)	2,325,341	(143,227)	5,872,228	
Өзге қаржы активтері	-	-	51,475	(18,539)	39,354	(1,057)	71,233	

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша құнсызданбаған мерзімі өткен қарыздардың баланстық құны 67,128 миллион теңгені құрады (2021 жылғы 31 желтоқсанда – 32,761 миллион теңге). Бұл қарыздар бойынша өткізілген мерзім 90 күннен аспайды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі – Топтың өз міндеттемелерін дер кезінде өтеуі үшін ақшалай қаражаттың жеткіліктілігін қамтамасыз ету қабілетсіздігіне байланысты тәуекел. Топтың өтімділік тәуекелі активті операциялар бойынша талаптардың мерзімі міндеттемелер бойынша өтеу мерзімімен сәйкессіздік (сәйкес келмеу) салдарынан туындайды.

Екінші деңгейдегі банктер үшін тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін қалыптастыру қағидаларының талаптарына сәйкес Топ болған және Директорлар кеңесі бекіткен, өтімділіктің жеткіліктілігін бағалаудың ішкі процесін (бұдан әрі – «ӨЖБІП») әзірледі және ендіردі. ӨЖБІП қызмет, валюта түрлеріне қарай әртүрлі уақыттық интервалда өтімділіктің тиісті деңгейін ұстап тұру және өтімділік тәуекелін басқарудың тиісті жүйесін ендіру мақсатында өтімділік тәуекелін басқару процестерінің жинағын білдіреді. ӨЖБІП ағымдағы нарықтық және экономикалық жағдайды, тәуекелдердің бейінін және Қазақстан Республикасы заңнамасының екінші деңгейдегі банктер үшін тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін қалыптастыру бөлігіндегі талаптарын есепке алумен Тәуекел-тәбет стратегиясына, сондай-ақ өтімділік жеткіліктілігін бағалау процесінің негізгі тәсілдері мен қағидаларын анықтауда Банктің ішкі мұқтаждықтарына сәйкес әзірленді. Директорлар кеңесінің тәуекел-тәбетін анықтау мақсатында өтімділік тәуекелі бойынша тәуекел-тәбеттің деңгейлерін бекітеді, сондай-ақ өтімділіктің ағымдағы, қысқа мерзімді, орташа мерзімді және ұзақ мерзімді тәуекелдерін шектейтін ӨЖБІП аясында өтімділік жеткіліктілігінің сандық ішкі көрсеткіші пайдаланылады. Әлсіз жақтарын анықтау мақсатында ӨЖБІП жылына кемінде бір рет үздіксіз шолуға жатады және бұл шолу Директорлар кеңесінің бекітуіне шығарылады.

Тәуекелдерді басқару жүйесі шеңберінде өтімділік тәуекелі мынадай құралдар арқылы өлшенеді және бақыланады:

- өтімділіктің реттеушілік (пруденциялық) нормативтерін сақтау мониторингі;
- өтімділік тәуекелі бойынша ішкі лимиттер мен триггерлерді белгілеу және тұрақты мониторингтеу: тәуекел-тәбет деңгейі, ӨЖБІП көрсеткіші, GAP-алшақтықтарға лимит, міндеттемелердің шоғырлану лимиттері, өтімділік тәуекелі туралы ерте ескерту индикаторлары;
- шартты өтеу мерзімдерін талдау (GAP-талдау) және ақша ағындарын болжау, оның ішінде: жоспарланған мәмілелер, клиенттердің тартылған қаражатын болжамды ұзарту (қорландырудың тұрақты бөлігін есептеуді ескере отырып);
- қорландыру көздерінің шоғырлануын талдау (ірі депозиторлар бойынша, валюта бойынша, қорландыру мерзімділігі бойынша, қорландыру көзі бойынша);
- өтімділік тәуекеліне мониторинг пен бақылауды жүзеге асыруға мүмкіндік беретін өтімділік тәуекелі туралы ерте ескерту индикаторлары;
- өтімділікті тарту үшін кепілдік қамтамасыз ету ретінде пайдаланылуы мүмкін активтер көлемін талдау;
- төтенше жағдайлардағы өтімділік тапшылығын жою процесін сипаттай отырып, төтенше жағдайларды қаржыландыру жоспарын әзірлеу және үнемі тестілеу;
- түрлі макроэкономикалық және өзге факторлар мен параметрлердің өзгеруінің өтімділікке әсерін стресс-тестілеу.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Топтың қысқа мерзімді өтімділік тәуекелін басқару үшін Қазынашылық ақшалай қаражаттың қозғалысына күн сайын мониторинг және болжау жасайды. Ұзақ мерзімді өтімділік тәуекелін басқаруды өтімділіктің ұзақ мерзімді позицияларын талдау және елеуді кері позицияны түрлі әдістермен басқару бойынша шешімдер қабылдау арқылы АПКОМ жүзеге асырады.

Өтімділік тәуекелін басқару мақсатында топ болашақта өтімді активтердің әлеуетті тапшылығын анықтау үшін ақша қаражатының түсуі мен әкетілуін бағалауды жүргізеді. Топ баланстан тыс талаптар мен міндеттемелерді қоса алғанда, активтер мен міндеттемелер бойынша болжанатын ақша ағындарын өлшейді және болжайды, оның шеңберінде қаржылық активтер, қаржылық міндеттемелер бойынша ақша ағындары арасындағы алшақтықтардың құрылымы талданады (GAP-талдау). GAP талдау кезінде ақша ағындары келесі принциптерді ескере отырып, уақытша себеттер бойынша топтастырылады:

- активтер мен міндеттемелер экономикалық біртекті және маңызды баптарға бөлінеді;
- Клиенттерге берілген ұзақ мерзімді кредиттердің бір бөлігі «3 айдан 1 жылға дейін» себетіне жіктеледі, өйткені олар Топ тиісті хабарламаны жібергеннен кейін он ай ішінде Топ оларды біржақты тәртіппен қайтарып алуға құқылы;
- клиенттерге берілген ұзақ мерзімді қарыздардың бір бөлігі «3 айдан 1 жылға дейін» себетіне жіктеледі, өйткені Топ олар бойынша топ шығарған тиісті хабарламадан кейін он ай ішінде біржақты тәртіппен кері қайтарып алуға құқылы;
- клиенттерге қарыздар, Кредиттік мекемелердегі қаражат, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері, амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар, өзге де қаржы активтері, клиенттердің қаражаты, кредиттік мекемелердің қаражаты, Шығарылған борыштық бағалы қағаздар, өзге де қаржы міндеттемелері өтімділіктің күтілетін келісімшарттық өтеу мерзімдері негізінде позицияны талдауға енгізілген;
- Жоғарыда аталғандардан басқа активтер мен міндеттемелер әдетте төлем кестесіне және есеп беру күнінен ең ерте шарттық төлем күніне немесе қолжетімді өтеу күніне дейінгі қалған кезеңге сәйкес жіктеледі.

Тиімді бақылау мақсатында Топ өтімділікті басқаруды мыналарға бөледі:

- ағымдағы (күнішілік)/қысқа мерзімді өтімділікті басқару – өтеу мерзімі 3 айдан аз активтер мен міндеттемелерді басқару;
- орта мерзімді/ұзақ мерзімді өтімділікті басқару – өтеу мерзімі 3 айдан 1 жылға дейін және 1 жылдан астам активтер мен міндеттемелерді басқару.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Өтімділік тәуекелін басқаруды жалпы АПКОМ жүзеге асырады, оның негізгі міндеттері активтер мен пассивтерді басқару саясатын және өтімділікті басқару саясатын іске асыруды бақылау, өтімді қаражатқа қажеттілікті айқындау болып табылады. Қазынашылық өтімділік тәуекелі бойынша тәуекел-тәбеттің белгіленген деңгейі және белгіленген лимиттер шеңберінде ақша ағындарын және Банктің қысқа мерзімді өтімділігін тікелей басқаруды жүзеге асырады. Қазынашылық өтімділікті жедел басқару жөніндегі шараларды әзірлейді және іске асырады. Тәуекел-менеджмент бөлімшесі өтімділік тәуекелін басқару процесін іске асыруға, ілеспелі талдаумен өтімділік тәуекелінің ағымдағы жай-күйі туралы мерзімді басқарушылық есептілік шеңберінде өтімділік тәуекелін анықтау, өлшеу, мониторингілеу, бақылау және талдау үшін жауап береді және қажет болған жағдайда тәуекелдерді азайту бойынша өз ұсынымдарын ұсынады. Сондай-ақ тәуекел-менеджмент бөлімшесі түрлі макроэкономикалық және өзге де факторлар мен параметрлердің өзгеруінің өтімділікке әсерін, оның ішінде клиенттер қаражатының кету сценарийін ескере отырып стресс-тестілеу жүргізеді.

Өтімділік тәуекелін басқару (өтімділік тәуекелін анықтау, өлшеу, мониторингтеу, бақылау және талдау) өтімділік тәуекелін басқару саясатына, сондай-ақ реттеушілік талаптарға сәйкес жүзеге асырылады.

Төмендегі кестелерде жоғарыда көрсетілген қағидаттар негізінде топтастырылған қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелерді талдау көрсетілген.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	2022 ж. 31 желтоқсан					
	1 айдан кем	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан жоғары	Жиыны
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ:						
Ақшалай қаражат пен оның баламалары	2,028,820	11	-	-	-	2,028,831
Міндетті резервтер	144,759	14,670	71,901	16,814	11,400	259,544
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	331,736	-	-	10,432	-	342,168
Кредит мекемелеріндегі қаражат	79,867	6,894	20,744	28,028	122	135,655
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	57,289	150,169	395,275	1,278,991	227,545	2,109,269
Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтерді шегеріп амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	14,113	17,305	283,541	703,146	984	1,019,089
Клиенттерге берілген қарыздар*	325,594	671,791	4,472,139	2,286,554	101,824	7,857,902
Өзге қаржы активтері	29,082	2,258	23,650	14,754	6,030	75,774
	3,011,260	863,098	5,267,250	4,338,719	347,905	13,828,232
ҚАРЖЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ:						
Клиенттердің қаражаты	5,365,384	722,973	3,612,836	386,997	399,425	10,487,615
Кредит мекемелерінің қаражаты	679,972	9,577	3,174	19,112	166,830	878,665
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелері	9,955	-	-	673	-	10,628
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	3,785	3,209	455,823	-	462,817
Өзге қаржы міндеттемелері	132,549	1,273	1,569	547	503	136,441
	6,187,860	737,608	3,620,788	863,152	566,758	11,976,166
Нетто позиция	(3,176,600)	125,490	1,646,462	3,475,567	(218,853)	1,852,066
Жинақталған айырма	(3,176,600)	(3,051,110)	(1,404,648)	2,070,919	1,852,066	

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	2021 ж. 31 желтоқсан					
	1 айдан кем	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан жоғары	Жиыны
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ:						
Ақшалай қаражат пен оның баламалары	1,425,776	12,745	-	-	-	1,438,521
Міндетті резервтер	124,301	15,340	47,272	7,671	347	194,931
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	278,518	8		194	4,613	283,333
Кредит мекемелеріндегі қаражат	77,851	74,735	448,040	1,497	2	602,125
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	52,836	48,811	219,577	1,254,770	295,683	1,871,677
Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтерді шегеріп амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	11,992	1,559	329,197	694,656	250,774	1,288,178
Клиенттерге берілген қарыздар*	180,410	401,881	3,333,341	1,790,844	165,752	5,872,228
Өзге қаржы активтері	15,146	6,281	4,044	42,006	3,756	71,233
	2,166,830	561,360	4,381,471	3,791,638	720,927	11,622,226
ҚАРЖЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ:						
Клиенттердің қаражаты	4,040,155	946,963	2,363,147	721,714	401,428	8,473,407
Кредит мекемелерінің қаражаты	889,465	49,375	903	18,350	113,549	1,071,642
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелері	1,566	-	107	142	461	2,276
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	101,473	3,785	82,265	300,797	11,492	499,812
Өзге қаржы міндеттемелері	90,772	688	16,752	1,184	-	109,396
	5,123,431	1,000,811	2,463,174	1,042,187	526,930	10,156,533
Нетто позиция	(2,956,601)	(439,451)	1,918,297	2,749,451	193,997	1,465,693
Жинақталған айырма	(2,956,601)	(3,396,052)	(1,477,755)	1,271,696	1,465,693	

*«3 айдан 1 жылға дейін» бағанындағы клиенттерге берілетін қарыздарға стандарттық емес өтелу мерзімі бар қарыздар кіреді.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Есепті кезең ішінде өтімділіктің GAP-алшақтықтарының өзгеруі өтімді активтер көлемінің және/немесе құрылымының өзгеруіне, Топтың активтері мен міндеттемелерінің мерзімділік құрылымының өзгеруіне, оның ішінде активтерді өтеуге дейінгі мерзімнің өзгеруі (бағалы қағаздарды, клиенттерге берілген қарыздарды өтеуге дейінгі мерзімдердің қысқаруы/ұлғаюы) және міндеттемелер (клиенттердің қаражаты бойынша, кредиттік мекемелердің қаражаты бойынша, шығарылған бағалы қағаздар бойынша қорландыру мерзімдерінің қысқаруы/ұлғаюы) себебіне байланысты.

2022 және 2021 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ өтімділіктің негізгі көрсеткіштеріне және өтімділік бойынша заңнамалық талаптарға сәйкес келеді.

Міндеттемелерді өтеу мерзімі бойынша талдау дәстүрлі түрде жоғарыдағы кестелерде көрсетілгеннен ұзақ мерзімде өтелген клиенттердің ағымдағы шотындағы қалдықтарының тарихи тұрақтылығын көрсетпейді. Осыған байланысты басшылық талап етілгенге дейінгі және 1 айға дейінгі мерзіммен тартылған ағымдағы шоттар мен клиенттердің депозиттерінің ауқымды бөлігін құрайтынына қарамастан, мұндай депозиттерді салымшылардың санына және түріне қарай әртараптандыру, сондай-ақ Топтың өткен кезеңдерде жинақтаған тәжірибесі көрсетіп отырғандай, бұл депозиттер Топ қызметін қаржыландырудың ұзақ мерзімді және тұрақты көзін құрап отыр. Тиісінше, ағымдағы шоттардың елеулі үлесі өтімділікті талдау және басқару үшін тұрақты ресурс болып табылады. Бұдан басқа, жинақталған алшақтық рейтингі жоғары өтімді мемлекеттік және басқа да бағалы қағаздарды сату және кері сатып алумен сату туралы келісімдердің көмегімен қайта қаржыландыру немесе қажет болғанда капитал нарығында ұзақ мерзімді қарыздық қаржыландыруды тарту есебінен жеткілікті деңгейде өтелуі мүмкін.

Өтімділік тәуекелінің одан әрі талдамасы төменде келтірілген кестеде ХҚЕС (IFRS) 7-ге сәйкес берілген. Аталған кестеде көрсетілген көлемде қаржылық жағдай туралы біріктірілген есепте берілген мөлшерге сәйкес келмейді, өйткені осы презентацияға қаржы міндеттемелері және шартты қаржы міндеттемелері бойынша болашақта жасалатын төлемдерге шарт бойынша төлем мерзіміне қарай жасалған талдау қоса енгізілген (пайыздық төлемдерді қоса).

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР	1 айдан аз	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан жоғары	2022 ж.
						31 желтоқсан Жиыны
Клиенттердің қаражаты	5,386,395	729,470	3,733,613	418,929	459,846	10,728,253
Кредит мекемелерінің қаражаты	686,364	28,473	106,197	131,590	207,326	1,159,950
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	7,626	25,523	518,249	-	551,398
Өзге қаржы міндеттемелері	132,549	1,273	1,569	547	503	136,441
Берілген кепілдіктер	603,701	-	-	-	-	603,701
Коммерциялық аккредитивтер	94,192	-	-	-	-	94,192
Қарыздар беру бойынша міндеттеме	69,122	-	-	-	-	69,122
	6,972,323	766,842	3,866,902	1,069,315	667,675	13,343,057
Туынды қаржы құралдары бойынша активтер	358,493	102,895	-	52,614	-	514,002
Туынды қаржы құралдары бойынша міндеттемелер	375,114	103,250	-	55,971	-	534,335

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР	1 айдан аз	1 айдан	3 айдан	1 жылдан	5 жылдан жоғары	2021 ж.
		3 айға дейін	1 жылға дейін	5 жылға дейін		31 желтоқсан Жиыны
Клиенттердің қаражаты	4,041,427	950,688	2,434,737	743,815	499,564	8,670,231
Кредит мекемелерінің қаражаты	883,280	50,632	932	18,867	140,000	1,093,711
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	101,834	4,937	102,313	396,427	879	606,390
Өзге қаржы міндеттемелері	90,772	688	16,752	1,184	-	109,396
Берілген кепілдіктер	626,319	-	-	-	-	626,319
Коммерциялық аккредитивтер	65,267	-	-	-	-	65,267
Қарыздар беру бойынша міндеттеме	58,101	-	-	-	-	58,101
	5,867,000	1,006,945	2,554,734	1,160,293	640,443	11,229,415
Туынды қаржы құралдары бойынша активтер	231,935	4,318	14,249	9,742	39,365	299,609
Туынды қаржы құралдары бойынша міндеттемелер	233,470	4,388	15,196	10,222	39,917	303,193

Мемлекеттік мекемелермен және мемлекет бақылайтын компаниялармен операциялар

Топ өз қызметі барысында ҚР Ұлттық Банкімен, ҚР Үкіметі атынан ҚР Қаржы министрлігі және мемлекеттік мекемелермен, сондай-ақ мемлекет бақылайтын компаниялармен (капиталда иелену үлесі 50% және одан жоғары) операцияларды жүзеге асырады. Топ осы клиенттерге банк қызметтерін ұсынады, соның ішінде, бірақ олармен шектелмейді: салымдарды орналастыру, қарыздар беру, бағалы қағаздарды сату және сатып алу бойынша операциялар, салымдарға қаражат қабылдау және басқалар.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша олардың баланстық құны (ТОП 10) бойынша елеулі болып табылған мемлекеттік мекемелермен және мемлекет бақылайтын компаниялармен операциялар бойынша қалдықтар былайша берілген:

2022 ж. 31 желтоқсан

Контрагент/эмитент	Ақшалай қаражат пен оның баламалары	Клиенттерге берілген қарыздар	Бағалы қағаздар	Клиенттердің / кредиттік мекемелердің қаражаты	Жиыны
ҚРҰБ	1,259,773	-	-	341	1,260,114
Қазақстан Республикасының Үкіметі	218	2,780	1,929,425	40,138	1,972,560
Мемлекет бақылайтын өзге де мемлекеттік мекемелер мен компаниялар	1,742	441,768	682,583	1,691,460	2,817,553
Оның ішінде:					
<i>Мемлекеттік бағдарламалар қаражаты</i>	135	-	67	105,709	105,911
<i>шартты салымдар</i>	-	-	-	82,712	82,712
	1,262,699	444,548	2,612,008	1,731,939	

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

2021 ж. 31 желтоқсан

Контрагент/эмитент	Ақшалай қаражат пен оның баламалары	Клиенттерге берілген қарыздар	Бағалы қағаздар	Клиенттердің / кредиттік мекемелердің қаражаты	Жиыны
ҚРҰБ	1,272,373	-	21,685	94	1,294,152
Қазақстан Республикасының Үкіметі	-	3,820	2,169,078	40,283	2,213,181
Әртүрлі секторлардан мемлекет бақылайтын өзге де мемлекеттік мекемелер мен компаниялар	21	452,023	648,540	1,323,640	2,424,224
Оның ішінде:					
<i>Мемлекеттік бағдарламалар қаражаты</i>	-	-	-	140,871	140,871
<i>шартты салымдар</i>	-	-	-	68,635	68,635
	1,272,394	455,843	2,839,302	1,573,523	

Ақшалай қаражат пен оның баламаларына ҚР Ұлттық Банкіндегі ностро шоттардағы және мерзімді депозиттердегі ұлттық және шетел валютасындағы қалдықтар кіреді.

Клиенттерге берілетін қарыздар ақылылық, мерзімділік, қайтарымдылық шарттарында жасалған, мемлекет бақылайтын компанияларды қаржыландыру жөніндегі мәмілелерді білдіреді.

Бағалы қағаздар сатып алу мақсаттарына қарай әділ немесе амортизацияланған құны бойынша бағаланатын, ұлттық және шетел валютасында номинацияланған борыштық және үлестік қаржы құралдарымен ұсынылған.

Кредиттік мекемелердің қаражаты / клиенттердің қаражаты мемлекет бақылайтын компаниялар алдындағы ағымдағы шоттардағы қалдықтар, мерзімді салымдар, шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерін қаржыландырудың мемлекеттік бағдарламалары бойынша орналастырылған қаражат, сондай-ақ квазимемлекеттік компаниялар жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялар шеңберінде орналастырған шартты салымдар түріндегі міндеттемелерді білдіреді.

Өтімділік тәуекелін басқару, оның ішінде активтер мен міндеттемелердің шоғырлануын мониторингтеу мақсатында топ клиенттерге қойылатын талаптар бойынша да, сол сияқты олардың алдындағы міндеттемелер бойынша да (ірі депозиторлар / қарыз алушылар бойынша, валюта себеттері бойынша, қорландыру көзі бойынша) клиенттердің жекелеген топтарына шоғырлану лимиттерін белгілейді; көрсетілген лимиттердің орындалуын тұрақты негізде бақылайды, көрсеткіштердің өзгеру серпінін талдайды, қажет болған жағдайда шоғырлану тәуекелін төмендету жөніндегі іс-шаралар жоспарын әзірлейді.

Сонымен қатар, Топ тұрақты негізде Топтың қаржылық тұрақтылығына әртүрлі макроэкономикалық және басқа көрсеткіштердің ықтимал өзгеруінің әсері бойынша стресс-тестілеу өткізеді. Қарауға және талдауға міндетті сценарийлердің бірі клиенттер қаражатының күйзеліске ұшырауы (ағымдағы шоттардан алу, мерзімді депозиттерді мерзімінен бұрын бұзу), сондай-ақ клиенттердің қаражатын шетел валютасына (теңгеден шетел валютасына) айырбастау болып табылады, стресс-тест жүргізу нәтижелері бойынша қажет болған кезде топтың қызметіне теріс әсер етуге жол бермеу жөніндегі алдын алу шаралары әзірленеді.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Активтер мен міндеттемелердің шоғырлануына арналған лимиттер мониторингінің нәтижелері және стресс-тестілеулердің нәтижелері міндетті түрде топтың қызметіне тән тәуекелдің негізгі түрлерінің ағымдағы деңгейімен танысу және қажет болған кезде тәуекелді азайту бойынша түзету шараларын қабылдау үшін уәкілетті алқалы органдардың қарауына ұсынылады.

Нарықтық тәуекел

Нарықтық тәуекел дегеніміз – Топтың табысына немесе капиталына немесе оның іскерлік мақсатқа қол жеткізу қабілетіне пайыздық мөлшерлемелер, валюта бағамдары, бағалы қағаздардың котировкалары және басқа да негізгі параметрлері секілді нарықтық параметрлер өзгерістерінің кері әсерін тигізу тәуекелі.

Топ нарықтық тәуекелдерді мынадай құрамды бөліктерге бөледі:

- Пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекелі (пайыздық тәуекел);
- Шетел валюталарының айырбас бағамдарының өзгеру тәуекелі (валюталық тәуекел);
- Бағалы қағаздар портфелінің бағасы өзгеру тәуекелі (бағалық тәуекел).

Нарықтық тәуекелді басқару мақсаты тәуекел/кірістілік арақатынасын оңтайландыру, қолайсыз оқиғалар жүзеге асырылған кезде шығынды азайту және іс жүзіндегі қаржылық нәтиженің күтілген нәтижеден ауытқу мәнін төмендету болып табылады.

Нарықтық тәуекелді басқару бағалы қағаздардың портфельдерін басқарудан, валюталар бойынша ашылған позицияларды басқарудан, пайыздық мөлшерлемелерді басқарудан және туынды қаржы құралдарын басқарудан құралады. Осы мақсатта АПКОМ бағалы қағаздар портфельдерінің, ашылған позициялардың, stop-loss лимиттерінің және басқа да шектеулердің лимиттерін белгілейді. Нарықтық тәуекел лимиттері жылына бір реттен сирек емес қайта қаралып отырады және тұрақты бақыланады.

Пайыздық тәуекел

Топ пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекеліне ұшырайды. Пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекелі нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің қолайсыз өзгерісі салдарынан пайыздық табыстың азаю, пайыздық шығыстардың ұлғаю немесе капиталға кері әсер ету тәуекелі ретінде айқындалады.

Топ пайыздық тәуекелдің екі түрін бөледі:

- Әділ құнының өзгерісі өзге жиынтық кіріс арқылы көрсетілетін бағалы қағаздардың портфельдері бойынша пайыздық тәуекел;
- Пайыздық мөлшерлемелердің өзгерісіне сезімтал (сыйақы мөлшерлемесінің өзгеру тәуекелі) активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімдерінің сәйкес келмеуінен туындайтын (пайыздық мөлшерлемелерді қайта қарау) пайыздық тәуекел.

АПКОМ оң пайыздық маржаны қамтамасыз ете отырып, Топтың пайыздық мөлшерлемелері бойынша позициясын басқару арқылы пайыздық мөлшерлеменің өзгеру тәуекелін және нарықтық тәуекелді басқарады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Топ Пайыздық тәуекелдерді басқару және бақылау қағидаттары туралы Базель құжатында сипатталған тәсілді пайдалана отырып, пайыздық тәуекелге ұшырағыштық деңгейін анықтау арқылы пайыздық мөлшерлеменің өзгеру тәуекелін басқарады. Бұл тәсіл активтер және міндеттемелер бойынша пайыздық мөлшерлемелердің параллельдік өзгеру әсерін тестілеу жолымен Топтың пайыздық тәуекелге ұшырағыштық деңгейін анықтайды.

Пайыздық мөлшерлемелердің өзгерісіне сезімталдықты талдау

Төмендегі кестеде өзгерістер негізінде мүмкін деп табылған пайыздық тәуекелдің өзгерісі негізінде пайыздық тәуекелге сезімталдықтың талдауы ұсынылған. Топ пайыздық мөлшерлемелердің мүмкін болатын өзгерістерін осы пайыздық мөлшерлемелердің түрлі құбылмалылығына байланысты, қаржы активтері мен міндеттемелері белгіленген теңгедегі және шетел валютасында жеке-жеке бағалайды. Сонымен қатар теңгедегі пайыздық мөлшерлемелер өзгерістерінің сценарийі (қарыздар/депозиттер, ҚРҰБ базалық мөлшерлемесінің және т.б.) нарықтық пайыздық мөлшерлемесінің динамикасын ескереді.

Салық төленгенге дейінгі пайдаға ықпал ету - пайыздық мөлшерлемедегі жол берілетін өзгерістердің қаржы активтері мен міндеттемелердің құбылмалы мөлшерлемесі негізінде 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы мәліметке сәйкес әділ құнмен есепке алынатын бір жыл ішіндегі таза пайыздық табысқа тигізетін әсері және тіркелімді пайыздық мөлшерлемелі құралдарды қайта бағалаудың әділ құнмен есепке алынатын әсері. Топ басшысының пікірінше, табыс салығы пайыздық тәуекелді басқаруға елеулі ықпал тигізбейді.

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы мәліметке сәйкес активтер құнынан салық төленгенге дейінгі пайдаға әсері былайша берілген:

	2022 ж. 31 желтоқсан		2021 ж. 31 желтоқсан	
	Пайыздық мөлшерлеме Теңге +3.75% Шетел валютасы +2%	Пайыздық мөлшерлеме Теңге -3.75% Шетел валютасы - 2%	Пайыздық мөлшерлеме Теңге +3.75% Шетел валютасы +2%	Пайыздық мөлшерлеме Теңге -3.75% Шетел валютасы - 2%
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ:				
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	(24,595)	24,332	(24,977)	24,567
<i>Теңге</i>	(24,924)	24,924	(28,366)	28,366
<i>Шетел валюталары</i>	329	(592)	3,390	(3,799)
Кредит мекемелеріндегі қаражат	1,135	(1,135)	1,273	(1,273)
<i>Шетел валюталары</i>	1,135	(1,135)	1,273	(1,273)
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	613	(613)	601	(601)
<i>Теңге</i>	613	(613)	601	(601)
Клиенттерге берілген қарыздар	2,590	(2,590)	1,863	(1,863)
<i>Шетел валюталары</i>	2,590	(2,590)		
Салық салғанға дейінгі пайдаға таза әсері	(20,257)	19,994	(24,977)	24,567

Капиталға ықпал - бұл бөлінбеген пайдадағы өзгерістер нәтижесінде туындаған пайыздық мөлшерлемедегі жол берілетін өзгерістер әсері және мөлшерлемесі тіркелімді, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржы активтерін қайта бағалаудың әсері.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтер мен міндеттемелердің құнынан капиталға ықпалы былайша берілген:

	2022 ж. 31 желтоқсан		2021 ж. 31 желтоқсан	
	Пайыздық мөлшерлеме Теңге +3.75% Шетел валютасы +2%	Пайыздық мөлшерлеме Теңге -3.75% Шетел валютасы -2%	Пайыздық мөлшерлеме Теңге +3.75% Шетел валютасы +2%	Пайыздық мөлшерлеме Теңге -3.75% Шетел валютасы -2%
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ:				
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	(24,595)	24,332	(24,977)	24,567
<i>Теңге</i>	(24,924)	24,924	(28,366)	28,366
<i>Шетел валюталары</i>	329	(592)	3,390	(3,799)
Кредит мекемелеріндегі қаражат	1,135	(1,135)	1,273	(1,273)
<i>Шетел валюталары</i>	1,135	(1,135)	1,273	(1,273)
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	(108,970)	108,970	(136,113)	136,113
<i>Теңге</i>	(55,330)	55,330	(68,606)	68,606
<i>Шетел валюталары</i>	(53,640)	53,640	(67,508)	67,508
Клиенттерге берілген қарыздар	2,590	(2,590)	1,863	(1,863)
<i>Шетел валюталары</i>	2,590	(2,590)	1,863	(1,863)
Капиталға таза әсері	(129,839)	129,577	(157,954)	157,545

Валюталық тәуекел

Топ валюталық тәуекелге ұшырауы мүмкін. Бұл тәуекел Топтың қаржылық жағдайына кері әсерін тигізе алатын, шетел валюталары бойынша ашық позициялардың болуына және нарықтық айырбас бағамдарының қолайсыз өзгерістерінің болуына байланысты туындайтын тәуекел.

АПКОМ валюталық тәуекелді басқаруды ашық валюталық позицияны анықтау арқылы, теңгенің құнсыздануының болжамына және өзге де макроэкономикалық индикаторларға сүйене отырып іске асырады, бұл жәйт Топқа ұлттық және шетел валюталарының айырбас бағамындағы елеулі ауытқулардан болатын шығынды барынша азайтуға мүмкіндік береді.

Қазынашылық Топтың ашық валюталық позициясының реттеуші орган талаптарына сәйкес келуін қамтамасыз ету мақсатында оған күнделікті бақылау жасап отырады.

Топ шетел валютасының (негізінен АҚШ долларының) әрекет етуші айырбастау бағамдарындағы ауытқулардың салдарынан туындайтын, қаржылық жағдайға, қызметтің нәтижелеріне және ақшалай қаражаттың қозғалысына әсерін тигізетін, күнделікті қадағаланып отыратын тәуекелге ұшырауы ықтимал. АПКОМ валюта түрлеріне қарай тәуекел деңгейінің лимиттерін Директорлар Кеңесі бекіткен өкілеттік шеңберінде белгілейді. Бұл лимиттер реттеуші орган белгілеген ең төменгі талаптарға сәйкес келеді.

Топтың негізгі ақша ағымдары негізінен теңгемен және АҚШ долларымен генерацияланады. Соның салдарынан теңгенің АҚШ долларына қатысты айырбастау бағамының келешек тербелістері Топтың АҚШ долларымен өрнектелген ақшалай активтері мен міндеттемелерінің баланстық құнына ықпалын тигізе алады. Валюталық тәуекел қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептің баптарына және баланстан тыс позицияларға қатысты бағаланады. Топтың айырбастау бағамдарының ауытқуларына ағымдағы сезімталдігі баланстан тыс баптар қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есептің баптарын елеулі бейтараптандыратынына байланысты тиімді деңгейде болады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Топтың валюталық тәуекелге ұшырауы төмендегідей берілген:

2022 ж. 31 желтоқсан

	АҚШ доллары	Еуро	Ресей рублі	Басқалары	Шетел валютасының жиыны	Теңге	ЖИЫНЫ
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ							
Ақшалай қаражат пен оның баламалары	1,212,787	44,706	25,727	243,665	1,526,885	501,946	2,028,831
Міндетті резервтер	19,865	10,333	-	154,546	184,744	74,800	259,544
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	69,214	-	71	902	70,187	271,981	342,168
Кредит мекемелеріндегі қаражат	76,533	8,896	20,666	22,789	128,884	6,771	135,655
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	1,294,923	135,359	10,742	-	1,441,024	668,245	2,109,269
Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтерді шегергенде амортизациялық құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	201,171	-	-	34,419	235,590	783,499	1,019,089
Клиенттерге берілген қарыздар	1,091,803	83,335	50,354	113,423	1,338,915	6,518,987	7,857,902
Өзге қаржы активтері	3,035	322	6,397	2,334	12,088	63,686	75,774
	3,969,331	282,951	113,957	572,078	4,938,317	8,889,915	13,828,232
ҚАРЖЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ							
Клиенттердің қаражаты	4,078,425	264,226	43,983	166,189	4,552,823	5,934,792	10,487,615
Кредит мекемелерінің қаражаты	49,176	16,425	52,718	2,139	120,458	758,207	878,665
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелері	-	240	673	983	1,896	8,732	10,628
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	139,879	-	-	-	139,879	322,938	462,817
Өзге қаржы міндеттемелері	2,118	778	91	2,914	5,901	130,540	136,441
	4,269,598	281,669	97,465	172,225	4,820,957	7,155,209	11,976,166
Баланс бойынша нетто позиция	(300,267)	1,282	16,492	399,853	117,360	1,734,706	1,852,066
Баланстан тыс нетто позиция	368,850	(2,181)	(19,378)	(315,886)	31,405	(41,816)	
Нетто позиция	68,583	(899)	(2,886)	83,967	148,765	1,692,890	

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

2021 ж. 31 желтоқсан

	АҚШ доллары	Еуро	Ресей рублі	Басқалары	Шетел валютасының жиыны	Теңге	ЖИЫНЫ
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ							
Ақшалай қаражат пен оның баламалары	870,407	37,178	28,701	64,431	1,000,717	437,804	1,438,521
Міндетті резервтер	66,380	36,295	783	1,940	105,398	89,533	194,931
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	21,247	187	38,021	1,928	61,383	221,950	283,333
Кредит мекемелеріндегі қаражат	546,790	5,299	2	20,696	572,787	29,338	602,125
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	1,032,406	123,598	14,176	-	1,170,180	701,497	1,871,677
Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтерді шегергенде амортизациялық құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	233,320	-	3,540	6,285	243,145	1,045,033	1,288,178
Клиенттерге берілген қарыздар	999,420	53,050	100,574	82,813	1,235,857	4,636,371	5,872,228
Өзге қаржы активтері	799	217	3,635	1,943	6,594	64,639	71,233
	3,770,769	255,824	189,432	180,036	4,396,061	7,226,165	11,622,226
ҚАРЖЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ							
Клиенттердің қаражаты	3,770,642	162,153	55,674	107,543	4,096,012	4,377,395	8,473,407
Кредит мекемелерінің қаражаты	24,206	6,027	303	2,300	32,836	1,038,806	1,071,642
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелері	187	197	710	131	1,225	1,051	2,276
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	79,550	-	-	836	80,386	419,426	499,812
Өзге қаржы міндеттемелері	1,362	99	3,894	2,215	7,570	101,826	109,396
	3,875,947	168,476	60,581	113,025	4,218,029	5,938,504	10,156,533
Баланс бойынша нетто позиция	(105,178)	87,348	128,851	67,011	178,032	1,287,661	1,465,693
Баланстан тыс нетто позиция	150,410	(89,261)	(76,048)	1,377	(13,522)	11,697	
Нетто позиция	45,232	(1,913)	52,803	68,388	164,510	1,299,358	

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Валюталық тәуекелге сезімталдықты талдау

Төменде келтірілген кестеде 2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанындағы мәліметке сәйкес Топты елеулі тәуекелге ұшыратып отырған валюталар және Топтың болжанған қаржылық ағымы туралы мәлімет берілген. Талдау валюта бағамының табыстар мен шығыстар туралы шоғырландырылған есепте тұрақты мән ретінде пайдаланылатын барлық өзгермелі мәндерінің негіздемелі ықтимал қозғалысының әсерін есептейді. Кестеде көрсетілген теріс мәнді сома пайда мен шығын туралы шоғырландырылған есептегі таза потенциалдық азаюды, ал оң мәнді сома таза жоғарылауды білдіреді. Валюталық тәуекелдің сезімталдығы баланстық та, баланстан тыс та валюталық позицияларды есепке алады. Топ басшылығының пікірінше, табыс салығы валюталық тәуекелді басқаруға елеулі ықпалын тигізбейді.

Қаржы активтерінің құнына негізделген, салық салынғанға дейінгі пайдаға және капиталға ықпал айырбастау бағамының құбылмалылығын талдау арқылы есептеледі.

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсандағы жағдайға сәйкес қаржы активтерінің құнына негізделген, салық салынғанға дейінгі пайдаға және капиталға ықпал соңғы екі жылда айырбас бағамының динамикасының тарихи деректері бойынша есептелген айырбас бағамының жылдық құбылмалылығының талдауын пайдалана отырып есептеледі:

	2022 ж. 31 желтоқсан		2021 ж. 31 желтоқсан	
	+30% Теңге/ АҚШ доллары	-30% Теңге/ АҚШ доллары	+30% Теңге/ АҚШ доллары	-30% Теңге/ АҚШ доллары
Қаржы нәтижелеріне/капиталға ықпал	20,575	(20,575)	13,570	(13,570)

	2022 ж. 31 желтоқсан		2021 ж. 31 желтоқсан	
	+30% Теңге/еуро	-30% Теңге/еуро	+30% Теңге/еуро	-30% Теңге/еуро
Қаржы нәтижелеріне/капиталға ықпал	(270)	270	(574)	574

	2022 ж. 31 желтоқсан		2021 ж. 31 желтоқсан	
	+30% Теңге/ Ресей рублі	-30% Теңге/ Ресей рублі	+30% Теңге/ Ресей рублі	-30% Теңге/ Ресей рублі
Қаржы нәтижелеріне/капиталға ықпал	(866)	866	15,841	(15,841)

Сезімталдықты талдауға шектеу

Жоғарыда келтірілген кестелерде ең басты болжамға негізделген өзгерістер көрсетілген, себебі басқа жорамалдар өзгеріссіз қалады. Шындығына келгенде, жорамалдар мен басқа факторлар өзара байланысты болады. Сонымен қатар сезгіштіктің желілік емес сипаты бар екендігін де ескеру керек, сондықтан алынған нәтиже бойынша интерполяция немесе экстраполяция жүргізілмеуге тиіс.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Сезімталдықты талдау Топтың активтер мен міндеттемелерді белсенді басқаратындығын ескермейді. Бұған қоса, Топтың қаржылық жағдайы нарықта болып жататын өзгерістерге қарай өзгеріске ұшырап отыруы мүмкін. Мәселен, Топтың қаржы активтерін басқару саласындағы стратегиясы нарықтағы ауытқулар тәуекелін басқаруға бағытталған. Бағалы қағаздар нарығында кенеттен бағалық шұғыл ауытқулар болған жағдайда басшылық инвестицияларды сату, инвестициялық портфель құрамын өзгерту, сондай-ақ басқа да қорғаныс әдістерін қолдана алады. Ендеше, жорамалдардың өзгеруі міндеттемелерге әсер ете алмайды және қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте нарықтық бағамен есепке алынатын активтерге елеулі ықпал ете алмайды. Мұндай жағдайда активтер мен міндеттемелерді бағалаудың түрлі әдістері капитал көлемінің елеулі ауытқуына әкеп соғуы мүмкін.

Әлеуетті тәуекелді ашып көрсету мақсатында жоғарыда келтірілген сезімталдықты талдаудағы басқа шектеулерге нарықтағы болжамды қозғалыстарды пайдалануды да қосуға болады, бұлар Топтың нарықта болатын болашақтағы өзгерістерге жасалған жорамалы ғана болып табылады, өйткені жорамалды қандай да бір сенімділікпен жасау мүмкін емес.

Баға тәуекелі

Баға тәуекелі - бұл нарықтық бағалардағы өзгеріс нәтижесінде қаржылық құрал құнында болатын өзгерістер тәуекелі және бұл жағдай жекелеген бағалы қағаз немесе оның эмитенті үшін ерекше факторлармен не болмаса рынокта айналымдағы бағалы қағаздардың барлығына ықпал ететін факторлардан туындайтындығына байланысты емес. Топ рыноктағы оның өнімдеріне ықпал ететін жалпылама немесе арнайы өзгерістер әсеріне байланысты баға тәуекеліне ұшырап отырады.

Баға тәуекелін шектеу мақсатымен Топ сауда портфелінің потенциалдық шығындарын азайту мақсатымен сауда портфеліндегі бағалы қағаздар бойынша ең жоғарғы шығын (stop-loss) лимитін белгілейді.

Баға тәуекелін бағалау Банк іс жүзіндегі шығындар VaR мәніне сәйкес келетін шығындар деңгейінен артуы мүмкін жағдайда бір күн ішінде өзіне қабылдай алатын күтілген шығындар деңгейіне Expected shortfall (ES) лимиттерін белгілеу арқылы VaR әдісінің негізінде жүзеге асырылады.

VaR есептеулері мынадай параметрлердің негізінде жүргізіледі:

- есептік кезең – 252 жұмыс күні;
- сенімділік интервалы – 99%;
- пайдаланылатын әдіс – тарихи немесе параметрлік модельдеу әдісі.

Топ 2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсанындағы мәліметке сәйкес баға тәуекелін болмашы деп санайды, соған байланысты сандық ақпаратты ашудың қажеті жоқ.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

32. Капиталдың жеткіліктілігін басқару

Топтың капиталды басқару кезіндегі мақсаты қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептегі «капитал» ұғымынан кеңірек және мынадай жәйттерді білдіреді:

- ҚРҰБ капиталға қойған талаптарын орындау;
- Топтың өз қызметін үздіксіз қызмет істеу қағидатымен жалғастыру қабілетін Топтың пайда табуын әрі акционерлер мен өзге де мүдделі тұлғаларға табыс әкелуін қамтамасыз ете отырып қорғау; және
- Өз қызметін одан әрі дамыту үшін меншікті қаражат көлемін тиісінше қамтамасыз ету.

Капиталдың талап етілетін деңгейі жоғарыда көрсетілген мақсаттарды ескере отырып, жылдық бюджетті әзірлеу барысында белгіленеді және бұл Басқарма мен Директорлар кеңесі тарапынан мақұлданады. Қазіргі уақытта Топ капиталының жеткіліктілігі Базель комитетінің ескертулерін ала отырып, есепті қазақстандық Реттеу органының банктерге берілген пруденциялық нормативтердің талабы бойынша есептелінеді.

Қазіргі уақытта нормативтік капитал:

- Банктің дұрыс жұмыс істеуін қолдау және шығындарды олар туындаған сәтте жұту үшін қажетті бірінші деңгейдегі капитал арқылы. Банк шығарған жай акцияларды, эмиссиялық табысты, бөлінбеген пайданы, өзге жинақталған жиынтық кірісті және ашылған резервтерді, регуляторлық түзетулерді (шегерімдер) қамтитын бірінші деңгейдегі негізгі және қосымша капиталдан тұрады;
- Банк таратылғанда екінші деңгейдегі капитал арқылы шығындардың жұтылуын қамтамасыз ету үшін қажетті. Капиталдың бұл бөлігі банк шығарған құралдардан және шегерімдерден тұрады.

Тәуекелді ескере отырып есептелген активтер қаржы бөлудің тәуекел деңгейіне және олардың мүмкін болатын құнсыздануына байланысты бес топқа бөлінеді, қолайлы қамтамасыз етуді және кепілдіктерді есепке алумен, кредиттік, нарықтық және басқа қатысы бар тәуекелдердің бағасын - әр активтің және контрагенттің мәніне сәйкес есептеледі. Бұған ұқсас тәсіл әлеуетті шығындардың шартты табиғатын көрсету мақсатында бірқатар түзетулер жасалған баланстан тыс шоттар үшін де қабылданады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Төменде берілген кесте Топтың 2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған нормативтік капиталы мен коэффициенттер құрамын қорытындылайды. Осы үш жылдың ішінде Топ ішіндегі жекелеген кәсіпорындар және Топ капиталға қатысты қойылатын сыртқы талаптардың барлығын орындады.

	2022 ж. 31 желтоқсан	2021 ж. 31 желтоқсан
Нормативтік капиталдың құрамы		
Негізгі капитал		
Жарғылық капитал, сатып алынған өз акциялары шегерілген	(51,508)	(50,295)
Қосымша төленген капитал	7,966	9,067
Өткен жылдардың бөлінбеген пайдасы	1,370,424	1,039,042
Ағымдағы жылдың таза пайдасы	553,752	462,378
Жинақталған ашылған резервтер*	54,190	55,186
Бақыламайтын үлесі	9	8
Негізгі құралдарды және өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерін қайта бағалау бойынша резервтер	(36,729)	48,177
Минус: іскерлік бедел және материалдық емес активтер	(17,398)	(16,632)
Минус: Бағамдағы айырма қоры	(11,742)	(5,582)
Негізгі капитал жиыны	1,868,964	1,541,349
Үстеме капитал		
Екінші деңгейдегі капитал		
Тәртіптелген борыш	36,136	52,171
Екінші деңгейдегі капитал жиыны	36,136	52,171
Нормативтік капитал жиыны	1,905,100	1,593,520
Тәуекел деңгейіне қарай бағаланған активтер	10,271,114	8,007,464
Негізгі капитал жеткіліктілігінің коэффициенті	18.20%	19.25%
Бірінші деңгейдегі капитал жеткіліктілігінің коэффициенті	18.20%	19.25%
Нормативтік капитал жеткіліктілігінің коэффициенті	18.55%	19.90%

*2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жинақталған ашылған резервтер 54,190 миллион теңге сомасындағы резервтік капиталдан құралған (2021 жылғы 31 желтоқсан: резервтік капитал 55,186 миллион теңге сомасында).

33. Сегменттік ақпарат

Топты басқару және оның есептілігі төрт негізгі операциялық сегментке негізделген – корпоративтік банктік қызметтер, шағын және орта бизнес клиенттеріне қызметтер, бөлшек банктік қызметтер және инвестициялық банкинг. Бұл сегменттер әр түрлі өнімдер мен қызметтер ұсынатын және бөлек-бөлек басқарылатын іскерлік белсенділіктің стратегиялық бірлігі болып табылады.

Бөлшек банктік қызметтер – ағымдағы шоттар бойынша операцияларды қоса алғанда, жеке тұлғаларға көрсетілетін банк қызметтері, салымдар, инвестициялық өнімдер, депозитарлық қызметтер, кредит және дебет карточкалары, тұтыну қарыздары мен ипотекалық кредиттер, кассалық қызмет көрсету және шетел валютасымен жүргізілетін операциялар.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Корпоративтік банк қызметтер есептік және корреспонденттік шоттарды жүргізу, депозитарлық қызметтер, кастодиан қызметтері, овердрафттар, қарыздар беру және кредит беру саласындағы басқа қызметтерді, берілген кепілдіктер мен аккредитивтер бойынша құжаттамалық операцияларды, банк аралық нарықтағы операцияны, сондай-ақ есептік-кассалық қызмет көрсету мен шетел валютасымен мәмілелерді іске асырумен қоса корпоративтік клиенттер мен қаржы мекеме – клиенттері үшін банктік қызметтерді білдіреді.

Шағын және орта бизнес клиенттеріне қызметтер – есептік шоттарды жүргізуді, депозитарлық қызметтерді, овердрафттар, қарыздар беруді және кредит беру саласындағы басқа қызметтерді, берілген кепілдіктер мен аккредитивтер бойынша құжаттамалық операцияларды, сондай-ақ есептік-кассалық қызмет көрсету мен шетел валютасымен мәмілелер жасауды қоса шағын және орта бизнес кәсіпорындары мен жеке кәсіпкерлер үшін банктік қызметтерді білдіреді.

Инвестициялық банкинг – нарықта бағалы қағаздарды сатып алу және сату қызметтерін көрсетеді.

Бөлінбеген сомалар – басқарушылық есептіліктің ішкі жүйелерінде Топтың бизнес-сегменттеріне бөлінбеген баланс пен табыстардың /шығындардың баптары, өйткені олар бизнес-бірлікке қатысты емес және бұл сала Топтың ағымдағы қызметінің шеңберіне кіреді. Бөлінбеген активтер - бұл жылжымайтын мүлік, ғимараттар мен жабдықтар, материалдық емес активтер, сатуға арналған активтер, кассадағы қолма қол ақша мен басқа бөлінбеген активтер. Бөлінбеген міндеттемелерге мерзімі ұзартылған салықтық міндеттеме мен өзге бөлінбеген міндеттемелер кіреді. Бөлінбеген кірістерге негізгі және негізгі емес қызметтен түсетін басқа да кірістер, сондай-ақ сақтандыру қызметінен түсетін табыстар кіреді. Бөлінбеген шығындарға дебиторлық берешек бойынша күтілетін кредиттік шығындардың резервтері, операциялық үстеме шығыстар, сақтандыру бойынша қызметтер мен пайдаға салынатын салық кіреді.

Төменде келтірілген сегменттік ақпарат ХҚЕС (IFRS) 8 талаптарына сәйкес көрсеткіштерді бағалау үшін операциялық шешімдер қабылдайтын, Топтың жауапты тұлғасы болып табылатын Банк Басқармасының Төрағасы пайдаланатын қаржылық ақпарат негізінде беріліп отыр. Топ басшылығы сегменттердің әрқайсысы бойынша қаржылық ақпаратты, оның ішінде операциялық сегменттік нәтижелерге, активтер мен міндеттемелерге берілетін бағаны қарастырады. Сегменттің нәтижесі – бұл ресурстарды бөлу және сегменттер бойынша нәтижелерді бағалау үшін операциялық қызмет бойынша шешімдер қабылдайтын жауапты басты лауазымды тұлғаға берілетін көрсеткіш.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына және осы күндерде аяқталған жылдар іші Топтың негізгі операциялық сегменттері бойынша сегменттік ақпарат төменде берілген:

	Бөлшек банктік қызметтер	Корпоративтік банктік қызметтер	Шағын және орта бизнестерге банктік қызметтер	Инвестициялық банкінг	Бөлінбегендер	Жиыны
2022 ж. 31 желтоқсандағы жағдайы бойынша және осы күні аяқталған жыл іші						
Сыртқы кірістер	543,352	618,487	224,393	215,386	193,848	1,795,466
Кірістер жиыны	543,352	618,487	224,393	215,386	193,848	1,795,466
Жалпы кіріске мыналар кіреді:						
- Пайыздық кірістер	402,563	476,313	153,066	215,382	320	1,247,644
- Қызметтер мен комиссиялардан кірістер, мыналарды қосқанда:	119,999	23,331	33,161	4	3,571	180,066
<i>Жеке тұлғалардың транзакциялық кірісі</i>	129,189	-	-	4	38	129,231
<i>Заңды тұлғалардың транзакциялық кірісі</i>	-	9,946	28,034	-	363	38,343
<i>Берілген кепілдіктер мен аккредитивтер</i>	44	10,159	3,611	-	49	13,863
<i>Басқасы</i>	2,920	3,293	1,516	-	3,121	10,850
<i>Ниятестік бағдарламасы</i>	(12,154)	(67)	-	-	-	(12,221)
- Шетел валютасымен операциялар бойынша таза пайда	20,790	118,843	38,166	-	1,101	178,900
- Қауымдастырылған ұйымның пайдасындағы үлес	-	-	-	-	-	9,708
- Сақтандыру қызметінен түскен кірістер, банктік емес қызметтен түскен кірістер және басқа да кірістер	-	-	-	-	179,148	179,148
Кірістер жиыны	543,352	618,487	224,393	215,386	193,848	1,795,466
- Пайыздық шығыстар	(227,009)	(244,573)	(69,537)	(35,268)	(1,058)	(577,445)
- Кредиттік шығындар бойынша шығыстар	(71,009)	(22,799)	(3,413)	(796)	(8,761)	(106,778)
- Қызметтер мен комиссиялар бойынша шығыстар	(86,152)	(7,475)	(1,298)	(763)	(586)	(96,274)
- Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері бойынша таза (шығын)/пайда	-	5,667	-	(5,443)	(3,858)	(3,634)
- Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінен таза өткізілген (шығын) / пайда	-	-	-	(1,274)	-	(1,274)
- Операциялық шығыстар	(107,379)	(14,248)	(23,054)	(1,264)	(56,214)	(202,159)
- Басқа кредиттік шығындар бойынша қалпына келтіру/(кредиттік шығындар бойынша басқа да шығыстар)	332	(266)	(82)	-	94	78
- Негізгі құралдардың құнсыздануын қалпына келтіру және қаржылық емес активтердің құнсыздануынан болған шығын	-	-	-	-	4,059	4,059
- Еншілес ұйымдардың шығынынан болған шығын	-	(19,242)	-	-	-	(19,242)
- Қайта сақтандыруды шегергендегі сақтандыру төлемдері	-	-	-	-	(133,948)	(133,948)
Шығыстар жиыны	(491,217)	(302,936)	(97,384)	(44,808)	(200,272)	(1,136,617)
Сегмент нәтижесі	52,135	315,551	127,009	170,578	(6,424)	658,849
Салық салынғанға дейінгі пайда	52,135	315,551	127,009	170,578	(6,424)	658,849
Табыс салығы бойынша шығыс	-	-	-	-	(105,097)	(105,097)
Таза пайда						553,752
Сегменттік активтер жиыны	2,398,307	6,457,851	1,257,508	3,400,333	797,373	14,311,372
Сегменттік міндеттемелер жиыны	5,206,935	4,243,248	2,124,081	467,950	357,924	12,400,138
Басқа да сегменттік баптар:						
Күрделі шығындар	-	-	-	-	30,547	30,547
Тозу және амортизация	-	-	-	-	16,002	16,002
Қауымдастырылған ұйымға инвестициялар	-	-	-	-	42,005	42,005

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

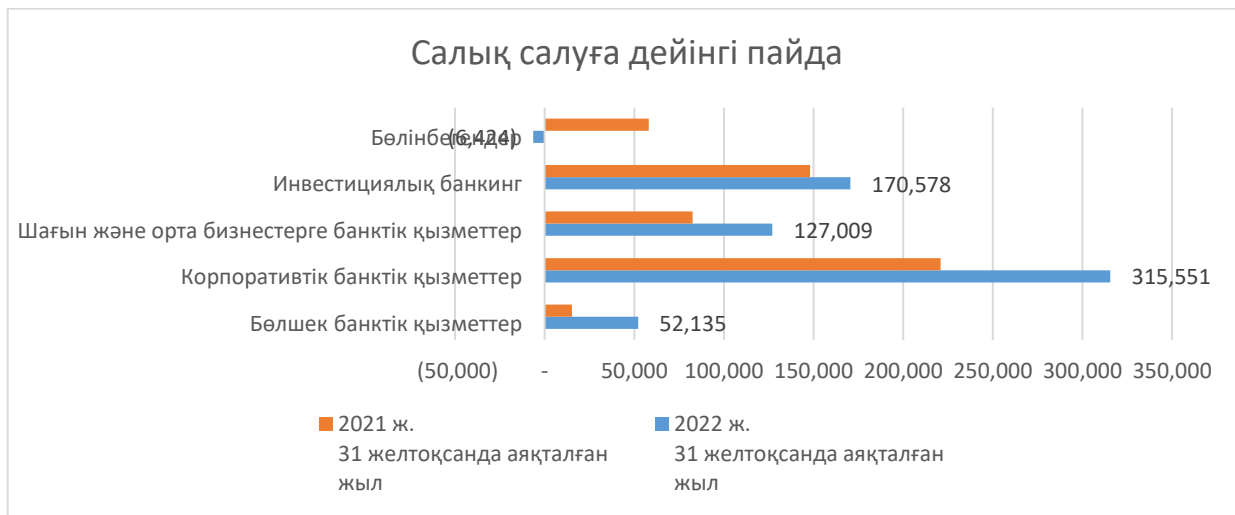
2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

	Бөлшек банктік қызметтер	Корпоративтік банктік қызметтер	Шағын және орта бизнестерге банктік қызметтер	Инвестициялық банкинг	Бөлінбегендер	Жиыны
2021 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша және осы күні аяқталған жыл іші						
Сыртқы кіріс	371,810	338,759	137,589	197,270	191,220	1,236,648
Кірістер жиыны	371,810	338,759	137,589	197,270	191,220	1,236,648
Жалпы кіріске мыналар кіреді:						
- Пайыздық кірістер	263,709	300,189	99,611	215,702	654	879,865
- Қызметтер мен комиссиялардан кірістер, мыналарды қосқанда: Жеке тұлғалардың транзакциялық кірісі	95,923	14,590	24,922	-	2,954	138,389
Заңды тұлғалардың транзакциялық кірісі	109,786	-	-	-	-	109,786
Берілген кепілдіктер мен аккредитивтер	-	4,785	19,651	-	351	24,787
Басқасы	46	8,610	2,787	-	34	11,477
Ниеттестік бағдарламасы	1,579	1,195	2,484	-	2,569	7,827
- Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері бойынша таза пайда/(шығын)	(15,488)	-	-	-	-	(15,488)
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінен жүзеге асырылған таза пайда	-	13,795	-	(67)	1,343	15,071
Шетел валютасымен жасалған операциялар бойынша таза пайда/(шығын)	-	-	-	1,401	-	1,401
Қауымдастырылған ұйымның пайдасындағы үлес	12,178	12,303	13,056	-	(7,001)	30,536
- Сақтандыру қызметінен түскен кірістер, банктік емес қызметтен түскен кірістер және басқа да (шығыстар)/кірістер	-	(2,118)	-	(19,767)	186,631	164,746
- Кірістер жиыны	371,810	338,759	137,589	197,269	191,221	1,236,648
-						
- Пайыздық шығыстар	(165,144)	(126,825)	(25,020)	(46,021)	(3,782)	(366,792)
- (Кредиттік шығындар бойынша шығыстар)/кредиттік шығындар бойынша шығыстарды қалпына келтіру	(23,268)	25,608	(10,576)	773	11,467	4,004
- Қызметтер мен комиссиялар бойынша шығыстар	(66,282)	(3,975)	(699)	(251)	(582)	(71,789)
- Операциялық шығыстар	(101,760)	(10,284)	(17,374)	(3,743)	(38,289)	(171,450)
- Кредиттік шығындар бойынша басқа да шығыстар	(173)	(2,424)	(1,385)	-	(20)	(4,002)
- Қаржылық емес активтердің құнсыздануынан болған шығын	-	-	-	-	(5,829)	(5,829)
- Қайта сақтандыруды шегергенде, жұмсалған сақтандыру төлемдері	-	-	-	-	(96,175)	(96,175)
Шығыстар жиыны	(356,627)	(117,900)	(55,054)	(49,242)	(133,210)	(712,033)
Сегмент нәтижесі	15,183	220,859	82,535	148,027	58,011	524,615
Салық салынғанға дейінгі пайда						524,615
Табыс салығы бойынша шығыс					(62,237)	(62,237)
Таза пайда						462,378
Сегменттік активтер жиыны	1,800,099	5,192,724	952,993	3,359,699	785,855	12,091,370
Сегменттік міндеттемелер жиыны	4,444,837	3,897,115	1,342,718	516,934	316,162	10,517,766
Басқа да сегменттік баптар:						
Күрделі шығындар					(24,665)	(24,665)
Тозу және амортизация					(14,909)	(14,909)
Қауымдастырылған ұйымға инвестициялар					33,774	33,774

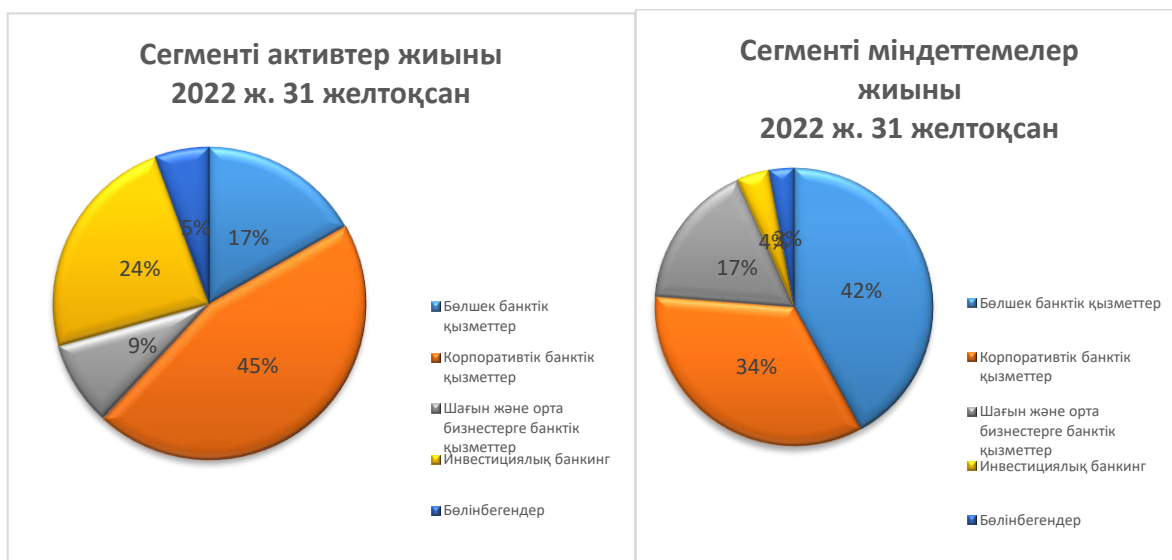
«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
 шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
 (миллион теңгемен)

Сегменттер бойынша салық салуға дейінгі пайда былайша көрсетілген:

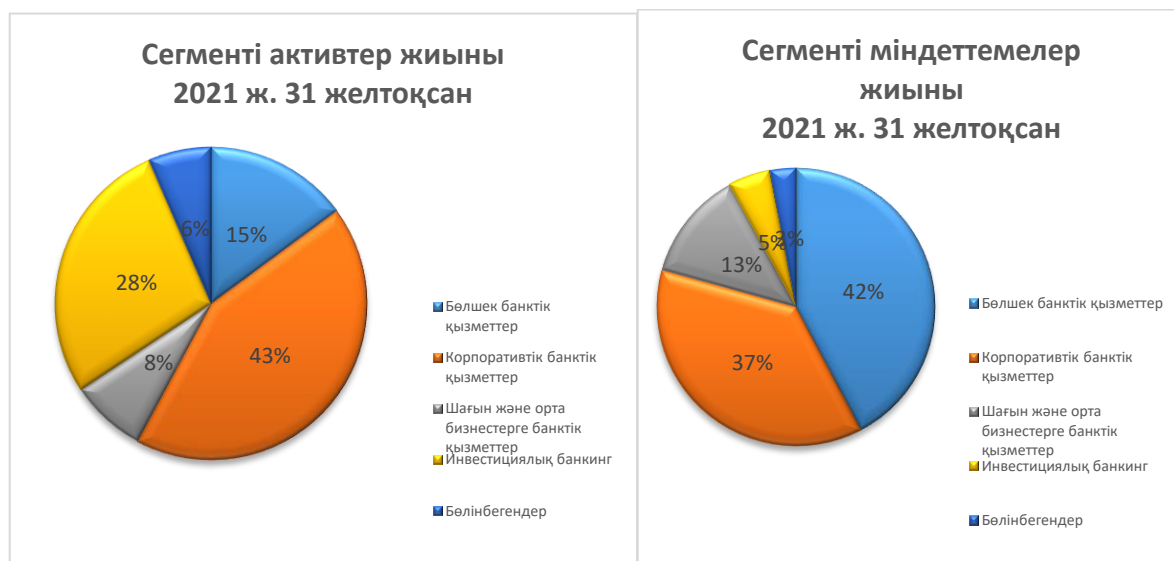

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша сегменттік активтер мен міндеттемелердің үлесі былайша көрсетілген:

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Географиялық ақпарат

Топ қызметі 2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанындағы жағдайға сәйкес және осы күнге аяқталатын жылдар іші келесі негізгі географиялық ақпаратты қамтиды:

	Қазақстан	ЭЫДҰ мүшелері болып табылатын елдер	ЭЫДҰ мүшелері болып табылмайтын елдер	Жиыны
2022 ж.				
Активтер жиыны	12,512,865	1,187,650	610,857	14,311,372
Сыртқы кірістер	1,691,031	37,511	66,924	1,795,466
Күрделі шығындар	(30,547)	-	-	(30,547)
2021 ж.				
Активтер жиыны	10,930,303	514,600	646,467	12,091,370
Сыртқы кірістер	1,176,834	16,881	42,933	1,236,648
Күрделі шығындар	(24,665)	-	-	(24,665)

Қарыздар беру бойынша алынатын сыртқы кіріс, активтер мен міндеттемелер контрагенттің нақты орналасқан еліне қарай бөлінген. Кассадағы қолма-қол ақша, негізгі қаражат пен күрделі шығындар олар нақты орналасқан ел бойынша бөлінген.

34. Қаржы құралдарының әділ құны

ХҚЕС сәйкес әділ құнды бағалау – бағалау күні нарықтың қатысушылары арасында жасалатын жай мәміле шеңберінде актив сатылғанда алынатын немесе міндеттемелер берілгенде төленетін бағаны ескере отырып белгіленеді.

Топтың қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерінің әділ құны тұрақты негізде әділ құн бойынша ескеріледі.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Топтың қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерінің кейбірі әрбір есепті кезеңнің соңында әділ құнмен ескеріледі. Төмендегі кестеде осы қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерінің әділ құнының қандай жолмен анықталатыны туралы ақпарат келтірілген (атап айтқанда, пайдаланылатын бағалау әдістемелері мен бастапқы мәліметтер).

Келесі кестеде әділ құн бойынша бастапқы танылуынан кейін бағаланатын қаржы құралдарының талдауы, әділ құнды анықтау сатысының деңгейі бойынша ұсынылған. 1-ші және 3-ші деңгейлер нарықтық деректер негізінде әділ құнын тікелей белгілеу мүмкіндігіне сәйкес келеді.

Қаржы активтері мен қаржы міндеттемелері әділ құнды бағалау үшін елеулі болып табылатын бастапқы мәліметтердің негізінде толығымен жіктеледі. Әділ құнды анықтау үшін бастапқы мәліметтердің елеулілігін басшылық тарапынан бағалау пайымдауды талап етеді және активтер мен міндеттемелерді бағалауға, сондай-ақ оларды әділ құн бойынша иерархияға жатқызуға әсерін тигізе алады.

Топтың пікірінше, олар бойынша котировкалық нарықтық бағасы жоқ қаржы құралдарын бағалауға байланысты есепке алу бағасы бағалаудағы белгісіздіктің негізгі көзі болып табылады, өйткені: (i) олар бір кезеңнен екіншісіне дейін қатты өзгеріске ұшырауы мүмкін, оған себеп басшылық тарапынан пайыздық мөлшерлемелер, құбылмалылық, айырбастау бағамдары, контрагенттің кредиттік рейтингі, бағалау түзетулері мен мәмілелердің айрықша ерекшеліктері бойынша топшылаулар жасауды талап етеді және (ii) бағалаудағы өзгерістерді тану қаржылық жағдай туралы біріктірілген есепте көрсетілген активтерге әсер етуі ықтимал, сондай-ақ пайда және шығындар туралы есепке тигізетін әсері елеулі болуы мүмкін.

Төменде келтірілген кестеде 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы мәлімет бойынша бағалау әдістемесін пайдалана отырып әділ құны бойынша есепке алынатын Топтың қаржы активтері мен міндеттемелері келтірілген:

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Қаржы активтері/ қаржы міндеттемелері	Әділ құн иерархиясы			Бағалау әдістемесі және негізгі бастапқы деректер	Маңызды	Бақыланбайтын
	2022 ж.		2021 ж.		бастапқы деректер	мен әділ құнның
	31 желтоқсан	31 желтоқсан	31 желтоқсан		деректер	тәуелділігі
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды емес қаржы активтері (7-ескерту)	160,373	111,333	1-деңгей	Белсенді нарықтағы белгіленген бағалары	Қолданылмайды	Қолданылмайды
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды емес қаржы активтері (7-ескерту)	170,049	166,357	2-деңгей	Белсенді нарықтағы белгіленген бағалары	Қолданылмайды	Қолданылмайды
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды емес қаржы активтері (7-ескерту)	10	10	3-деңгей	Ішкі рейтингтік модельдерге негізделген бағалау үлгісі	Пайыздық дисконт	Дисконт жоғары – әділ құны төмен
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды қаржы активтері – опциондарды қоспағанда (7-ескерту)	11,736	5,633	2-деңгей	Ақшалай қаражаттың дисконтталған ағындары. Ақшалай қаражаттың болашақ ағындары форвардтық айырбас бағамына (есепті күнге бақыланған) сүйеніп бағаланады	Қолданылмайды	Қолданылмайды
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің жиыны	342,168	283,333				
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды қаржы міндеттемелері - опциондарды қоспағанда (7-ескерту)	10,628	2,276	2-деңгей	Ақшалай қаражаттың дисконтталған ағындары. Ақшалай қаражаттың болашақ ағындары форвардтық айырбас бағамына (есепті күнге бақыланған) сүйеніп бағаланады	Қолданылмайды	Қолданылмайды
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелерінің жиыны	10,628	2,276				
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды емес қаржы активтері (9-ескерту)	1,735,734	1,271,299	1-деңгей	Белсенді нарықтағы белгіленген бағалары	Қолданылмайды	Қолданылмайды
Шетелдік ұйымдардың облигацияларына енгізілген, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды емес қаржы активтері (9-ескерту)	373,482	599,628	2-деңгей	Белсенді емес нарықтағы белгіленген бағалары	Қолданылмайды	Қолданылмайды
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды емес қаржы активтері, баға белгіленбеген үлестік бағалы қағаздар (9-ескерту)	53	750	3-деңгей	Баға белгіленбеген үлестік бағалы қағаздар	Пайыздық дисконт	Дисконт жоғары – әділ құны төмен
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	2,109,269	1,871,677				

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған жылдардың ішінде 1-ші және 2-ші, 2-ші және 3-ші деңгейлердің арасында аударымдар болған жоқ.

	Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды емес қаржы активтері, баға белгіленбеген үлестік бағалы қағаздар (3-деңгей)	Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын туынды емес қаржы активтері (3-деңгей)
2020 ж. 31 желтоқсан	63	-
Пайда мен шығындарда көрсетілген кірістер	687	10
2021 ж. 31 желтоқсан	750	10
Өтеулер*	(697)	-
2022 ж. 31 желтоқсан	53	10

* 2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өтеулер қазақстандық корпорациялардың облигацияларын өтеуді қамтиды.

Тұрақты негізде әділ құнмен ескерілмейтін (бірақ әділ құнды міндетті түрде ашумен) қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерінің әділ құны.

Келесі әдістер мен жорамалдарды Топ әділ құнмен ескерілмейтін қаржы құралдарының әділ құнын бағалау үшін пайдаланады.

Кредит мекемелеріндегі қаражат және кредит мекемелерінің қаражаты

Өтеу мерзімі бір айдан аспайтын активтердің баланстық құны шамамен алғанда, осы қаржы құралдарын өтеудің қысқа мерзіміне қатысты әділ құнына тең болады. Өтеу мерзімі бір айдан асатын активтер мен міндеттемелер үшін әділ құн бағасы жыл аяғындағы пайыздық мөлшерлемені пайдалану арқылы ақшалай қаражаттың дисконттық қозғалысы негізге алынады.

Клиенттерге берілген қарыздар

Бағалау ақшалай қаражаттың жекелеген несиелер бойынша жоспарланған болашақтағы қозғалысын дисконттау жолымен, жыл аяғындағы нарықтық пайыздық мөлшерлемені пайдалану арқылы іске асырылды.

Клиенттердің қаражаты

Клиенттердің қаражаты бойынша пайыздық мөлшерлеме нарықтық мөлшерлемеге барынша жақындатылған, ендеше, баланстық құн шамамен алғанда әділ құнға тең.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

Шығарылған борыштық бағалы қағаздар

Шығарылған және рынокта айналымда жүрген борыштық бағалы қағаздардың әділ құнын бағалау үшін нарықтық бағалар пайдаланылған. Шығарылған басқа борыштық бағалы қағаздарға бағалау жүргізу ақшалай қаражаттың жекелеген сомасы бойынша жоспарланған болашақтағы қозғалысын дисконттау жолымен, жыл аяғындағы нарықтық мөлшерлемені пайдалану арқылы іске асырылды.

Төмендегі кестеде әділ құнмен есепке алынбаған қаржы активтері мен міндеттемелерінің баланстық құны және әділ құны бойынша жасалған қорытынды берілген:

	2022 ж. 31 желтоқсан		2021 ж. 31 желтоқсан	
	Баланстық құн	Әділ құн	Баланстық құн	Әділ құн
Қаржы активтері				
Кредит мекемелеріндегі қаражат	135,655	145,621	602,125	591,059
Клиенттерге берілген қарыздар	7,857,902	7,410,430	5,872,228	5,694,415
Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтерді шегеріп амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	1,019,089	945,828	1,288,178	1,207,816
Қаржы міндеттемелері				
Клиенттердің қаражаты	10,487,615	10,500,612	8,473,407	8,663,179
Кредит мекемелерінің қаражаты	878,665	881,765	1,071,642	1,075,090
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	462,817	436,540	499,812	492,293
			2022 ж. 31 желтоқсан	
	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Әділ құнның жиыны
Қаржы активтері				
Кредит мекемелеріндегі қаражат	-	145,621	-	145,621
Клиенттерге берілген қарыздар	-	-	7,410,430	7,410,430
Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтерді шегеріп амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	-	945,828	-	945,828
Қаржы міндеттемелері				
Клиенттердің қаражаты	-	10,500,612	-	10,500,612
Кредит мекемелерінің қаражаты	-	881,765	-	881,765
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	436,540	-	436,540

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші
шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	2021 ж. 31 желтоқсан			Әділ құнның жиыны
	1-ші деңгей	2-ші деңгей	3-ші деңгей	
Қаржы активтері				
Кредит мекемелеріндегі қаражат	-	591,059	-	591,059
Клиенттерге берілген қарыз	-	-	5,694,415	5,694,415
Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтерді шегеріп амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	-	1,207,816	-	1,207,816
Қаржы міндеттемелері				
Клиенттердің қаражаты	-	8,663,179	-	8,663,179
Кредит мекемелерінің қаражаты	-	1,075,090	-	1,075,090
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	492,293	-	492,293

Ақшалай қаражат пен оның баламасының, міндетті резервтердің, өзге қаржы активтері мен міндеттемелердің баланстық құны мұндай қаржы құралдарының қысқа мерзімді табиғатына байланысты шамамен алғанда олардың әділ құнына тең болады.

35. Байланысты тараптармен операциялар

Байланысты тараптар немесе байланысты тараптармен жасалған операциялар «Байланысты тараптар туралы ақпаратты ашып көрсету» ХҚЕС (IAS) 24 сәйкес бағаланады. Байланысты тараптар өзара байланысы жоқ тараптар арасында жүргізілмейтін мәмілелерді жүргізе алады. Әдетте байланысты тараптармен жасалған мәмілелердің бағасы мен талаптары өзара байланысы жоқ тараптар арасындағы мәмілелерден өзгеше болмайды. Байланысты тараптармен жасалған операциялар бойынша есеп айырысулар нарықтық жағдайларда жүргізіледі және қаржылық есептілікте байланысты емес тараптармен жасалған осыған ұқсас операцияларға арналған есеп саясатына сәйкес көрсетіледі.

Әрбір ықтимал байланысты тарапты қарастыратын кезде тараптардың өзара қарым-қатынасының заңды нысаны ғана емес, олардың мазмұны да назарға алынады.

2022 және 2021 жылдар ішінде Топ қатысушыларының бірі Топтың акционерлері болған ұйымдармен нарықтық шарттарда мәмілелер жасасты. Топ басшылығы осы ұйымдарды бақылау Қазақстанның заңнамасына да, халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына да сәйкес келетін сенімгерлік басқару шарттары арқылы байланысты емес тараптарға берілді деп пайымдайды. Осылайша, осы операциялар туралы ақпарат байланысты тараптармен жасалатын операциялар ретінде ашылмайды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына Топтың байланысты тараптармен операциялары бойынша қалдықтар төменде көрсетілген.

	2022 ж. 31 желтоқсан		2021 ж. 31 желтоқсан	
	Байланысты тараптармен операциялар	Қаржылық есептілік баптарына сәйкес санаттар бойынша жиыны	Байланысты тараптармен операциялар	Қаржылық есептілік баптарына сәйкес санаттар бойынша жиыны
Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервке дейін клиенттерге берілген қарыздар	42,676	8,280,290	35,164	6,250,260
- бірлесіп бақылайтын немесе компанияға ықпал ететін тараптарға	42,284		35,163	
- компанияның негізгі басқарушы қызметкерлеріне немесе оның бас компаниясына	392		-	
- өзге байланысты тараптарға	-		1	
Күтілетін кредиттік шығындар бойынша резерв	(182)	(422,388)	(179)	(378,032)
- бірлесіп бақылайтын немесе компанияға ықпал ететін тараптарға	(177)		(179)	
- компанияның негізгі басқарушы қызметкерлеріне немесе оның бас компаниясына	(5)		-	
Қауымдастырылған ұйымға инвестициялар	42,005	42,005	33,774	33,774
Клиенттердің қаражаты:	516,223	10,487,615	415,111	8,473,407
- бас компанияға	434,987		341,847	
- бірлесіп бақылайтын немесе компанияға ықпал ететін тараптарға	60,332		31,895	
- компанияның негізгі басқарушы қызметкерлеріне немесе оның бас компаниясына	10,243		12,417	
- өзге байланысты тараптарға	10,662		28,952	

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2022 және 2021 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертулер (жалғасы) (миллион теңгемен)

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған жылдарда пайда және шығын туралы шоғырландырылған есепте байланысты тараптармен жасалған операциялар бойынша пайда болған мынадай сомалар көрсетілген:

	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл		2021 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	
	Байланысты тараптармен операциялар	Қаржылық есептілік баптарына сәйкес санаттар бойынша жиыны	Байланысты тараптармен операциялар	Қаржылық есептілік баптарына сәйкес санаттар бойынша жиыны
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдаланумен есептелген пайыздық кірістер:				
- бірлесіп бақылайтын немесе компанияға ықпал ететін тараптарға	2,583	1,220,639	3,964	858,243
- компанияның негізгі басқарушы қызметкерлеріне немесе оның бас компаниясына	2,561		3,964	
	22		-	
Пайыздық шығыстар:	(7,813)	(577,445)	(5,158)	(366,792)
- бас компанияға	(3,924)		(3,865)	
- бірлесіп бақылайтын немесе компанияға ықпал ететін тараптарға	(3,563)		(404)	
- компанияның негізгі басқарушы қызметкерлеріне немесе оның бас компаниясына	(140)		(160)	
- өзге байланысты тараптарға	(186)		(729)	
Қауымдастырылған ұйымның пайдасындағы үлес	9,708	9,708	6,640	6,640
Операциялық шығыстар	2,500	202,159	2,000	176,608
- бірлесіп бақылайтын немесе компанияға ықпал ететін тараптарға	2,500		2,000	
	2022 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл		2021 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	
	Байланысты тараптармен операциялар	Қаржылық есептілік баптарына сәйкес санаттар бойынша жиыны	Байланысты тараптармен операциялар	Қаржылық есептілік баптарына сәйкес санаттар бойынша жиыны
Негізгі қызметкерлер құрамының сыйақысы:				
- жалақы және сыйлықақылар	3,816	115,817	3,544	105,410
	3,816		3,544	

36. Есепті күннен кейінгі оқиғалар

Басшылық есепте көрсетуді немесе ашуды талап ететін, 2022 жылғы 31 желтоқсаннан кейін болған оқиғалар орын алған жоқ деп санайды.